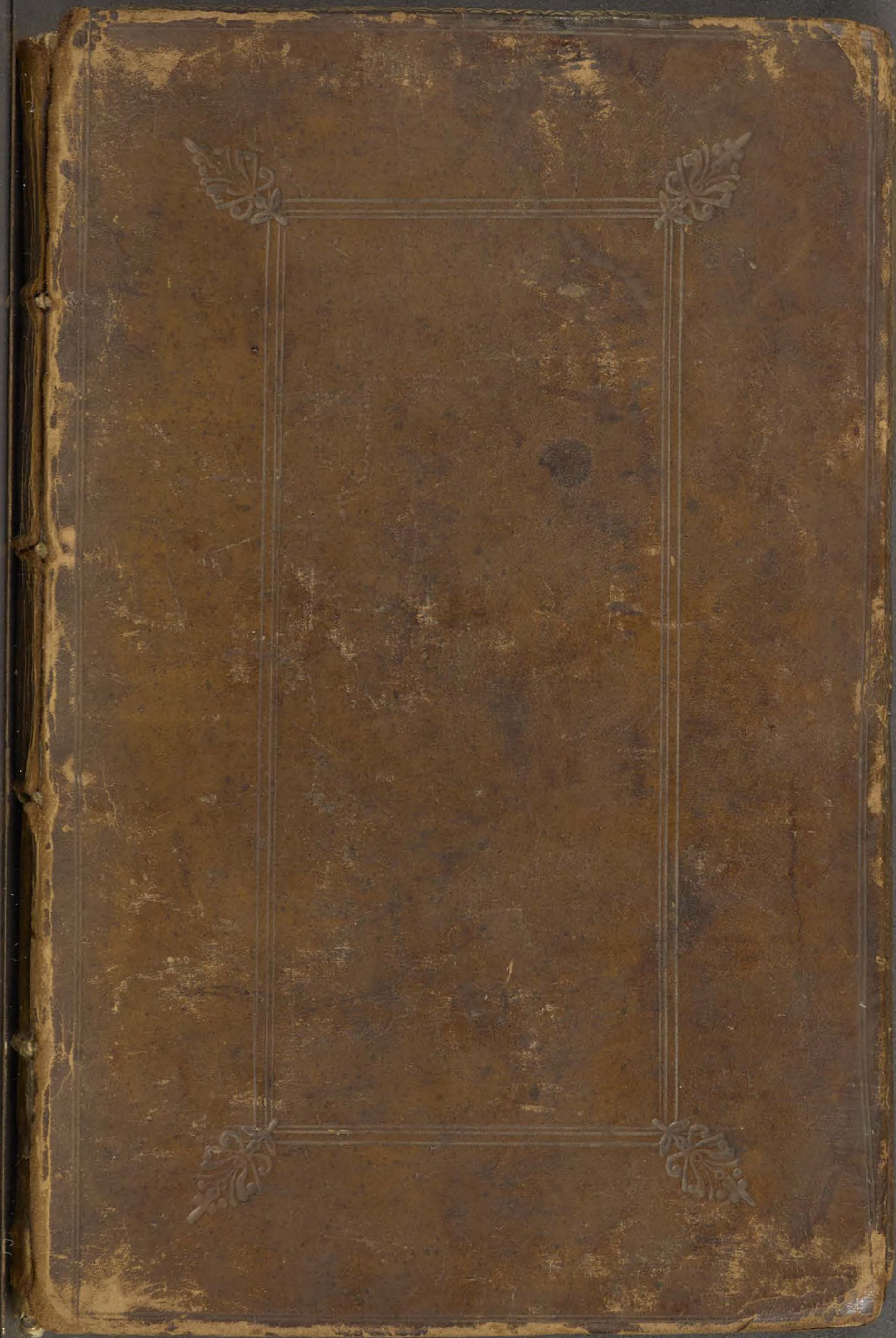

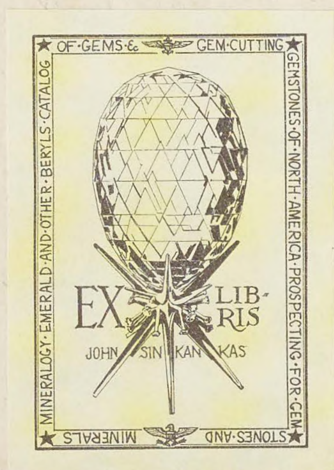
c/-/-

T £3/3/-

1st ed.

Spencer

16

OF·GEMS·&c GEM·CUTTING
GEMSTONES·OF·NORTH·AMERICA·PROSPECTING·FOR·GEM
STONES·AND MINERALS
MINERALOGY·EMERALD·AND·OTHER·BERYLS·CATALOG
EX LIBRIS
JOHN SINKANKAS

1967
Times Bookshop
$ 8.85

Cat

DISSERTATIO DE Urim & Thummim.

IN

DEUTERON. c. 33. v. 8.

In qua

Eorum natura & origo,
Non paucorum rituum Mosaicorum rationes,
Et
Obscuriora quædam Scripturæ loca,
probabiliter explicantur.

Authore
JOANNE SPENCERO, *S. T. D.*
Coll. Corp. Christ. in Acad. *Cantab.* Præfecto.

CANTABRIGIÆ,
Impensis *Timoth. Garthwait*, in Hospitio
S. BARTHOL. *Londini*, 1669.

PRÆFATIO.

SI prima naſcentis Eccleſiæ tempora cum annis ſuis vergentibus conferamus, Majeſtatem divinam res ſuas ratione & modo prorſus diſsimili procurantem proclive erit obſervare.

Manu quaſi tacitâ facilíque, & modis naturæ rationalis conditioni ſuaviter attemperatis Eccleſiam jam adultam adminiſtrat *DEUS*. Nulli etenim hodie conſilii alicujus ſanctioris nuncii de cœlo miſsi: miracula ad fidem doctrinæ alicui divinæ faciendum nulla: nullum in rebus impeditis Oraculum, præter Λόγιον illud ἔμψυχον, virum bonum longo rerum uſu tritum & ſubactum, conſulendum ſupereſt: *Spiritus gloriæ* in templis *DEI* vivis habitans, unica illa *Schechinah* eſt quæ Oeconomiæ Chriſtianæ teſtimonium præbet: nulli nobis Prophetæ divino ſubinde afflati oraculo: dira illa exempla in flagitii alicujus manifeſtos edita, quæ temerata olim juſti-

tiæ jura continuò vindicârunt, ſeculis hiſce noviſsimis tam raró dedit divina *Nemeſis*, quòd *Timon* apud *Lucianum* deridendum propinet Jovem, quaſi juventutis ſuæ (*quâ nullæ ſibi cum maleficis induciæ, ſed* ἀεὶ ἐνεργὸς πάντως ὁ κεραυνὸς *fulmen ſemper in negotio erat*) impetus & fervores annis ſuis ſenilibus refrigeſcerent; & tituli illi, *Grandiſtrepus*, *Fulgurator* & hiſce ſimiles, quibus illum poëtæ decorare ſolent, ſint tantùm καπνὸς ποιητικὸς, & ab iis μάλιςα ὅταν ἀποςῶσι πρὸς τὰ μέτρα, *præcipuè cùm in verſu hærent*, *ad* τὸ πίπλον τοῦ μέτρου, *carminis ruinam fulciendam* Jovi tribuerentur.

At verò ſub primos Eccleſiæ Judaicæ natales, Angeli humanam perſonam præferentes, opera rerum creatarum vires longè ſuperantia, Prophetarum pectora motu divino calefacta, oracula è Tabernaculo aut *Gloriâ magnificâ* prodeuntia, ignis cœlitus in aram delapſus, tremenda juſtitiæ divinæ monumenta, tam frequentes mortalibus mirandi cauſas attulere, quòd ſpectaculis hujuſmodi cœleſtibus & miraculi plenis priora mundi ſecula ſæpius frui, quàm poſteriora fingere videantur.

Nam

Nam animo tam craſſo & cœleſtium inani fuit Hebræorum natio, quòd nullo niſi quod oculos penè feriret argumento ad præſentiæ divinæ fidem & frugem bonam perduci potuerunt: perditiſsimi quibus aſſueverant *Ægypti* mores, & conditio ibi vivendi dura & infelix, penè omnem Numinis ſenſum populo excuſsêre: Oracula viva, publici voluntatis divinæ indices, nondum literis tradita fuerunt: homines ob lubricos rerum humanarum caſus & timida præſagia anxii & ſoliciti, à Dæmonis Oraculis & myſtis reſponſa de futuro ſæpius petiêre, quæ eorum pallidis curis turbata levarent pectora.

Præ cæteris verò, quibus Eccleſia vetus gaudebat, luculentis providentiæ & præſentiæ divinæ argumentis, Oraculum in Pectorali poſitum dignum videtur, in cujus contemplatione magìs ſolicitè & religiosè hæreamus, & quod nunquam niſi ſummâ admiratione ſuſpenſi recolamus. Quid enim in omni memoriâ oculis auribúſve hauſtum mirabilius, quàm quòd Numen è cœli nubibus, ſacris adytis, aut

monte flammante loqui ſolitum, è duplicato palmaris latitudinis panniculo reſponſa ſua tradere dignaretur? & quòd Sacerdos non in templis ſomnians, aut antris quibuſdam ſpiritum fatidicum exhalantibus, ethnicorum ritu aſtans, propheticus prodiret; ſed ex ipſo ſinu *DEI* oracula & regnorum fata promeret? Certè quod *Joſephus* de ſplendore lætiore lapilli in Pontificis maximi humero, cùm ſacrum *Deo* probatum eſſet; de hoc Oraculo jure aſſeramus, Θαυμαστὸν μὲν τοῦτο τοῖς μὴ σοφίαν ἐπ' ἐκφαυλισμῷ τῶν θείων ἠσκηκόσιν, *Piâ admiratione digna res hæc apud omnes habita eſt, niſi qui ex divinorum contemptu ſapientiæ opinionem aucupantur.* Antiq. lib. 3. cap. 10.

Mihi itaque ſæpius mirari ſubiit, quòd de Argumento tam auguſto & quod animo tam gratam contemplandi voluptatem creare poſsit, pauci ex inſtituto, nulli ex illius dignitate meritóque hactenus diſſeruerint. Nam Scriptores plerique omnes de eo verba facturi, de Lectore & argumento ſuo ſe egregiè meruiſſe ſentiunt, ſi ſuas aut aliorum conjecturas (blanda illa vigilantium ſomnia) vix ullo firmatas

Scripturæ aut Antiquitatis ſuffragio in medium dederint: alii verò, Oracului hoc inter Scripturæ ἄπορα & ingenii humani cruces numerantes, illud vix ſummis tactum digitis prætereunt; vel (prout Geographi circa terram incognitam verſati) monſtra ſolummodo chartis ſuis inſerunt; fabulas Judaicas dico, ficta Poëtarum miracula & fidem omnem conſultam ſuperantes. Unde factum quòd *Urim* & *Thummim* ſono tantùm barbaro & otioſo hominum aures diu impleverint, & craſſa quorundam commenta ſapientiam divinam in rebus & nominibus illis inſtituendis eluceſcentem penitus obſcuraverint.

Quò itaque probroſam illam ſcientiæ divinæ lacunam explerem, & otii quo jam fruor tædia quandoque fallerem; eorum naturis & primariis circumſtantiis perveſtigandis, quantum in remotiſsimæ antiquitatis penetralibus videre conceſſum, ſedulam, nec forſan inanem, impendi operam. Eam autem huic ſaltem ſeculo haud ingratam futuram facilè ſperavi, quo in abditos atque invios hacte-

nus

nus ſcientiæ divinæ & humanæ receſſus penetrare tanto cum conatu & ſudore contenditur; Et *nihil dicere niſi quod dictum priùs*, animi humilis & anguſti argumentum à pleriſque exiſtimatur.

Haud paucos futuros auguror, qui in ipſo operis hujuſce limine offendent, & chartas meas vix limis inſpectas oculis, quaſi conjecturas tantùm precarias (quarum eos ſatietas jamdudum tenuit) afferentes, poſt terga rejicient: eò quòd ſpes nulla affulgeat, ut mea tenuitas myſterium retegat, quod anxiam tot perſpicacium virorum hactenus eluſit indaginem; & quòd ipſe veri quicquam iis in rebus percipere poſsim, quibus tot jam tranſacta ſecula cæcam caliginem obduxerunt. Nec ſanè falleret eos ſpei ſuæ frigidæ de opere meo conceptæ ratio, ſi ingenii ſolius ſupra communem mortalitatis ſortem felicis viribus, aut ſingularis cujuſdam ſcientiæ clave (quæ mihi profectò non ſumo) Oraculi hujuſce arcana daretur reſerare. Mihi *DEI* ænigmata non ingenii ſagacioris dexteritate, ſed Illius vitulâ arando conceſſum ſolvere: nempe animum attentum

&

& nullius addictum verbis ad Scriptu-
ram conſulendum appuli, in quâ lucem
eam effulgere credidi quæ pedes noſtros in
hæc atque alia abdita dirigere poſsit, modò
mentis oculos nullis phantaſiis & idolis
vitiatos ad legendum afferamus.

Sed utcunque ſe alea verterit, ſive
veritate mihi ſemper favente ſcripſiſſe,
ſive tantis tenebris poſito umbris & ima-
ginibus mentientibus ſæpius deludi con-
tigerit; id in ſpe lætâ pono, me nem-
pe opus hoc ſine cujuſquam malâ gra-
tiâ in lucem editurum. Nullius enim fa-
mam hîc lædo: *farinam*, quod dicitur,
molitam non molo: non conjecturas tan-
tùm & hypotheſes ad placitum fictas af-
fero, ſed argumenta: non ſacra *Veneris*,
Bacchi orgia, aut *Jovis* alicujus Ethnici ſo-
lennia; ſed Numinis ſanctiſsimi inſtituta,
in lucem & memoriam revocare ſtudeo:
remigium meum in adverſas undas non
dirigo, nihil enim Patrum & Concilio-
rum ſcriptis aut receptæ Eccleſiæ fidei
adverſum trado: Et quamvìs nonnulli
forſan me ξενίζοντά τινα auribus ſuis af-
ferre ſentiant, non ea ſunt in quibus
ſalus

ſalus legentis vertitur, vel quibus ullius fidem dandam poſtulo, niſi rationum mearum momenta, animo ſicco & libero æſtimata, calculum ſuum mereri videantur.

Capitum & Sectionum Argumenta.

CAP. I.

CAP. II.

CAP. III.

CAP. IV.

SECT.

CAP. V.

CAP. VI.

CAP. VII.

ERRATA.

P*Ag*. 14. *lin*. 4. *leg*. voluit. *p* 29. *l*. 8. *leg*. prætereundam. *p*. 57. *l*. ult. *leg*. exarandam. *p*. 118. *l*. 30. *leg*. frigidam. *p*. 139. *l*. 9. *leg*. nullæ. *p*. 191. *l*. 6. *leg*. Illas. *p*. 201. *l*. 16. *leg*. Emisisse. *p*. 207. *l*. 9. *leg*. Ægyptiaca. *p*. 208. *l*. 14. *leg*. Ægyptiacæ. *p*. 248. *l*. 8. *leg*. statuas. *p*. 264. *l*. 4. *leg*. suo. *p*. 271. *l*. 24. *leg*. decorârint. *p*. 304. *l*. 8. post *assumptum leg*. eique. *p*. 320. *l*. ult. *dele* solent.

DISSERTATIO
DE
URIM & THUMMIM
IN

Deuteronom. Cap. 33. com. 8.

תֻּמֶּיךָ וְאוּרֶיךָ לְאִישׁ חֲסִידֶךָ

Thummim tui & Urim tui cum Viro Sancto tuo.

CAP. I.

De Textûs occaſione prælibantur nonnulla.

Nter artes iſtas plurimas, quas longum eſſet enumerare, quibus Diabolus rudiora mundi ſecula in partes ſuas allicere ſtuduit, nulla fuit qua, veluti philtro & faſcino quodam, affectus humanos ſibi ritibúſque ſuis tam facilè conciliavit & arctè devinctos tenuit, quàm fides molli vulgo altè impreſſa, quòd rebus ultra vota fœlicibus uſuri eſſent, modò aſtra, idola, & Dæmones cultu ſacro proſecuti fuerint, & ritûs à ſeipſo inſtitutos religiosè obſervârint: at nullum miſeriæ nomen iis defuturum, modò Diis illis nuncium remiſerint, & fidem eâ olim religione iis oppigneratam violârint.

Illius etenim Ceremoniarum Magiſtri, Prophetæ è vetere *Zabiorum* grege, *concionabantur in congregationibus & cœtibus publicis, illorúmque animis imprime-*

bant, propter ejusmodi cultus pluviam de cœlo descendere, arbores agri fructus ferre, terram fœcundam reddi; & quòd homines vitam longævam sint habituri, quòd morbi ab illis auferendi, quòd à magnis vitiis sint conservandi: utì refert *Maimonides*, Mor. Nevoc. P. 3. c. 30. & de Idololat. Cap. 1. Sect. 3. Quæ sanè eò veritati propiora habeo, quoniam Apostolus, cùm Gentilium animos idololatriæ deditos ad saniora consilia retrahere studeret, Act. 14. *pluviam, tempora fructifera*, aliáque vitæ commoda, eos Dei solius benignitati debere doceat: com. 17. Quibus haud obscurè monet, Ethnicos bona sua omnia eorum idolis accepta retulisse, eósque spe vana fortunæ lætioris allectos, *Vanitates* illas tam prono cultu & obsequio accepisse.

Deus itaque, quo errorem istum *Hebræorum* animis penitus insitum radicitus evelleret, atque adeò primum idololatriæ fomitem è medio tolleret, cœlum ferreum, agros & vineas spem & operam Agricolæ ludentes, corpora morbis gravissimis laborantia, liberos fato præmaturo cadentes, vitam denique nullo non mulctatam infortunio interminatus est, si ad ingenium Ethnicum redierint, & vetere idolorum cultu capita polluerint. At sanctè pollicitus est se uberem [a] glebam, lætas segetes, dies multos, victricia signa, res ex animi sententiâ fluentes, (contra quàm idolorum prophetæ concionati sunt) illis concessurum, si Diis suis antiquis à tergo rejectis, Sibi uni, ut Regi & Domino suo sacramentum dixerint, & fidem immotam & intemeratam in Se & Legem suam præstiterint.

[a] Levit. 26. 3, 4, 5, 6, 7.

Comminationes & promissiones hasce sæpius in Lege ob oculos Judæorum positas inveniamus: nusquam verò tam liberali effusas manu quàm à *Mose*, cùm in mortis

mortis confinio jam staret, ὅλος δι' ὅλων μεθαρμοζόμενος εἰς νοῦν ἡλιοειδέστατον, *prope totus jam versus in animum illustrissimum:* prout de eo morti proximo loquitur *Philo, Lib.* 3. *de Vit. Mos.* Nempe ut illius verba (prout morientium solent monita) altiùs in rudioris populi animos descenderent. Postquam enim pœnas sine exemplo graves, quas *Israelitæ*, ob læsam fœderis cum Deo initi religionem, justitiæ divinæ daturi essent, fusè prædixisset (nè forsan stultus ille populus tot mala, cùm evenissent, Diis suis antiquis haud rite propitiatis, aut syderi alicui minus auspicato daret; quod & fecisse legimus, *Jes.* 48. 4, 5. *Jer.* 44. 18.) tandem etiam fœlicem Tribûs cujusvis sortem, optimas Idololatrarum conditiones plurimùm post se linquentem, prænunciat; eámque in secula duraturam, modò fidem suam Deo tot sacramentis datam & obsignatam non fefellerint. Ea verò omnia prænunciat præcatione quadam propheticâ: forsan ut *Hebræorum* posteri indè intelligerent, quali olim apud Deum gratiâ floruit Legislator suus, qui res eorum florentissimas non prævidisse tantùm, sed & precibus suis impetrâsse videretur.

Præ cæteris verò Gentis Israëliticæ familiis, quibus fœlicia omnia jam Deo plenior comprecatur *Moses*, benedictio illa, conditionis planè singularis, quam Tribui Leviticæ propriam vovet, primas Legentis curas sibi jure vendicat. Nam prima fronte mirum videri possit quòd precationis suæ materiam non pedem in oleo tinctum fecerit *Moses*, non facilem & obsequentem populum, non aras opimis sacrificiis calidas, non sacerdotalem dignitatem, regali, prout olim, communitam & cohonestatam: sed id inprimis à Deo contenderit *Vir* ille *Dei*, ut, *Urim* & *Thummim* sua Tri-

bum templi ministeriis dicatam perpetuò decorarent.

Precationis hujusce propheticæ momenta quo melius capiamus, duo nobis in eâ necessariò consideranda veniunt: *Benedictionis materia, Urim* & *Thummim* Dei: & *Benedictionis subjectum,* Vir ille, quem Deus singulari favore amplexus est, quem Sibi propiore sanctitatis & famulitii gradu admotum voluit.

Quò primam pensi nostri partem, *Benedictionis materiam* absolvamus, hæc quatuor, *Quis usus, Quis locus in pectorali, Quæ natura, & Unde titulus* horum *Urim* & *Thummim,* Deo faciente, ordine expediemus.

CAP. II.

De Usu Urim & Thummim.

ID unum in genere circa horum instrumentorum usum monere necesse habeo, quòd *Thummim* non eidem fini cui *Urim* ministraverit. Mea enim sic stat sententia, sícque animum induco meum, Oracula quidem per *Urim* edita fuisse, *Thummim* verò rem planè diversam ab *Urim*, & in usum dissimilem à Deo designatam. De cujus Opinionis veritate tantisper à sententiâ ferendâ Lector abstineat velim, quoad rationes meas in loco tradendas, ad sobrii judicii Lydium lapidem exploraverit. In præsenti, de *Usu* τȣ Urim solummodo, tum generali tum speciali disquisitionem breviusculam inituri sumus.

Sect. I.

De Usu generali.

CIrca usum generalem cui *Urim* inserviit, haud adeò hæremus: quicquid enim uspiam est eruditi

nominis

nominis facilè largitur, Deum Oracula sua per *Urim*, in impeditis, Regni præsertim, rebus edere solitum.

Quæ sanè sententia non nominum tantùm multitudine, sed & firmo satìs rationis nititur tibicine. Nam ideo חשן המשפט *pectorale judicii* dictum fuit, quia βιωτικὰ κριτήρια, graviora belli, pacis, & religionis judicia, sacra illa pectoralis appendix, cui *Urim* titulus, instruere soleret & moderari. Atque indè *Pectorale* nomen Λόγιον apud *Græcos* invenerit: quod vocis potestas, & rei ipsius usus postulant ut per *Orationale* potiùs quàm *Rationale* transferamus; cùm à voce Λόγος originem petat, & Θεῦ λόγος, verbum vel responsum Dei, illo mediante, Pontifici traderetur.

Urim in hunc usum à Deo institutum fuisse, sacra monumenta non semel testatum faciunt. Cùm enim Deus in mandatis dedisset *Mosi* jam ad plures abituro, ut manus suas *Joshuæ* imponeret, quò ipsius vice populo præesset; continuò addit, *Et ille* putà Joshua *stabit coram Eleazare Sacerdote, & interrogabit pro eo* במשפט *secundùm judicium*, vel de judicio, i. sententiâ *Urim*. Num. 27. 21. Numinis etiam consulti per *Ephod* (quo nomine & *Urim*, ab eo nunquam separatum, venit) duo exempla luculenta nobis præbet *Davidis* profugi historia. Horum primum extat, 1 *Sam.* 23. 9, 10. *Cùm* David *certior factus esset* Saulum *mali aliquid in caput suum clam cudere, dixit ad* Abiathar *Sacerdotem, Applica mihi* Ephod. *Et ait* David, *Domine Deus Israël, accepit famam servus tuus, quòd* Saul *statuat secum venire in* Ceilam, *ut urbem evertat propter me. An tradituri sint me viri* Ceilæ *in manus ejus? an descensurus est* Saul, *prout audiverit servus tuus? Domine Deus Israël indica servo tuo. Et ait Dominus descendet. Dixitque* David, *an tradent me*

viri Ceilæ *& homines qui mecum agunt in manus* Sauli? *& dixit Dominus, tradent.* Exemplum alterum occurrit 1 *Sam.* 30. 8. *Et confortatus est* David *in Domino Deo suo, & ait ad* Abiathar, *applica ad me* Ephod, *& applicavit* Abiathar Ephod *ad* David. *Et* David *consuluit Dominum, dicens, persequar latrunculos hos & comprehendam eos, an non? dixitque ei Dominus, persequere, absque dubio enim comprehendes eos & excuties prædam.* Legimus etiam *Ezræ* 2. quòd cùm Sacerdotum nonnulli, recèns è captivitate reduces, nomina sua in genealogiis reperire non potuerint, *Ezræ* mandato cautum sit, nè illis sacra participandi jus esset, quoad staret Sacerdos cum *Urim* & *Thummim*; hoc est, donec Deus, an è familiâ sacerdotali natales traxerint, Oraculo determinaret.

Ex hoc frequente τȣ̃ *Urim* in oraculis eliciendis usu, factum est quòd versionis *Arabicæ* Author, Ephodem, cui *Urim* semper adhæsit, verbis exprimat quæ significent *Vas Oraculi*, ut 1 *Sam.* 30. 8. aut *instrumentum Oraculi*, ut 1 *Sam.* 23. 6. & 9. aut *Vas fœderis Dei per quod petebant oracula*, 1 *Sam.* 14. 3. Hinc etiam venit, quòd circumcisæ Gentis Magistris solenne sit omnes revelationis divinæ modos ad hæc quatuor capita revocare, רוח הקודש lenem quandam Spiritûs Sancti & excelsi auram mentes expiatas afflantem, unde persona summis par negotiis & officiis derepente prodiit, apta ad loquendum vel agendum ultra humanæ tantùm activitatis sphæram & modulum, נבואה prophetiam, somnium & visionem ambitu suo complectentem: quæ juxta *Judæos* in *Malachiâ*, (quem itaque *prophetarum sigillum* vocant) cecidit. בת קול Filiam vocis, verbum quoddam de cœlo, Angelo mediante, factum: sic dictum quoniam vox illa, consilii cœlestis nuncia,

a indicem

[a] indicem suiipsius & comitem tonitru (קוֹל sæpius in sacris appellatum) plurimùm habuerit, & ex eo tanquam ex utero matris suæ prodierit. Et אורים ותמים *Urim & Thummim*, quibus Deo visum circa Regni graviora, sub prima populi Israëlitici tempora, Majestatis suæ placita exponere, & de futuris monere.

[a] *V. Hens. Aristarc. Sac. c. 14.*

Consilio verò optimo Oraculum hoc, & tam uberem aliarum revelationum divinarum copiam *Israëlitis* concessit Deus. Nempe, *Primò*, nè ab Illius sacris ad Gentilium ritus & cultum postliminio rediret Gens illa ad omnes Ethnicorum speciosas vanitates projectissima. Inter gentes autem istas quibus, seculis antiquissimis, Superstitio nomen fecerat, primas tenuêre *Chaldæi*, à quibus primam originem duxerunt Israëlitæ; *Ægyptii*, quibuscum longam consuetudinem coluêre; & *Cananæi*, ad quorum sedes patrias occupandum in procinctu fuerunt: Hisce gentibus, ab ultima antiquitate, sua non defuêre auguria, prophetiæ, sortilegia, imagines vocales, Oracula, (quorum vetustissima creduntur *Hammonis* in *Lybiâ* & *Dodoneum* in *Græciâ*) atque aliæ vaticinandi & arcana cognoscendi artes: quibus omnibus hujusce seculi Deus Divinitatis suæ fidem apud mystas suos faciles firmare studuit, & innatum illum novitatis & futurorum scientiæ pruritum scalpsit, ut insulsam plebeculam eò faciliùs duceret & sibi devinciret. Si itaque *Israëlitis*, haud minore futurorum studio & curâ ductis, nec minus inter spem metúmque subinde fluctuantibus, sua defuissent Oracula, prophetiæ & fatidicum *Urim*, quæ casus futuros aperire, adeóque anxios eorum animos lenire aliquando & liberare poterant, καταφρονήσειν μὲν ἂν τῶν ἰδίων, ὡς οὐδὲν ἐχόντων θεῖον ἐν αὐτοῖς, *res suas ut nil divini in se*

habentes contemptim habuissent, & ad Oracula Ariolósque gentium in viciniâ habitantium, humana quadam futura cognoscendi libidine impulsi transfugissent: utì *Origenes* olim, Judæorum veterum ingenia ritè æstimans, de iis constanter asserere non dubitavit. *Lib.* 1. *cont. Celsum.* Neque jam reddita tot Oraculorum & prophetiarum ratio à Scripturarum fide diffidet: cùm enim vetuisset Deus nè *Israëlitæ* à veneficis, ariolis, ejusdémque artium pessimarum Magistris consilia in perplexis peterent, statim promittit Se *Prophetam*, (qui etiam pro perpetua Prophetarum serie supponit) iis indulturum, à quo responsa divina, cùm ob ancipitem rerum aleam solliciti hærerent, perpetuò expectarent. *Deut.* 18. 10, 11, 15. *Hebræorum* etiam Doctoribus observatum est, quòd legi contra veneficas sancitæ, *Levit.* 20. *ult.* proxima succedat lex de Sacerdotibus lata, *Lev.* 21. 1. Ne, inquiunt, tentationi ulli ad scelesta illa capita tolerandum, aut in dubiis consulendum paterent *Israëlitæ*, cùm Deus Sacerdotes iis concesserat, quibus seipsum adeundi & in dubiis subinde nascentibus per *Urim* consulendi copiam fecerat.

Secundò. Ideo Deus *Urim* illud tam mirandâ vaticinandi & occulta revelandi facultate donare voluit, forsan ut præsentiæ suæ luculentum & ipsis oculis usurpandum perhiberet testimonium. Luto enim tam crasso & vili ficta erat *Hebræorum* natio, & à brutorum sorte atque indole tam exiguo remota intervallo, quòd præsentiæ divinæ argumenta peterent non mente sola sed ipso sensu percipienda. Petunt, postulant, *Exod.* 32. 1. ut *Aaron* Deos sibi fabricaret, qui iis ad terram promissam contendentibus præirent. h. e. Symbolum divinum, quò Numen absens (ea enim fides populum habuit) signo aliquo visibili præsens sisteretur.

retur. Hanc gentis istius indolem innuunt *Mosis* verba, *Deut.* 4. 7. *Num gens est ulla ità magna* אשר לו אלהים קרבים אליו *Cui Dii ità sint propinqui sibi, sicut Dominus Deus noster est nobis, &c.* Quasi dixisset, Vos Deum non in cœlis solummodo agentem, nubibus tectum, & mente tantùm sagaci contemplandum; sed in propinquo positum, oculis auribúsque vestris se ingerentem, signis quibusdam splendidis se semper adesse probantem, enixè desideratis. Nec votis vestris defuit facile & benignum Numen: nam quæ gens illa est (vos ipsos judices fero) ubi Dii sui tam faciles & molles aditus mystis suis concedunt, & tot prophetiis, miraculis, beneficiis, precum exauditionibus, Oraculis, symbolis, sese proximos, præsentes & familiares testantur, quot Deus vester vobis omnibus adesse, & se negotiis vestris singulis interesse comprobavit? Has autem conspicuas & extraordinarias præsentiæ divinæ tesseras votis eò calidioribus expetebant *Israëlitæ*, forsan quoniam Dii Gentium (quorum Sacris à teneris assueverant) variis operibus mendacem miraculorum formam gerentibus, vocibus è templis & statuis sibi dicatis subinde editis, aliísque signis prodigiosis, cultores suos summa admiratione suspensos tenuerint, & perpetuæ suæ in rebus dubiis aut afflictis præsentiæ visibilia præbuerint argumenta. Quantum autem Dæmones per μεθοδείας istas rudioris vulgi studium & fiduciam sibi devinctum & mancipatum habuerint, conjicere liceat è verbis Ethnici illius apud *Arnobium*, lib. 6. adv. Gentes. *Non idcirco attribuimus Diis templa, tanquam humidos ab his imbres, ventos, pluvias arceamus aut Soles: sed ut eos possimus coram & cominus contueri, affari de proximo, & cum præsentibus quodammodo venerationum colloquia miscere.*

Quando

Quando itaque is eſſet ſeculi *Moſaici* uſus & populi *Iſraëlitici* genius, Deus Oraculum per *Urim*, ut perpetuum præſentiæ ſuæ documentum, dedit: ne aliter *Iſraëlitæ* Deorum & ſacrorum Ægyptiacorum affectu & admiratione ducerētur, eò quòd Dii illi ſervis ſuis magìs familiariter uti, quàm Deus Iſraëlitis ſuis, viderentur.

Tertiò. Urim ad reſponſa, prout regni caſus & dubia ſubinde poſtulârunt, reddenda inſtituiſſe videtur Deus, ut providentiæ ſuæ ſpecialis, fidem aliàs apud populi fæcem, non magìs quàm hodiernos Atheos habituræ, ſignum & argumentum ſatìs fidum extaret. In hanc ſententiam propendet animus, quoniam & aliæ Dei manifeſtationes extra ordinem factæ, hunc ſibi ſcopum præfixum habuerint, ut oſcitantes *Hebræorum* animi & in terram perpetuò nutantes, earum excellentiâ perculſæ, ad providentiæ & Majeſtatis divinæ fidem & ſenſum vividum evigilarent. Ideóque *Philonis Judæi* conjecturam de igne qui de cœlo olim in aram cecidit, dextris auſpiciis factam crediderim, qui eum prodiiſſe arbitratur πρὸς σαφεστάτην δήλωσιν ὅτι οὐδὲν ἄνευ θείας ἐπιφροσύνης ἐπετελεῖτο, *in argumentum manifeſtiſſimum præſentis divinæ providentiæ. Lib.3.de Vit.Moſ.* Deinde, cùm *Iſraëlitæ*, (quibus ſenſus tardior, læſa per idololatriam principia, & animus malis innumeris fractus & vexatus,) non *Naturâ Magiſtrâ*, ſed ſignis aliquot quæ naturæ morem atque ordinem excederent, ad providentiæ divinæ ſenſum & fidem duci poterant; pectoralis Oraculum, præ aliis ſignis, ad ſcrupulum omnem de hac re eorum animis eximendum aptum & idoneum facile videri poſſit: cùm enim ventura prædiceret, conſilium in loco daret, dubia graviora de præſenti vel futuro ſolveret; indè apertè conſtaret Oraculi Authorem non cœlo ſuo incluſum fuiſſe, aut res

mundi

mundi fortuito causarum concursui tradidisse, sed rebus vel minimis adesse, & omnia scientiæ potentiæque suæ ambitu continere.

Atq; hæc ea sunt quæ de Usu τῦ *Urim* dicenda censui: in quibus omnibus probè novi me mysteria minimè enunciâsse, nec *arcanis condita cistis orgia* in vulgus protulisse; ideóque palatis forsan subtilibus & delicatis minus grata accedent. Utcunque factum haud muto, neque operam me inutilem in hoc Argumento posuisse existimo; non tantùm quia in primis curandum ne ipsum ædificii nostri fundamentum quid vitii faciat, sed quoniam nonnulli *Urim* & *Thummim* nil nisi verba inertia, laminâ quadam aureâ exarata, & in pectoralis secreto recondita, prout *sanctitas Jehovæ* in Pontificis frontali; alii ea duas tantùm virtutes, Sacerdoti ante alios necessarias, fuisse frigidissimè contendant.

Sect. 2.

De eorum usu speciali.

Cum DEUS consilia sua πολυτρόπως, per Oraculum in Tabernaculo, per afflatum divinum, per Legatos de cœlo missos, per sortes & somnia, *Israëlitis* olim revelârit; abunde satìs revelationis divinæ habuisse, & illius mannæ cœlestis fastidio penè laborâsse videantur. Ideóque mirabitur forsan non nemo cur sapientissimum Numen actum ageret, & supra cæteros occulta revelandi modos, quibus populi necessitatibus abunde consultum fuerat, *Urim* adderet, tanquam novam scientiæ clavim, qua cœli consilia & hominum [a] arcana, cùm opus esset, facilè recluderentur. Absit autem ut quispiam Sapientiam

[a] 1 Sam. 23. 11.

entiam ipſam, hoc novum occulta cognoſcendi medium conſecrantem, vanitatis arguat: *DEUS* enim non eo tantùm conſilio *URIM Judæis* dederit, ut eidem prorſus fini & uſui, cui Prophetæ, ſomnia, Tabernaculi Oraculum, & ejuſmodi, inſerviret; nempe ut indè lumen, (juxta tacita nominis iſtius promiſſa) peterent, cùm rebus obſcuris & ancipiti curâ torquerentur. In finem & uſum (utì mea fert conjectura) magìs peculiarem, & cum ipſo Gentis *Iſraëliticæ* ſtatu & conditione magìs conſpirantem, Oraculum illud à Deo inſtitutum eſt.

Uſus autem ille ſpecialis quis fuit, ſic paucis effero: Cùm Deus ſub Eccleſiæ Iſraëliticæ primordia, Regis civilis partes titulúmque ſibi ſumere dignatus fuerit; neceſſitas indè facta eſt ut medium aliquod eſſet quo de voluntate & conſilio ſuo Regio, in omnibus regni arduis ſubinde naſcentibus, certò & perpetuò conſtaret; & ut publicum aliquod extaret *Sacri* hujus *Imperii* pignus & teſtimonium. In hunc itaque uſum *Urim* ſepoſuiſſe videtur Rex Opt. Maximus, nempe ut per illud placita ſua populo annunciaret, & judicium ferret in caſibus Rempublicam ſpectantibus, quibus determinandis *Pontificis* vel *Seniorum* judicia non ſufficerent; & ut θεοκρατείας hujuſce ſignum & ſymbolum maneret, quo durante, populus in ſpem lætam regiminis illius duraturi erigeretur.

Quò minus temere hæc atque animi ſolius causâ dixiſſe videar, tribus hiſce *Theſibus*, quæ integrum aſſertionis præcedentis ſenſum exhauriunt, fidem conciliare conabor.

Primò. *Sub prima populi Judaici tempora, Deo ipſi viſum eſt Regis civilis perſonam & titulum gerere.* Hinc *Joſephus*, Scriptor gravis & probatæ fidei, *Mo-*

ſem

sem inducit *Judæis* suis in hæc verba præcipientem. Μὴ λάβοι πόθος ὑμᾶς ἄλλης πολιτείας. Ἀλλὰ ταύτην στέργητε· τοὺς νόμους ἔχοντες δεσπότας, καὶ αὐτοὺς ἕκαστα πράττοντες. Ἀρκεῖ γὰρ ὁ Θεὸς ἡγεμὼν εἶναι. *Non est cur alterius politiæ formæ desiderium vos accipiat; sed præstat, ut hac contenti in Legum & vestra ipsorum sitis potestate, satìs enim est Deum habere præsidem.* Lib. 4. De Antiq. Jud. c. 8. Et paulò post, στρατὸν ἐπ' αὐτοὺς ἀγάγετε, στρατηγῷ μὲν αὐτοκράτορι χρώμενοι τῷ Θεῷ, ὑποστράτηγον δὲ χειροτονήσαντες ἕνα τῇ ἀρετῇ προύχοντα. *Exercitum contra eos* [hostes] *educite, imperium Deo committentes, creato uno aliquo forti viro, qui Vicarius sit Illi & quasi Proimperator.* Josepho succinit *Theodoretus*, Ἐρωτ. ιδ' in 1 *Sam.* ubi publicæ administrationis formam antiquitus apud *Judæos* obtinentis ità depingit: Ὁ δεσπότης Θεὸς, καὶ Θεοῦ καὶ βασιλέως ἐπλήρου τὴν χρείαν, &c. *Dominus Deus, & Dei & Regis implebat munus. Propheta autem* Samuel *erat administer & veluti quidam Præfectus aut Magister militum aut Tribunus plebis.* Neque hæc omnia sacris monumentis dissona, in quibus, *DEUS* המלך *Rex ille* passim appellatur, ut, 1 *Sam.* 12. 12. *Jerem.* 51. 57. *Psal.* 149. 2. *Hos.* 13. 10. & מלך רב ὁ μέγας Βασιλεὺς, *Psal.* 48. 2. *Mat.* 5. 35. Eundem titulum *Chald. Paraph.* Deo tribuit, in *Cant.* 1. 5. *Moses Magister eorum* [Israëlitarum] *ascendit ad æthera & posuit pacem* ביניהון ובין מלכהון *inter eos & Regem eorum.* Huc facit quod Solium, cui *Salomon* insedit, *Solium Domini.* 1 Chron. 29. 23. & Regnum, quod illius posteri administrârunt, *Regnum Domini* vocetur. 2 *Paralip.* 13. 6. & 8. quoniam ante reges in *Israële* exortos, Ipsius utraque fuerint in solidum. *DEUS* autem, quo titulum & personam quam susceperat, ornaret, Regni sui leges

leges in monte *Sinai* scripsit, quas & Principum ritu pœnâ & mercede vitam hanc caducam solummodo spectantibus sancivit. *Jura* omnia, quæ vocant, *Majestatis* penes semetipsum esse volunt: nam Ipse *Judices*, regni sui Vicarios, cœlesti aliquo indicio aut immediato Spiritûs sui impulsu, subinde constituit; quibus itaque nulla Majestatis insignia gestare concessum fuit. *Saulus* quidem, qui primus *Judæorum* genti regia potestate præfuit, *coronâ* & *armillis* ornatus prodiit. 2 *Sam.* 1. 10. (cujusmodi publicæ præfecturæ symbola Regibus vicinis in usu fuerant) ea verò indè usque à *Mosis* ætate nemo *Judicum* gesserat, quum non nisi summi Regis nomine & vice judicia publica exercuerant. Deinde, Dei ipsius jussu, ad illius arbitrium judiciúmque summa rerum & consiliorum graviorum perpetuò rediit: nam bella nulla gerenda erant, Dei consilio nondum expectato. *Jud.* 1. 1. 20. 18. Fœdera nulla cum gentibus ferienda, nisi licentiam priùs à Domino impetrâssent. *Exod.* 23. 32. *Josh.* 9. 14 controversiæ omnes graviores circa res sacras aut civiles ex Ore tantùm Oraculi divini erant determinandæ. *Exod.* 18. 19. Pœnam legum suarum transgressoribus irrogandam, Deus ipse edixit, *Num.* 15. 34. 35. Homines ad muneris alicujus publici exercitium evehendi potestatem Sibi integram reservavit. *Deut.* 16. 18. *Hos.* 8. 4. *Deut.* 17. 15. Et quoniam scenæ ratio ità postulavit, *Hierosolyma* in Magni hujusce Principis civitatem Regiam eligebatur, *Mat.* 5. 35. ubi etiam sacri sicli dimidium, quasi annui tributi loco, quævis in regno suo capita quæ annum vigesimum expleverant, [a] Regi suo solvere tenebantur. Templum palatii Regii locum habuit: quod Deus, ut ad domûs Regiæ exemplar expressius

[a] *Grot. in* Mat. 17. 25.

expressius fieret, in atria sua varia distribui voluit, erat enim extimum [b] τῆς αὐλῆς, medium τοῦ ἁγίου, & intimum adyti, quod & solium divinæ gloriæ. Inter ea verò, קדש *Sanctuarium*, quasi præsentiæ Regiæ cameram seposuisse videtur: ideóque ad eam Sacerdotibus solis, utpote interioris admissionis famulis & amicis, patebat aditus: nam palatium Regis, (quod nullis, nisi quibus Rex familiariter utitur, ingredi datum est) מקדש מלך i. e. *Sanctuarium Regis* dicitur. *Amos* 7. 13. *Jes.* 16. 12. Curavit etiam Deus, ut Palatium illius Regium, (Templum *Hierosolymis* constructum) ad quæsitissimæ pompæ & splendoris magnificentissimi ideas componeretur, ut illius fabrica auro & cedro plurimo tota intus splenderet, quo domûs cujusdam Regiæ imaginem exprimeret simul & superaret. In more enim antiquissimis ex Oriente Principibus positum erat, in domibus arte prodigâ fabricatis, & aureo plurimùm ornatu & supellectile insignibus habitare: qua de re fusè disserentes legamus *Dion. Chrysost.* in *Orat.* 2. *de Regno.* & *Orat.* 49. *Pinedam de rebus Salomon.* l. 5. c. 6. p. 484. & 548. & *Brissonium de Rege Persic.* l. 1. p. 49, 50, 51. Ideo verò (ut in callem regrediamur) Domini civilis personam sustinere & Regis nomine Se colendum exhibere, Deo visum est, non tantùm quia *Israëlitas* sibi εἰς λαὸν περιούσιον καὶ ἐξαίρετον, *populum peculiarem, egregium & eximium* elegerat; sed forsan ut sese Diabolo adversum sisteret, qui sub usurpato *Molech.* i. e. Regis titulo sese adorandum gentibus ante annos plurimos proposuerat; & titulum illum augustum המלך cujus Diabolus tot ævis malæ fidei possessor fuerat, sibi jure vendicaret.

[b] *V. LXX. in Psal.* 29. 2.

Secundó, Urim *Oraculum politicum fuit, de negotiis*

tiis hominum conditionis privatæ minimè consulendum. Sed ad res populi totius aut personæ alicujus loci publici, moderandas & dirigendas, primariò saltem, à Deo institutum. Hæc sententia Doctorum penè omnium, cùm Hebræorum tum Christianorum, puncta tulit. Ità sentiunt *Talmudici*, in *Cod. Jom.* c. 7. אין נשאלין בהן להדיוט אלא למלך ולבית דין ולמי שהצבור צריך בו

1\. *Non inquirebant in iis* [Urim & Thummim] *de privato, sed de Rege, & de Synedrio magno vel alio quo Ecclesia opus habet.* Hoc, inquit [a] *Buxtorfius*, eliciunt ex *Num.* 27. 21. ubi legitur, *Qui* (Josua) *coram Eleazare Sacerdote stabit, et interrogabit eum de judicio* Urim *coram Domino, ad verbum ejus egredientur et ad verbum ejus ingredientur, Ipse & omnes filii Israël cum eo, & tota congregatio.* Ubi הוא *Ipse*, inquiunt, זה מלך hic est Rex; & *totus Israël cum eo*, זה משוח מלחמה, hic est Unctus ad bellum, quem totus Israël in bellum sequitur; *Et totus cœtus* הוא סנהדרין Hoc est totum Synedrium. Cum iis juxta sentit *Abarbenel* in *Exod.* 28. & *Deut.* 33. *Requiritur* inquit *ut interrogatio* per Urim *sit consilium, quod spectet negotium totius populi; et non quæritur* על דבר פרטי לאיש מן האנשים *de re particulari et privata alicujus hominis.* Eadem etiam *Buxtorfio*, haud ultimo Hebræorum filio, placuêre, utì patet è verbis suis cap. 1. libri jam laudati; *Usus Urim et Thummim erat, ut veluti certissimum Oraculum divinum essent, per quod Deus in rebus gravibus, dubiis et inopinatis, ad Ecclesiæ vel Reipublicæ salutem spectantibus, consultus, populo quæ facere oporteret, per Sacerdotem summum revelabat.* Hisce pondus addunt Magni illius in Rep. literariâ Dictatoris verba, in *Exod.* 28. 30. *Consulebatur Urim et Thummim à Rege aut Principe in rebus ad statum*

[a] *Hist. Urim & Thum. c.* 3.

statum publicum maximè pertinentibus, aut à Synedrio in difficillimis de jure controversiis.

Testibus hisce ὁμοψήφοις fidem eò faciliorem habeo, non tantùm quòd studio & affectu cætera divisis, sed quòd iis hac in re Scriptura ipsa testimonium perhibere videatur. Nam verba illa *Ahimelechi* Pontificis, 1 *Sam.* 22. 14, 15. quibus proditionis crimine, quod *Saulus* ei inferebat, se purgare studuit, plusquam innuunt Deum hoc Oraculum Sacerdotale personis tantùm quas rerum publicarum cura exercuit, consulendum tradidisse: *Quis in omnibus servis tuis sicut* David, *fidelis, & Regis gener, pergens ad imperium tuum, & gloriosus in domo tua? Num hodie cœpi pro eo consulere Deum? Absit hoc à me. Ne suspicetur Rex adversus servum tuum rem hujuscemodi in universa domo patris mei. Non enim scivit servus tuus super hoc negotio vel modicum vel grande.* Quasi hujusmodi defensione usus fuisset. Probè nôram *Davidem* fidem & veritatem in Dominum Regem semper integerrimam coluisse, *Davidis* nomen summâ in gratiâ & honore in Regis domo positum: ideóque me facile persuasum habui Te illum belli negotiis (quod sæpius facis) præfecisse, Eúmque copias tuas aliquò deducturum. Cùm itaque *David* in incerto haberet quid consilii caperet, adeóque auxilium & consilium cœleste supplex pro more suo peteret; ne muneri meo deessem, dubia sua omnia Dei Oraculo solvenda proponere non dubitavi. Neque jam primùm hoc officio functus sum: sæpius enim antea, nullius tamen noxæ compertus, Dei consilium, *Davidis* gratiâ regni hostibus bellum inferentis impetravi. Absit à me ut sciens prudénsque quicquam in Domini mei damnum & dedecus ipse meditarer. Servus tuus Te *Davidem*, tantis olim à

Rege auctum honoribus, in hostium numero jam habere, nè somniavit quidem. Nam Oraculi lumen, veluti candelabrum, gesto, quod non mihi sed Tibi, Tuis & Domui *Israëlis* splendere solet. Et si animum attendamus vix unquam Oraculum hoc nisi à *Josuâ*, *Saulo*, *Davide* [primi loci & muneris Viris] consultum reperiemus, aut à toto cœtu cùm bellum vel fames urgeret, aut res & salus publica aliquo modo ageretur. Idem etiam ipsa pectoralis fabrica non obscurè indicat, cui Tribuum nomina ideo inserta fuisse asserit *Buxtorfius*, nempe *ut scirent Judæi harum duntaxat causâ hujus Oraculi beneficium ipsis indultum fuisse*. Idem & illius titulus docet: ob eandem enim rationem, Λόγιον, quod *Urim* & *Thummim* gestandis inserviit, *pectorale judicii* dictum videtur, ob quam *thronus judicii*, Prov. 20. 8. *aula judicii* Jo. 18. 28. *sedes judicii* Eccles. 3. 16. dicebatur; quòd scilicet summi Regis judicium circa regni graviora indè subditis suis tradendum foret & expectandum. Quæ quidem tituli pectoralis ratio & *Jonathani* olim arrisisse videtur: sic enim παραφράζει, *com.* 15. *Exod.* 28. *Et facies pectorale judicii, in quo cognoscitur* דיניהון דישראל *judicium ipsorum Israëlitarum, quod tectum est à judicibus*; וסדרי נצחן *& series victoriarum & præliorum eorum.*

Quibus ultimis verbis (quamvìs primâ fronte superflua & ex vano addita credi possint) summum judicii sui specimen dedit doctissimus *Paraphrastes*. Nam pectoralis *Urim* (præ aliis negotiis publicum spectantibus) ad res belli, consilium sine morâ postulantes, dirigendum; & populi incertam Martis aleam jam tentaturi, animum jacentem spe victoriæ erigendum designatum videatur. Nam DEUS, (*Numer.* 27. 21.

ubi

ubi usum τῶ *Urim* primò descriptum legimus) in mandatis dedit *Josuæ*, quem rebus bellicis præposuit, ut dubiorum omnium circa res suas subinde orientium, solutionem, non à Tabernaculi Oraculo sed Pontificis *Urim* expectaret. Et si sacra monumenta haud oscitantes evolvamus, observemus *Israëlitas* ab hoc Oraculo, circa periculosa & planè vitrea belli negotia, responsa frequentiùs quæsiisse. Cùm enim bellum cum *Cananæis* gerendum esset, nec satìs constaret iis quænam è Tribubus principia duceret; *interrogârunt Dominum*, inquit Textus, *Judic.* 1. 1. hoc est, exponente *Drusio*, cum *Grotio* aliisque, *consuluerunt Urim & Thummim, quò de voluntate Dei certiores fieri possent.* Cùm etiam prælium cum *Benjaminitis* committendum esset, & dubium haud multùm dissimile ortum esset, Deum interrogârunt & dixerunt, *Quis in exercitu nostro erit princeps certaminis contra filios Benjamin?* Judic. 20. 18. Eos autem, cùm Dei Oraculum scitatum irent, Pontificis ministerio usos fuisse, patet è *com.* 27 & 28. ideóque acutè & doctè, ut solet, annotavit *Grotius* in textum illum; *Priùs consulere Deum debuerant an bellum suscipiendum esset in* Benjaminem, *ejus enim rei causa præcipuè datum erat Urim & Thummim.* Saulus, cùm *Philisthæi* instarent, videns res suas summo in discrimine positas, à Deo consilium per *Urim* petiisse dicitur, 1 *Sam.* 28. 6. & 1 *Sam.* 14. 18. *Davidem* etiam militantem, sæpius, quid sibi in re dubiâ & trepidâ agendum esset, Deum per *Ephod* interrogâsse legimus. 1 *Sam.* 23. 2. 2 *Sam.* 5. 19. 1 *Chron.* 14. 14. 1 *Sam.* 30. 8.

Quò verò populi Duces Oraculum hoc juxta legis divinæ præscriptum consulerent, ipsos pontifices, seu eorum vices gerentes, indivisos castrorum

comites [a] reperiamus. Nam *Abiathar* ad *Davidem*, in armis jam agentem, cum *Ephode* in manu suâ descendisse dicitur, 1 *Sam.* 23. 8. Et cùm *Saulus* signa infesta in *Philisthæos* moveret, postquam Historicus sacer quo loco res suæ essent & qualem militum manum haberet, enarrâsset, addit Et *Achijah*, *Sacerdos Domini* (quasi de more seculi) *portabat Ephod*; quo nomine intelligendum venit & *Urim*, ab eo nunquam separatum, 1 *Sam.* 14. 3. Huic affine exemplum occurrit, *Numer*. 31. 6. *Misítque eos* Moses, *mille ex singulis tribubus*, *eos &* Phinees *filium* Eleazar *Sacerdotis*, *ad prælium*, *& Vasa sanctitatis erant in manu ejus.* Ubi per *Vasa sanctitatis*, instrumenta illa, mole perexigua, [*Ephod*, *Urim & Pectorale*] ad Dei responsa petendum comparata; si quando res suæ loco ancipiti & incerto essent, intelligenda esse, fusiùs, [b] cùm se dabit occasio, probaturi sumus.

[a] Josh. 22. 12, 13.

[b] *V. Cap.* 6. *Sect.* 2.

Quò minus autem tam eximiæ sanctitatis & prætii vasa, damni quicquam à cœli injuriis paterentur, & ne quis è militum fæce eorum religionem manibus illotis læderet; verisimile est Sacerdotem curâsse, ut in capsulâ aut arcâ, quoad Oraculo opus esset, reconderentur. Cùm enim *Saulus* ad pugnam cum *Philisthæis* conserendam in procinctu jam staret, 1 *Sam*. 14. dicit ad *Achijah* Sacerdotem *com.* 18. הגישה ארון האלהים *Admove Arcam Dei*, nempe ut in eo rerum suarum articulo consilium à Deo peteret. Ubi *Sauli* verba non possumus de *Arcâ* illâ in qua tabulæ legis reponebantur interpretari: cujus rei indè certa fides est, quòd non appelletur ארון ברית אלהים *Arca* fœderis *Domini*, & quòd *Arca* illa non in manibus *Achijæ* tunc temporis fuerit sed in domo

Abina-

Abinadab, 1 *Sam.* 7. neque eam, sine speciali Dei mandato, de loco suo transferre *Israëlitæ* fas habuerint. Probabile est itaque, *arcam* illam de qua *Sauli* sermo intelligendus est, aliam fuisse; quam *Israëlitæ* cùm militiæ vacarent secum ferre soliti erant, ad asservandum in eâ *Ephod*, h. e. Pectorale cum *Urim* & *Thummim*, ut Dei responsa in re incertâ & inopinatâ per ea acciperent. Atque in hac sententiâ LXX fuisse crediderim, nam *Sauli* verba verterunt, Προσάγαγε τὸ ἐφοὺδ, *Affer Ephod.* Eam etiam ambabus manibus amplexantur *Abarbanel*, *R. Salomon* & *R. D. Kimchi*, apud *Buxtorfium*, Histor. Arcæ fœderis, cap. 3. quem consulat cui à rebus majoris momenti vacat.

Atque hæc, modò vero consona, rationem unam suggerent, cur *David* quidem Pectoralis Oraculum sæpiuscule consultum iverit, nunquam autem, quod scimus, *Salomon*, quamvìs imperii amplioris habenas moderatus fuerit; nempe *Davidem* arduæ & trepidæ belli res intimis animi sensibus anxium frequentiùs habuêre: unde [a] Oraculum illud, utpote ad belli inprimis consilia dirigendum & casus ancipites revelandum institutum, plurimi fecerit & impensè desiderârit. *Salomon* verò nomine, ore & factis pacem præ se ferebat, ideóque credibile est Eum Oraculum illud bellicum minoris habuisse, & illud sub Regis hujusce tempora, qui pacem totus spiravit, primo conticuisse.

[a] *Sortilegis egeant dubii, sempérque futuris Casibus ancipites* — Cato apud Lucan. l. 9

Hîc à me quæret forsitan non nemo, unde factum sit quòd Deus Pontificis *Urim* ad dubia circa res publicas, inprimis verò bellicas, solvenda dederit; cùm Oraculum in Tabernaculo positum sit, unde Deus *Mosi*, (siquando in dubio hæreret) responsa divina efflagitanti,

flagitanti, consiliis suis adesse solebat? Sed in facili responsio est: nam Tabernaculum uni alicui loco, eíq; sæpius à militum castris longè dissito, affixum fuit: ideóque cùm *Israelitæ*, mediis hostibus positi, summo in discrimine laborarent, & consilium aut solatium divinum, morâ omni præcisâ, desiderarent; Tabernaculi Oraculum haud adeò commodè eorum desideriis inservire poterat, ac Pontificis *Urim*, quod huc illuc, prout belli ratio postulavit, dimoveri poterat. Deinde, soli *Mosi* is honos contigisse videtur, ut Deum è Tabernaculo, (Majestatis suæ solio) & quasi facie ad faciem, alloquentem audiret: nam præter *Mosen*, nullum ab Oraculo illo responsa expectâsse aut accepisse legimus. Præterea, eam rerum legem atque ordinem apud suos statuisse videtur Deus, ut è Tabernaculi Oraculo perpetuæ cultûs & justitiæ regulæ, & placita sua in casibus lege omissis, traderentur; ut Oraculum per *Urim* ad Dei consilia, circa res publicum spectantes & ex improviso provenientes, populo deferenda inserviret; & ut homines privati de suis minoris loci rebus (quales sunt morbi eventus, asini deperditi, & hujusmodi) responsa divina à Prophetis, Oraculis illis ambulantibus, peterent. Ideo verò tam varii generis & muneris Oracula prophetiásque suis indulsit Deus; (si rem hanc conjecturæ committere liceat) ne scilicet *Ecclesia Dei* apud *Israëlitas*, Oraculorum & Prophetiarum minus fœcunda quàm *Synagoga Satanæ* apud *Ægyptios* crederetur. Nam *in omnibus ferè Ægypti Nomis* inquit [a] Kircherus, *Oraculum fuisse reperio, à quo responsa de variis eventibus acciperent consulentes: neque tamen singula Oracula de singulis sibi propositis respondebant, sed de rebus*

[a] *Oedip. Ægypt. Clas.* 11. p. 444.

bus solummodo eorum naturæ consentaneis. Hoc pacto Serapidis *Oraculum circa ea quæ terræ cultum concernebant*, Anubidis *circa ea quæ scientias*, Hori *circa ea quæ bona corporis & animæ*, Isidis *circa ea quæ* Nilum *aut fœcunditatem concernebant, consulebatur*. Neq; ratio dubitandi subest, quin criticus & curiosus ille Oraculorum usus, à primis usque idololatriæ incunabulis apud *Ægyptios*, ingeniosè semper delirare solitos, obtinuerit.

Tertiò. *Pontificis* Urim *in hujusce* θεοκρατείας *pignus, symbolum & testimonium à Deo datum fuerat.* Oraculum in Tabernaculo posuit ut se *DEUM Israelis*, Oraculum verò in Pectorali ut Se *REGEM* etiam, & rerum suarum curam gerere, iisque perpetuò invigilare, populo suo clarè testaretur.

Neque est quòd de assertionis illius veritate quispiam ambigat, cùm Deus, durante divinâ illâ politiâ, de rerum summâ, de belli casibus & regni gravioribus, responsa per *Urim* penè semper dederit; & primis tantùm regni sui Ministris, si quando consilii inopes aut futurorum ambigui essent, Oraculum illud consulendi potestatem fecerit.

Eandem etiam sententiam firmat perpetuum Oraculi hujusce, à primo illius defectu, silentium. Nam sub novâ *Christi* Oeconomiâ, singuli illi revelationum divinarum modi, quorum ante paucas paginas memini, postliminio redierunt: *Prophetia* in Apostolis, aliisq; revixit denuò; Πνεῦμα ἅγιον, quo afflante hymnos è vestigio Deo canere, Scripturas mente non errante interpretari poterant, non paucis concessum, testante Scripturâ, *Joan*. 7. 39. & 13. *Mar*. 11. Sed & *Bath Col*, Vox de cœlo, sæpius *Christo*, *S. Johanni*, & *S. Paulo* facta est: hæc enim revelationum cœlestium genera Oeconomiæ *Mosaicæ* & *Christianæ* me-

ridiano ex æquo inſervire poterant. Solas revelationes per *Urim* olim datas, diu ante *Christi* adventum ceciđiſſe, nunquam verò rediiſſe conſtat: quid verò, niſi quòd imperii illius divini pignora & teſtimonia fuerint, cujus nè veſtigium vel umbra, *Christo* in terris agente, ſuperfuerit?

Præterea, Oraculum hoc in finem & uſum modò memoratum à Deo datum fuiſſe, indicio eſt quòd cum ipsâ hâc Theocratiâ initium acceperit, & eâ prorſus expirante evanuerit. Illam autem cœleſtem regiminis formam cum ipſa *Hebræorum* Rep. & Lege in *Sinai* promulgatâ ortum habuiſſe, neminem latet in Sacris Literis vel mediocriter verſatum: eam etiam imminutam plurimùm & morti proximam, cùm *Deus Saulum* & *Davidem* ad rerum arbitria evocâſſet, non immeritò aſſeramus: ſub *Salomone* verò, qui primus principatum jure hæreditario tenuit, eam extremum quaſi ſpiritum efflâſſe non ſine ratione arbitramur. Cùm enim imperii jura, naſcendi ſorte, non (prout *Judicum* ſeculo) calculo divino hominibus contigerant, eo manifeſtum erat Poteſtatem Regiam in *Davidis* familiâ firmatam fuiſſe, Deum ſolio ſuo civili ceſſiſſe, & Regis politici perſonam & jura penitus depoſuiſſe.

Jam verò (ut in callem redeam) Oraculum τȣ̃ *URIM* eandem cum ſacro illo imperio Epocham ſortitum, utrumque ſub idem tempus natum & denatum fuiſſe, haud levibus adducti rationum momentis aſſentimur. Nam *DEUM* per Prophetas quidem, viſiones & voces cœlitus emiſſas, conſilia ſua cum Patribus antiquiſſimis communicâſſe, in aperto eſt: de oraculis verò publicum ſpectantibus, per Pontificis alicujus *Urim*, ante Legem conditam datis, Sacræ Literæ

teræ altum silent. Nec postquam natalium jure *Judæorum* Reges Solium occupârant, quenquam Deum per *Urim* consuluisse aut Eum ità respondisse reperiamus. Deum quidem à *Josua* ad *Davidis* tempora, sæpius (ni fide meâ docti abutantur) per *Urim*, rarò autem per *Prophetas* voluntatem suam de re aliquâ unde salus populi pendebat, revelavit: at seculis sequentibus, cùm Deus Regis civilis partes agere penè desiisset, Eum quandóque per Prophetas nunquam per *Ephod* consilia de Regni rebus tradidisse legimus. Et certè ipsa rerum gestarum conditio, cùm primùm ad *Salomonem* regni jura delata fuerant, argumento satìs luculento est Deum Pectoralis Oraculo, sub imperii sui initia silentium perpetuum indixisse. Tunc enim Pontifex *Abiathar* aliíque se læsæ Majestatis crimine imprudentes obstrinxêre: quod forsan nunquam admissuri essent, modò Oraculum hoc ad manum habuissent, è cujus infallibili responso lites & dubia omnia de vero regni hærede dirimi poterant & determinari. Sed nec veri imaginem aliquam præfert *Salomonem* [a] *Abiatharem* Pontificis loco & dignitate, exemplo planè novo, dejicere voluisse, si vocale adhuc Pectoralis sui Oraculum, quod eximiam Pontifici venerationem & Majestatem Regiæ proximam addere solebat, tunc temporis superfuisset. Deinde, ex eo etiam adducor ut sentiam Pectoralis Oraculum sub prima *Salomonis* tempora siluisse, quòd primariæ illius institutioni & usui cum ipsâ regiminis formâ & conditione quam *Israëlitæ* postulârunt, malè conveniret. Nam illi Regem sibi præponendum desiderârunt ככל הגוים: *Sicut omnes* in terræ confinio *gentes*, hoc est, (prout verba & mentem eorum interpretatur

[a] 1 Reg. 2. 27.

[a] *Abra-*

[a] *Abravanel*) שיהיה המלך יכול בהחלט, *qui Rex esset simplicem & absolutam habens potestatem* : qui scilicet pro arbitrio suo, Regum vicinorum more, leges ferre, Magistratus subsellii inferioris creare, bella gerere posset, non Dei multò minus populi suffragium expectans. Quo jure Regio *Saulum*, *Davidem*, 2 Sam. 11. 1. aliósq; reges, nullos autem è *Judicum* ordine, usos fuisse constat. At potestas illa regia, cui leges & consilia nulla extra Principis ipsius animum modum & limites posuêre, cum primaria τȣ̃ *Urim* instituendi ratione, ejúsque usu quem Deus præscripsit, adversâ fronte pugnare censeatur. Ideo enim *Urim* Oracula reddendi facultate donatum fuit, ut indè populi Præsides Dei consilium in rebus difficilibus & impeditis explorarent, nec quicquam propriis tantùm auspiciis aggrederentur. Nam DEUS *Joshuæ* vel ulli qui *Judicum* tantùm locum & titulum tenuit fas esse noluit, *ingredi* aut *egredi*, i. genti alicui bellum indicere, aut in regni arduis quicquam pro arbitrio suo statuere: sed Pontificis Oraculum sciscitari, &, prout illud annueret vel inhiberet, consilia & actiones suas omnes tanquam per cœlestem Cynosuram dirigere tenebantur. Pontifex fuit [b] *Abel* ille quem in consilium advocabant priùs, *& sic rem omnem* graviorem *perficiebant:* prout patet è *Num.* 27. 21. Neq; argumentum hoc vanum & elumbe arguit, quòd *Saulum* & *Davidem*, quamvìs cum imperio & jure regio *Israëlitis* præessent, pectoralis Oraculum, prout *Joshua* aliíque, consuluisse, & res suas illius sententiæ permisisse constet: nam *Saulus* & *David* non erant Reges nati, sed à Deo designati; unde patet divinam illam quam dixi Oeconomiam, tunc temporis, quanquam

[a] *In Comment. in* 1 Sam. 8.

[b] 2 Sam. 20. 18.

quanquam morituram quidem, haud prorſus expiráſſe.

Hiſce omnibus ponderis nonnihil addit, quòd ipſum Pontificem *Hilkiam*, cùm grave regni dubium eum atque alios ſollicitum & ſuſpenſum teneret, *Huldam* Prophetiſſam, conſilii impetrandi gratiâ, adiiſſe legamus, 2 *Chron.* 34. 21, 22. quod ſanè factum officio & dignitati ſuæ minus conſentaneum fuiſſet, ſi Pectoralis Oraculum ſuo ſaltem tempore non conticuiſſet. *Hebræorum* itaque Magiſtris (in quorum verba jurant *Galatinus*, *Serrarius*, aliíque longè plurimi) ſuffragari non auſim, qui Oraculum hoc in captivitate *Babylonicâ* primùm ceſsâſſe contendunt. Veritati propius videtur, quòd per eadem tempora quibus & *Theocratia*, cui miniſtravit, è rebus ſublatum fuerit. Atque hinc factum eſt, ſi quid conjecturâ valeo, quòd quamvìs *Judæi* moderni morum aliorum, qui apud ſuos ante *Chriſti* tempora inoleverant, traditiones probabiles & ſecum conſtantes retinuerint; nil niſi fabulas aniles & dogmata cum Scripturis & ſemetipſis malè convenientia, de hoc Oraculo verba facturi, in medium proferant. Nempe tot ſecula à noviſſimo illius uſu elapſa, in quibus Judæi varias fortunæ vices experti ſunt, & res eorum afflictæ & fractæ adeò fuerint, facilè Oraculi hujuſce, præ aliis inſtitutis *Moſaicis*, memoriam & ſcientiam planè omnem delere poterant.

Si hæc omnia ritè perpendamus, erit cur ſentiamus *Moſen* in hoc Textu *Urim* Pontifici precatum fuiſſe, non tam Oraculi aut Pontificis ipſius cauſa, quàm divini illius regiminis, cujus Oraculum illud perpetuum extare voluit pignus & teſtimonium. Nec ſanè majus quicquam *Genti Iſraeliticæ*, vix poſt animam

ſuam

ſuam ſibi charæ, comprecari potuit, quàm ut *DEO OPT. MAXIMO*, qui Regis nomen ſummâ cum benignitate ſemper exercuit, judicia per Sacerdotis manum tradente in omne ævum frueretur. Haud ignarus erat *Moſes* quanta malorum moles *Iſraelitis* impenderet modò Regis alicujus imperio ſubeſſent, qualis apud Gentes Orientales (quæ addictè admodum regnabantur) contra cujus pro arbitrio illatas injurias nulla populo poteſtas relicta foret.

CAP. III.

De loco in Pectorali quem Urim & Thummim occupârunt.

LOcus in Pectorali hiſce *Urim* & *Thummim* à Deo aſſignatus, proximo ſuccedit expediendus. Hanc provinciam quo fœliciùs ornem, nonnulla de Pectoralis ipſius fabricâ in anteceſſum ſunt prælibanda.

Nil hîc attinet de illius annulis, vittis, nominis origine, catenulis & uncinis quibus *Ephodi* affabrè conjungebatur, fusè diſſerere. Satìs in præſens eſt dicere, quòd pannus fuerit duplicatus è cordis regione ſuſpenſus, palmi amplitudine quadrangulus, & gemmis, duodecim Tribuum nomina inſcriptis, diſtinctus. Hanc formam diſertum Legis præſcriptum poſtulavit, *Exod.* 28. 16. *Quadratum facies illud* [Pectorale] *& duplex:* זרת *palmus illius erit longitudo, & palmus illius latitudo.* Ubi palmus intelligi debet de majore palmo, qui cum ſpithamâ idem eſt: nam זרת ſuffragantibus *Hebræorum* filiis, eſt menſura quæ tribus conſtat טפחים palmis, & digitis expanſis notatur, ab extremo pollicis uſque ad minimi extremum. Huic ſententiæ fidem

fidem addunt verba τῶν LXX. in loc. καὶ σπιθαμῆς τὸ μῆκος αὐτοῦ, & *Joſephi* aſſerentis *lacunam quandam in* Ephode *circa medium pectus relictam, cui fruſtum*, σπιθαμῆς τὸ μέγεθος, *palmi amplitudine inſerebatur.* Antiq. lib. 3. c. 8.

Aliam inſuper è *Judæorum* fide circumſtantiam adjicit *Arias Montanus*, in *Antiquit. Judaic. lib. 6.* minimè profectò oſcitanter prætereundum: Eam verò ſic propriis verbis ipſe referat. *Erat Pectorale ejuſdem operis & artificii cum* Ephod, *nec tamen ſimplex ſed duplex,* i. *geminum, ut ex tribus lateribus altera pars alteri commiſſa eſſet; ex uno autem laterum, dextro videlicet, apertum, quò aliquid in illo ornamento inferri poſſet.*

Jam verò minimè cunctanter aſſero, *Urim* & *Thummim* per apertum duplicati Pectoralis latus immiſſa, concavum illius medium occupâſſe. Cùm enim Λόγιον duplex factum eſſet, ut penè formam crumenæ exprimeret, latera habens omnia ad majoris palmi menſuras ampla, ſacra illa inſtrumenta intra concavam illam duplicitatem, capacem adeò, facilè recondi poterant. Nec profectò vel divinando aſſequi quis valeat, ubinam niſi intra amplas illas Pectoralis plicaturas diſponerentur; aut cui uſui inane illud palmaris undiq; latitudinis, niſi organis illis ibi reponendis inſerviret. Neque enim credere par eſt, quod nonnullis placuit, eâ tantùm ratione duplex factum fuiſſe Pectorale, ut indè oneri duodecim lapillorum ſuſtentando par eſſe poſſet: è materiâ enim firmâ & fidâ adeò (auro nempe, purpurâ, byſſo retortâ, & ſimilibus) conflatum fuit, quòd nulla metuendi ratio ſuberat, ne Pectorali niſi duplicato fiſſuras crearent gemmæ; cùm præſertim iſtiuſmodi lapides pretioſi vix nucis parvulæ molem ſuperare ſoleant.

Neque

Neque est quòd hoc inter placita mea & pro arbitrio ficta reponat quispiam: idem enim conc̄epta Textûs verba mihi extra omnem dubitationis aleam ponere videntur. Postquam enim leges tulisset Deus, *Exod.* 28. de Pectoralis materiâ, mensuris, & lapillis duodecim in parte ejus anteriore ordine disponendis; addit insuper *com.* 30, *Et dabis* אל-החשן *in Pectorale judicii Urim & Thummim. IN illud* consultus transtuli, cùm similis sit hæc loquendi formula, ei quæ occurrit, *Exod.*25.16. *Et dabis* אל-הארן *IN Arcam, Testimonium*: Deinde, *Chaldæus Paraphrastes* exponit אל-חשן *per* בחושנא *in Pectorale.* Nec novum est ut particula אֶל vices expleat ב deservientis, & *in* aut *inter* significet, ut *Genes.* 49. 29. *Sepelite me cum patribus meis*, אל *in speluncâ*: Psal. 104. 22. *Cubabunt* -אל *in habitaculo suo.* 1 Sam. 10. 22. *Ecce absconditus est* -אל *in vasis, seu, intra vasa.* Hujus rei exempla non è manu sed quasi è sinu, curiosis dabit *Mercerus* in Lexic. p. 104.

Nè verò sententia hæc è tenui tantùm authoritatis meæ filo, aut ambiguo Scripturæ sensu, suspensa credatur; addo insuper, quòd docti penè omnes, nisi qui *Talmudistarum* opinioni de naturâ *Urim* manus dederint, quamvìs cætera diversi, mecum de loco in Pectorali τῷ *Urim* dato cogitent. Rabbini, [a] *Schindlero* teste, sentiunt *Urim* fuisse *quandam Scripturam, vel nominis* יהוה *vel rei alterius, Pectoralis duplo insertam.* Certè ab eâ sententiâ alienus non erat *R. Levi Ben Gerson*, [à *Buxtorfio* laudatus, in *Exercit. pag.* 281.] itâ scribens; *Quia* Moses *post insertos Pectorali lapides pretiosos, jubetur eidem indere Urim & Thummim, hoc facit nos credere* כי האורים והתומים היה רב' נתן משה אל חשן וכו' *quòd*

[a] *In voc.* אור

Urim

Urim & Thummim fuerint quidpiam, *quod* Moſes *Pectorali indidit*, *ad eum modum quo tabulas indidit in Arcam*, *quia utrinque eadem phraſis* ונתת אל *adhibetur*, &c. Aſſerit etiam *Arias Montanus*, loco jam laudato, *Urim & Thummim rem quandam fuiſſe multiplici figurâ diſtinctam*, *quæ inter utramque Rationalis partem inferebatur*, *ibidémque ſervata Sacerdotis hærebat pectori.* Et (ut alios taceam) doctiſſimus noſter *Prideauxius*, Orat. 2. de Veſtibus Aaronis, ſic ſenſum noſtrum effert, verbis magis diſertis & dictatoriis: *Sufficit obſervâſſe* Urim *&* Thummim *à Deo tradita*, *à* Moſe *recepta*, *& inter Rationalis duplicitatem*, *veluti in thecâ quâdam fuiſſe incluſa.* Atque hoc unum de Oraculo noſtro certum fixúmque habuit, reliqua de eo omnia nocte mediâ obſcuriora: addit enim, *Ultra qui temere quid aſſeruerit*, *videat ne venditando ſcientiam*, *tam imperitis quàm peritioribus ludibrium debeat.* Pace tamen hujuſce inter literatos *Herculis* ultra columnas ab Eo nobis poſitas, non tam de famâ ſolliciti quàm veritate, pedem proferre non dubitabimus.

Urim & *Thummim* interiora Pectoralis tenuiſſe, rationes allatæ animum inducunt ut credam; quibus etiam vires addunt plurima alia de quibus aptior ſe dabit in ſequentibus dicendi locus. Cur autem hunc locum iis ſacrum voluit Deus, quantum conjecturâ aſſequi datur, alibi dicturi ſumus.

CAP. IV.

De Naturâ & Origine Urim & Thummim.

IN hoc dubio & tenebris denſioribus involuto quod jam verſamus Argumento, minus nobis negotii faceſ-

ſet forſan Naturam Rerum quam Originem nominum in lucem proferre. Logicorum itaque legibus me minimè teneri velim ad nominis rationem reddendam priùs, in cujus ſcientiam (niſi me fallam) per rei naturam antea cognitam, tanquam cynoſuram maximè fidam dirigamur.

SECT. I.

Generalia quædam de illorum natura præmittuntur.

QUò quaſi initiati ad ſacram Oraculi hujuſce naturam contemplandam accedamus, & viam eò magìs fidam & expeditam ſequentibus præſtruamus, è re noſtra fuerit auſpicium à generalibus quibuſdam ſumere.

Aſſero itaque Primò, *Urim, ſi minus & Thummim, res quaſdam fuiſſe apprimè cognitas,* ſaltem quoad ſubſtantiam & uſum, *diu antequam ea in ornamentorum Sacerdotalium locum & ſanctitatem vocâſſet Deus:* è longo videlicet uſu, à primis forſan à diluvio ſeculis, inter quamplurimos *Noæ* filios, invaleſcente. Neque eſt quòd me ſomnia mea vigilantibus jam narrare cenſeat quiſpiam: nam Lex *Moſis,* (quæ de minimis circa ſacra curare, nec vel minutias & apiculas cultûs ceremonialis in Sacerdotis aut Populi arbitrio ponere ſolet) omnino nihil de illorum formâ, materiâ vel numero monet. Prout itaque quum in mandatis dederit Deus *Moſi,* ut aureos quoſdam *Cherubos* in Tabernaculi uſum fingeret, de quorum tamen menſuris vel formis nihil in Lege curatum legimus, non temere inferunt viri quidam docti eorum figuras *Moſi* & populo diu antea innotuiſſe, ex antiquo forſan uſu non diſſimilium

dissimilium figurarum in symbolicâ theologiâ aut cultû mystico *Ægyptiorum* vel Patriarcharum vigente; pari lege & mihi liceat concludere, *Urim* & *Thummim*, quoad rem saltem, consuetudinem, ipsis idololatriæ vel religionis natalibus coævam, familiaria reddidisse; eò quòd legem illam curtam adeò & ex improviso additam ferat Deus, [*Et in Pectorali pones Urim & Thummim*] quæ singulas penè eorum circumstantias silentio prætereat, nè quicquam extra titulos & locum referens. Ad quid enim eo loquendi compendio usus fuerit Deus, *Facies Cherubim*, *Pones Urim*; & earum solummodo rerum obscuriores & incertas figuras nullâ verborum luce donatas prætererit, nisi quòd illius seculi homines res eas tam probè perspectas habuerint, quàm generalem *Altaris*, *Sacerdotis* & *Sacrificii* conceptum? cùm præsertim summam ἀκρίβειαν in singulis aliis cultûs ceremonialis apicibus definiendis & describendis adhibuerit. Quæ quidem sententia & ratio quâ suffulta est, eò majore apud me gratiâ & authoritate valent, quòd *Medi* nostri, Viri cum primis docti, suffragio utraque cohonestata veniant. *Usus*, inquit ille, Urim & Thummim *inter Patriarchas ante Legem datam obtinuisse videtur, quia de eo faciendo inter cætera ad* Ephod *spectantia mentio nulla in sacris occurrat: & quia de illo, ceu de re probè notâ, loquatur Deus more demonstrativo,* האורים & התמים. Cujus eruditi capitis sententiam de antiquitate *Urim*, Legis latæ seculum multùm superante, totis ulnis amplector: an verò apud Patriarchas *solos* locum invenerit, vel eo nomine ante *Mosem* innotuerit, mihi plurimùm, ut molliùs loquar, dubitare subit.

Secundó. Urim, *si minus &* Thummim, *res quasdam fuisse contendo, per quas, ceu organa vera & pro-*

xima, (non minùs verè quàm revelationes per Prophetas) Oracula divina ſubinde ederentur. Hujus aſſertionis fides diſertis nititur Scripturæ verbis, in qua Deus *PER Urim* reſpondere dicitur, 1 *Sam.* 28. 6. *Et Eleazar conſilium à Deo petere juxta judicium URIM, Num.* 27. 21. Quæ quidem loquendi formulæ, ni animi fallar, apertè indicant *URIM* & *THUMMIM* minimè fuiſſe ipſa reſponſa reddita, & nominibus illis inſignita, quod aliquibus placet; ſed nec inſtrumenta quædam ſacramentalia, ad quorum nudam præſentiam, uti aliis viſum, ſed quibus verè mediantibus, cœli reſponſa Sacerdoti tradebantur.

Tertiò. *Non minùs inter certa ponamus* Urim & Thummim *diverſum quid à lapidibus Pectoralis fuiſſe*; quæ quidem aſſertio firmiſſimis Scripturæ & rationis præſidiis ſubnixa eſt. Nam

(1°) Patet ex *Exodi* 28. *URIM* & *THUMMIM* Pectorali jam perfecto & abſoluto inſeri debuiſſe: at verò dicti lapides inſerebantur, cùm adhuc Pectorale ſub artificum manu verſaretur; ità ut partes illius fuerint conſtituentes. Poſtquam enim *Moſes* ſermonem ſatìs copioſum de Pectoralis fabricâ inſtituiſſet, à *com.* 15. ejuſdem capitis ad *com.* 30. tandem ſubjungit, *Pones autem in Pectorali* (his nempe lapidibus jam recenſitis inſtructo) *Urim* & *Thummim*.

(2°) Lapides illi titulis tam auguſtis האוּרִים & התֻּמִּים, *illis* κατ' ἐξοχὴν *luminibus* & *perfectionibus*, longè impares & minores videntur. Eorum enim plurimi vel nihil omnino vel non adeò multum lucis & ſplendoris projicere ſolent, nec de eorum tam eximiâ perfectione naturali vel artificiali quicquam in Lege cautum extat.

(3°) Ubicunque de lapidibus iſtis mentio facta eſt, eos

eos in aureis loculis ab [a] Artificibus dispositos fuisse perpetuò legimus: at *Urim* & *Thummim* in Pectorali, (prout Tabulæ fœderis in Arca,) à *Mose* solummodo, tanquam sacratius quiddam, ubivis locorum dicuntur collocari. *Exod.* 28. 30. *Levit.* 8. 8.

[a] Exod. 39. 10.

(4°) Qui lapides eos & *Urim* res easdem, diversis tantùm nominibus ob fines & usus diversos appellatas fuisse contendunt, non minùs quàm horologia dissident de ratione qua *DEUM* consulentes de Illius responso per eos tradito certi evaderent.

(5°) Textus ipse, quod mihi argumentorum omnium loco est, contrarium plusquam innuit. Postquam enim *DEUS* verbis bene multis voluntatem suam de lapidibus in Pectoralis palis includendis *Mosi* indicâsset *Exod.* 28. tandem inquit *com.* 30. *Et pones Urim & Thummim in Pectorali.* Nisi verò à gemmis diversum quid essent *Urim* & *Thummim*, ad quid novo mandato caveret ut illa in *Rationali* disponerentur? nempe jam antea in mandatis habuit *Moses*, ut gemmæ in parte illius anteriore nunquam separandæ figerentur. Huic telo hunc sibi clypeum fabricavit *Rivetus* in *Exod.* cap. 28. v. 40. *Est*, inquit, in mandato de *Urim* in Pectorali collocando, ἀνακεφαλαίωσις *sive repetitio ac inculcatio eorum quæ priùs mandata fuerant; ut quod minimè prætereundum aut negligendum erat, bis aut ter inculcaretur. Sed & illud etiam addendum est, fuisse operæ pretium ut in illâ repetitione, usus ille indicaretur, & speciale nomen inderetur huic gemmarum ità dispositarum ordini; nempe quòd futuræ essent* Urim *&* Thummim, *quoties Deus pro Israële convenienter à Pontifice interrogaretur.* At hæc Viri doctissimi verba vix tenuem veri speciem præferunt: haud enim oscitan-

tem & tardum adeò Dei auditorem *Mosen* supponere fas est, ut inculcatione indigeret mandati ante pauca tantùm commata fusè traditi. Sed neque res eas quarum memoriam intimis audientium medullis infixam volumus, verbis mysticis (qualia sunt *Urim* & *Thummim*) sed magìs apertis & captu facilioribus, inculcare solemus. Nec minùs languet & friget repetitionis hujusce, quam fingit, ratio altera: ad quid enim hæc solùm nomina, eáque tali cum emphasi semper proposita, gemmis hisce hoc ordine dispositis & in divinandi usum ordinatis à Deo inderentur? causam sanè nullam docet vel Scriptura vel ratio; quamvìs ingenioso forsitan (quali nunquam deerunt pulchra figmenta) promptum fuerit speciosam aliquam excogitare, si cum *Riveto* sentiat.

(6°) Non desunt magna quædam nomina quæ huic sententiæ gratiam si minùs & fidem adjiciunt. In primis clari ille apud *Judæos* nominis Magister *R. D. Kimchi* lib. *Radic. in voce* אור, ubi hæc habet לא נתברר אצלנו מה הם האורים והתמים כי ירמוה לפי הפסוקים שהם דבר אחר זולתי אבני החשן Id est, *non satìs explicatum est apud nos quid sint* Urim *&* Thummim, *quoniam ex versibus biblicis videtur fuisse aliud quid præter lapides Pectoralis.* Cum hisce paria faciunt *Munsteri* verba, *Habuit Pectorale illud ornamentum præter duodecim lapides & nomina filiorum* Israël *iis inscripta,* Urim *&* Thummim, *quæ lumen & perfectionem significant, ex quibus Sacerdoti summo responsa dabantur: verùm quales fuerint nemini mortalium constat.* Huc etiam facit quòd codex *Samaritanus* antiquitate venerabilis, *Exod.* 39. v. 10. & sequentibus, ubi de Pectorali & lapidibus pretiosis eidem insertis agitur, versu 22. pleonasticè recedens à

veritate hebraicâ, tanquam diversam planè à lapidibus istis, assuat fabricam *Urim* & *Thummim*. In textu enim Hebraico ità legimus ויעש את מעיל האפוד i. e. *fecit insuper pallium ipsius* Ephod. *In* Samaritano *verò* ויעשו ארת האורים ואת התמים *Et fecerunt* Urim *&* Thummim *quemadmodum præcepit Jehovah Mosi, & fecerunt pallium ipsius Ephod.* Gemmas itaque minimè fuisse *Urim & Thūmim* pro comperto habeamus.

Quartò. *Hæc Pectoralis complementa duæ tantùm res fuerant, quarum una* Urim, *altera* Thummim *titulo distinguebatur.* Cui sententiæ me firmiter adhærere fateor, quoniam Pectoralis angustiæ ad plura instrumenta, nisi admodum parvula, continendum minimè sufficerent; & quoniam res illæ duæ finibus & officiis omnibus, quibus plures, satìs commodè defungi possent. Neque sententiam nostram falsi arguit, quòd res illæ nominibus multitudinis perpetuò efferantur: est enim ex consuetudine linguæ Hebrææ, ut pluralis sæpius usurpetur pro singulari, ut אלהים *Gen.* 18. 3. ארנים *Is.* 19. 4. Alia exempla occurrunt, *Exod.* 21. 4. *Is.* 53. 9. *Ezech.* 16. 55. & plura curiosis dabit *Mercerus* in Voce בעל. Hujusce tam frequentis Hebraismi instantias, אורים & תמים statuunt *Theodor. Hackspan. Miscel. Sacr.* l. 1. c. 2. & *Vatablus* in *Exod.* 28. 30. ubi pluralem earum vocum formam nil pensi habens, eas singulariter per *Illuminationem* & *Perfectionem*, interpretatur; & *L X X*, qui voces eas per singularia, Δήλωσιν & Ἀλήθειαν, non semel reddunt. Alias hujus rei rationes satìs graves suis in locis reddituri sumus. Ad præsens addidisse sufficiat *S. Hieronymi* & *Augustini* verba. *Est ex more Scripturæ ut unum idolum appellet pluraliter, ut est illud in* Exodo, *de Vitulo*, Hi sunt Dii qui eduxerunt te—— *Et in Regum volumine,*

mine, Hieroboam, *ponens aureum vitulum in* Bethel, *idola feciſſe narratur.* Hæc ille in *Daniel.* 3. Cui paria ſuccinit S. *Auguſtinus* in *Locution. in Exod.* l. 2. *Non ſanè locutiones iſtæ reperiuntur ubi pluralis pro ſingulari ponitur: niſi in eo rerum genere in quo etiam de pluribus fieri vel intelligi poteſt.* Ità *Elohim* de uno idolo quandóque, de *Dagone*, Jud. 16. 23. & *Chemoſh*, 1 Reg. 11. 33. & uno vitulo *dicitur.*

Quintó. *Probabile eſt* Urim *&* Thummim *res fuiſſe non minùs numero & uſu quàm nomine ab invicem diſtinctas.* Cui quidem ſententiæ non novitatis ſed veritatis ſtudio me animum adjicere, ſequentia evincunt argumenta. (1°.) Eſt ex uſu Scripturæ ſacræ de iis loquentis, ut notas quaſdam, realis diſtinctionis indices, præmittat: in hunc modum, *Et dabis in Pectorali judicii* את האורים ואת־התמים *Exod.*28.30. Ubi particulæ ו, את & ה in unâ præſertim periodo ſociatæ, fideliſſimi ſunt rerum ab aliis & à ſe invicem, ratione aliquâ peculiari, ſecretarum teſtes: neque enim opus erat ut eædem diſtinctionis notæ cùm *Urim* tum *Thummim* præfigerentur, ſi nihil aliud fuiſſent niſi duo unius ejuſdémque rei nomina. (2°.) Certò conſtat ex infra dicendis, *Urim* & *Thummim* duarum diverſæ conditionis rerum typos & ſymbola extitiſſe: ideóque ea etiam ſigna fuiſſe numero diſtincta, minimè alienum eſt à veri ſimilitudine; res enim ſignatas eò magis aptè & concinnè exprimerent. (3°.) Cùm de Dei conſilio, mediante *Ephode*, in re dubiâ & difficili cognoſcendo in Scripturis agatur, de ſolo *Urim* factus eſt ſermo. Varios textus hujuſce veritatis ſigilla, occaſione natâ in medium daturi ſumus. Hoc autem innuere videtur *Urim* & *Thummim* res fuiſſe, in Pectorali quidem & myſterii ſignificatione conjunctas,

conjunctas, sed munere & fortasse figurâ plurimùm dissimiles & separatas. (4°.) Scriptura sacra postquam de iis mentionem fecerat, verbo tantùm plurali usa est. *Exod.* 28. 30. *Et dabis ad Pectorale judicii, Urim & Thummim*, והיו *& erunt super cor*, &c. Minimè verò credibile est Spiritum Sanctum tantùm à receptis apud humanum genus loquendi legibus abire voluisse, ut verbum numeri cum *Urim* & *Thummim* sociaret, si una tantùm res essent nominibus duobus insignita. (5°.) Sacerdos ille apud *Israëlitas*, qui altaribus & sacris ceremoniis præfuit, personam duplicem, *Pontificis* simul & *Judicis* supremi, sæpe *de facto*, sæpius *de jure* sustinuit. Ideoq; æquum erat ut duo diversa duplicis & dissimilis sui muneris symbola gestaret. Unum *quatenus Pontifex* titulo *Urim*, i. *Lumina* decoratum: ut fidem faceret Se summi Numinis sacris, à quo uno lumen omne in obscuris petendum & expectandum, operari: Alterum verò *quatenus Judex*, nomine *Thummim*, i. *Integritates*, notum; eò quòd fides & integritas illibata in Judice præ aliis requiratur. (6°.) Celeberrimi nominis apud *Judæos* Magistri partibus nostris favent. Nam *Philo Judæus* de Rationali verba habens, ità loquitur, Ἐπὶ δὲ τοῦ λογείου διττὰ ὑφάσματα καταποικίλλει, προσαγορεύων, τὸ μὲν δήλωσιν, τὸ δ' ἀλήθειαν. i. e. Interprete Gelenio, *Id Rationale geminus textus variat; quorum alter* claritas *appellatur, alter* veritas. *lib.* 2. *de Monarc. p.* 824. *A Philone* in hâc causâ stetit *Aben Ezra* in *Exod.* 28. 8. cujus verba à [a] *Buxtorfio* latinitate donata sic habent; *Alia restat quæstio*, [Num scilicet *Urim* & *Thummim* una & eadem res fuerit?] *nam non possumus dicere, quòd Urim fuerint ipsa Thummim; distinctè enim de iis scribitur*

[a] *Lib. sup. laudat. p.* 290.

tur לאורים ולתומים Esræ 2. 63. *Et quia Urim & Thummim vocantur numero plurali, colligimus, non rem unam sed multiplicem fuisse.*

Ob rationes allatas sententia hæc de reali inter *Urim* & *Thummim* discrepantiâ intimo nostro sedet animo. Utcunque meminerit Lector, me hæc omnia non dictatoriè & quasi ex cathedrâ proposuisse; fieri enim potuit, (quod longè plurimis visum) ut hæc duo nomina uni eidémque rei, quamvìs ob rationes longè dissitas, imponerentur. Atque hæc ea sunt quæ prælibanda duxerim, ut legentis animus primâ hâc sententiæ nostræ tincturâ imbutus, intimiorem illius scientiam & fidem eò faciliùs imbibat & altiùs retineat.

Sect. 2.

Specifica natura τȣ Urim *explicatur, cujus gratiâ de conditione antiquorum* Theraphim *fusè disseritur.*

Spirante tam secundâ rationis aurâ, mens nostra plenis quasi velis in hanc fidem fertur, quòd insignis discrepantia inter *Urim* & *Thummim*, non tantùm quoad nominum sonum & sensum, sed rerum ipsarum usum, & fortasse figuram intercesserit. Ideóq; Argumenti nostri conditio efflagitat, ut de *Urim* ejúsque naturâ & origine, deinde de *Thummim* seorsim disseramus.

URIM autem (nam ei Scriptura primas deferre solet) unum vel duo parvula simulachra ad humanam forsitan similitudinem efficta, *Theraphim* antiquitus appellata, fuisse videtur, quæ recondita gestavit Sacerdos intra concavas Rationalis plicaturas; quibus mediantibus *DEUS*, vel Angelus Illius vice & nomine, ad Pontificis interrogata respondit, cúmque quid ex usu esset agere,

agere, quid non agere; quid præsens, quid futurum, voce formatâ docuit.

Sententiam inopinatam adeo & ab omnibus citerioris ævi moribus & cogitationibus abhorrentem, quosdam animo suspenso, alios averso & iniquo accepturos facili augurio præsentit animus. Proclive enim est, exiguo præsertim rerum usu præditis, exigere præterita ad normam præsentium, nihilque nisi quod apud suos hodie usu receptum est verum aut rectum putare. Exoratum itaque Lectorem velim, ut misso crasso & vulgari illo mentis humanæ idolo (seculi quo jam utimur consuetudine) judicium suum quasi in æquilibrio tantisper retineat, donec rationum mearum momenta ad opinionis hujusce veritatem astruendam allata, æquâ lance trutinaverit.

Quò verò *Thesi* nostræ sua constet veritas, & lux postea dicendis oriatur, necesse est ut de conditione antiquorum *Theraphim*, de quibus tam frequens in sacris sermo, disquisitione brevi instituta, Argumento nostro principali præludamus.

Monendum itaque nomen (ut à voce ordiamur) ἐπαμφοτερίζειν, id est, nunc in bonum, nunc in malum, prout *Imagines* apud Latinos accipi. *Theraphim* enim quandoque pro simulachro tantùm, figuram humanam imitante usurpatur, ut 1 *Sam.* 19. 13. sæpe pro simulachro in usum aliquem religiosum seposito; *Hos.* 3. 4. *Judic.* 17. 5. sæpius autem pro imagine usui idololatrico dicatâ, 1 *Sam.* 15. 23. ideóque prout varia locorum ratio, eorúmque circumstantiæ suadeant, vocem hanc mediam vel de imaginibus in usum civilem formatis, vel de idolis, aut aliâ quâvis humanâ repræsentatione, interpretari liceat.

Misso itaque nomine, tanquam malè fido & in-

certo

certo rei ipsius interprete, illius naturam sic rudi penicillo adumbrare possimus. *Theraphim erant simulachra quædam parvula, seculis antiquissimis frequenti in usu, in sacris plurimùm ædiculis seposita; quæ Spiritûs cujusdam, sæpius impuri, præsentiâ animata, oracula fundere solebant.*

Ne verò descriptio jam tradita è nostrâ tantùm penu, ut *hypothesi* quæ nos tenet inserviat, deprompta videatur, partes suas singulas argumentis & testimoniis, quæ omnem præscindant dubitandi ansam, firmare conabimur.

Primò itaque, asseruimus *Theraphim* simulachra fuisse mole perquam exiguâ. Nec temere: nam aliter *Rachelis* vires τοῖς *Theraphim*, quæ Patri suo furtim subduxerat, in itinere ferendis impares fuissent; ea sub exiguo corporis sui tegumento dissimulare; os Patris ea sedulò quærentis tam facilè sublinere; & *Jacobum* ipsum, itineris comitem, ea tam diu celare nulla potuisset. *Genes.* 31. 32, 33, 34. Cui argumento virium & fiduciæ nonnihil addunt eruditi *Riveti*, in eandem historiolam ità differentis, verba. *Apparet ex toto contextu, formas aut figuras illas,* Theraphim, *fuisse parvas, & quæ facilè occultari possent: quales sunt puppæ & imagunculæ quibus virgines in ætate infantili ludere solent.* Hæc ille, *Exerc.* 132. in *Genes.* 41. Ab illis non multùm abludunt Cl. nostri *Medi* verba, quæ quâ possum fide ex Anglicanis Latina faciam: *Theraphim, consentientibus* Judæis *aliisque, fuerunt imagines perexiguæ, in certo syderum concursu compositæ, quibus olim ad consulendum usi sunt in rebus vel dubiis vel futuris; ob virtutem fatidicam ex influentiâ quâdam cœlesti (uti vulgò creditum) in illas derivatam: quarum & similitudinem ferunt puppæ illæ è cerâ vel simili

mili materiâ ficta, quibus veneficæ in finem non dissimilem etiamnum utuntur. Eidem sententiæ calculum dedit Scriptor nuperrimus, qui nomen inter literatos meruit: *Theraphim*, inquit ille, *erant genus tantùm simulachrorum parvulorum & portatu facilium; larium instar & penatum domesticorum.* Hisce omnibus veri colorem allinit Chaldæus Paraph. (*Theraphim* דמאין *imagunculas* quandóque transferens) & historia *Levitæ* fugam à *Michæ* domo adornantis, *Judic.* 18.20. Ubi legimus quòd illius *Ephod* & *Theraphim*, *sculptile* & *conflatile*, morâ omni præcisâ, secum asportaverit: quæ sanè omnia, si justo grandiora, humeri sui ferre recusâssent. Hæc etiam firmant (modò ipsa sint firma) *Kircheri* verba, *Oedip. Ægypt.* Tom. 1. Syntag. 4. c. 3. *Idola* Theraphim *ferè semper formâ fasciis involuti pueri & ad portandum idonea apparabantur: hinc sine manibus & pedibus ferè videntur constructa; timebant enim* Ægyptii *maximè simulachrorum defectum ex rupturâ quâpiam pervenientem: cujusmodi figuram quoque habuisse* Serapes [quas res easdem sub diverso nomine fuisse, indè colligit] *testantur statuunculæ illæ partim fictiles, partim lapideæ & ligneæ, quarum ingens copia quotannis a Mercatoribus ex antiquis* Ægyptiorum *monumentis eruta, in* Europam *devehitur.* In hujusmodi simulachrorum censum referre licet icunculam illam quam *Nero*, si *Suetonio* credamus, penes se habere jactitavit, cujus monitu se futurorum scientiam assecutum credi voluit. Ejusmodi etiam familiæ fuisse videntur ξόανα illa, i. e. simulachra brevia apud Latinos, *quæ à veteribus quondam in lecticis portabantur*, (*Autore Servio. Æneid.* 6.) *& ab ipsis mota effundebant vaticinationem.* Neutiquam inficias iverim sua fuisse Gentibus, ut Majorum gentium Deos, ità & majoris

molis

molis ſimulachra, Deorum reſponſis tradendis inſervientia: in quorum numerum facilè crediderim inclytam illam *Memnonis* ſtatuam, vocalem factam, cùm primùm Solis, quem *Ægyptii* coluêre, percuſſam radiis, aſcribendam eſſe. Horum verò pleraque, utpote templis forſan & locis publicis affixa, cùm non ſemper præſtò eſſent, quò cultum iis deferre aut Deorum reſponſa ex iis petere liceret, imagunculas haſce, Majorum quaſi vicarias, excogitâſſe videntur.

Secundò. Aſſerui etiam *Theraphim* imagines fuiſſe unde Oracula & ſortes divinæ ducerentur. Huic rei (quam nonnulli fidei expertem habent & penè impoſſibilem) teſtimonium perhibent Scriptores Θεόπνευστοι. Nam legimus *Ezech.* 21. 21. *regem Babylonis*, (cùm res ſuæ ſtatu lubrico & incerto eſſent) *in capite duarum viarum ſtetiſſe*; τοῦ μαντεύσασθαι μαντείαν καὶ ἐπερωτῆσαι בתרפים ἐν τοῖς γλυπτοῖς, prout LXX tranſferunt. Quod ſanè Regis factum ſtultitiæ maximæ non immeritò damnari poſſet, niſi malè ſagax Dæmon, oraculis è *Theraphim* quandoque datis, ſpem creduli Principis lactâſſet. *Zechariah* etiam de *Theraphim* teſtatum reliquit, cap. 10. 2. quòd (etiamſi *vanitatis* verba) ſubinde loquerentur. Hinc factum quòd cum *Pythonibus* & *Ariolis*, qui divinandi facultatem præ ſe ferebant, *Theraphim*, ceu res loci & facultatis conſimilis, numerentur, 2 *Reg.* 23. 24. Atque hanc de ſimulachris hiſce ſententiam ſuffragiis ſuis ornare & ratam facere videntur antiquiſſimi Scripturarum Interpretes. Nam à LXX τοῖς *Theraphim*, Δῆλοι, i. *manifeſtationes* appellatio facta eſt, *Hoſ.* 3. 4. ab iis etiam vocantur οἱ ἀποφθεγγόμενοι, i. e. *breviter & conciſè loquentes*, Zech. 10.2. quâ voce concinnè exprimunt Oraculorum indè per Dæmonem editorum

ingenium,

ingenium, quæ ſemper conciſè ideóque ſæpius ambiguè tradebantur. *Targum Hoſeæ*, *Theraphim*, loco jam dicto, per מחוי i. e. *indicantes* vel *annunciantes*, nimirum futura & arcana, interpretatur. *Aquila* etiam (ni *D. Hieronymi* locum illum explicantis verba malè capiam) *Theraphim* φωτισμοὺς, i. e. *illuminationes* transtulit. *Quiſquis autem* (ut *Seldenus* noſter pro me paucula loquatur) *Theraphim* δήλους, ἀποφθεγγομένους מחוי & φωτισμοὺς *cenſet jure appellanda; & prædicendi futura ſive futura monſtrandi in iis fatetur ſimul facultatem*, id eſt, δήλους eſſe τῆς ἀληθείας: *quo nomine vocantur etiam* Urim *&* Thummim, *quorum ſanctitatem* Theraphim *ſimulabant*. Hæc habet *de Diis Syr. Syntag*. 1. *Cap*. 2. Suo etiam puncto eandem ſententiam comprobat *Elias Levita in Thisbit*. ubi de *Theraphim* loquens, fuiſſe aſſerit צלמים המגידים עתידות i. e. *Imagines quæ futura nunciabant*. Nobiſcum etiam faciunt R. *Elieſar*, R. *Salomon*, R. *David*, *K*. R. *Abraham*, R. *Levi ben Gerſon*, *Aben Ezra*, R. *Moſ. ben Maimon*, R. *Moſes ben Nachman*. Quorum omnium teſtimonia fusè tradita, apud *Buxtorfium*, in Lexic. Talmud. p. 2661 & 2662. videat Lector, quem ipſa eorum verba conſulere voluptas per horas ſucciſivas ſollicitat. Nil opus ut hoc Argumentum legentis otio vel ſcribentis operâ ultra abutatur, cùm ſententiæ contrariæ fautores ſint מתי מספר *homines numeri*, i. e. pauci & facilè numerabiles. Si enim demas unum & alterum heſterni nominis ſcriptorculum, nemo quiſquam eſt qui uſum & facultatem τῶν *Theraphim* fatidicam in dubium vocaverit.

Tertiò. Diximus etiam hujuſmodi imaginum propheticarum uſum ſeculis antiquiſſimis obtinuiſſe. Nec immeritò: cùm ipſe *Laban* per *Theraphim*, quorum

itaque

itaque tanto zelo & desiderio flagravit, divinâsse vulgò credatur. *Maimonides* etiam hujusmodi simulachra futurorum conscia apud vetustissimi nominis gentes, *Zabios* sive *Chaldæos*, fidem & pretium invenisse, memoriæ consignavit. *Mor. Nevoc. P.3. c. 29. Erexerunt* inquit *stellis imagines, & Soli quidem imagines aureas, Lunæ verò argenteas --- Deinde sacella ædificaverunt, imaginésque in illis collocârunt, arbitrantes vires stellarum influere in illas imagines, eásque intelligendi virtutem habere, hominibus prophetiæ donum largiri, ac denique, quæ ipsis utilia & salutaria sunt indicare.*

Harum imaginum originem primam nonnulli *Mercurio Trismegisto*, venerabili illi ob summam antiquitatem & sapientiam apud *Ægyptios* capiti, tribuendam sentiunt. Eum enim nullis non laudibus hujusmodi simulacra in *Asclepio* suo Cap. 9. sic efferentem legimus: *Statuas*, ô Asclepi, *vidésne quatenus tu ipse diffidas, statuas animatas, sensu & spiritu plenas, tanta & talia facientes, statuas futurorum præscias*, &c. Librum autem illum, tanquam genuinam *Trismegisti* sobolem *Kircherus* fide & affectu propensissimo amplectitur & exosculatur; eorúmque *insolentem & intolerabilem* [a] *ostentationem, ingenium arrogans & temerarium* mordaci castigat Satyrâ, qui authoris illius canitiem negligunt, & libro ei, tanquam ab impostore aliquo edito, fidem omnem abrogant. Utcunque librum eum alióśque omnes qui magnum *Trismegisti* nomen præferunt, ceu fœtus spurios exponunt viri docti quamplurimi, & sub exeuntis gentilismi tempora scriptos, quamvìs vetustissimi illius nominis hederâ suspensâ venum expositos, arbitrantur: cùm scilicet imaginem veterum magicarum

[a] *Obelisc. Pamphil.* l. 1. c. 3.

gicarum

gicarum ludibria, Diabolus, ut Oraculorum jam deficientium desiderium apud suos levaret, nullâ non arte & fraude studeret revocare. Minùs itaque à vero distare credimus sententiam, tot doctorum suffragiis sancitam, quæ imagines istas oracula fundentes antiquissimæ memoriæ populis, *Amorrhæis*, *Chaldæis* aut *Syris* inventas refert. Nomen enim *Theraphim*, non origine *Ægyptiacâ* (quod *Kircherus* contendit) sed *Chaldaicâ* aut *Syriacâ* oriundum, suo in loco palàm facturi sumus. Deinde, idololatriam primos apud *Chaldæos* natales accepisse, apud omnes in confesso est: nihil autem tantæ efficaciæ à [a] Diabolo fingi potuit ad eorum animos ad idolorum cultum alliciendos, quàm quòd præsentiâ Numinis alicujus animari & dubia sua de futuro solvere posse viderentur. Nam *Amasiam*, hâc solâ ratione, *quòd ea responsa dare videret*, [b] idola filiorum *Seir*, quorum copias fregerat, adorâsse refert *D. Hieronymus* in *Tradit. Hebraic.* p. m. 120. Sed non opus est ut controversiam illam, de prima *Theraphim* origine, inter summos viros hactenus ventilatam, nostram faciamus: cùm enim è doctis alii ea à *Nachor* & *Serug* derivent; à *Zoroastre*, *Trismegisto*, & *Chamo* alii, aliqui ab *Ægyptiis*, alii denique à *Syris* aut *Babyloniis*: causam nostram satìs promovet, quòd ea seculis *Mosis* tempora plurimùm superantibus in usum venisse, doctorum omnium consensu comprobatum sit.

[a] *Præcipuum medium quo nominis sui cultum Orbi olim inculcare laboravit Cacodæmon, responsa fuêre, quæ vel è terræ cavernis, vel mutis statuis edebantur.* Theoph. Spizel. de re liter. Sinens. Sect. 10.

[b] 2 Chr. 25. 14.

Quartó. Id etiam de simulachris istis, quæ Oraculorum officio fungebantur, dicendum habui; quòd in ædiculis Numini alicui sacratis plurimùm seponerentur.

tur. Nam *Maimonidem* jam nunc referentem audivimus homines *Abrahami* ſeculo ſecundùm ſententias *Zabiorum* erexiſſe ſtellis imagines quibus virtus προγνωστικὴ ineſſe credebatur, *iiſque ſacella quædam dedicaſſe.* *Lucianus* etiam Templum *Deæ Syriæ* inſcriptum ſimulachris reſponſa edere conſuetis inſtructum, ex oculatâ fide teſtatum dedit. Paria teſtantur illa *Apulei* verba, lib. 11 de Aur. Aſino. *Cùm ad ipſum jam templum* Iſidis *pervenimus, Sacerdos Maximus quique divinas effigies progerebant, & qui venerandis penetralibus pridem fuerant initiati, intra cubiculum Deæ recepti, diſponunt ritè ſimulachra ſpirantia.* Non me præterit domos etiam privatas, ut aras, ità & hujuſmodi *ſimulachra ſpirantia* ſæpe habuiſſe: at religioni & bono publico ſe magìs proſpexiſſe, credebant Veteres, cùm hæc ἀγάλματα θείας μετουσίας ἀνάπλεα, (illo enim elogio ea olim ornavit *Jamblicus*) in ædibus, quas Diis ſuis & Religioni addicebant, ſedem invenerant. Neque ædium ſacrarum ſanctitatem omnibus ſuis numeris expletam exiſtimabant, modò *Theraphim* vel ſtatuæ, Deorum reſponſis celebres, quaſi ornamenta eſſentialia, defuiſſent. Ideóque Hiſtoricus ſacer eodem ſpiritu *Micham* בית אלהים i. e. domum Deo ſacratam, & *Ephod* cum affini *Theraphim* comparâſſe refert. *Judic.* 17. 5. Et Propheta *Hoſeas Theraphim* eodem loco cum arâ, ſacrificio, & *Ephode* (quæ templi religio neceſſariò poſtulat) numerâſſe videatur. Cap. 3. 4. Sed nil opus eſt ut hâc de re fuſiùs agamus, quam omnes ſapìtis compertam habent, qui Veterum monumenta primis quod aiunt labiis deguſtârunt.

Quintó. Aſſerui inſuper hujuſce ſortis icunculas non virtute cœleſti (quod *Zabii*, ut Dæmonolatriæ, ſuæ colorem quærerent, perperam docuêre) ſed ſpiri-

tûs,

tûs, sæpius impuri, instinctu, responsa de futuro reddidisse. Ità *Mercerus*, cùm ei sermo esset de *Labanis Theraphim*, *Non est dubium*, inquit, *quin per ea, ut & in aliis Gentium idolis, Dæmones responsa darent: nam alioqui organis naturalibus destituta, scimus ea loqui non potuisse.* In eundem sensum *S. Cyprianus* lib. *de Idolorum vanitate*, *Hi ergò spiritus impuri sub statuis ac imaginibus consecratis delitescunt, hi afflatu suo vatum pectora aspirant.* Hæc etiam fide digniora referunt illa *Marsilii Ficini* verba in libello de vitâ cœlitus producendâ, cap. 13. *Trismegistus ait Ægyptios ex certis mundi materiis facere consuevisse imagines, & in eas opportunè animas dæmonum inserere solitos*, &c. & cap. 20. *Arabes*, inquit, *& Ægyptii tantùm statuis & imaginibus attribuunt arte astronomicâ & magicâ fabricatis, ut spiritus stellarum in eis includi putent. Spiritus autem stellarum intelligunt alii quidem mirabiles cœlestium vires, alii verò Dæmonas etiam stellæ hujus illiúsve pedissequos. Spiritus igitur stellarum, qualescunque sint, inseri statuis & imaginibus arbitrantur, non aliter ac Dæmones soleant humana nonnunquam corpora occupare, pérque illa loqui, moveri, movere, &c.* Cùm itaque voces, Oraculorum divinitatem mentientes, impuri spiritus è *Theraphim* reddere solerent, indè factum videtur quòd vox ea in Sacris Literis plurimùm malè audiat: præsertim, 1 *Sam.* 15. 23. *Quia rebellio peccatum divinationis, & resistentia iniquitas* ותרפים & *Theraphim.* Quasi dixisset *Samuel*, Rebellio non divinationem tantùm, quâ consilium cum Dæmone ineunt Venefici, sed divinationis instrumenta Dæmonis præsentiâ toties fœdata, *Theraphim* ipsa è quibus consilia petunt, malitiâ superat. Malè mihi operæ & olei pretium constare videretur si huic veritati probandæ

operosè incumberem, utpote ab omnibus concessæ, nisi qui hujusmodi simulachra, ceu mentis tantùm credulæ idola, de medio tollunt. Id unum tamen in transitu monere necesse habeo, me nempe non dixisse Theraphim *semper* sed *sæpius* impuri cujusdam Spiritûs virtute vocalia evasisse. Nam infra probaturi sumus antiquissimos veri Numinis cultores, *Theraphim*, tanquam signa & symbola quædam in honorem Angelorum frequenter apparentium, animo non malo primitus dedicâsse; Angelósque per ea, consilia quærentibus quandoque adfuisse. Huic autem occasioni Diabolus forsan imminens, *primò* rudioris seculi simplicitati per Oracula, originem cœlestem simulantia, è *Theraphim data*, non raro imposuit; & *tandem* Autor extitit ut harum imaginum numerus, unde responsa Angelica (ità enim fama obtinuit) expectanda forent, in immensum cresceret, & omnia compleret. Nam facilè inducor ut credam *Theraphim* æquè ac Sacerdotes, altaria, ædes sacras, epula ex immolato, lustrandi ritus, Oracula, alia, veri & falsi Numinis cultoribus communia olim fuisse; & pro variis cultorum ingeniis, in Veri & fictitii Numinis honorem & cultum, ancipiti vice usurpata. Sciat autem Lector me de *Theraphim*, prout in statu quasi lapso, gentium superstitione & Diaboli responso frequentiùs vitiatis, sermonem hactenus instituisse: nam sub *Mosis* tempora (quæ jam primò ante oculos habemus) Diabolus, res, locos & personas penè omnes, præsentiâ, responsis & ritibus suis, vix sine piaculo nominandis, impleverat & conspurcârat.

Sextò. Hujusmodi simulachra futurorum conscia frequenti in usu seculis antiquissimis fuisse haud inconsulti asseruimus. Nam occurrit *Jes*. 48. 1. *Nabo* vel

vel *Nebo*, idolum *Assyriorum*; cui Idololatræ, si *S. Hieronymo* fides, titulum à [a] נביא *Propheta* fecerant: quasi idem esset qui Ζεὺς βουλαῖος vel Ζεὺς μαντιέτης, *Jupiter Consiliarius* Ethnicis appellatur. Neque ulla dubitandi ratio subest quin hujusmodi idoli usus ab *Assyriis* & *Chaldæis*, primis illis idololatriæ & divinationis parentibus, ad seros nepotes transmissus fuerit. Simulachri ab hoc non multùm diversi usum Deus *Israëlitis* suis vitio vertit, *Hos.* 4. 12. *Populus meus* בעצו *in ligno suo interrogat.* Ubi *Targum* habet בצלם אעה *in simulachro ligni sui* vel idolo ligneo. Similem Oracula recipiendi morem apud *Zabios* etiam (quo nomine *Phœnices*, *Arabes*, aliíque Orientis filii censendi sunt) receptum fuisse testatur *Maimonides*, Mor. Nev. Par. 3. c. 29. ubi se duo integra veterum *Zabiorum* volumina de *Imaginibus hisce loquentibus & earum fabricatione* perlegisse refert. Quamvis (ut hoc obiter moneam) *Jamblicus* inter primos à nonnullis numeretur, qui librum (quem temporis injuria nobis forsan invidit) *De divinis idolis, præsentiâ Numinum animatis, eorúmque artificio & mirandis effectis* in lucem edere ausus sit: nam antea, inquiunt, artes magicæ & ritus idololatrici deformitatis suæ conscii, penè lucifugi fuêre, & per modestam tantùm *Cabalam* innotuêre. De libris iis hæc περίεργα docentibus, eorúmque antiquitate fusè disseruêre *Kircherus in Obelisc. Pamphil. Henr. Ursin.* lib. de *Zoroastre*, *Hermet. Sanchoniath. Hottingerus* in *hist. Orient.* aliíque quos consulat Lector, cui curiosa illa salivam movent. Nos pedes in viam referamus. *Ægyptios* etiam (quod nemo facilè dubitabit) ejus-

[a] *Nabo ipsum idolum est quod prophetia & divinatio interpretatur: quam post Evangelii veritatem in toto orbe conticuisse significat* D. Hieron. in loc.

dem cum *Assyriis* & *Israëlitis* criminis affines fuisse, verbis conceptissimis testatur *Abenephius*, apud *Kircherum*, in *Oedip. Ægypt.* Tom. 1. Syntag. 4. cap. 3. quæ sic habent, *Erant Ægyptiis simulachra quædam puerili formâ, Ægyptiacè dicta Serapes, quæ adorabant, de futuris & absconditis interrogantes. Paßim in celebrioribus urbium locis collocabantur, solebántque ante ea adolere, eáque contra mala eventa secum portare. Similia his* Theraphim *erant, quæ colebant Israëlitæ, quæque* Laban *in Scripturis adorâsse memoratur.* Abenephii hæc de *Ægyptiis* referentis fidem eò minus suspectam habeo, quoniam Propheta de *Ægyptiis*, jam animo labantibus & de futuro sollicitis, prædicat, *Jes.* 19. 3. quòd *quærent* אל־האלילים *ad idola:* id est, interrogabunt, de more gentis & seculi, simulachra sua quid rebus angustis facto opus esset. *Israëlitas* etiam, ad quos missus erat *Moses*, hujusce moris idololatrici peste afflatos fuisse non sine consilio credimus. Eos enim in *Ægypto*, per plurima annorum curricula, idola coluisse Sacræ Literæ nos certos faciunt, *Josh.* 24. 2. *Act.* 7. 43. adeóque ab idolis juxta seculi & loci consuetudinem eos responsa petiisse minimè dubitandum est: præsertim cùm *Philo*, Author ille *Bibl. Antiq.* disertè referat eos olim *interrogâsse, Amorrhæorum more, idolorum Dæmones, & inprimis Nymphas illas aureas, quæ invocatæ per singulas horas ostendebant facienda aut fugienda.* Huic itaque malo, quòd tam latè serperet & indies invalesceret, ut obviàm iret Deus, *præcepto secundo* (utì conjicit *Grotius* In *Explic. Decal.*) *omnia sculpta animalis alicujus formam habentia, inhibuit. Facilius enim,* inquit, *Spiritûs capacia illa simulachra videbantur ob recessus abditos.*

Naturam

Naturam antiquorum *Theraphim*, & quàm longè diúque mos ea in dubiis consulendi obtinuerat, (quoniam causæ nostræ imprimis intererat) jam fusè enarravimus. Cùm itaque tot annorum consuetudo (ipsa rudioris plebeculæ religio & natura) vulgi studia hisce *Theraphim* tanquam carmine quodam magico devincta teneret; facilè in eam venio sententiam, veterem à *Theraphim* oracula petendi ritum, Deum in pectoralis Urim, penè invariatum *Israëlitis* reservâsse; adeóque *Judæorum Urim* ejusdem cum *Theraphim* muneris & figuræ fuisse, sub diverso tamen nomine, imagunculam. Cùm enim Deo nunc res esset cum hominibus qui לב [a] אבירי *robusti corde*, difficili & pervicaci ingenio fuerant, quique ex longo usu in seculi mores penè toti immigrârant; nisi genio proprio & moribus antiquis (paululùm tamen in melius mutatis) uti licuisset, à Dei cultu & sacris, tanquam novis & exoticis, penitus proculdubio abhorruissent. Plurima itaque vetere usu recepta, ob cordis sui duritiem, populo illi (quem semper leniter habuit) indulsit optimum Numen. Simili exemplo, quamvìs jure dissimili, tot pii *Judæorum* reges morem istum ethnicum in locis editis rem sacram faciendi tulisse creduntur; ne populus à gentium moribus nullâ arte movendus, rebus novandis animum adjiceret, si eorum studiis eâ in re non fuissent obsecuti.

[a] Jes. 46. 12.

Ne verò *ægroti veteris somnia*, hæc dicens, *meditari* videar, sententiæ meæ veritatem argumentis plurimis firmatam in sequentibus daturus sum.

Sect. 3.

Dicta Natura τῦ Urim Hoseæ testimonio probatur.

Argumentorum pro causa nostra militantium principia ducat Scripturæ sacræ testimonium: in quâ virium & fiduciæ non parùm textus *Hoseæ*, Cap. 3. com. 4. (nisi sensum non suum loco afferamus) illi conciliabit. *Quia dies multos sedebunt filii Israël* אין מלך ואין שר ואין זבח ואין מצבה ואין אפוד ותרפים *Absque Rege, & absque Principe, & absque sacrificio, & absque arâ, & absque Ephod & Theraphim.*

Quantùm hic locus causam meam adjuvet luculenter constabit, si prius *Ephodis* naturam, & sensum vocis *Theraphim*, quorum hîc mentio facta est, paucis explicatum dedero.

Monendum itaque duplex *Ephodis* genus in Sacris memorari; *Vulgare* unum & *Pontificium* alterum. *Vulgare*, vestis erat ex lino solo conflata, ordinariè Sacerdotibus tantùm, cùm templi ministeriis vacarent, induenda. 1 *Sam.* 22. 18. unde venit, quòd LXX, *sine Ephode* hoc in textu per ἄνευ ἱερατείας *sine Sacerdotio* exprimant. Cùm autem *Agrippa* rerum in *Judæâ* potiretur, eum *Levitis* etiam, cùm munia divina obirent, hujusce vestis usum concessisse refert *Josephus*, Antiquit. l. 11. c. 8. *Ephod Pontificium* indumentum erat multæ artis & ingenii; utpote auro, gemmis & coloribus distinctum & variegatum, quod Pontifici uni dum sacra celebraret gestare concessum fuit. Hujusce autem *Ephodis* partes erant duæ: *Superhumerale*, quod ab humeris ad zonam usque, totum pectus complectens,

ctens, contingebat; & *Pectorale*, tam firmis & religiosis vinculis *superhumerali* conjunctum, quòd non nisi multo cum negotio ab invicem divelli potuerunt. Nec debuerunt quidem, cùm Lex ea divina (inquiunt Magistri) eorum separationem verbis specialibus interdixerit, *Exod.* 28. 28. לא־יזח *ne tollatur Pectorale desuper superhumerali.* Ideóque qui ea unquam separare quæ Deus tam sanctè conjunxerat ausus fuerit, tantæ temeritatis crimen flagris plurimis apud *Judæos* semper expiavit. Ex hâc necessitudine quæ *Pectorali* cum *Ephode* intercessit, factum est quòd *Ephodis* nomine non semel in sacro codice & *Pectorale* (individuus illius comes) intelligendum veniat, ut 1 *Sam.* 30. 7. & alibi. Jam verò textus *Hoseæ*, quem præ manibus habemus, non est de *Ephode* vulgari interpretandus. Illud enim, observante [a] *Moncæo, nihil prohibuit* Judæos *omni tempore, quantumcunque malo ac vel in captivitate etiam mediâ, habere & circumferre*: sed de posterioris generis *Ephode*, quod *Pontificium*, Lectoris cum veniâ appellavimus.

[a] *Lib.* 1. *de Aur. Vit.* c. 19.

Per *Theraphim*, hoc in loco, non gentium idola, (quod longè plurimis visum) ad consulendum vel colendum comparata, intelligenda sunt: sed *URIM* vel sacra illa icuncula, consiliorum divinorum, Angelo animante, nuncia, in *Ephode* vel adjuncto *Pectorali* ex præscripto divino includenda. Cui equidem sententiæ studeo, non (si me ament veritas & modestia) quasi communia Interpretum vestigia pedibus meis indigna duxerim, sed quòd rationes non leves habeam quæ animum meum in hanc sententiam vel invitum traxerunt. Sunt autem hujusmodi

Primó, Rationi minimè consentaneum est Prophe-

 tam,

tam, cui id negotii datum ut flebilem populi *Iſraëlitici* ſortem prædiceret, inter mala futura *idolis deſtitui* ponere voluiſſe. Rem bonam & licitam oportet eſſe quam Deus per Prophetam minatur ſe ablaturum *Iſraëlitis*, ut vindictam de eorum peccatis ſumeret: alioquin illud auferre non pœnæ ſed beneficii loco habendum fuiſſet. De quânam autem re bonâ & licitâ, ullâ cum veri ſpecie, *Theraphim* eò loci interpretari poſſimus, niſi de *Urim* Dei, tam ſancto nexu *Ephodi* cohærente? Non me latet nonnullos hîc reſpondere, quòd *minimè neceſſe ſit, id omne naturâ ſuâ bonum & licitum eſſe, quod in criminis pœnam à Deo aufertur: ſufficit quòd ei bonum videatur & cordi ſit qui eo privatur, & ejus ablatione damno ſe affici ſentiat.* Sed plumâ hæc & palearum caſſis leviora: nam Deus non ſolet ob malum reale pœnam ſolummodo phantaſticam irrogare. Deinde (ut alia taceam) nulla ratio apparet cur Propheta *Theraphim* ſolorum jacturam, miſſis aliis ſuperſtitionis inſtrumentis plebi non minùs in deliciis, inter mala illa opinata numerârit.

Secundò. A probabili non minùs abhorret Prophetam cœlum gehennæ uno adeò miſcere ſpiritu voluiſſe, ut de arâ, ſacrificio & *Ephod* ſanctis, unà cum idolis, nullo non dignis odio juxta loqueretur. Quaſi *Iſraëlitæ* eorum omnium amiſſione, ſi calculos ritè ponerent, æquali damno ſe mulctari crederent.

Tertiò. Textûs ſcopus & cohærentia non ferunt ut *Theraphim* de re aliqua malæ famæ interpretemur. Nam juſſus eſt Propheta mulierem *ab amico ſuo dilectam*, fidem tamen ei datam adulterio violantem, ideóque omnibus amoris ſui teſſeris ſpoliatam, in thorum conjugalem aſſumere. Nempe ut ſymbolum & typus propheticus evaderet gentis *Judaicæ*, quæ fœderis

deris conjugalis cum Domino suo initi fidem, adulterio spirituali aliisque peccatis læserat; ideóque ornamentis suis omnibus, amoris maritalis insignibus [quà civilibus, *Rege* & *Principe*; quà sacris, *Arâ*, *Sacrificio*, *Ephode* & *Theraphim*] meritò exuta fuerat, quamvìs haud penitus repudiata. Adeóque necesse est ut *Theraphim* de singulari aliquo gratiæ & favoris divini pignore intelligenda esse existimemus. Id autem quid aliud esse potuit nisi *U R I M*, cujus vaticinandi facultatem *Theraphim* proximâ similitudine referebant?

Quartó. Spiritus S. de aliis omnibus in textu nominatis loquitur, tanquam de rebus familiæ planè diversæ & nullo cognationis vinculo conjunctis. Nam ea singula vocabulo illo disjunctivo אין *absque* separavit. Ver. gr. *Sedebunt filii Israël* absque *Rege &* absque *Principe, &* absque *sacrificio, &* absque *arâ vel statuâ, &* absque *Ephode*. At verò *Ephod* & *Theraphim* conjunctim & quasi perpetuo Spiritu legenda proponuntur: in hunc modum, *absque Ephode & Theraphim*, missâ illâ sæpius repetitâ disjunctionis notâ. Quid verò usitatam toties loquendi formulam ità ex inopinato Scriptor Θεόπνευστος immutârit, nisi quòd vox *Theraphim* sumi debeat pro re aliquâ, (*Urim* nempe,) tam sacro conjugio *Ephodi* conjunctâ, & ad ejus integritatem tam necessariò requisitâ, quòd ne voce aliquâ discretivâ ab illo sit divellenda? Ideóque Interpretes nostri *Anglicani* (honorem præfabor) turbârunt aliquantulum fontis Hebraici puritatem & mysterium, cùm ità verterint, And the children of Israel shall abide — without an Ephod and without Teraphim. Sed culpam ex parte redimunt, quòd vocem illam without, de suo additam, literis minusculis exarandum curârint; ne quis

eos

eos textum Hebræum ibi ex verbo transtulisse incautus crederet. Neque me jam cuminum secare & supra modum curiosum censeat quispiam, cùm *Ephod* & *Theraphim* nusquam per totam Scripturam in eodem commate occurrant, (occurrunt autem sæpius) quin ea nexu immediato ità cohærentia reperiamus.

Quintó. *Judæi* uno ore, & *D. Hieronymus*, *S. Cyrillus*, *Augustinus*, cum aliis à Christo nominatis quamplurimis, hæc *Oseæ* verba de duabus Tribubus interpretantur: volúntque per *Gomeram* (quam in uxorem Propheta duxisse dicitur, Cap. 1.) repræsentatas fuisse Tribus decem; per *Adulteram* amatam viro, de quâ Cap. 2. 1. duas alias, in quibus vera Deum colendi ratio nullis Ethnicismi misturis vitiata & diluta mansit. Quæ quidem interpretatio sat fidis subnixa videtur fundamentis. Nam,

(1°.) Mulier illa de de quâ Prophetæ hoc in loco sermo est, non penitus repudianda fuit, sed ad dies multos castiganda. Deum verò *Israëli* libellum repudii misisse probant tristis rerum eventus, & duo illa prophetica symbola, *Lo-ruhamah* & *Lo-ammi*, de quibus Cap. superiore sermonem habuit.

(2°.) Tribus decem *Ephode* & *Theraphim* privari non nisi impropriè admodum dici poterant: iis enim nunquam forsan adfuit *Ephod* pontificium, & vix unquam defuit cultus *Theraphim*; cúm non minùs in mores quàm familias Gentilium post aliquot annorum circulos transierint.

(3°.) Decem Tribuum nomina è rebus jam periêre, cùm in sanguinem & censum Gentium mundi, infinitis commixtæ matrimoniis, immigrârint, adeò ut illæ nunquam fuerint sine Rege & Principe suo: Ideóque *Davidem* Regem suum, (i. e. *Messiam*, Exponente

Chald.

Chald. Par.) prout Tribus à mundi populis divisæ, nec quærere possint (quod Propheta futurum prædicit, com. 5.) nec adhuc quæsierint.

(4°.) Tribus duæ (à mundi incolis, nomine, sanguine, ingenio & moribus divisæ) quamvìs veteris Judaismi umbras aliquas & obscurioris notæ ritus retinuerint, nec manum tamen nec volam ullius rei, cujus in hoc textu mentio facta est, apud eos hodie reperire liceat. Sedent enim *Judæi* soli *sine Rege* & Principe certo, vel è sanguine *Israëlis* oriundo. Manent etiam sine *sacrificio* (utpote extra urbem *Hierosolymam* degentes) *sine arâ* vel statuâ, *sine Ephod* &*Theraphim* vel *Urim*.

(5°.) Mulier & Gens illa de quâ Propheta loquitur, ad frugem & uxoris pudicæ indolem se tandem recepit; *Davidem Regem*, i. e. *Messiam*, temporibus novissimis quæsivit. At spes omnis de reditu decem Tribuum ad bonos mores, ante multa secula decollavit. Soli *Judæi Messiam* Falsum jamdiu expectantes frustrà fuerunt; eos autem exeunte seculo Verum quæsituros piè speramus & efflictim desideramus

Si itaque Prophetam duarum Tribuum (quod rationes illæ non segniter suadent) statum futurum depinxisse statuamus, nullus superesit dubio locus quin *Theraphim* de re aliquâ licitâ, *Urim* nempe, quam olim vel tunc temporis habuerint, interpretari fas sit. Nam *Judæos* post regni divisionem Ethnicorum *Theraphim* communiter coluisse & consuluisse, vel veri Dei cultum ascititiis & peregrinis Gentium moribus, *Samaritanorum* ritu, publicè adulterâsse nusquam legimus.

Sextò. Antiqui Interpretes plerique omnes, & moderni nonnulli, *Theraphim* hoc in textu de *Urim*, vel saltem simulachris quibusdam honesti nominis ad

Dei

Dei cultum ſpectantibus, intellexiſſe videntur. Nam L X X hoc uno in loco *Theraphim* per δήλων vel (ut aliqua exemplaria habent) per δηλώσεως, transferre conſultius habuêre. Eo verò vocabulo, utì & per vocem δήλωσις, *Urim* aliis in locis ſolent exponere. viz. *Levit.*8.8. *Num.*27.21. 1 *Sam.*28.6. *Exod.*28.26. *Cur autem* LXX *Theraphim* per δήλους *vertant, fateor me ignorare*, inquit *Jo. Druſius*; Vir qui literis & modeſtiæ ex æquo litavit. Idem & ipſe faterer, niſi quòd me perſuaſum habeam eos pro certo tenuiſſe *Urim* nomine ſuo [a] antiquiſſimo hoc in loco venire; ideóque eâdem voce δήλων, quâ & *Urim* alibi reddunt, exprimendum eſſe. *Aquila* etiam & *Theodotion* Theraphim per [b] φωτισμοὺς transferunt; quo nomine & *Urim* vertunt, *Levit.* 8. 8. Vulgatus Interpres pro Theraphim *Manifeſtationes* poſuit, quo titulo *Urim* notare ſolet. Tam prope etiam ad partes noſtras accedit D. *Hieronymus*, quòd *Theraphim* in hâc *Hoſeæ* prophetiâ non de quibuſvis Gentilium ſimulachris, ſed de *Cherubim & Seraphim vel aliis quæ in templi ornamentum fieri juſſa ſunt* intelligenda doceat. At ſecundis cogitationibus in conſilium vocatis, propiùs à nobis abfuit: nam poſt paucas periodos verba illa *Sine Ephod & Theraphim* de *inſtrumentis* quibuſdam *habitûs Sacerdotalis* interpretatur. Eum verò priuſquam textui valedixerat, planè noſtrum fuiſſe, clarè teſtantur verba illa, *Quia* LXX δήλους *interpretati ſunt, pro quibus* Aquila φωτισμοὺς *tranſtulit, & hæc ipſa ſunt* ἐν λογείῳ, i. in rationali, *hoc intelligimus quòd in pectore & corde Pontificis* ἀλήθεια κ̀ φωτισμός, i. veritas *eſſe debeat* atque doctrina. Quibus (notante *Druſio* in loc.) *perſpicuè nomine* δήλων *intelligit Urim & Thummim.* Eodem cum

[a] *Cap.* 5. *Sect.* 2.

[b] *S. Hieron. in loc.*

cum interpretibus jam laudatis animo *Theodoretum* & *Cyril. Alex.* fuiſſe, ſat liquet è commentariis ſuis in hunc textum. Capitibus hiſce, quibus tot ſecula honorem fecêre, aliquos adjicere liceat ſequioris ævi viros eruditione celebres, qui interpretationi noſtræ ſe amicos præbuêre. Inter illos Menochius inprimis eam ambabus manibus ædificat, *lib.* 4. *de Rep. Hebr. c.* 1. *n.* 5. ubi inquit, *Per Theraphim* Hoſ. 3. *intelligit Propheta, Oracula quæ Judæis reddebantur, applicato Ephod & Rationali, &, ut loquitur Scriptura, per Urim & Thummim: quod ſatìs perſpicuè indicant LXX, qui vertunt οὐδὲ δήλων neque manifeſtationibus. Porrò LXX ſæpe* Urim *δῆλα & δήλωσιν vertere conſueverunt, ut proinde certum videatur* LXX *apud Hoſeam nil aliud intellexiſſe per δῆλα niſi oracula & reſponſa illa Sacerdotum: id quod & adjuncta, ſacrificium, altare &* Ephod, *ſatìs oſtendunt.* Hactenus *Menochius*, à quo *Genebrardum* non multùm abiîſſe conſtat, qui in *Chronol.* ſuâ, *ætate* 6. Hoſeæ *Theraphim* de *imaginibus* quibuſdam *ſacris* intelligenda cenſuit. *Grotium* etiam cum illo cogitâſſe probant verba ejus in Explic. Decal. *Vox* תרפים *videatur eſſe media, & interdum pro* Cherubinis *ſumi, ut, Judic.* 17. 5. *& Hoſ.* 3. 4. Quos ſanè Viros doctos *Theraphim* de *Cherubinis* eâ ſolâ ratione expoſuiſſe mihi facilè perſuaſerim, quoniam nihil aliud in Lege inſtitutum animos eorum parùm vigilantes ſubiit, cui nomen illud convenire potuit. Niſi enim ſacræ Pectoralis imagines, obſcuritatis alicujus velo in Scripturis obductæ, oculos eorum minùs attentos effugiſſent, fieri vix potuit quin per ipſas locorum eorum circumſtantias ad ſenſum priorem deponendum, & *Theraphim* de ſimulachris illis (non minùs honeſti nominis) vel eorum ſimiis & æmulis, exponendum, adducerentur.

Argumentis, ni fallor, haud inertibus probatum dedi *Urim* ſub obſcuro *Theraphim* titulo hoc in textu latitare. Ne tamen fidem dubiam & timidam jam dicta inveniant, quinque objectionibus neceſſariò occurrendum eſt.

Prima hujuſmodi eſt. Verbum illud מצבה in hâc propheticâ Scripturâ, non de *arâ* (contra Lexicorum omnium fidem) ſed de *ſtatuâ*, lege Dei ſæpius proſcriptâ, intelligendum eſt. Ideóque textûs analogia poſtulat ut eum non de *Judæis* ſed apoſtatis *Iſraëlitis*, apud quos hujuſmodi ſtatuarum ſuperſtitioni inſervientium uſus increbuit, & *Theraphim* non de re aliquâ ad veri Numinis cultum ſpectante, ſed de quibuſdam peſſimi nominis ſimulachris apud *Iſraëlitas*, qui à Deo ad Ethniciſmum deſciverant, interpretemur.

Hiſce, ſpeciosè magìs quàm ſolidè dictis, hæc tria reponimus. Primó. Nulla nobis (qui Magiſtrorum ferulæ manum ſubduximus) neceſſitas incumbit, ut מצבה rigidè adeò, de *ſtatuâ* ſolummodo interpretemur, cùm proximè à מזבח *altari* non minùs naturâ & uſu quàm literis diſtet. Nam duobus hiſce hoc tantum diſcriminis intercedere tradunt in literis Hebraicis exercitati; ſtatua *uno conſtabat lapide*, altare *pluribus*: ſtatua *erigebatur ad libationem & olei fuſionem*, altare *verò ad oblationem ſeu ſacrificium*: ſtatua *ad memoriam ingentis alicujus beneficii à Deo accepti poſteris conſecrandam*, altare *ut plurimùm ad ſacrum faciendum*. Cùm itaque *ſtatuæ* antiquæ & *altaria* tantâ naturæ & uſûs affinitate conjungerentur, facilis huic voci מצבה patebat tranſitus à ſenſu nativo ad *altare* ſignificandum. Ideóque LXX non tantùm cum veniâ ſed cum laude vocem illam per θυσιαστήριον reddidiſſe videntur. Neque audiendi ſunt qui eos ità feciſſe aſſerunt,

runt, quoniam מזבח θυσιαστήριον loco מצבה *statuâ* vel *columellâ* legerint; eò quòd Seniores illi aliquando dormitârint, vel exemplari cujus literæ vetustate victæ sæpius diffugerunt, in versione suâ adornandâ usi fuerint. Eos enim non casu sed certo consilio vocem illam ità transtulisse extrà dubium est, cùm & omnes alias hoc in loco per vocabula res licitas & veri Numinis cultum denotantia exponere non dubitârint.

Secundò. Modò vocis מצבה potestatem tam arctis limitibus, ut *statuam* solummodo significet, coërceamus, malè tamen indè sequetur eam de re, quam Lex Dei damnavit & *Judæis* interdixit, necessariò interpretandam. Non me prӕterit legem de *non erigendâ* מצבה *statuâ* Deum *Israëlitis* suis dedisse, *Deut.* 16. 22. Eam verò *Rabbini* nonnulli latam tantùm pro tempore sentiunt, ob gentes effusiùs in idololatriam ruentes. Neque opinionem illam planè omni fundamento destitutam existimo; nam sub novissima saltem regni Judaici tempora statuam Deo dicatam erigere culpâ omni vacâsse ex illis Prophetæ verbis haud ineptè colligamus. *Jes.* 19. 19. *In die illâ erit* מזבח *Altare in medio terræ* Ægypti, ומצבה *& statua, juxta terminum ejus, Domino.* At ab omni veri specie penitus abhorret, Prophetam cultum Deo deferendum describere & prædicere voluisse, sub figurâ rei Deo consecrandæ, cujus conficiendæ potestatem lege disertâ & perpetuâ inhibuisset. Sed *Maimonides* aliíque è *Synagogâ* Doctores secula omnia Lege illâ teneri, eam verò de statuis solummodo Numini alicui fictitio decretis interpretandam arbitrantur: modò *Dionys. Vossio* eorum sententias verbis illis referenti fidem tribuamus; *Scriptoris nostri hæc sententia est, non statuas quasvis, sed superstitiosas duntaxat, esse interdictas:*

dictas: non illas itidem quæ in rei alicujus testimonium ponerentur. Qualis illa Jacobi, Gen. 28. 22. & 31. 52. [Et fortaſſe *Sichemensium*, Jud. 9. 6.] *Ideóque verba hæc*, Non eriges tibi ſtatuam, *exponunt Hebræi de statuâ ad superstitionem constituendâ; non illa quæ ad memoriam ponitur.* Hæc *Vossius* in *Maim.* de Idololat. Cap. 6. §. 8. & Cap. 8. §. 5.

Tertió. Haud adeò multum detrimenti caperent res noſtræ modò מצבה de ſtatuâ aliquâ ſuperſtitiosâ inter Tribus decem uſurpatâ, exponendam eſſe concedamus. Tunc enim vox ſequens *Theraphim* otioſa & redundans fuerit, niſi illam pro imagine aliquâ usûs & conditionis diſſimilis, fatidicâ nimirum, ad *Ephodis* cui conjungitur complementum requiſitâ, ſumendam cenſeamus. Sin autem *Israëlitarum Theraphim* imaginum vaticinarum numero atque ordine cenſenda ſint, proclive admodum fuerit concludere, *Judæorum Urim* naturam & uſum conſimilem ſortitum fuiſſe. Nam proculdubio *Israëlitæ* religiosè curârunt ut eorum *Theraphim*, formam τȣ̃ *Urim* apud *Judæos* adamuſſim redderet; adeò ut qui utrumvis rectè nôrit ambo noverit. Prout qui imaginem, *Cæsaris* vultum verè exprimentem, intuetur, quomodo *Cæsar* ipſe *oculos atque ora ferebat*, conjecturâ non errante aſſequatur.

Secundó. Ad dictorum fidem minuendam opponi poſſit, quòd, modò *URIM* nomine τȣ̃ *Theraphim* hoc in textu notari concedatur; me tamen illam nominum communionem opinionis meæ fundamentum minùs conſultò poſuiſſe conſtet. Nam Prophetam *URIM* eâ ſolâ ratione nomine *Theraphim* denotâſſe creditur, non quòd eâdem naturâ communi & figuræ ſimilitudine ſibi invicem conjungerentur; ſed, quoniam *Theraphim sanctitatem Urim & Thummim, eorúmque prædicendi*

prædicendi facultatem mentirentur. Cui sententiæ proximè accessit haud infimi ordinis apud nos Theologus: nam, *ob usum*, inquit ille, τῶν *Theraphim sim lem sanctorum Urim & Thummim*, *legamus Ephod & Theraphim conjuncta, tanquam res naturæ consimilis, Hos.* 3. 4. *Judic.* 17. 5.

Respondeo. Ob hæc omnia manum non verterim, utpote nec probata profectò nec probabilia. Nam (1°.) Neutiquam probabile est Spiritum S. infamem (plurimùm) *Theraphim* titulum sancto Pectoralis *URIM* tribuere voluisse, nisi naturâ quâdam communi, prout boni & mali homines, convenirent. Sæpius enim in Scripturis titulum rerum & personarum bonæ famæ, rebus & personis earum perfectiones simulantibus concessum legimus: nusquam verò nomen rerum aut personarum malè plurimùm audientium, rebus aut personis verâ aliquâ perfectione insignibus, ob similitudinem tantùm formalem & commentitiam, inditum reperiamus. Idola ver. gr. & hypocritæ titulis *Elohim* & *Sanctorum*, quorum naturas fingunt & personas induunt, quandoque cohonestantur: at infamia illa idolorum & hypocritarum nomina, Deo & Sanctis suis nunquam affiguntur. Pari ratione, *Theraphim* honesto τοῦ *URIM* nomine (cujus naturam & virtutem præ se ferebant) quandoque decorata fuisse, facilè credamus: at fide planè prodigâ sit oportet qui credit Prophetam, Dei *URIM*, nomine *Theraphim*, non tam simulachri quàm (apud plurimos) opprobrii titulo, afficere voluisse; tantùm quòd *Theraphim* eâdem quâ *Urim* prædicendi facultate vulgò pollere crederentur. (2°.) In aperto est LXX titulum τοῦ *Urim* (δήλων scilicet) τοῖς *Theraphim* concessisse: & apud adversarios in confesso est, Prophetam nomen

Theraphim τῶ *Urim* imposuisse. Quæ quidem amica nominum commutatio, haud contemnendi argumenti locum apud me habet, quò mihi saltem persuadeam *Urim* & *Theraphim* summum inter se quoad usum & naturam consensum coluisse.

Tertió. Ad interpretationis nostræ veritatem infirmandam dici possit, *Hoseæ* verba non de duabus tribubus intelligenda esse, sed de *Israëlitis* sub imperio degentibus *Jeroboami*; qui religionem post rem habens, omnia in cultu divino miscuit: Oblationem & *Ephod* à Sacris *Judæorum*, statuam verò & *Theraphim* à Gentilium ritibus mutuatus. Nempe ad id unum animum intendit histrio ille multarum partium, ut tam versatilis & diversi ingenii populo, quem in ditione suâ tenuit, placeret quam faceret de religione fabulam.

Probè novi non deesse magna nomina, nec minora argumenta, quæ interpretationi huic, per se quidem speciosæ, novam gratiam & venustatem conciliant. Pacis itaque & brevitatis studio libens in præsenti supponam Prophetam sermonem de Tribubus apostatis instituisse; cùm taxilli nostri non minùs fœliciter casuri sint. Semper enim id unum certum & immotum manebit, vocem *Theraphim* vel de *URIM* vel de icunculis quibusdam illius munus & figuras æmulantibus, in *Ephode* repositis necessariò interpretandam. Nam operis difficillimi fuerit *Theraphim* de re ullâ, cujus usus religiosus apud *Israëlitas* obtinuit, nisi de instrumentis quibusdam formam & vices τῦ *Urim* gerentibus, vel probabiliter interpretari; præsertim si vocem מצבה, (cum *Riveto* aliisque) pro *Jeroboami* vitulis sumendam esse existimemus. Satìs hoc *Medo* nostro, acutissimi nasi viro, subolevit: qui quamvìs *Hoseæ*

Hoseæ verba de *Israëlitis* dicta senserit, *Theraphim* tamen de rebus quibusdam, quæ locum *Urim* apud eos habuêre, exponenda docuerit. In cujus rei fidem, illius assertionem totidem verbis in linguam Latinam transtuli: *Colligamus*, inquit, *Israëlitas post Jeroboami schisma, cùm non habuerint* Urim *&* Thummim, *usos fuisse* eorum loco *Theraphim in Ephode: hinc etiam factum est, quòd* Hosea *minetur eos futuros sine Ephode & Theraphim.* Si itaque *Jeroboamus* Ephod & Theraphim apud *Israëlitas* suos, quæ locum Ephodis & Urim (tunc aut olim) apud *Judæos* haberent, fabricare voluerit; à fide omni longè remotum est, eum usque adeò (non dico probitatem, sed) prudentiam planè omnem decoxisse, quòd non curârit, ut veras eorum formas, quantum fingere datum, proximâ similitudine exprimerent: satìs enim novit veterator ille suâ permagni interesse ut sacra sua omnia ad formam & exemplar cultûs *Hierosolymitani* proximè accederent; quò populi novi (cui omnis cultûs veri memoria nondum prorsus exciderat) animos sibi faciliùs adjungeret, & speciosæ religionis pigmento facinora sua dealbaret. Nam eo fine Sacerdotes, Sacrificia, *Ephod* & *Vitulos*, non minùs figuram quàm numerum (ni docti falsi sint) *Cherubinorum* imitantes, eósque in [a] templis à se constructis repositos, instituisse videtur; ne si cultus à seipso institutus à primo apud *Judæos* exemplari quâ parte diversus abiisset, populus tandem religione tactus ad sacra vetera reditum meditari posset.

[a] Δύο ποιήσας δαμάλεις χρυσᾶς καὶ οἰκοδομήσας ναίσκους τοσούτους. *Joseph.* de Jeroboamo. *Antiq. lib.* 8. *cap.* 3.

Quartó. Ad interpretationis nostræ fidem destruendam, objiciet forsan non nemo, quòd nulla ratio

fingi poſſit, cur Propheta, retento *Ephodis* nomine, nomen illud honeſtum & genuinum, *Urim*, miſſum faciat, & Oraculum ſacrum voce illâ [*Theraphim*] profanâ & ſuperſtitionem olente dehoneſtet. Imò verò, ratio in ſummo jacet, nec *Delio* natatore indiget: Nam primò, *Theraphim* nomen illud fuerat, cui religio & longa dies gratiam apud populum conciliârat: *DEUS* autem non magìs vetera nomina (*quis enim*, inquit Tertullianus, *nominum reatus?*) quàm uſus, niſi ratione aliquâ cogente, prorſus antiquare voluit. Deinde, *Theraphim* & *Urim* vocabula fuiſſe penè ſynonyma & ταυτοδυναμοῦντα alibi oſtenſuri ſumus. Præterea, *Theraphim* nomen erat, quod intimâ neceſſitudine cum ipsâ Oraculi conditione conjunctum, & illius tantùm gratiâ fatidicæ Pectoralis icunculæ inditum fuit: at *Urim* gratiâ myſterii, (de quo occaſione datâ dicemus) per eam vocem fœliciùs quàm per *Theraphim* adumbrandi.

Quintó. Dicunt moderni *Judæi* hoc[a] *Hoſeæ* Oraculum imaginem quandam propheticam ſtatûs ſui ſeculis hiſce noviſſimis exhibere: nam nunc dierum manent *ſine ſtatuâ & Theraphim*, i. e. juxta eos, ſine ullo cultûs idololatrici veſtigio & inſtrumento: & *ſine ſacrificio & Ephode*, i. e. ſine primariis cultûs Moſaici exemplis & inſtitutis: eò quòd hujuſmodi ſacra, prout cantica *Sionis*, terræ quâ jam degunt alienæ non conveniant. E quibus perſpicuum eſt, me ne unum cubitum Opinionis meæ ſtaturæ addidiſſe, cùm tanto conatu probatum iverim, Prophetam hæc dicentem Tribus duas ante oculos habuiſſe: idem enim & *Judæi* daturi ſunt, qui

[a] Kimchi *in Oſeæ* 3. 4. *illa Prophetæ verba*, Multis diebus ſedebunt abſque Rege, &c. *applicat ad tempora poſt vaſtatam urbem decurrentia.* L' Emper. in Cod. Mid. cap. 3. ſect. 1.

tamen ſententiam meam huic fundamento innixam non patiuntur, non ſinunt, non ferunt.

Quid *Judæi* hâc in re dicant, me modicè tangit: non tantùm quia dicunt quidem ſed non probant, ſed quoniam è noſtris aliqui, qui æquè ac ipſi *Judæi* (abſit invidia) Magiſtrorum titulum meruêre, agnoſcunt מצבה & *Theraphim* voces eſſe medias, eáſque nunc in bonam nunc malam partem ſumi. At à meipſo impetrare non poſſum ut credam, Prophetam per hæc ſola nomina, boni quandoq; ominis & ſensûs, cultum & inſtrumenta idololatrica exprimere voluiſſe: cùm præſertim voces ſint aliæ quamplurimæ quæ Numinis fictitii religionem certò & perpetuò indicant, & nullum relinquunt de Scriptoris mente & ſenſu dubitandi locum. Deinde, ſi *Judæorum* interpretatio quid veri habeat, neceſſe eſt ut ſentiamus Prophetam, cujus erat rem deploratam *Judæorum* prædicere, eam verbis ſenſum hunc incongruum & malè ſecum conſtantem fundentibus depinxiſſe. "*Judæorum* res ſeculis poſtremis in eum "infœlicem locum redibunt, quòd manſuri ſint non "ſolùm omni cultûs divini ſed & ſuperſtitioſi ſpecie, "non Sacrificiis & Ephode tantùm, ſed ſtatuis & idolis ſpoliati. Abſit autem à nobis ut *perſonam ſpiritualem*, cum Judæis, *inſanire* aſſeramus.

Sed ne Lectori ſimul & mihimetipſi nauſeam creet, hoc ferculum de menſâ tandem auferendum eſt. Neq; opus eſt ut in hanc *Hoſeæ* prophetiam fuſiùs diſſererem; cùm ſatìs è jam dictis conſtet, argumenti mei indè ducti aciem minimè hebeſcere, ſi quis eam de duabus, vel ſi de decem Tribubus interpretandam eſſe judicaverit.

Sect. 4.

Alius Scripturæ locus, Judic. 17. 4. *ad ſententiam firmandam affertur & explicatur.*

PEr ea quæ jam dixi omnia, me non ὑποθέσει tantùm δουλεύειν, ſed & veritati, magìs pro certo habiturus eſt Lector, ſi textûs ſequentis, loco proximè laudato cognatione propinquâ devincti, momenta mecum perpendere dignatus fuerit. Occurrit autem,

Judic. cap. 17. com. 4, & 5.

Cepitque mater Michæ *ducentos argenteos, & dedit eos argentario, ut faceret ex iis ſculptile & conflatile.*

Viro autem Michæ בית אלהים *domus Deorum, fecitque Ephod & Theraphim.*

Qui quidem textus, utut parùm forſan in fronte, plurimùm in receſſu ad ſententiæ meæ veritatem aſſerendam geſtare videbitur, ſi prius duplici quæſito paucis ſatisfecero: nempe *Quid hîc fecerit Micha,* & *Quo conſilio fecerit?*

Ut horum primo reſpondeam, aſſero me in Textu illo tria minimùm naturæ diſſimilis inſtrumenta videre, (ni parùm proſpiciant oculi) in munus aliquod religioſum comparata.

Primò. Simulachra duo, *ſculptile* & *conflatile* hîc dicta, *Cherubinorum* forſan menſuras haud multùm ſuperantia. Horum unum ex ligno elaborato (prout Templi *Cherubim*) & laminis argenteis circumducto; alterum ex argento ſolido factum arbitror. Rem hanc ità ſe habere firmiùs credo, quia *Micha*, ejus Mater, & Hiſtoricus Sacer de ſculptili & conflatili ſæpius lo-

quuntur

quuntur tanquam de rebus numero distinctis; ideóq; verbis aliis interpositis, ab invicem non semel separatis, *Judic.* 17. 3, 4. & *cap.* 18. 17, 18. Deinde, *Michā* ædiculam privatam, secundùm formam Tabernaculi & cultûs *Mosaici*, adornatam, meditatum fuisse, in sequentibus probaturus sum: ideóque verisimile est *Michæ* simulachra *Cherubinorum* formas atque numerum similitudine perfectâ exscripsisse. Utcunque pro opinione adversâ pugnant alii, qui *Sculptile* & *Conflatile*, unum fuisse idolum contendunt, duobus signatum nominibus. Horum agmen ducunt *Tostatus*, & *Moncæus*, qui *lib.* 1. de *Aur. Vit.* c. 17. sententiam suam hisce verbis effert. *Unicum fuisse hoc* Michæ *opus, quamvis nomina duo sortitum, adducor credere, quòd utroque illo* Sculptilis & conflatilis *nomine præmisso,* cap. 17. *subjungatur non solùm pronomen relativum, verùm etiam verbum numeri singularis: hoc modo,* quod fuit in domo Michæ; *quod nisi de opere unico intelligi dictum non possit. Sed & indè unicum hoc opus fuisse magìs etiam intelligi datur, quòd solo* sculptilis *vocabulo, nullâ* conflatilis *adjunctâ mentione, idem in eâdem historiâ postea designetur;* Et tulit Ephod & Theraphim & Sculptile, & profectus est cum eis, *Judic.* 18. 20. *Porrò, vocabulo hoc utroque simul hoc modo combinato, opus ejusmodi aliquod significari arbitror, quod à fabro primùm ex ligno dedolatum sculptúmque, Argentarius deinde argento ductili in laminas attenuato texerit. Quod genus simulachri* Isaias *insinuat, cap.* 40. 19. & Baruch, *cap.* 6. 36. Quibus omnibus *Moncæum* plurimùm à veritate desciviſſe manifestum est: cùm enim asserit *utroque illo sculptilis & conflatilis nomine præmisso, subjungi non solùm pronomen relativum, verùm etiam verbum numeri singularis*, fefellit

summum virum (qui vix ad primum ruborem se in Hebraicis exercuisse videtur) vulgatus Interpres. Ità enim se habet Versionum norma; ויהי בבית מיכיהו *& fuit in domo Michæ.* ubi pronomen relativum ne susurro quidem expressum audiamus: Verbum verò ויהי numeri singularis non ad *sculptile* & *conflatile* respectum gerit, sed ad vocabulum כסף *argentum*, quod, vocibus nonnullis interpositis, in eodem commate præcedit, ibíque, juxta usum linguæ Hebrææ, *argenteos* denotat. Neque causæ suæ cadenti manum auxiliarem porrigit textus ille, *cap.* 18. com. 20. ubi *Levita* non nisi *sculptile* tulisse dicitur: nam vocis illius ambitu & *conflatile* includi, indè constet, quòd bis legamus *Danitas*, quibus *Levita* se itineris socium adjunxerat, *Sculptile, Ephod & Theraphim, & conflatile*, manu violentâ surripuisse. viz. com. 17, & 18.

Secundò. *Ephod* etiam sibi fabricandum curavit *Micha:* id est (ni me fugiat veritas) vestem ambitiosam & splendidam, quâ Sacerdos suus indutus rebus divinis decorè operam daret. Nam vestem illam nihil ab *Ephodis* Pontificii formâ & similitudine declinâsse facilè crediderim; nisi lapides forsan Tribuum nomina inscripti defuerint; cùm Levita ille non publicè & quasi totius *Israëlis* nomine sacerdotio fungeretur.

Tertiò. *Theraphim* etiam, i. e. instrumenta munere & fortasse formâ à *sculptili* & *conflatili* diversa, cum sacrâ domûs *Michæ* supellectile numerantur. Satis mihi compertum est, *Cajetanum* alióſque contendere, *idem in historiâ Michæ quod* ratione artis *vocetur sculptile & conflatile, etiam* ratione officii, *quod in divinando positum, Theraphim nuncupari.* At sententiam nostram *S. Hieronymi* authoritas & argumenta satis

in

in tuto ponunt, & contra communis illius opinionis præjudicium muniunt asserúntque. Ille enim in literis suis datis *Marcellæ*, fœminæ nobili apud *Romanos* loco natæ, (quæ, ut animi sui sensa de *Ephode* & *Theraphim Michæ* exprimeret, petiîsset) inter alia hæc habet, Epist. 130. *Ad volumen Judicum in literis tuis transcendisti, in quo* Micha *de monte* Ephraim *scribitur mille centum argenti ciclos Matri, quos illa voverat, reddidisse, atque* sculptile *indè fecisse &* conflatile. *Et addis, hæc, post modicum, vocari* Ephod *&* Theraphim: *cùm utique si Ephod* zona *sit vestimenti genus*, sculptile *atq;* conflatile *esse non possit. Agnosco errorem pené omnium Latinorum putantium* Ephod *&* Theraphim *quæ postea nominantur, de hoc argento quod* Micha *Matri dederat fuisse conflata. Cùm Scriptura sic referat*, Et accepit Mater ejus *(haud dubiè quin* Michæ *argentum)* & dedit illud conflatori, qui fecit illud sculptile atque conflatile, & fuit in domo Michæ, fecit autem Ephod & Theraphim, &c. *Si autem putas ea quæ superiùs appellata sunt sculptile & conflatile, Ephod & Theraphim deinceps nominari; disce esse non eadem: siquidem post Matris idolum, quod dicitur sculptile atque conflatile, fecit* Micha *Ephod & Theraphim: sicut ex sequentibus approbatur*, Et responderunt quinque viri qui abierunt considerare terram, & dixerunt ad fratres suos, Ecce nôstis quia est in domibus istis Ephod & Theraphim, & sculptile atq; conflatile. *Et post multa quæ in medio prætermisisti*, Et ascenderunt quinque viri, & illuc irruerunt, & sumpserunt sculptile atq; conflatile, Ephod & Theraphim. Et sexcenti viri qui cincti erant vasis bellicis, ingressi sunt domum Michæ, & sumpserunt sculptile atque conflatile, Ephod & Theraphim. Hucusque *D. Hieronymus*, cujus verba

ba repetita dediſſe operæ pretium duxi, non tantùm ut *conflatile Michæ* & ejus *Theraphim* rationis planè diſſimilis imagines fuiſſe probem, ſed ut ἐν παρόδῳ unà mecum obſervet Lector, *Ephod* & *Theraphim* non ſolùm *Hoſ.* 3. 4. ſed & omnibus per integram *Michæ* hiſtoriam locis jam citatis, ceu indiviſos comites, voce nullâ unquam interpoſitâ, quodam quaſi ſacramento conſociari: cùm tamen *ſculptile* & *conflatile* nunc conjuncta veniant, nunc diviſa. E quibus manifeſtum eſt *Ephod* & *Theraphim* affinitatis proximæ vinculo conjuncta fuiſſe: quod & argumento eſt Michæ *Theraphim* locum τȣ̃ *Urim*, quod Ephodi fœdere & lege perpetuâ devinctum fuit, in illius ſacris obtinuiſſe. Sed in viam, modò hæc extra viam, redeat oratio.

Expediendum proximò incumbit, *Quo conſilio hæc omnia fecit Micha?* Cui reſpondeo: Non eo animo ædiculam ſuam inſtrumentis hiſce uſui ſacro deſtinatis inſtruxit *Micha*, quaſi à Veri Numinis fide & cultu ſeceſſum meditans; cujus illum criminis reum tot Scriptores injuriâ peragunt. Eo enim egregium ſtudii ſui in *DEUM* & Legem divinam documentum dedit, quòd quamvìs primogenitum ſuum, more majorum, in Sacerdotem ſanctè & religiosè conſecrâſſet; Sacerdotem tamen è gente *Leviticâ* oriundum (qui ſe fortè obtulit) quantivis conducere ſatius habuerit, quàm morem illum jam lege divinâ antiquatum revocare. Niſi enim ſummum Legis & cultûs divini ſtudium *Micham* tenuiſſet, perinde fuiſſet illi an Sacerdos ſanguine Levitico, an imo populo genitus ſibi contigiſſet. At ille nullo non gaudio perfuſus videtur, quòd generis Levitici Sacerdote frueretur, & ſibi tanquam eo nomine favoris divini ſecuro, verbis illis impensè gratulatur; *Nunc ſcio quòd benefaciet mihi Jehova, habenti*

benti Levitam in Sacerdotem. Sed & *Michæ* mater, quæ in facti sui societatem venit, argenteos suos *Jehovæ*, in ejus nempe cultum & honorem, quantum zelo & simplicitate muliebri sibi persuaserat, se vovisse & consecrâsse asserit. *Jud.* 17. 3. Deinde, ab omni veritatis umbellâ plurimùm abest, *DEUM* Michæ *Theraphim* Oraculis indè datis decorare voluisse (ità enim fecisse Numen statim constabit) modò ea ad cultum effinxisset, vel si à Dæmonis responsis aut præsentiâ impuritatem hausissent nullo oceano eluendam. Ideóque opinioni communi, quæ *Micham*, animo idololatriæ studioso, ea omnia fecisse perhibet, non possum non obluctari: & cum iis me sentire fateor, qui dicunt *Micham*, cultûs Mosaici zelo, minus forsan oculato, ductum, religionis suæ ritus ad illius exemplar adornare studuisse. Cedò enim, quâ mente *Ephod*, ædiculam rei divinæ sacratam, Levitam Sacerdotem, instrumenta in spem Oraculi divini facta, & duos (nî conjecturâ aberrem) *Cherubinos* sibi comparârit; nisi ut *Jehovam*, cujus benedictionem tanti fecit, juxta legis Mosaicæ præscriptum coleret? Sed melius est ut clavum hunc *Moncæo*, cui dextra fortior, figendum tradamus. Nam ille post rationem redditam cur *Jeroboami vitulos ad Cherubinorum similitudinem conflatos* senserit, causam nostram sic optimè agit: *Rationem haud levem habere videor, de Michâ & ejus matre haud secius statuendi. Ipsos scilicet suum sculptile & conflatile, suámque Ephodem & Theraphos, ad Mosaicorum ejusdem generis totidem operum similitudinem effinxisse: quia neque ipsis religionem patriam relinquere aut mutare in animo fuerit, sed quomodo publicè tunc temporis in Silo servabatur, in domum suam, privato suo & vicinorum usui & commodo, servandam transferre; tantóque*

tóque id magis, quod major quædam etiam fuiſſe cùm in Micha tum ejus matre religionis cura & ſtudium videatur. Quibus utique, haudquaquam uti Jeroboamo, ab ambitione & aſſerendi regni terreni ſtudio, verùm ab exceſſu pietatis & devotionis (ſive illa magìs pietatis ſimulatio & hypocriſis fuit: neque enim ſi cui ſic potiùs videbitur, admodum repugno) tametſi anormis, & antiquam ſuperſtitionem, aut potiùs abrogatum pridem cultum renovantis, ſimulachra hæc inſtrumentáque alia ſacra per imitationem effingendi cupido inceſſerit. Uterque ſiquidem Jehovæ, Dei majorum ſuorum cultum & timorem nominatim profeſſus obſervatur. Jud. 17. 3, 13. Hiſce omnibus aures eò molliores accommodo, quoniam & *Gideonem*, idololatriæ flagellum, *Ephod* & alia inſtrumenta, quæ tabernaculi vaſa imitabantur, in ædibus ſacris poſuiſſe conſtet. Nam per illius *Ephod*, (utì egregiè *S. Auguſt.*) *Propter excellentiam veſtis ſacerdotalis, ſignificata ſunt omnia quæ pertinerent ad ornamenta vel inſtrumenta Sacrarii; quæ conſtituit in civitate ſuâ Gideon, veluti ad colendum Deum, ſimilia Tabernaculo Dei.* Hucuſque *Aug.* l. 7. *Quæſt. in Judic.* Sed ut ad *Michæ* factum redeat, unde paululùm deflexit ſermo; ſic illud & *D. Hieronymus* in partem mitiorem interpretatur, *Epiſt. illâ* 130. ad *Marcellam*: *Micha cum veſte ſacerdotali, cæteraquoq; quæ ad ſacerdotalia pertinent ornamenta, per Theraphim feciſſe monſtratur.* Quæ ſanè eò magìs placeant, quòd & *Grotio* eadem penè placuiſſe conſtet, è comment. in *Judic.* 17.

De candidis itaque *Michæ* Manibus malè meruêre, qui hactenus nigrum idololatriæ crimen in eum impingere non dubitârunt. E quorum numero quamplurimi ſunt, quadruplici, ni fallar, argumento freti.

Primò,

Primò, inquiunt, *Micham* בית אלהים *domum Deorum* (fidum nimis idololatriæ suæ testimonium) habuisse, è disertis Scripturæ verbis innotescit. *Jud.* 17. 5.

Respondeo. Vocem quidem Hebræam, *Elohim*, pluraliter sæpe sumi, atque ità Interpretes plerosque omnes hoc in loco transferre agnosco, & lubens. Eos autem perperam fecisse, & à genuino vocis sensu plurimùm aberrâsse, ex animo sentio. Nam si Micha *Domum Deorum*, id est, *idolorum* habuisset, operam imprudens posuit, dum sculptile & conflatile sibi fabricanda curârit; quasi antea Deorum inopiâ laborâsset. Neque profectò si criminis tam tetri sibi conscius fuisset, animo tam erecto benedictionem *Jehovæ* expectare poterat. Ideóque LXX Textûs Hebr. sensum fœliciùs assecutos existimo, quibus eum in hunc modum transferre consultius visum, Καὶ ὁ οἶκος Μιχαία αὐτῷ οἶκος Θεοῦ. Eorum vestigiis insistens Vulgatus Interpres verba sensu consimili sumenda docet: ità enim interpretatur —— *Quod fuit in domo Michæ; qui ædiculam quoque in eâ Deo separavit.* Horum interpretationibus, adeóque textui ipsi, tenebris adhuc nonnihil obductis, lucernam optimam accendit versio illa *Arabica*, Latinè reddita, *Et verò Micha destinaverat in domicilio suo ædem Deo.* Neque insolens & à verisimili aliena videri debeat versio illa; Primò, Quia loci Numini Vero dicati sæpius in Dei codice hoc titulo celebrentur. *Jacobus* de loco visione Angelicâ consecrato, ità loquitur, *Non est hic locus nisi* בית אלהים *Genes.* 28. 17. & 22. Legimus etiam de בית אלהים in *Shilo.* Jud. 18. 31. occurrit eadem loquendi formula, 1 *Paral.* 9. 13. aliísque locis non paucis, quos, utpote extra argumenti lineas, consultus

consultus prætereo. Deinde, probabile est hujusmodi ædiculas, quas pii aliqui *DEO* sanctas vovebant, & quibus Eum religione privatâ observabant, à primâ rerum *Judaicarum* memoriâ, extitisse: quanquam forsan iisdem cultûs instrumentis, quibus domus *Michæ*, viri (ut videtur) notæ celebrioris, minimè instruerentur. In harum numerum venire facilè crediderim, *Domum* illam *Dei* in monte *Ephraim* positam, *Jud.* 19. 18. & illa נאות אלהים *habitacula Dei*, *Psal.* 74. 8. & מועדי אל *conventicula Dei*, *Psal.* 83. 12.

Secundò objicitur, quòd *Michæ* factum in crimen apertè vocetur verbis proximè sequentibus; *In diebus illis non erat Rex in* Israël: *sed unusquisque, quod sibi rectum videbatur, hoc faciebat.* Quæ verba *Michæ* cultui aliquam infamiæ notam inurunt, eúmque aliquid suo quidem in conspectu rectum, non autem Dei, fecisse innuunt.

Huic Objectioni duo repono. (1°.) Modò *Michæ* mores iis in verbis notam censoriam subiîsse concesserim, minimè indè sequetur eum peccâsse in materiâ vel objecto cultûs, sed loci forsan circumstantiâ: quòd nempe illam Dei legem de sacris omnibus ad ostium Tabernaculi peragendis, quamvìs animo non malo, violaverat. *Deut.* 12. 5. Hujus autem legis religionem minùs sanctè habuisse videtur *Micha*, quoniam ædes sacræ & aræ, Deo ubivis locorum positæ, gentium penè omnium in viciniâ habitantium exemplis commendatæ accesserant. Iis enim frequentes admodum fuerunt non tantùm domus Deorum publici juris, sed ædiculæ & quasi capellæ in quibus Deos ritibus privatis propitiârunt. Hujusce veritatis testem appello *Tibullum*, lib. 1. *Eleg.* 10.

Tunc

Tunc melius tenuêre fidem, cùm paupere cultu,
Stabat in exiguâ ligneus æde Deus.

Hinc legibus apud *Romanos* ità aliquando cautum fuit, *Sacella nemo in privatis ædibus habeto: quum alicujus animum sacrificandi studium incesserit, ad publica sacrificaturus, accedito.* Nec *Græcis* defuêre ἱερά τε καὶ βωμοὺς ἐν ἰδίαις οἰκίαις ἱδρυόμενοι, λάθρα τοὺς Θεοὺς ἵλεως οἰόμενοι ποιεῖν θυσίαις τε καὶ εὐχαῖς. i. Exponente Serrano. *Sacella aráſque in privatis ædibus collocantes, cogitantes clam votis & sacrificiis Deos placare*; referente *Platone*, lib. 10. de Legib. Ideóque ob mores illos consimiles, legem illam consimilem apud suos rogari voluit; μὴ κεκτῆσθαι Θεῶν ἐν ἰδίαις οἰκίαις ἱερά· τὸν δὲ φανέντα κεκτημένον ἕτερα καὶ ὀργιάζοντα πλὴν τὰ δημόσια, &c. *Separatim nemo habeßit in privatis ædibus delubra, neve Deos, nisi publicè ascitos. Qui verò aliter fecisse deprehendatur, seu vir seu mulier, qui id sensit, ad legum custodes deferto. Illi verò eos privata sua sacra in publicum proferre jubento.* Sacra hæc privata apud antiquissimos etiam ex Oriente populos in consuetudinem venisse patet è *Deut.* 27. 15. *Maledictus sit ille qui facit sculptile, & ponit* בסתר *in abscondito*, i. e. Interpretante *Maimonide*, *de Idol.* c. 7. §. 4. *Et in occulto servierit, recepto colendi modo.* DEUS itaque, ut malis innumeris ex hâc privata & sine teste religione facilè oriundis obviàm iret; præcepto curavit ne *Israelitæ* aram struerent, conventus solennes celebrarent, vel victimas mactarent, nisi eo in loco quem Ipse præsentiæ suæ sedem renunciaverat. Atque id *forsan* criminis loco putandum est, quòd *Micha* ad legis hujusce normam mores & cultum suum non composuerit. *Forsan* dixi, nam,

(2°.) Non adeò constat *Michæ* cultum, in eo re-

rum

rum *Israeliticarum* articulo, à legis illius intentione multùm aberrâsse. Eo enim tempore, Rex, id est, Judex nullus populo præfuit; ideóque fortasse (ut fit) latronum & sicariorum plena erant omnia, suis forsan partibus deerant Sacerdotes, publica non nisi summo capitis discrimine adeunda, súsque déque versa erant omnia. Cùm itaque ea esset deformis Ecclesiæ facies, *Micha* exemplum suum seculo illi in mala omnia ruenti opposuit, religionis quasi *stator* fuit, Deúmque, si minùs ut voluit, ut potuit saltem colere decrevit. Ideóque tenuem quandam cultûs Mosaici imaginem in ædiculâ illâ quam *Jehovæ* propriam dicâsset, imitando expressit. Hoc modo Cl. *Grotius Micham* culpâ omni liberat: *Quia*, inquit, *Sacerdotes officio non fungebantur, per culpam aut loca infesta latrociniis, existimavit* Michas *vel privatâ religione Deum sibi colendum: ideoque cùm primùm filium suum voluisset sibi esse Sacerdotem, mox repertum Levitam ei prætulit, ut quàm proximè ad Legis instituta accederet.* Profectò si res Ecclesiæ *Judaicæ*, *Michæ* temporibus, loco tam tristi sitæ fuerint, eum lege dictâ solutum facilè pronunciemus: nam præcepta moralia quidem necessitati nunquam cedunt, ceremonialia verò semper. Hoc & *Micham* probè tenuisse liquet: nam filium suum primò, deinde Levitam, quamvìs non esset è filiis *Aaronis*, necessitate ità suadente, ad Sacerdotii munera admisit: quod & alibi factum videtur. 2 *Chron.* 35. 14.

Tertió. In idololatriæ suæ argumentum trahitur, quòd *Micha* idola surrepta *Deos* suos appellaverit. *Judic.* 18. 24.

At illam criminis speciem facilè diluamus: nam ea loquendi formula è seculi antiquissimi usu hausta fuit;

quo

quo imagines, præsentiæ divinæ symbola, *Elohim* appellare consueverant. Eo enim titulo visibilia quædam Dei præsentis pignora, *Israëlitis* in deserto agentibus, & *Jeroboamo*, donare placuit; dicentes, ecce *Elohim*, 1 Reg. 12. 28. & *fac nobis Elohim*, de Vitulo, *Exod.* 32. 23. Cùm tamen "credibile non sit (prout *Cal-* "*vinus* in locum) eos tam crassos fuisse, ut vellent "Deum sibi creari; sed per metonymiam Deos vocant "externas imagines, ex quarum aspectu colligant De- "um sibi esse propinquum. Atq; huic forsitan loquendi legi sese conformem præbuit *Micha*, cùm *sculptile* & *conflatile* suum augusto Deorum titulo insignivit. Neque enim tam obtusum gestavit pectus, ut simulachra sua *Deos* esse revera crederet; quod satìs ipse probavit, cùm *argenteos* suos se *Jehovæ* dedicâsse dixerit. Neque tacendum est, quòd *Micha*, cùm de Diis sibi ereptis conquestus sit, non tam *sculptile* & *conflatile* suum, quàm *Theraphim* ante oculos habuisse videatur. Quæ quidem conjectura fide suâ non caret: nam *Labanus* Theraphim suis spoliatus, *Jacobum* iisdem penè verbis, quibus *Micha Danitas*, injuriæ illatæ postulavit; dicens, *Cur Deos meos eripuisti?* Gen. 31. 30. Deinde, *Theraphim*, ceu Angelorum (qui *Elohim* sæpe vocantur) symbola, in ædibus Deo sacratis, antiquitus usurpata fuisse, alibi probaturi sumus.

Quartó. Hoc etiam telo *Michæ* innocentiam lædere student Adversarii: Hujus saltem criminis, inquiunt, meritò incusandus est, quòd *sculptile* fecerit & *conflatile*; quibus tamen Deus, prout pestis idololatricæ signis & causis, *Israëlitis* suis penitus interdixit.

Micham quidem simulachra illa fecisse, quovis *Sibyllæ* folio certius existimo: ea verò fecisse *Micham*,

animo in Deos alienos vergente, ut ſentiam, ab animo meo impetrare non poſſum. Cùm verò Deus, jure ſuo uſus, *Cherubinos* duos, ſculptiles præſentiæ ſuæ teſseras, in Tabernaculo ſuo poni juſſerit; imaginum ſuarum numerus, aliæque hiſtoriæ circumſtantiæ, animum inducunt ut credam, id egiſse *Micham*, ut ædicula religióque ſua privata, & Tabernaculum cultúſque publicus (tanquam facies in aquis faciei) aptâ ſimilitudine reſponderent & convenirent. Si mihi opinione falsâ jam duci contigerit, ſatìs honeſtum habeo erroris comitem, Optimum *Grotium*; cui ſententiam haud prorſus diverſam placuiſſe ſuis ipſe verbis teſtatur, In *Jud.* 17. *Sculptilia*, inquit, *Michæ*, *& fictilia*, *erant altaria*, *candelabrum*, *aliáque ejuſmodi minuta*, *vice magnorum quæ erant in Sanctuario Dei.*

Cùm itaque ſatìs quæ jam dixi probent *Micham* fide integrâ in Deum & Legem divinam ſtetiſſe, nec Gentium mores revocare, ſed tenuem ſolummodo cultûs patrii imaginem eum in ſacris ſuis effingere ſtuduiſſe; conjecturâ haud levi & vanâ colligamus, illius *Theraphim* Archetypum *URIM*, cujus locum & munus habuêre, ſimilitudine accuratâ reddidiſse. Neque enim rationi aut *Michæ* pietati conſentaneum eſt, ut exiſtimemus eum, tot ſacra ritu *Moſaico* in ſacello ſuo procurantem; inſtrumenta, in auguſtum illud Oracula tradendi munus ſepoſita, niſi *Moſaicis* ſimillima, ferre voluiſse: vel quòd Sacerdotem, cultûs ſui miniſtrum, tanto cum impendio ſibi comparare voluerit, tam gratis interea malus, ut, loco τȣ̃ *URIM*, inſtrumenta quædam imaginum tantùm Ethnicarum formas & nomen referentia, *Ephodi* ſuo conjungi pateretur.

In ſententiam de *Micha* ejúſque *Theraphim* candidam

dam adeò, animo eò magìs propenſo facilíque me venire fateor; quoniam Sacro-ſanctum Numen utriſque teſtimonium tam illuſtre, Oraculo è *Theraphim* dato, perhibere videatur. Nam *Danitæ* (quos dubius itineris ſui eventus anxios & conturbatos tenuit) *Michæ* Levitam, *Theraphim* ſuis inſtructum adiêre, rogantes ut Deum loco ſuo conſultaret. *Judic.* 18. 5. Ab eo verò hoc reſponſi tulêre, *Ite in pace, coram Domino via quam ituri eſtis.* De cujus reſponſi origine cœleſti, nullum dubitandi locum relictum video: nam *Danitas*, animos à læto illo omine ſumentes, ei fidem certiſſimam dediſse conſtat; neque Levitæ religio patitur, ut eum, nullo pretio conductum, Oraculum divinum tam perfrictâ fronte ſimulâſse crederemus; ſed & ipſum rerum eventum, Oraculi illius cœlitus emiſſi fidem ſatìs impleviſse credi poſſit. At quis corde adeò omni vacuus eſt, ut ſentiat *Danitas* à *Michæ Theraphim* reſponſa divina expectare vel *DEUM* indè reddere voluiſse; modò *Micha* ea ethniciſmi ſtudio, vel à ſancto Dei *Urim* planè diverſa, datâ operâ fabricâſset?

Harum aut ſimilium rationum evidentiâ victi verſionis *Syriacæ* & *Arabicæ* Authores, *Theraphim* hoc in loco, non de imagine cultu divino obſervandâ, ſed de re aliquâ bonæ famæ, quam *Micha*, animo in Pontificis ornamenta intento, fecit, intelligenda crediderint. Sic enim ſe habet Verſio *Syriaca*, Latinè tradita; *vir enim Micha ---fecerat Ephod &* ejus *pallium:* ſic autem Arabica, *fecerátque Micha tunicam & thoracem quibus induuntur Sacerdotes.* Cur autem Authores illi, *Theraphim* pro *Ephodis* pallio aut Pectorali, non de *URIM* potiùs ſumenda ſenſerint, rationem hanc unam acerrima atque attentiſſima cogitatio mihi

datura est; nempe plusquam probabile est, sacram illam *Ephodis* icunculam, cui *Theraphim* proximâ naturæ & muneris similitudine accessêre, animos eorum minùs attentos prorsus latuisse.

Utcunq; hæc omnia vel minimè consideràsse, vel minimi habuisse Cl. nostrum *Seldenum*, nimis firmo argumento sunt verba illa quibus insaniæ post natos homines maximæ notam *Michæ* & *Danitis* imprimit. *Malè cultum Dei veri & idolorũ seu dæmoniorum miscuit Micha: Ephod enim & Levitam Deo vero proculdubio, Theraphim & conflatile & sculptile Dæmoniis sacravit. A quibus tanquam à DEO O. M. etiam Oraculum impetrârunt Danitæ, ut capite sequente patet. Nec fidem τῷ Ephod quod ad Deum retulêre, nec τοῖς Theraphim Dæmoniorum seorsim habuêre idololatræ; ideóque utraque consulenda, divino cultu utraque suspicienda perperam duxêre.* Hæc ille Syntag. 1. de Diis *Syr.* cap. 2. Sed ignoscant mihi Viri in paucissimis eruditi *Manes*, si in hâc discursûs sui fabricâ me non rimam sed ostium videre dixerim: nam fidem planè omnem excedit, *Micham*, qui benedictionis divinæ cupiditate & legis suæ zelo totus flagravit, Deum & Dæmones in ejusdem cultûs societatem vocare voluisse; vel *Danitas* adeò omnes stultitiæ & impietatis lineas supergressos, quòd Dei Oraculum consulere vellent, nec tamen illi fidem adhibere, nisi novam à suffragio Dæmonis (optimi, si Diis placet, fidejussoris) authoritatem accepisset. Sed si tam perditis & profligatis ingeniis moribúsque fuissent *Micha* & *Danitæ*, quòd ad Dei *Ephod* & Diaboli *Theraphim* pari cultûs & fidei gradu accedere voluerint; longè magìs à fide omni recedit, DEUM istiusmodi omnium scenarum hominibus per responsa sua adesse & penè adblandiri voluisse. Miror itaque

Theodore-

Theodoretum in ſententiâ vero tam diſſimili ſtetiſse olim: nam ille de hoc textu [*Et fecit Ephod & Theraphim*] obiter verba faciens, Ἐρωτ. μθʹ. in *Reg.* 4. eum in hunc modum explicandum cenſuit: Τὸ μὲν Ἐφοὺδ κατὰ μίμησιν τοῦ ἱερατικοῦ ἐνδύματος, τὸ δὲ Θεραφὶμ ταῖς μαντικαῖς ἦν ἁρμόττον προῤῥήσεσιν· i. Interprete *G. Herveto,* Ephod *quidem ad imitationem veſtis ſacerdotalis*, Theraphim *verò magicis prædictionibus conveniebat.* At forſan minùs à ſenſu vocis μαντικαῖς, & *Theodoreti* mente aberrat, qui eam non de magicis ſed propheticis, i. e. divinis prædictionibus interpretatur.

Hunc Textum partibus noſtris impensè favere, ſatìs (ni me fallat animus) jam dicta probant. Nequeo tamen temperare mihi, quin & hoc unum, coronidis vice adjiciam: quòd Theologus è noſtris celeberrimus, hujus & ſuprà laudatæ Scripturæ luce victus, tam prope à vero & nobis in hoc Argumento abfuit, quòd *Theraphim* apud Gentiles, ex adverſo reſpondiſse τῷ *URIM* apud Hebræos, illius loco à *Michâ* & *Jeroboamo* poſita, ejúſque munere nonnunquam functa fuiſſe, ultro dederit. *URIM* autem & *Theraphim* ſemper ejuſdem generalis naturæ & usûs ſimulachra, nonnunquam duo ejuſdem rei ſacræ nomina aſſerere, ei religio fuerit: forſan ne Sanctus *DEUS* per ea idola, per quæ coli noluit, ordinariè loqui crederetur. Ille verò aurâ levior ſcrupulus eſt: neque enim per ſimulachra Dæmoni inſcripta & de medio ſumpta, ſed per pura quædam & illibata, huic ſacro muneri ex præcepto divino dicata, & Angelicâ forſan vel Divinâ manu (prout & [a] tabulæ teſtimonii) fabrefacta, *DEI* Oracula tradita contendimus.

[a] Exod. 32. 16.

SECT. 5.

Astruitur sententia argumentis probabilibus è Scripturâ depromptis.

ARgumenta è Scripturis deprompta quæ viribus præstare, & spem victoriæ lætiorem mihi facere videbantur, veluti milites fortiores, in primâ quasi acie disponenda censui. Hisce alia succedunt paulò debiliora, utpote è Scripturis obscurioribus elicita, quæ *probabilium* tantùm titulo me digna habere, palàm & ingenuè profiteor. Horum primum petitur è

Judic. cap. 8. com. 27.
Et fecit illud Gideon לאפור *in Ephod, & statuit illud in civitate suâ Hophrah.*

In cujus primo Textûs limine, duo priores nodi se solvendos præbent; nempe, *Quid hic fecit Gideon*, & *quali animo fecit*. Hisce remotis, ad argumentum è Textu deducendum, orationis nostræ pedes soluti eò minùs offensi & impediti progrediantur.

Fecit itaque *Gideon* (ut primo quæsito satisfiat) instrumenta ea omnia, cultui divino inservientia, quæ & *Micham* antea fecisse diximus. Nempe *Ephod*, id est (ni fallat conjectura) vestem eâ arte elaboratam, ut, si splendorem spectes, cum primo suo exemplari, veste Pontificiâ, certare crederetur: Et *Theraphim* insuper, cum simulachris *Cherubinorum* figuras & pompam æmulantibus. Hujusce conjecturæ fundamenta haud infida me habere existimo. Nam (1°.) Vestis illa Pontificia (quod lippis notum) ex lino præcipuè conflata fuit: adeóque certum est נזמי הזהב *inaures illas aureas* (quæ *Gideoni*, re bene gestâ contra *Midianitas*,

nitas, præmii loco cedebant) in eâ conſtituendâ partem nullam vel nulli proximam habere potuiſſe. (2°.) Simulachra in uſum religioſum ficta, ex iſtiuſmodi inauribus, receptâ ſeculi conſuetudine, antiquitus compoſuêre. Huic aſſertioni fidem adjicit Textus ille, *Geneſ.* 35. 4. *Et dederunt Jacobo, omnes qui ſecum, Deos alienos qui erant in manibus ipſorum, &* הנזמים *inaures quæ erant in auribus ipſorum.* Cui obſcuriori loco lucernam accendit optimam *Schindlerus*, in voc. נזם: *Tempore*, inquit, *illo monilia erant parata, ut indè idola fierent, & peculii loco haberentur: ſicut ex inauribus* (quas ex Ægyptiorum uſu geſtârunt Iſraëlitæ) *Vitulum fecit Aaron*, Exod. 32. 2, 3. *Et Ephod Gideon. Ideóque Jacob ſimul cum idolis, monilia abſcondit.* Plura de inauribus iſtis habeant curioſi apud *D. Auguſt.* Epiſt. 73. *Maimonid.* de Idololat. c. 7. §. 10. & *Grotium* in *Geneſ.* 35. 4. (3°.) Singulos qui, religionis curâ ducti, ſymbola divina formâſſe dicuntur, auri aut argenti plurimum ad opus ſuum ornandum corraſiſſe legimus. Nam *Aaron* vituli ſui conflandi gratiâ omnes populi inaures, *Micha* ducentos argenteos, & *David* ad Cherubinos ſuos componendos [a] auri puriſſimi non parùm ſibi comparavit. Nec certè mihi vel fingere datum alium in religione uſum, præter jam dictum, cui *Gideon* ingentem illam auri vim dedicare poterat: *fuit enim*, hiſtorico ſacro referente, *pondus inaurium auri quas poſtulavit, mille & ſeptingentorum aureorum.* Com. 26. At fidei planè abſonum eſt, Sacerdotem ullum, tanti ponderis *Ephode* onuſtum potiùs quàm veſtitum, religionis operibus ſe accingere potuiſſe. (4°.) Sat liquet, Iſraëlitas *Aaronis* vitulum, *Michæ* conflatile & *Gideonis* Ephod, quanquam præter Authorum conſilium,

[a] 1 Chron. 28. 18.

cultu tandem idololatrico profecutos fuiſſe. Probabile eſt itaque ea quæ uſu conſimili (fato infœlici) conſpirârunt, naturæ conſimilis communione & ſocietate cohæſiſſe. (5°.) Verſionis Arabicæ Author, textum, qui nos occupatos jam tenet, non ſine conſilio, ſic vertit: *Et conflavit illud Gideon in ſimulachrum.*

Hiſce omnibus opponet fortaſſe non nemo, quòd textus ſacer ſatìs verborum meorum vanitatem redarguat; qui *Gideonem* aureos ſuos in *Ephod* (non in *Cherubinos* aut *Theraphim*) feciſſe aſſerit. Ideóq; imagines ullas ab *Ephode* diverſas, ipſe fingam, non *Gideon*.

Reſpondeo. Ità quidem textum à pleriſque Interpretibus reddi, non ſum neſcius: nec ab iis diverſa abit verſio noſtra *Anglicana*, quæ ſic habet, And Gideon made an Ephod thereof, ex inauribus nempe, quarum commate præcedente mentio facta eſt. At forſan Viri illi docti verſiones ſuas non adeò ſeverè ad veritatem Hebraicam eo in loco exegerunt. Ità enim in fonte legimus ויעש אתו הגדעון לאפוד *& Gideon fecit illud* [puta זהב aurum] *propter Ephod* (nam ità *Hebræorum* ל quando præfixi locum habet frequenter ſignificat) i. e. formavit aurum in *Theraphim* & *Cherubim*, *Ephodis* gratiâ: nam ut Sacerdos, non niſi *Ephode* ornatus, figuras priores conſuleret & ad poſteriores accederet, in legem & morem tranſiit. Si hic ſenſus obtineat, locum huic ἀδελφὸν habeamus, 1 *Reg.* 6. 16. *Et ſtruxit illi*, [ſcil. templo] *viginti cubitos*, לדביר לקדש הקדשים: ubi nos & alii τῷ ל tribuimus poteſtatem vocis *propter*; ità transferentes, Even for the Oracle, even for the most holy place. Simile exemplum dabit *Judic.* 6. 31. *Num* לבעל *pro Baale litigabitis?* & *Job.* 13. 7. הלאל *Num pro Deo loquemini vanitatem?* vid. & cap. 19. 17. & 37. 1. Sed

ſi hæc

si hæc duri aliquid & coacti habeant, dici possit cum S. *Augustino*, *Ephod*, propter eminentiam & dignitatem suam, pro omnibus aliis nominis minoris ornamentis, ad Sacrarium aut Sacerdotem spectantibus, hoc in loco sumendum esse. Nam occurrunt nonnunquam in Scriptis divinis, *Urim* & *Thummim* nullâ mentione factâ τȣ *Ephod* & *Coschen*; aliquando *Ephod* sine mentione τȣ *Urim*. 1 *Sam*. 23. 9. quoniam hæc omnia connubio & fœdere fidelissimo conjungebantur. Quidni itaque *Ephod* hîc sensu complexo accipiamus; & eâdem fiduciâ, *Theraphim* vocis illius ambitu hoc in textu, quâ *Urim* in alio, contineri asseramus?

Si jam de *Gideonis* animo, *Ephod*, & quæ alia eo nomine censenda sint, fabricantis, dubium moveat Lector; id certè eximiæ suæ pietati & in Deum gratitudini, cujus auspiciis tam lætam de *Midianitis* victoriam reportavit, deberi credo, ut eum candido simplicíque animo, quamvìs eventu nigro & tristi, hæc omnia fecisse sentiamus. Nam eo forsan boni viri consilia collineârunt, ut victoriæ suæ memoriam, per monimenta quædam ex hostium manubiis & spoliis facta, & rerum sacrarum similitudinem præferentia, posteritati consecraret: vel (quod propius fidem est) ut zeli & gaudii excessu jam motus, figuras *Cherubinorum*, *Ephodis* ejúsque *Urim* vel *Theraphim*, in simulachris suis effingeret; quò Dominum Exercituum, cui palmas suas debuit, non publicè tantùm sed & privatim, secundùm Tabernaculi usum consuleret & adoraret. Eandem sententiam ratam habuit *S. Augustinus*, lib. 7. Qu. in Jud. *In eo*, inquit, *fuit peccatum Gideon, quòd extra Dei Tabernaculum fecerit aliquid simile ubi Deus coleretur, non quòd solido auro, velut ad adorandum, constituerit Ephod.* Sed verisimile est *Gideonem* (qui imperii

summam

ſummam jam tenuit) *Ephod* & annexa ſimulachra, conſilii divini, rebus ità poſtulantibus, capiendi gratiâ, imprimis fabricâſſe. Cui ſententiæ lucis & roboris non parùm fœnerant S. *Theodoreti* verba, in *Judic.* Q. 17. Ὁ μέντοι τȣ͂ Γεδεὼν σκοπὸς ȣ̓κ εἰς ἀσέβειαν ἀπέκλινεν· ἀλλ᾽ ὡς ἄρχων καὶ στρατηγὸς ἐβȣ́λετο διὰ τȣ͂ Ἐφȣ̀δ τὸ πρακτέον μανθάνειν· i. *Gideonis intentio minimè vergebat ad impietatem; ſed cùm eſſet princeps & dux Exercitûs, volebat cognoſcere per Ephod quid facto opus eſſet.* Eidem ſententiæ doctiſſimum *Schindlerum* manum dediſſe liquet è verbis ſuis in voc. אפר. Ubi textu noſtro [*& fecit illud Gideon in Ephod*] obiter laudato, addit, *Eſt ſpecies divinationis ſimilis ſacro Ephod.* Nempe, probè novit *Gideon*, Deum *Ephodis* Oraculum regni ducibus proprium feciſſe; & illud non ad frivola vulgi, ſed graviora regni dubia ſolvendum inſtituiſſe. Juxta id quod legimus in *Maſſec. Sotah*, אין שואלין אלא צבור או כלך *Nulli fas eſt conſulere illud*, [Oraculum Urim] *niſi Congregationi aut Regi.* Cùm itaque *Gideon* ad regni clavum ſederet, ut publicum *Ephodis* Oraculum (tanquam cynoſuram, turbidis præſertim temporibus, apprime neceſſarium) ad curſum ſuum dirigendum, præſens haberet; forſan non minùs populi ſalutem quâm loci ſui dignitatem poſtulare exiſtimavit. In tam blandam & mitem de *Gideone* ſententiam inclinat animus, quoniam, reclamante adeò ratione & charitate omni, ſentire non poſſim *Gideonem* cœli Majeſtatem ità in os lædere voluiſſe, ut ſimulachrum, *Ephodis* ſui titulo decoratum, ad cultum idololatricum; & ſpolia hoſtibus, Deo auſpice, erepta, Diabolo dedicaret: quaſi in animo haberet de Deo & hoſtibus ſuis, unâ operâ, ſimul triumphare.

Cùm itaque vero ſimillimum ſit *Gideonis* & *Michæ* factum

factum atque animum non multùm ab invicem abiisse; & utrosque imagines aliquas aureas & argenteas (*Cherubim* forsan & *Theraphim*) eásque divinandi & Tabernaculi vasa imitandi studio, arte & opere *Mosaico* perfecisse: indè conjecturam facere liceat, Pontificis *Ephod* (exemplar illud ad cujus similitudinem sua omnia formavit *Gideon*) imaginem unam aut alteram intus habuisse. Quòd enim *Gideon* à Tabernaculi formâ & usu, in institutis suis religiosis, vel latum unguem recedere prudens sciénsque voluerit, illius tam clara & testata fides & pietas, ut credam, minimè patiuntur. Atque hoc primum argumentum est ex eorum classe, quæ probabilium titulo distinguere visum est.

Secundò. Si Sacra Monumenta evolvamus, observatu facile est, viros & fœminas, *Judæos* & *Israëlitas*, bonos juxta & malos, quovis seculo, summo τῶν *Theraphim* affectu & admiratione ductos fuisse. Cùm enim *Rachel* se fugâ furtivâ Patri subduxerit, *Theraphim* affectu religioso (vel, si magìs placeat, superstitioso) prosecuta, dolo plusquam fœmineo usa est, non ut Patris sui aurum, monilia, vel alia aliqua in domo ejus, pretiosi nominis, sed ut illius *Theraphim* possideret. Nam veritati prorsus dissimile est, *Rachelem* ea suffuratam fuisse ut *Labanis* studia ab idololatriâ avocaret, (quod [a] *Theodoreto* aliisque placet) vel ne eorum inspectione augurando cognosceret ille, quodnam iter institueret *Jacob*: nam *Labanus* alia sibi idola parvo negotio comparare poterat, & *Rachel*, longè minore, ea vel in viâ abscondere, vel in *Euphratis* profluentem abjicere: neque si eo tantùm fine id fecerit, opus erat ea integrum septiduum, non itineris tantùm sed & fugæ suæ impedi-

[a] Ὑπολαμβάνω ἐγὼ ὅτι καὶ τὸν πατέρα τῆς δεισιδαιμονίας ἐλευθερῶσαι βουλομένη, σεσύληκεν αὐτά [Θεραφίμ] Interrog. 90. in Gen.

impedimenta retinere. Quali verò (ut ad viros ascendat oratio) ægritudine afficitur *Laban*, jam (deliciis suis) *Theraphim* spoliatus! quàm omni ratione obnixè id agit ut ea denuò recuperaret! quàm increpat *Jacobum*, quasi violatis justitiæ & hospitii legibus, ea possidentem, verbis irâ & religione temperatis! *Quare* inquit, *furatus es Elohim*, maximos Deorum meorum? prout versio *Copt.* testante *Kirchero*, emphaticè reddit. Neque *Jacobum* ipsum, quem *Laban* furti illius reum fecerat, *Theraphim* nullius æstimâsse, probat responsio ejus, Gen. 31. 32. *Apud quemcunque ea inveneris, capitis pœnam ab eo exigas.* Quasi credidisset tanti sacrilegii maculam, modò familiæ suæ illatam, non nisi furis ipsius sanguine deleri potuisse. *Micham* etiam, (quem veri Numinis cultui devotum probavimus) animi valde discruciatum & religiosis quibusdam intemperiis agitatum legimus, cùm *Danitæ Theraphim* ejus manu armatâ surripuissent: omnia statim clamoribus & querelis suis miscuit: imò ea vel vitæ periculo redimere non grave habuisse videtur. *Judic.* 18. 15. Apud *Ægyptios* etiam, à profundissimâ antiquitatis memoriâ, obtinuit usus *Serapum*, id est, imaguncularum, ejusdem muneris, figuræ, & (quod alibi ostendimus) nominis, cum *Theraphim*: quæ & *Mosis* seculo, *templa, vicos, angulos, domos, semitas*, omnia impleverant: nisi quis [a] *Kircheri*, hæc è Scriptoribus & monumentis *Ægypti* antiquissimis testantis, fidem elevet. Populum etiam *Israëliticum*, à primis usque gentis incunabulis, *Theraphim*, rerum sacrarum & desiderabilium numero posuisse, indè probabiliter colligamus; quòd constet *Rachelem*, & forsan *Jacobum*, unde genus repetebant *Israëlitæ*, ea summo in

[a] Oedip. Ægypt. P. 1. p. 258.

in pretio & honore habuiſſe: adeò ut eorum filii uſum & amorem τῶν *Theraphim* cum ipſo lacte & primis parentum monitis hauſiſſe cenſeantur. Sed rei hujuſce fides indè magìs manifeſta eſt, quòd *Danis* Filii, cùm de *Michæ Theraphim* famam accepiſſent, eum ſtatim adeunt, ut conſilium de rebus ſuis in ambiguo ſitis à *DEO* impetrârent. Ex itinere verò reduces, jus in viribus habentes, conſilia de iis auferendis repentè ineunt, *Judic.* 18. 14, 15. in domum ſuam facto agmine irruunt, & *Theraphim* indè *Michæ* invito eripiunt. Deinde, Propheta *Hoſeas* inter cætera quæ *Iſraëlitas* plurimi facere, & quorum deſiderium eos impotenter laturos norat, *Theraphim* numeravit. *Hoſ.* 3. 4. Neq; *Iſraëlitis* ſolis, ſed & *Babyloniis*, *Chaldæis*, *Syris*, ſua fuiſſe *Theraphim*, ſat liquet è Scripturis ſupra allatis; non niſi quorundam nauſeâ reponendis.

Cùm itaque hujuſmodi ſimulachra (præ aliis omnibus) antiquitate ſummâ, receptione catholicâ, & Oraculorum traditione, tanquam triplici fune, hominum cujuſcunque censûs & ingenii affectus ſibi devinctos tenuerint; credi non poſſit rudiorem *Hebræorum* plebeculam repentina ab iis divortia, animo æquo facilíque ferre potuiſse. Ideoque ſeculi *Moſaici* mores atque indoles magìs ſuadebant, ut *DEUS* antiquiſquiſſimum τῶν *Theraphim* uſum (paulò emendatum) in Pectoralis *URIM* conſervâret *Iſraëlitis*, quàm forſan omnes alios ritus *Moſaicos*, quos, *Sect.* 7. è ſeculi illius conſuetudine aliquâ pertinaci originem petiiſſe probaturi ſumus.

Tertiò. Modò Scripturas, quæ ritus ullos hoc Oraculum ſpectantes memoriæ mandârunt, in unum conferamus; nos facilè perſuaſos habeamus, Sacerdotem faciem ſuam versùs *Arcam* aut Tabernaculum, inter

conſuetu-

consulendùm, plurimùm direxisse. Hunc ritum innuit textus ille, *Judic.* 20. 27, 28. *Et filii Israël interrogârunt Dominum (nam Arca fœderis Dei erat ibi, in diebus illis) & Phinehas, filius Eleazar, filii Aaronis, stabat ante eam, in diebus illis; dicens, Num addam ultra egredi ad bellum contra filios Benjamin fratris mei, an desistam? Respondit Dominus, ascendite, &c.* Qui locus *Israëlitas*, res suas Dei consilio tradituros, coram *Arcâ* stare solitos, extra dubium ponit: eos autem Dei consilium, mediante *Urim* & *Phineazi* ministerio dandum, tunc temporis expectâsse, certum habent quotquot Interpretum titulo inclarescunt. *Saulus* etiam, cùm ei in animo esset Dei responsum per *URIM* quærere, 1 *Sam.* 14. 18. *Arcam Dei* sibi propiùs admoveri jubet. Ubi *Arcam* plerique de Arcâ fœderis intelligendam sentiunt. Et com. 36. & 37. cùm *Abijah* Sacerdos, in periculosæ aleæ negotio, consilium divinum expetere statuisset, *Appropinquemus* inquit, *huc ad Deum:* h. e. ni fallar, Arcam, aut aliud aliquod præsentiæ divinæ symbolum aut locum. *Israëlitæ* etiam sese ad *Shilo*, ubi Arca Dei posita erat, contulisse, & à Deo consilium in re bellicâ, per *URIM* (uti plurium fert opinio) afferendum, petiisse dicuntur. *Judic.* 20. 18. Atque hunc ritum eò sacratiorem forsan habuerint Sacerdotes populique Duces, quoniam mandatum dedisset Deus, ut *Eleazar interrogaret de judicio Urim CORAM DOMINO, Num.* 27. 21. i. e. *coram Arcâ* vel Tabernaculo: nam Textus sacer, optimus sui Interpres, hunc sensum phrasi illi, sæpius alibi usurpatæ, tribuendum docet. viz. *Exod.* 16. 33. *Accipe urnulam — & repone eam CORAM DOMINO:* quorum verborum vice, *coram Testimonio*, h. e. *coram Arcâ Domini*, vers. præced.

ced. legimus. Et 2 *Sam.* 6. 5. ubi *Davidis* coram *Arcâ* gestientis historia occurrit, dicitur, quòd *David & universus populus ludebant coram Domino.* i. e. *Arcâ,* sine dubio. Sensu simili phrasis ea sumi creditur, *Josh.* 4. 13. Plura exempla (ut nos feriemur) dabit *Bertramus* de Rep. Jud. c. 15. Ubi *CORAM DOMINO* vel *AD DOMINUM,* inquit, *sunt formulæ loquendi quæ ferè semper* de Arcâ *sunt intelligendæ. Ut Josh.* 24. 1. *Judic.* 2. 5. & 11. 11. & 20. 1. & 1 *Sam.* 6. 20. & 10. 17, 19. & *cap.* 11. 15. & 14. 36. *vel* de Tabernaculo, 1 *Sam.* 21. 7. Ne verò quod de hoc *Ephodis* consulendi ritu dictum est, quispiam in suspicionem falsi traheret, ob exemplum *Davidis*, quem responsa à Deo per *Ephod* frequenter petiisse constat, cùm magno terrarum intervallo ab Arcâ & Tabernaculo disjungeretur; monendum est, *Davidis* in exilium jam missi conditionem, *Davidis* personam crimine omni liberare. Cùm enim necessitas urgeret, Viri sancti extra locum Lege præscriptum Sacra facere, & ulla legis ceremonialis vincula solvere, fas olim habuêre. Non obstat itaque *Davidis* profugi exemplum, quo minùs directionem faciei versùs Arcam aut Tabernaculum, cum ritibus aliis à Sacerdote, cùm Oraculum *URIM* scitatum iret, plurimùm observatis annumeremus.

Hujus autem ritûs, cùm Sacerdos è Pectoralis Oraculo responsa expectaret, tam sanctè observati, rationem hanc unicam cogitationes meæ secundæ reddendam suggerunt. *DEUS* antiqua *Theraphim*, sub novo τοῦ *URIM* titulo, *Israëlitis*, pro more seculi consulenda reservavit: ne verò Sacerdos, cùm Pectoralis sui *Theraphim* interrogaret, à Dæmone, stellarum influxu, aut incerto Numine, more Gentium, responsa Prophetica petere aut accipere insulsæ plebeculæ videretur;

deretur; curatum est ut Sacerdos, sacro illo defungens munere, versùs præsentiæ divinæ symbola sese dirigeret, ut ipse corporis sui situs Se *Theraphim* ejus, *DEI* solius nomine interrogare & à *DEO* vero pacis & veritatis responsum expectare testaretur: Atque hanc rationem basin eò firmiorem habere censeo, quoniam *Israëlitæ* ritus alios, qui à vetere aliquo seculi usu ansam & originem accepêre, *Coram Domino*, i. e. Arcâ vel Tabernaculo peragere tenebantur: quò nempe se non in Dæmonis ultra sed Dei honorem sacra illa vetera celebrare, testatum facerent. Quam quidem assertionem variis exemplis probare, operis non multi esset, nisi quòd pedes mei per aurea illa poma nimis extra cursûs destinati limites ducerentur.

Quartó. Spiritus S. eundem loquendi modum & legem ubique inviolatam servat, cùm de *Theraphim*, *Cherubim*, *Urim* & *Thummim*, sermonem facit. De iis enim omnibus de improviso & Lectore non præmonito mentionem infert. Nam *Rachelem* Patris sui *Theraphim* furto accepisse narrat, cùm ne minimum de rei illius naturâ & figurâ verbum illi historiolæ præmisisset. Deum etiam ad orientem horti *Edenis Cherubinos* posuisse refert, *Gen.* 3. 24. at ne tenuem antea de eorum formis auram in scriptis Θεοπνεύστοις spirantem inveniamus. Legimus etiam *Exod.* 28. 30. Deum *Mosi* præcepisse *ut daret in Pectorale Urim & Thummim*, cùm nè syllabam quidem ad rerum earum conditionem enarrandum præmisisset. Unde bene in textum illum annotavit. *R. Bechai* ונזכרו כלשון וישכן מקדם לגן עדן את הכרובים וגו' *Est locutio qualis in illo*, collocavit ad orientem Paradisi Cherubim, *quorum creationis antea non recordatur*. Sed magìs in rem nostram cedit observare, Scripturam sacram, *The-*

raphim

raphim, *Cherubim*, *Urim* & *Thummim*, nullâ unquam periphrasi, titulis nullis præterquam celeberrimis illis, nobis descripta exhibere. Ethnicorum Symbola religiosa, nunc *Elohim*, nunc simulachra, nunc gentium abominationes, alibi aurum aut saxum in Dei Scriptis appellantur: at rerum earum, quas dixi, nomina, quasi virtute quâdam divinâ pollerent, Scriptores sacri mutare, religioni habuisse videantur.

E dictis, ni fallat cæcum causæ nostræ studium, duo hæc haud inconsultò colligamus. Primó. Quòd res illæ sacra quædam instrumenta essent, quorum formam & usum Israëlitæ satìs sine Interpretis ope cognitam & perspectam habuêre. Secundó. Quòd ea omnia in generali conceptu imaginis aut sculptilis, in usum & mysterium religiosum sepositi, se mutuò amplecterentur & convenirent. Nam id tantùm in causâ fuisse videtur, cur Scriptores divini sacra illa, nominibus eorum potiùs munera quàm formas referentibus, notare, satius duxerint; ne scilicet populus *Israëliticus* (cujus fides in Deum in præcipiti & lubrico semper stetit) audito frequenter imaginum nomine, eas vel veri Dei effigies, vel Numinis alicujus fictitii symbola somniaret: adeóque in Gentium errores aut cultûs ethnici desiderium sensim & incautus prolaberetur. Hisce etenim malis, è religioso imaginum usu oriundis, nullo fœliciore medio occurrendum erat, quàm si imagines illæ nominibus non à materiâ aut formâ sed munere & usu desumptis perpetuò describerentur. Nam tituli illi superstitiosos vulgi errores, si fortè nascentes, refellere, & eorum animos à crassâ simulachri materiâ ad rei cœlestis, cujus figura & index fuit, contemplationem ducere possent & elevare. Nemini itaque mirum videri debeat quòd Scriptura Sacra materiam si-

mul & formam veterum apud Patres *Theraphim*, *Moſaicorum Cherubinorum*, *Urim* etiam & *Thummim*, ſilentio pluſquam myſtico texerit, & (de iis loquens) ab *imaginis*, ceu verbi malè ominati, mentione abſtinuerit: nam à frequente nominis illius uſu, tanquam ab aurâ minùs ſalubri, aliquam morum aut dogmatum corruptelam hauſiſſet forſan populus *Iſraëliticus*, qui à morbo idololatriæ in Ægypto concepto nondum plenè convaluiſſet. Ut rem in pauca conferam: cùm apertum nobis & liquidum ſit, *Cherubim* & *Theraphim* ſimulachra fuiſſe, rerum aut animalium quorundam figuras imitantia, quanquam ob rationes jam dictas, nomina ſemper non à naturâ ſuâ generali, ſed ſpeciali munere reportârint; quidni etiam *Urim* & *Thummim* in imaginum numerum referenda cenſeamus, quamvìs ob cauſas non diſſimiles eo titulo nuſquam appellentur? nam aliter haud facilè quis dixerit, cur Scriptores ſacri ab omni vel materiæ vel formæ eorum deſcriptione, manus tam ſtudiosè ſemper cohibuerint.

Quintó. Satìs è Scripturis liquet *DEUM* aliquos ſeculi mores *Iſraëlitis*, ob inſuperabilem ſuam σκληροκαρδίαν & majoris alicujus mali vitandi causâ, permiſiſſe. Quum enim *DEI* regimen & *Samuelis* monita parvi pendentes, Regem ſibi dari, ad morem Gentium conterminarum (κακοζηλίας ſtudio occæcati) enixè poſtularent; *DEUS* [a] penè invitus
a Hoſ. 13. 10. ſe exorari paſſus eſt, & (quòd Patres conſulti ſolent) filiorum ſuorum proterviam non facilè corrigendam leniter tulit, ne in mala pejora ruerent niſi eorum votis annuiſſet: quamvìs Dei honori & populi commodo magìs conſultum fuiſſet, ſi molli imperii divini jugo cervices nunquam ſubtraxiſſent. Cùm etiam divortia (quæ apud multos populos

los maturè invaluiſſe conſtat, è *Judic.* 15. 2. *Eſth.* 1. 19.) in ipſum Dei peculium cum polygamiâ irrepſerant, & è gente tam pertinaci & refractariâ tolli, ſine malo graviore vix poſſe viderentur; *DEUS* effræni gentis *Iſraëliticæ* licentiæ nonnihil compeſcendæ legem tradidit, eam autem prorſus de medio tollere non voluit, eò quòd indomita illa juvenca arctioribus conjugii vinculis quàm olim, ſe conſtringi nullatenus pateretur. Tot ſunt aliæ leges ritúsque (extra Argumenti præſentis pomœria poſitæ) è *Judæorum* potiùs protervià quàm Dei beneplacito oriundæ; quòd *Juſtinus M.* contra *Tryphonem*, è præceptis à Deo datis quædam vocet φύσει καὶ αἰώνια καλὰ *ſuâpte naturâ & ſemper bona, quædam* πρὸς σκληροκαρδίαν τοῦ λαοῦ διαταχθέντα, *ob duritiem tantùm populi tradita.*

Cùm itaque conſtet *DEUM*, ob ferreum populi nervum in meliora minimè flectendum, plurima olim in uſu, etiam in mali confiniis poſita, *Iſraëlitis* rigido ſilice durioribus conceſſiſſe; non ſine ratione credimus Eum antiquum & (in ſe) innocuum illum Oracula è *Theraphim* petendi morem, ſub certis tamen conditionibus, populi ruditati indulſiſſe: cùm præſertim ipsâ hâc luce clarius ſit, omnes cujuſcunque loci & ingenii homines, à primâ antiquitate, affectu propenſiſſimo τοῖς *Theraphim* adhæſiſſe.

Atque hæc ea argumenta ſunt è Scripturis petita, quæ *Probabilium* tantùm fide titulóque digna me habere profeſſus ſum. Si itaque, poſtquam in ſeverâ rationis lance ea Lector trutinaverit, haud adeò multum ponderis apud eum habitura ſint; hoc ſaltem ab æquitate ſuâ mihi ſpondere liceat, ne eorum gratiâ, argumenta mea alia iniquiore cenſurâ vexet, priuſquam eorum momenta ſeriò penſitaverit.

Sect. 6.

Sententia de naturâ URIM *tradita firmatur testimonio Phil. Judæi, Aben-Ezræ, & Christophori Castri.*

QUamvìs tam luculenta Scripturæ testimonia mihi penitus persuadeant, sententiam meam veram esse, vel saltem quâvis aliâ veritati propiorem; quò minùs tamen Scripturas in partes meas trahere potiùs quàm ducere, & nubem solummodo è crassioribus rerum sacrarum conceptibus natam amplecti, videar, eam doctorum etiam quorundam testimoniis communitam dabo.

Hîc verò me inter libros & literatos hospitem adeò, dolens fateor, quòd, si duos aut tres eósque paucis admodum de hoc Oraculo differentes eximam, me nullos qui mecum in hoc Argumento sentiant vidisse contigerit. Horum autem primus est *Philo Judæus*, qui *Lib.* 3. *de Vit. Mos. m. p.* 670. de Rationali loquens, hæc habet, Τὸ δὲ Λόγιον τετράγωνον διπλοῦν κατεσκευάζετο, ὡσανεὶ βάσις, ἵνα δύο ἀρετὰς ἀγαλματοφορῇ, δήλωσίν τε καὶ ἀλήθειαν. Quod quidem testimonium (nè quid de meo *Philoni* assuere videar) malim verbis *Rob. Heggi* nostratis, quàm propriis, Latinè reddere. Ità verò transtulit ille, Lect. 4. in aliquot sacræ paginæ loca; *Rationale factum erat quadrangulum & duplum, tanquam basis destinatum, & imagines duarum virtutum ferens, Doctrinæ vel Manifestationis & Veritatis.* Parcatur Authori nostro *Philonis* testimonium transferenti, si verbum verbo non reddiderit: id enim linguæ Romanæ angustia & sensûs abundantia minimè ferebant. Ut itaque plenum verbis suis lumen afferam, hoc (ni me falsum habeam)

am) ſibi voluit *Philo*, " Λόγιον eo fine duplex factum "eſt, ut illius fundum vel medium eò fœliciùs duā- "bus imaginibus ferendis inſerviret: quæ quidem ima- " gines *Manifeſtatio* & *Veritas* dictæ ſunt, vel quòd " harum qualitatum ſymbola eſſent & typi, vel quòd " eâ virtute divinâ quandoque præditæ, qua verita- " tem manifeſtam facere poſſent. Certè ni hic fuerit *Philonis* ſenſus, juxta cum ignaris maximè me ſcire in- genuè fateor, cur Λόγιον ſimulachrum aliquod geſta- re, multò minùs cur illud ἀρετὰς ἀγαλματοφορεῖν, vir- tutes quaſi in imaginibus ferre dixerit.

Hîc forſan Lector hunc nobis injiciet ſcrupulum, quòd *Philo* (vel tortus quidem à nobis) ſe noſtrum fateri nolit: nam pueri literis *Græcorum* elementariis imbuti probè norunt eos ἀγάλματα appellare non ſi- mulachra tantùm, verùm etiam pocula, vaſa rariora, veſtes & res alias cujuſcunque nominis. At ſcrupulus ille pedes noſtros non multùm offendit: nam & nô- runt *pueri* Græcos ἀγαλμάτων nomine ſimulachra *fre- quentiùs* denotare ſolitos; nec ſciunt *viri* cur verbum illud *Philonis*, ſenſu illo qui magìs uſu tritus eſt, eo ſaltem in loco, interpretari non liceat.

Si quis ingenii plus æquo curioſi hîc à me quærat, quid rei erat quòd *Philo* verbis tam obſcuris & vix di- midiatam veritatem referentibus, de Pectoralis Oracu- lo, primo Oeconomiæ Moſaicæ decore & gloriâ, lo- quutus fuerit? In expedito reſponſio eſt: *Judæus* e- rat *Philo*, qui forſan è communi gentis ſuæ indole, & immani quo flagravit cultûs Ethnici odio, ab ipsâ penè umbrâ & nomine *imaginis*, in ſacris præſertim, adeò totus abhorruerit, quòd, (veritate quidem ipsâ con- feſſionem penè exprimente) religionem ſuam ullum cum ſimulachro aliquo commercium habuiſſe, palàm

& apertè confiteri noluit. Quæ quidem ratio eò faciliorem apud me locum invenit, eò quòd *Philo* alibi de *Urim* & *Thummim* dicturus, vocibus usus sit nocte & mysterio plenis; ea tantùm διττὰ ὑφάσματα appellans, *Lib.* 2. *de Monarch. p.* 824. nimirum ne si nudam & simplicem veritatem efferret, religionis suæ honori & reverentiæ apud suos, quibus tunc temporis idoli nomen cane magìs & angue odiosum nôrat, minùs prospexisse videretur. Et à veritate forsan non longè abiturus est qui *Josephum*, eadem penè in consilio habuisse dixerit, cùm fortè de *Cherubinis*, sanctis illis imaginibus, ei sermo incidisset: in iis enim describendis arte & ingenio tam vafro usus est, ut satìs pateat eum (si ità libitum fuisset) eos expressiùs apertiúsq; describere potuisse. Dicit nempe 3. *Antiq.* 6. eos fuisse *animalia volucria, novâ specie, nec cuiquam mortalium visa:* & quasi nimiâ loquendi libertate usus, hoc in loco incautus peccâsset, de iis tanquam de mysteriis disserit, Antiq. lib. 8. cap. 2. Ubi, inquit, *Hæ* Cherubinorum *effigies quânam specie fuerint, nemo vel conjicere potest vel eloqui.* Noluit forsan *Cherubinorum* figuras, verbis simplicibus & apertam frontem gerentibus depictas dare, ne Religio patria, gratiâ imaginum, figurâ præsertim tam monstrosâ & insolenti fictarum, popularibus suis minùs grata veniret, vel ne Gentiles æmuli eam convitiis & dicteriis eo nomine læderent & lacerarent. Sed me in viam, unde paululùm aberravi, jam referam.

Unum alium è *Judæorum* gente, haud ex infimo doctorum subsellio virum, *Aben-Ezram*, mihi reperire contigit, qui *Urim* & *Thummim*, imagines, (si minùs & *Theraphim*) fuisse, quamvis *Philonis* more, verbis subobscuris asserit. Nam, referente *Maimonide*

monide apud [a] *Buxtorfium, existimavit ea fuisse* מעשה אומן כסף וזהב *opus argentifabri vel aurifabri, & simile quid illis figuris* שיעשו בעלי הכוכבים לדעת מחשבת השואל *quas faciunt Astrologi ad sciendum cogitationem ejus qui interrogat.* Ubi per *figuras quas Astrologi faciunt*, Theraphim proculdubio intellexit: nam eâ voce, *Kirchero* teste, *Aben-Ezra* imagines tantùm arte astrologicâ, i. e. *cœli astrorúmque certâ observatione confectas, ritu Ægyptiaco sacratas, ad augurandi divinandíque usum sepositas, significari arbitratus est.* Neq; *Kircherum* spurios solummodo capitis sui fœtus in *Aben-Ezræ* sinu fovendos posuisse, sat liquet ex ipsis Rabbini verbis (si animus otiúmque ferant, à Lectore consulendis) in *Genes.* 31. & à *Kirchero* citatis, *Oedip. Ægypt. Tom.* 1. *Synt.* 4. *cap.* 3.

[a] *Hist. Urim & Thum.c.2.*

Frontis etiam & fiduciæ nonnihil mihi hæc meditanti addidêre verba *Christophori Castri*, Viri literis haud leviter imbuti, qui ante annos plus minùs sexaginta scripsit. Ille, *Lib.* 3. *de Vaticinio. cap.* 3. de hoc celeberrimi nominis Oraculo obiter loquens, sic sensum suum effert, nostro penè consonum & parallelum. *Erant* Urim *&* Thummim, *iidem qui* Theraphim, *per quæ interrogabatur de futuris.* Theraphim *autem imagunculæ erant seu idola, quæ interrogata responsa dabant voce manifestâ. Quia ergò Deus voluit populum illum ablactare, & à ritibus gentium & Dæmonum cultu suaviter avocare; sicut reliquit eis tam varia sacrificiorum genera, quæ Dæmoni priùs exhibebantur, posteriùs Deo præstabantur; ità modos illos admirandos, quibus Dæmones se hominibus admirabiles ostendebant prædicendi futura & occulta revelandi, conservavit Israëlitis; sed* per *Deum ipsum &* in *illius honorem hu-*

jusmodi erant Oracula, sortes, omina, ostenta & visa prophetica: in his numerantur Theraphim, *pro quibus dedit illis* Urim *&* Thummim, *sed medio Summo Sacerdote, ut occasio plebi ignoranti removeretur, uti idola, ea colendi. Erant igitur duo parvula simulachra affabrè facta vel Dei manu, vel artificum ornamentorum, quæ ferebat Sacerdos inter plicas Rationalis, & quoties aliquid erat interrogandum efferebat: per illa verò Deus vel Angelus nomine Dei, clarè & perspicuè, quid agendum quidve non agendum respondebat: & propter sermonis perspicuitatem quo manifestabantur responsa; & propter veritatem dicti aut promissi certò complendi, unum dicebatur U R I M,* illuminationes, perspicuitates; *alterum T H U M M I M,* consummationes, completiones, & veritates; *quò de responso complendo certiores redirent interrogantes. Dum autem Sacerdos ea idolula ostendebat, verisimile est, ea emicare aut coruscare solita, ad captandam populi attentionem, & ad ingenerandam admirationem, quæ Deo vero eos conjungeret, quasi tantorum miraculorum auctori.*

Hujusce viri eruditissimi testimonium verbis tam disertis conceptum, dum mihi vehementer gratulor, id unum me angit maximè, quod Scripturæ loca omnia, (præter textum *Hoseæ*, cujus antea mentionem habui, levi tactum brachio) argumenta omnia, & singula veterum suffragia (quorum scientiam magno redemptam velim) quæ animum suum huic opinioni devinctum tenuêre, tacitus præterierit. Et certè mihi sæpe & centies mirari subit, quî factum sit quòd sententiam, novitatis (in theologiâ præsertim exosæ adeò) tam certò insimulandam, ratione & fiduciâ, pari librâ temperatis, firmatam non protulerit. Sed forfasse eâ veritatis luce sibi splendere visa est, quòd

proba-

probationis alicujus facem ei præferre minùs necessarium habuerit. Interea loci tantæ fiduciæ pœnas pendit severissimas; dum Scriptorum pars longè maxima sententiam suam sannis & sibilis potiùs quàm refutatione operosâ dignam hactenus duxerit; alii verò probra ei ingesserint, quasi vix satìs sano dum hæc scripserit. Me quod attinet, quanquam è jam dictis & suo loco dicendis satìs pateat, Authorem illum vix ultra primum Oraculi hujusce corticem (sit duriori metaphoræ venia) penetrâsse, eúmque plurima non minùs veritate, quàm cætera probatione, destituta protulisse credam; tanti tamen apud me sunt viri literis instructissimi verba, quòd dignissima judicaverim quorum momenta, priusquam progrediar, æquis ponderibus examinarem.

Imprimis itaque me in illius de naturâ τȣ̃ *URIM*, & ejus origine sententiam, pedibus haud cunctabundis infero; quam nempe solidam & firmam adeò, tot argumentis, speciosis saltem, me probare posse confido. Quamvìs autem æqualem certitudinem in iis quæ de horum idolulorum divinâ formatione, splendore insolito, eorum inter consulendum in apricum prolatione, certo usu & numero, animo fidente dixit, desiderem; ea tamen summo cum acumine ab illo excogitata, à Sacris literis & Oraculi conditione haud prorsus aliena censeo.

Quum enim formationē τῶν *Urim* & *Thummim* Authori tantùm Oraculi dandam dixerit, tantùm abest ut à veritatis saltem specie recesserit, quòd *Prideauxius* noster hoc unum è Scripturis constare [a] asserat, *non facta fuisse hæc ab artificibus sed à Deo immediatè tradita. Ità enim de cæteris* (inquit) ad Pontificis & Tabernaculi ornatum spectantibus, *legimus*, *Facies* hoc

[a] *Orat.* 2. de *vest. Aaron.*

hoc *vel* illud; *at de* Urim & Thummim *sic habet*
[a] Exod. 28. [a] *verſ.* 30. *non* facies *ſed* pones *illa.* Unde concludit *Gallaſius, diverſum quiddam fuiſſe* Urim & Thummim *à lapidibus & catenis.* Alia itaque omnia in dubia referens, hoc unum (priùs dictum) manere & fixum eſſe voluit, *Urim & Thummim à Deo tradita, & à Moſe recepta fuiſſe.* Idem hâc in re ſenſus fuit *Ar. Montano,* qui in *Apparat.* de *Urim* & *Thummim* loquens, hæc dicit; *Hanc autem rem, cujuſcunque naturæ illa fuerit, hominum artificio factam aut comparatam non fuiſſe, ſed divinitus Moſi datam, vel eo tempore quo Lex & tabulæ, vel eo quo perfectum opus fuit, arbitramur.* Atque hanc ſententiam non χθὲς demum aut πρώχθες natam, ſed antiquis cùm *Græcorum* tum *Hebræorum* teſtimoniis ſuffultam eſſe, patebit conſulenti *Hottingeri Exercit. Antimorin.* Sect. 66. ubi utramque penè implent libri ſui paginam. Eundem etiam hâc in re animum habuêre citerioris ævi Theologi: *Junius*, in Exod. 28. 30. *Calvin.* in Deuter. 33. 8. *Henr. Alting.* Problem. lib 2. prob. 5. *Schickard.* de jur. Reg. c. 1. Theorem. 2. *Perkins.* in Expl. Symb. aliíque. Huic ſententiæ veri colorem inducit, quòd cùm antiqua *Urim* & *Thummim*, duro aliorum ſacrorum fato uſa, in captivitate de rebus periîſſent, Viri Synagogæ magnæ indè reduces, eorum nè figuras quidem denuò fabricare auſi ſint: quamvìs alia omnia Sacerdotis Summi ornamenta in integrum reſtituerint. Nam *Urim* & *Thummim* Artificis tantùm Supremi, ea verò communi Artificum inferiorum manu elaborata credidiſſe videantur.

Sed, (ut quod ſentiam liberè eloquar) quamvìs ſuadeant hæc omnia, non cogunt. Nam vulgi quidem fide receptum eſt figuras τῶν *Urim* & *Thummim* ſub

Templo

Templo ſecundo defuiſſe; ſententiam autem illam vix minimâ veritati affinitate conjunctam eſſe, ſatìs *Maimonidis* teſtimonio probari poſſit: qui diſertè [a] aſſerit *Judæos* jam libertate donatos, ut ornamentorum pontificiorum numerum Lege præſcriptum complerent, figuram τῶν *Urim* & *Thummim*, inter alia ad Pontificis ornatum ſpectantia, repoſuiſſe: *quamvis*, inquit, *eam non conſulerent*, *deficiente Spiritu S. ſub Templo ſecundo.* Nec minùs elumbis & caſſa viribus eſt ratio illa altera, cui hæc ſententia inniti ſolet: nam de faciendis *Urim* & *Thummim*, prout & de eorum materiâ & formâ, nihil diſertis verbis in Lege mandatum extat; quia forſan utraque ex uſu quotidiano apud plebem obtinente, vel typo aliquo in monte monſtrato, *Moſi* ſatìs innotuerint, vel quòd *Pectorale* ea non minùs nomine quàm medio ſuo comprehenderit. Neque tacito pede prætereundum, quòd codex *Samaritanus*, quem nonnulli non minùs ſinceritatis quàm antiquitatis nomine in cœlum ferunt, *Moſi* & artificibus fabricam τῶν *Urim* & *Thummim* expreſsè aſtruat. *Exod.* 28. 30. Ubi Textus quidem *Hebraicus* ſic ſe habet ונתת אל חשן המשפט *Pones autem in Pectorali judicii Urim & Thummim*, &c. *Samaritanus* autem longè aliter ועשימה את־האורים *& facies Urim & Thummim*, *& pones in Pectorali*, &c. Idem etiam diſcrimen occurrit, *Exod.* 39. com. 22. ubi in Textu Hebræo ſic ſcriptum extat, ויעש את מעיל האפוד *fecit inſuper pallium ipſius Ephod:* in Samaritano verò ויעשו את האורים *& fecerunt Urim & Thummim*, *quemadmodum præcepit Jehova Moſi*, *& fecerunt*

[a] *Sub Templo ſecundo faciebant ſanctiſſimi illius Oraculi figuram, ut itá perfecta redderentur octo indumenta Pontificia: tametſi eam Oraculi figuram non conſulerent*, &c. Maim. apud Seld. l. 2. de Succeſ. cap. 8.

fecerunt pallium ipſius Ephod. Codicem Samaritanum hoc referentem à textûs quidem Hebræi, non autem rei ipſius veritate declinâſſe, me facilè induco ut ſentiam: nulla enim ratio eſt, cur *Urim* & *Thummim* tot paraſangis, *Cherubim*, *Arcam*, *Ephod*, aliáve ſacratiſſimæ notæ Tabernaculi inſtrumenta, religione & ſanctitate antecedere crederemus, ut horum quidem origini artificis humani dextram, τοῖς *Urim* & *Thummim* verò *DEI* ſolius digitum inſcriberemus.

Ideóque Authorem noſtrum genio minùs irato conjecturam feciſſe crediderim, cùm Pontificem reſponſa expectantem, *Urim* de concavo Pectoralis medio in apricum protuliſſe dixerit. Nam (1°) Cùm Sacerdos, *Saulis* juſſu, coram *Arcâ* jam ſtaret, 1 *Sam.* 14. 19. Oracula per *URIM* edenda petiturus; *Philiſthæorum* rebus ex inſperato turbatis, אסף ידך, inquit Rex, συνάγαγε τὰς χεῖράς σου· utì LXX, *recollige manum tuam*, quid verò, niſi quòd Sacerdos quaſi in procinctu jam ſtaret, inſtrumentum divinationi inſerviens in manu coram Deo protensâ geſtans: quod itaque *Saulus* cùm jam Oraculo opus non eſſet, retrahi & in locum ſuum religiosè reponi voluit. (2°.) Pectoralis latus dextrum (quod ſupra monui) ità factum fuit, ut cùm uſus poſtularet facilè aperiri potuit. Quod eo tantùm conſilio ità formatum videtur, ut Sacerdos facili operâ *Urim* indè proferre poſſet, cùm Pectoralis ſui Oraculum conſultum iret. (3°.) Si hoc Oraculum, cùm reſponſum daret, alios præter Pontificem, illius teſtes auritos & oculatos admiſit, tum quidem οὐδαμόθεν προφητῶν κακουργίαις κατέλοιπεν ἀφορμὴν (quod *Joſephus*, Antiq. l. 3. c. 10. de eo memoriæ tradit) *omnem ſub prophetiæ prætextu impoſturarum occaſionem ademit his qui illud conſulebant.* (4°.) Oraculi reſponſum modò voce

paulò

paulò ſubmiſſiore traditum, non tam diſtinctè & ſine erroris alicujus metu capi poterat, ſi *Urim* in Pectoralis tantùm ſecreto reconderetur. (5°.) Nomen illud חשן (quòd *Pectorale* indicat potiùs quàm ſignificat) nonnulli docti viri à חשה *ſilere* originem habuiſſe aſſerunt. Quæ nominis ratio (ſi quid ſalis contineat) cum Pectoralis uſu & conditione apprime conveniret, modò *Urim* indè prolatum loqui, in eo verò poſitum perpetuò ſilere ſoleret. (6°.) Sententiam hanc ſuffragiis ſuis ornârunt nota ſatìs inter doctos capita: viz. *Aben-Ezra* in *Exod.* 28. 8. cujus verba *Buxtorfius* in hunc modum Latinè reddidit, *Choſchen ſeu Pectorale fuit duplicatum, quia ibi fuerunt Urim & Thummim cuſtodita, uſque dum iis opus eſſet: tum enim illa extra Pectorale ponebant:* Et *Arias Montanus* in tract. Aaron: ubi inquit, *Rationale duplex fuit, tribus lateribus commiſſum, ex uno autem latere apertum; inter utramq; autem partem* Urim *&* Thummim *inferebantur, ibidémque ſervata Sacerdotis hærebant pectori, indè verò proferebantur, quoties reſponſum divinum petendum erat.*

Conjecturam non minùs fœlicem & ingenioſam Authorem noſtrum adhibuiſſe cenſeo, cùm dixerit *URIM* jam Oracula redditurum non vulgaribus lucis ſtricturis Pontificis & aſtantium oculos perſtringere ſolitum. Nam ſplendore inſolente adeò magìs fidum Numinis præſentis argumentum vix edi potuit: deinde, ſpectaculum tam illuſtre religioni non minùs inſervire poterat, quàm alia plurima ſub Lege quæ hebetioris populi oculos paſcere & laceſſere ſolebant. Splendidiſſimus enim Tabernaculi apparatus, ignis οὐρανοπετὴς, *Aaronis* virga germinans, veſtes Sacerdotis ſummi quæſitiſſimam principum ſecularium glori-

am

am superantes, Templum ubi auro, cedro & arte perfectissimâ collucebant, nitebant, fulgurabant omnia; & hujusce censûs alia, penè in id unum comparata videntur, ut istam puerilis animi gentem summâ Numinis & cultûs tantùm proprii admiratione [a] defixam tenerent & attonitam. Præterea, verisimile est quòd delubra, *Mosis* tempore, & simulachra Gentium, cùm jam divinâ (utì facili popello visum est) præsentiâ decorata, splendore subito Numinis adventum testarentur. Cui conjecturæ pondus afferunt illa *Claudiani* verba, lib. 1. de raptu Proserpinæ:

> *Jam mihi cernuntur trepidis delubra moveri*
> *Sedibus, & clarum dispergere culmina lumen,*
> *Adventum testata Dei.* —

Si itaque Gentium simulachra vaticina mentito illo divinitatis insitæ argumento insignia fuerint, *Israëlitæ* proculdubio animo ægerrimo tulissent si non & suæ imagines & Oracula, μετὰ πολλῆς φαντασίας, cum splendoris eximii pompâ in vulgus ederentur. Hæc etiam eò pulchriorem veritatis faciem præferunt, quoniam *lumen emissum*, dignum præ aliis divinioris naturæ indicem, humanum genus, quasi naturæ instinctu, à seculo penè, habuisse videantur. Nam indè in morem venit apud gentes quamplurimas, [b] Deos suos, & Reges quos supra mortalitatis fastigium collocatos suspiciebant, radioso capite fulgentes depingere. Ad earum exempla compositi, & Christiani tandem *Sanctorum* suorum capita, statuis & picturis expressa, radiolis circundata

[a] Τοῖς ἱερεῦσι παντοδαπὸν περιτέθεικε κόσμον ὁ Θεὸς τὸν μὲν λαὸν καταπλήττοντα τῷ διαφόρῳ τοῦ σχήματος. Theodoret. in Exod. ἐρωτ. ξ'.

[b] *Acitani, gens Hispana, simulachrum Martis, radiis ornatum, maximâ religione colunt, Necyn vocantes.* Macrob. Sat. l. 1. c. 9.

cundata habuêre. His accedat, quòd lumen è pectoralis *Urim* proveniens, optimè cum nominis illius sensu & rei ipsius usu conspirare, & utraque, tanquam symbolo obvio facilique, exponere videretur.

Neque à veritate, sine ratione speciosâ admodum, aberravit Author noster, cùm duo simulachra (quorum unum *Urim*, alterum *Thummim* dicebatur) *DEUM* ad hoc oracula tradendi munus consecrâsse dixerit. Nam plurima hujusce sortis simulachra uno in templo posita Ethnici non rarò habuêre: atque eâ forsitan ratione, *DEO* visum erat & populo suo (qui non immeritò δυσάρεστος τῶν Ἰουδαίων δῆμος à S. *Chrysostomo* appellantur) imaginem unam & alteram cui δύναμις μαντικὴ inerat, indulgere. Deinde, organa, quæ vaticinandi facultate in Scripturis inclarescunt, voce tantùm numeri secundi [*Urim* vel *Theraphim*] denotantur. At tenues adeò veri colores manu levissimâ abstergere possimus: nam *Theraphim* iis vocibus accenseri debet, quæ plurali sono singularem habent significationem; legimus enim de *Michol*, 1 *Sam.* 19. 13. quòd *accepit* את התרפים *& posuit in lecto:* proculdubio tamen non nisi unam imaginem ad unius personæ decumbentis præsentiam simulandam. Hujusce familiæ alia passim occurrunt vocabula in Vet. & N. Testamento, viz. *Ezech.* 14. 8. *Deut.* 22. 17. *Jo.* 19. 23. *Mat.* 12. 1. Deinde, cùm unicum Pectoralis simulachrum ad res & personas plures, ad omnes etiam ejusdem generis imagines repræsentandas, sufficere potuerit, quidni illud πληθυντικῶς efferre licuerit; cùm ob eandem rationem Propheta baculum unicum חבלים *vincula* appellaverit? *Zech.* 11. 7. Ex intimis itaque sentio ipse, Sacerdotis Pectorale unum solummodo divinandi instrumentum, quamvìs nomine

nomine plurali gaudeat, intus habuiſſe: ad quid enim Deum hujuſmodi organa nullâ cogente neceſſitate multiplicâſſe crederemus? Utcunque Lector reperiet me nomina & verba pluralia cum *Theraphim* & *Urim* in hâc diſſertatione ſæpiuſcule conjunxiſſe: non tantùm quoniam lis hæc pendeat adhuc, ſed quia nomina illa, utpote pluralia, hujuſmodi conſtructionem tanquam concinniorem, ſuadere videbantur. Atque hoc ſemel monuiſſe ſufficiat, nè cui in ſequentibus malè mecum conſtare videar, & quiſpiam mihi latinitatis violatæ dicam ſcribat.

Sed ut unde paululùm digreſſa eſt, denuò ſe referat oratio: nolo ipſe quicquam de formatione divinâ, ſplendore ſolenni, certo numero, aliiſque plurimis ad Pectoralis *U R I M* ſpectantibus circumſtantiis, quaſi ex cathedrâ definire: utpote de quibus in ſacris & profanis monumentis vix σκολειναὶ ἀκραὶ jam remanſerint. De minoribus hiſce longè conſultiùs prorſus ſilere, vel, quod proximum eſt, modeſtè loqui. Et certè (ut levato velo jam agam) id unum *Chriſtophoro* meo crimini dandum habeo, quòd de rebus iis, de quibus nihil comperti habere poterat, eâ oris fiduciâ, ratione penè nullâ allatâ, loquutus ſit. Peſſimè profectò cum re literariâ agitur, cùm ſic de rebus obſcuris ſcribitur, quaſi modeſtia eſſet virginum virtus & virorum vitium. Prudens monuit *R. Nachman* in *Talmud.* אם ברור לך הדבר כבקר אמריהו ואם לאו אל תאמרהו i. e. *Si res fuerit tibi clara ſicut lux matutina, dic illam; ſi non, nè dicas illam.* Cujus moniti me memorem præſtiti; quem in tantis tenebris poſitum ſæpius forſan dormitantem inveniat Lector, nunquam tamen niſi pede ſuſpenſo & timido progredientem. Coronidis loco adjicere placet *Ciceronis* verba,

ba, Lib. 1. de Nat. Deor. *Quid tam temerarium, tamque indignum sapientis gravitate atque constantiâ, quàm aut falsum sentire, aut quod non satis explorate perceptum sit & cognitum, sine ullâ dubitatione defendere?*

Sect. 7.

Sententiæ nostræ veritas probatur è communi institutorum Mosaicorum Origine.

Consuetudinem illam apud mundi gentes, si non & Numinis veri cultores, à seculis antiquissimis tenuisse diximus, ut responsa è *Theraphim*, Angelo aliquo occupante, reddenda peterent: Deum etiam morem illum, reformatum & quasi circumcisum, *Israëlitis* veterum omnium tenacissimis, sub novo *Ephodis* & *Urim* nomine reservâsse, non semel asseruimus. Cui assertioni fidem eò faciliorem forsan adjunget Lector, si de communi institutorum Mosaicorum origine, quantùm Argumenti ratio postulat, ex composito disseramus.

Harum equidem institutionum ceremonialium non paucarum rationes adeò in obscuro sitæ sunt, nobis præsertim qui à primâ earum origine tam longo disjungimur temporum intervallo, quòd citiùs forsan ad *Nili* quàm omnium legum ritualium fontes, digitum intendere quis poterit. Earum autem partem haud minimam è peculiari aliquo seculi illius, quo primùm sancitæ erant, conditione & usu dimanâsse, persuasissimum habeo.

Eo autem seculo (ut rem totam altiùs & quasi à fonte repetam) invaluit Religio ex operosis & mysticis quibusdam ceremoniis, & ritibus ad solos digitos

pertinentibus conflata; quæ ſimplicem, facilem & animo tinctum veterum Patriarcharum cultum obſcuravit prius, & tandem penitus eliminavit. E ritibus hiſce plurimos, ſplendore & myſterio præ cæteris venerabiles, credibile eſt è piâ Matre Sacerdotum ortum duxiſſe: qui in hanc rem curam animúmque omnem ſemper poſuêre, ut vulgi oculis noctem offunderent, cæcam & ſtupidam ſui reverentiam iis incuterent, & fabulam ſuam de religione eo ingenio rituúmque varietate ornarent, ut plebi grata accederet & ſibimetipſis quæſtuoſa. Suas & populum in hoc theatrico & rituali cultu adornando partes habuiſſe, minimè diffitendum eſt: ſi enim in omnium temporum memoriam redeamus, innumeras, non minùs quàm luna, variantes cultûs facies, & ritus religioſos, alios ex aliis naſcentes, perpetuò reperiamus: quos originem traxiſſe crediderim, vel ex pruritu & laſciviâ ingenii humani, cui veterum omnium faſtidium ſtatim obrepit, vel è ſuperſtitioſo illo & puerili de *DEO* dogmate, quòd criticiſmis religioſis, & cultûs ſui circumſtantiis artem & elegantiam ſapientibus, Eum demereri detur. Sed diabolum facilè dixerim primum ceremoniarum illarum magiſtrum, eúmque præcipuè ritus illos crudeles, obſcœnos, otioſos, myſticos & φαντασίας plenos, è quibus Gentium religio conſtabat, inſtituiſſe: ut imperium quoddam abſolutum (Summi Regis prærogativam) in genus humanum exerceret; ſumma ſcelera ementitis ſacrorum officiorum titulis condecoraret; & pueriles ſeculi illius animos religione negotii & pompæ plenâ attonitos & defixos detineret, adeóque ab omni rationis uſu penitus avocaret. Illius artibus & auſpiciis factum eſt, ut cultus idololatricus vagus & multifarius adeò *Moſis* ſeculo evaderet, quòd quam-

libet

libet penè creaturam in ſacrilegii crimen traheret, & ſibi uni veri Numinis cultus, locus & titulus, ubique penè gentium tribuerentur.

Hiſce gentium moribus (ipſam penè *Arithmeticam* fatigantibus) *Iſraëlitas*, per tot annorum vices in *Ægypto* (illuſtri illâ ſuperſtitionis ſcholâ) degentes, imbutos & initiatos fuiſſe, eorumque memoriam & odorem altè retinuiſſe, nimis teſtatur *aureus* eorum *vitulus*: cujus ſimilitudo & colendi ritus ad exemplar idoli & ſuperſtitionis apud *Ægyptios* in uſu dirigebantur. Quam ſententiam, à nonnullis exploſam, non pauca commendant veterum teſtimonia. In primis *Philonis Judæi*, lib. 3. *de Vit. Moſ. p.* 677. ubi hæc occurrunt; *Cùm Moſes aſcendiſſet montem, quidam abſentiam ejus vertêrunt in impietatis occaſionem*, καὶ ἐκλαθόμενοι τῆς πρὸς τὸ Ὂν ὁσιότητος, ζηλωταὶ τῶν Αἰγυπτιακῶν γίνονται πλασμάτων, *& obliti pietatis in Ens primum, æmulatores facti ſunt figmentorum Ægyptiacorum*: εἶτα χρυσοῦν ταῦρον κατασκευασάμενοι, μίμημα τοῦ κατὰ τὴν χώραν ἱερωτάτου ζώου δοκοῦντος εἶναι. *Facto juvenco aureo ad imitationem animalis ejus regionis (uti exiſtimabant) ſacratiſſimi.* Et l. 3. p. 693. inſtar maximi *Iſraëlitarum* peccati habet ἡνίκα τεκτηνάμενοι ταῦρον χρυσοῦν, Αἰγυπτιακοῦ μίμημα τύφου, χορὸς ἵστασαν· i. e. *quando fabrefacto juvenco ad exemplar typhi Ægyptiaci, choreas agitabant.* Penè eadem reponit l. 2. de *Monarch. pag.* 823. *Edit. Pariſ.* & *lib. de Temulentiâ*, pag. 254. Hæc etiam opinio *Lactantio* patrono gaudet, *cap.* 10. *de ver. Sap.* & *Grotio* in S. *Mat.* cap. 5. com. 45. *Ægyptios*, inquit ibi, *conſtat ante Hebræorum exitum bovis ſimulachrum coluiſſe: nam indè exemplar fœdæ ſuperſtitionis ad Hebræos manavit.* Indè verò colligamus *Iſraëlitas* penè omnes, fatali illâ ſu-

perſtitionis Ægyptiacæ lue contactos fuiſſe, quòd in illius tam execrandi facinoris, [cultûs vitulini] ſocietatem, eorum pars maxima ſe aſciſci tam facilè pateretur. Sed teſtes hujuſce rei magìs diſertos appellare liceat; plurimos nempe Scripturæ locos (quos Lector conſulat) qui aſſerunt *Hebræos* non minùs *Ægyptiorum* idolis & moribus quàm mandatis ſe totos tradidiſſe; viz. *Ezech.* 20. 6, 7. *Joſh.* 24. 14. *Levit.* 17. 7. *Ezech.* 23. 3, 8, 19, 21, 27. Et certè fieri vix potuit, quin *Iſraëlitæ* (qui in *Ægypto* primum hausêre ſpiritum, quibus tantæ neceſſitudines cum *Ægyptiis* per multos annos intercesſêre, & tot infortuniis in *Ægypto* fracti & vexati perpetuò fuêre) omnes *DEI* & rerum divinarum notitias, per ſacram tantùm Cabbalam acceptas, oblivioni ſenſim traderent; & (vix ultra lateres & allium *Ægypti* jam ſapientes) in dominorum ſuorum mores & ingenium toti tranſirent. Hiſce conſona ſunt illa *Euſebii* verba, *Cùm longa per Hebræos poſterorum ſeries eſſet in Ægypto propagata, & ex iis conflata Judæorum natio multâ indies ſobole gliſceret; factum eſt neſcio quo pacto, ut cùm prima illa, quam à Deo chariſſimis majoribus acceperant, pietatis ac religionis inſtitutio debilitata paulatim obtusáque hebeſceret,* ὑπὸ δὲ τῆς παρ' Αἰγυπτίοις διατριβῆς τοσούτων, τῆς τῶν δηλουμένων κατίσχυε πλῆθος, ὡς τῆς μὲν πατρίου ἀρετῆς εἰς λήθην ἐλθεῖν &c. *tum verò tantùm apud eos Ægyptiorum ſocietas communióque poſſet, ut patriæ virtutis memoriâ evaneſcente, ſic Ægyptiorum mores ac ritus induerent,* ὡς κατὰ μηδὲν Αἰγυπτίων τὸν τρόπον διαφέρειν δοκεῖν, *nihil ut inter utriuſque populi vitæ genus diſcriminis eſſe videretur.* lib. 7. de præparat. Evang. cap. 8. Ejuſdem veritatis teſtem ſe præbuit *Theodoretus* in *Cantic.* p. 989. & *Maimonides*, de Idololat.

lolat. Cap. 1. Sect. 10. ubi de *Jacobi* filiis in *Ægypto* habitantibus verba habens, *Illic*, inquit, *redierunt* ללמוד מעשיהם ולעבוד ע״ז *ad discenda illorum* [Ægyptiorum] *opera, & idola exemplo eorum colenda.* Sed si siluissent Scripturæ, *Eusebius*, *Theodoretus*, *Maimonides*, si & ipse silerem, ipsi *Israëlitarum* mores, primum ex *Ægypto* gradum moventium, exclamârent; eósque pessimæ superstitionis peste, ibi grassante, afflatos fuisse nimis testarentur. Hodie enim se *DEO* voventes inveniamus, cras idolis: nec citiùs Deus hydram illam idololatriæ *Ægyptiacæ*, justitiæ suæ gladio, decollârit, quàm monstrosa sua capita denuò repullulârint. Cùm itaque *Israëlitæ* eo animi impetu in *Ægypti* idola morésque perpetuò ruerint, facilè colligamus eos plurimùm commercii cum illis olim habuisse, eáq; intimis suis sensibus dilexisse: prout faces quæ citissimè flammam concipiunt, paulò ante extinctas fuisse non temere concludamus.

Ab istis quos dixi *Ægypti* seculíque ritibus, qui *Hebræorum* infantiam è vestigio ablactare studeret, næ ille difficile & penè desperatum opus moveret. Insulsa enim plebecula, inter lateres & idola nata, post tot annorum usum, sua συγγεννηθέντα καὶ συντραφέντα δόγματα (ut cum *Origine* loquar) *dogmata sua connata & in grandem usque ætatem coalita*, morésque in primas quasi animarum texturas traditos, repentè exuere proculdubio non nôrat. Quæ quidem Deo originem & sanctionem debent, naturæ humanæ plurimùm ingrata veniunt, ut primùm novitatis gratiam exuerint: quæ verò ab homine vel dæmone prodeunt, placent primò quia nova, & tandem quia diu placuêre. Si itaque ad tempora præterita oculos referamus, mutationes quasvis repentinas circa ritus quibus longa dies

& religionis opinio summam apud plebem gratiam & reverentiam fecerunt, motus & turbas perniciosissimas concitâsse, facilè observemus. Vel in ipsos Christi discipulos, religiosos seculi sui mores & dogmata imperium penè despoticum diu exercuisse constat. Nil mirum itaque si *Israëlitarum* vulgus tot annorum consuetudines, & opiniones canitie suâ & mundi consensu venerabiles, fide & cultu tam prono acceperint; & si Gentium mores, quibus diu assueverant, in naturam tandem abierint, quam mille licèt pœnarum & mandatorum furcis expulerit *DEUS*, in novissima penè regni Judaici tempora usque recurrentem inveniamus.

Neque tamen eo solùm nomine opus arduum foret *Israëlitarum* studia à Gentium moribus derepente avertere, eò quòd consuetudo religiosa eos tam potente fascino incantâsset; sed quia Natura populum illum, præ aliis terræ incolis, ingenio moroso, difficili, & propositi ad aras usque tenacissimo finxisse videtur. Huic rei fidem facit Scriptura, in qua *nervus ferreus* & *cervix dura*, tanquam nota propria & quasi characteristica populi Israëlitici sæpius statuitur: ut *Exod.* 33. 3, 5. & *cap.* 34. 9. *Deut.* 9. 6, 13, 27. & *cap.* 31. 27. *Jes.* 48. 4. *Psal.* 78. 8. *Ezech.* 2. 4. & 3. 7. *Mat.* 19. 8. & alibi passim. Hujusce pertinaciæ & bruti impetûs, speculum luculentum nimis dederunt *Israëlitæ*, Regem sibi præponendum animo impotente adeò postulantes, cùm eos *Judicum* satietas occuparet. Quamvìs enim *Samuel*, ut præfervido illi Regis desiderio frigidum suffunderet, ingentem illam malorum molem, quibus voti illius temeritatem luituri essent, ante oculos eorum posuisset, & quàm graviter in Deum peccaturi essent, seriò monuisset;

ſemper tamen (quâ erant inexpugnabili cordis duritie) eandem cantant cantilenam; *Nequaquam, Rex enim erit ſuper nos, & erimus nos ſicut omnes gentes* &c. 1 *Sam.* 8. 19. Hunc autem pertinaciæ ſtupidæ Dæmonem, gentem iſtam à primâ infantiâ tenuiſſe, indè ſuſpicari liceat, quòd experientiæ & afflictionis triſtiſſimæ exorciſmo in ætate firmatâ ejici haud potuit; quod & gentis illius mores nimiùm probant. Ὅτε γὰρ ἔδει τὸν νόμον τηρεῖν, κατεπάτησαν οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ νῦν ὅτε ἀναπέπαυται ὁ νόμος, τότε φιλονεικοῦσιν αὐτὸν τηρεῖν. *Dum enim Legem ſervari oportuit, conculcârunt Judæi; illâ nunc ceſſante, pertinaciter eandem tueri contendunt:* prout de iis ſalsè obſervavit D. *Chryſoſtomus*, Homil. 33. adv. *Judæos.* p. 387. Quòd autem eâdem pervicaciâ, olim Gentiliſmum, & hodie Judaiſmum retineant, ſingulari & hæreditariæ gentis illius duritiæ, nullis malis, argumentis nullis frangendæ & ſuperandæ, tribuendum eſt.

Quando itaque *Deo* jam negotium eſſet, cùm rudi populo, à ſuis ſeculíque moribus citò faciléque nullâ machinâ dimovendo; eorum ritus non paucos quos cum primo lacte imbiberant, paululùm caſtigatos, leni animo tulit indulgens Numen, καὶ τὸν ἁρμόδιον τοῖς τῶν ἀκροωμένων ἤθεσι παραβάλλεται νόμον, (ut [a] *Euſebii* verbis utar) *congruentem audientium moribus legem promulgavit.* Deus enim cùm prima reformationis Judaicæ fundamenta poneret, & homines à ſuperſtitione Ægyptiacâ ad frugem vocare ſtuderet, hanc ſibi rationem ineundam habuit: Idolorum cultu ſub capitis pœnâ populo ſuo interdixit, & ritum quemlibet antiquum qui peccati exemplum vel occaſio extitit, tanquam membrum corruptiſſimum, à cultûs antiqui corpore, Legis ſuæ

[a] *Præpar. Evang. Lib.* 7. c. 8.

enſe amputavit. Alios autem non paucos quos ineptias nôrat magìs tolerabiles, & ad myſterium aliquod adumbrandum aptiores, in ſacrorum ſuorum album, paululùm emendatos, tranſcripſit. Atque indè natum exiſtimo, quòd tot inanes baptiſmorum ritus, neomeniarum feſta in Lunæ olim renaſcentis honorem (ni [a] *Maimonidi* vana fides) celebrata, morem [b] choreas inter ſacrificandum ducendi, feſtorum ſolennia, veſtis candidæ & [c] muſicæ inſtrumentalis, dum rem divinam facerent, uſum, & ejuſdem conditionis alia, ad cultum & ſacrorum ſuorum familiam tranſtulerit Deus. Cùm enim *Iſraëlitæ* ſummâ cupidine flagrarent eundi per patrum ſeculíque veſtigia, & animos ritibus hiſce, uſu inveterato, tanquam trabali clavo affixos gererent; modò *DEUS* ritus illos omnes inter vetita poſuiſſet, in eos proculdubio & gentium cultum, cujus pars magna fuêre, impetu & deſiderio eo calidiore fuiſſent ruituri. *DEUS* itaque per hanc συγκατάβασιν *Iſraëlitas* à ſacerrimis gentium ſacris ſenſim & ſuaviter avocare ſtuduit, quos ſtatim & quaſi violenter divellere vix potuit. Gravi idololatriæ morbo populus ille diu laborâſſet: nôrat autem Medicus ſapientiſſimus graves & pertinaces morbos lentis remediis meliùs ſanari. Ethniciſmus & Judaiſmus tanto ab invicem intervallo dividebantur, quòd non per ſaltus ſed gradus ab uno in alterum, puerili præſertim populo, tranſeundum eſſet: ideóque Deus cultûs veteris objectum & circumſtantias aliquas, potiùs quàm integram materiam, mutari voluit.

[a] *Mor. Nev. P.3 cap.46.*
[b] *Eccl.* 50. 16, 17.
[c] *Chryſoſt. in Pſ.*149. *com.* 4.

Atque hâc in re præclara ſapientiæ & bonitatis ſuæ exempla edidit *DEUS OPT. MAX.* Sapientiæ; nullâ

nullâ enim arte tam facilè obtusioris ille nasi populus ad cultum verè novum, quàm per umbratiles aliquas veteris reliquias, allici potuisset: Nam nova omnia, nisi veterum speciem aliquam induant, animo iniquiore ferre solet insulsior populus: ideóque qui novis omnibus in regno quopiam revera student, qui leges veteres refigunt, & súsque déque miscent omnia; vetera tamen officiorum nomina, & alia minora, olim in usu, ad captandum populum, inviolata solent relinquere. Unde illud *Taciti*, *Arcanum novi statûs, imago antiqui.* Sed nec minora benignitatis suæ documenta præbuit Summus Legislator: cùm enim Illi reformationem moliri visum esset, non protinus quicquid ex usu vetere tolli potuit, (more hominum ingenii præfervidi) sublatum ivit, sed quicquid commodè tolerari potuit, ad καιρὸν usque διορθώσεως toleravit. Quo pacto ad hominum infirmorum mensuras sese attemperavit, & per ritus istos veteres, paulò emendatiores, tanquam per prima & leviora obedientiæ rudimenta, ad pietatem virilem & severam, populi illius infantiam sensim & leniter erudiit.

Sed num secundùm hominem hæc dico ipse? annon & verbum Dei eadem dicit? Sané. Quamvìs enim Scriptura plurimos *Israëlitarum* ritus à seculi moribus paululùm immutatis effluxisse, disertis verbis non asserat (quid enim de re quæ neminem tunc temporis latuit ità loqueretur?) hanc tamen sententiam vigesimum caput *Ezechielis* oculo benigno intueri videtur. Ibi enim *DEUS* populo in memoriam revocat idololatriam illam quâ, in *Ægypto* vitam trahentes, sese olim polluêre; *com.* 4,7,8. deinde, jura illa [a] moralia quæ *Israëlitis*, *Ægypto* nuper egressis, dedit, fusè memorat *ver.* 10, 11, 12, & quòd

[a] Jer. 7.22,23. Exod. 19.20.

illi

illi interea loci ſtatuta ſua deſpicatui habuerint, & ad ritus gentium (naturam & conſuetudinem exuere neſcii) perpetuò redierint: *com.* 13, 14. Cùm itaque, inquit, *Statuta mea*, αἰώνια illa δικαίωματα, vitam obſervantibus datura, poſt terga rejeciſſent, *Sabbata mea polluiſſent, & oculos in patrum idola ſæpius miſiſſent*, tandem (quaſi populi protervi moribus fractus & fatigatus) *ipſe dederim iis ſtatuta non bona & judicia per quæ non viverent.* Ubi per *ſtatuta non bona*, viderint docti annon leges rituales intelligendæ ſint. Nam iis titulus ille apprime convenit; *ratione materiæ*, utpote nihil per ſe eligibile & naturæ humanæ perfectivum præcipientibus; *ratione effectûs*, nam mortem quidem violantibus attulêre, non autem vitam obtemperantibus: præcipuè verò *ratione Originis*; quia ſtatuta illa ſeculi moribus ortum debuêre, utpote ſancita ut eorum nonnullos vitio aliquo notatos è medio tollerent, alios autem, ſummâ cum cautelâ, tolerarent. Neceſſe enim erat ut bruto populo, in curvas terræ ſemitas aliter ruituro, frænum injiceret Deus; ritus autem aliquos nullius criminis manifeſtos obſervandos relinqueret, ut per leviora illa religionis exercitia, in *DEI* honorem & ex præſcripto ſuo præſtanda, ad magìs ſevera & per ſe grata obedientiæ exempla habiles & initiati evaderent. Et certè niſi *DEUS*, per *ſtatuta* illa *non bona*, populi illius veterum omnium effræni ſtudio morem geſſiſſet, metuendum foret nè à ſacris ſuis, in quibus nullos antiquitatis & conſuetudinis receptæ characteres deprehendere poterant, penitus abhorrerent.

Ad ſententiam etiam noſtram firmandam, verba illa S. *Pauli*, Act. 13. 18. in argumentum vocare poſſumus; nam ibi de *Iſraëlitis* in deſerto agentibus diſſerens,

rens, *Deus*, inquit, *per annos quadraginta* ἐτροποφόρησεν, *mores eorum tulit*. Ubi per *mores* quos Deus *tulit*, consuetudines veteres extra culpam positas, & in rituum suorum numerum assumptas, intelligendas existimo. Absit enim ut Optimum Numen morem aliquem in æternæ justitiæ leges peccantem impunè dimittere voluisse censeamus: imò tam longè aberat ut idololatriam, effrænem libidinem, vel hujusmodi mores notis nigerrimis inustos leni animo toleraret, quòd singuli ex *Ægypto* egressi, hisce moribus infames, criminum suorum pœnas præmaturâ morte penderent. Cùm itaque mores istos tantis malis luerent, indè factum est, quòd viri nonnulli bene docti Græcum textum in mendo cubare, & in eum ἐτροποφόρησεν pro ἐτροφοφόρησεν, Scribæ boni aliquando dormitantis vitio, irrepsisse asserant. At eorum ratio levioris momenti est, quàm ut illius gratiâ ungues criticos sacro Textui afferamus: nam *DEUS* mores quidem pessimos pœnis severissimis coercebat, alios autem, pueriles forsan sed innocuos, leniter ferebat. Sed illi acriùs instant: Apostolus *Paulus*, inquiunt, verba sua è Græcâ Seniorum versione *Deuter*. 1. 31. sumpsisse videtur, quæ corruptelæ illius suspicionem infert: ità enim LXX transferunt ἐτροφοφόρησε ὁ Κύριος ὁ Θεός σε [*nutricis affectu te gessit*] ὡς εἴ τις τροφοφορήσαι ἄνθρωπος τὸν υἱὸν σε· quâ versione vim vocis Hebrææ bene exprimunt, nam נשא *Hebræis* αἴρω, βαστάζω. Sed regero: primò, haud adeò liquet Apostolum è LXX versione & non potiùs de suo ea verba protulisse. Deinde, modò id demus, nil indè damni factura est causa nostra: quamvìs enim *Romana* & *Basiliensis* editio textum Græcum sic scriptum referant, codices tamen antiquissimos se aliter habuisse constat. Cùm enim

enim *Celsus* olim Scripturæ vitio duxerit, quòd affectus humanos Deo tribuerit; illius causam sic agit *Origines*, lib. 4. cont. *Cels.* p. 210. *Sicut nos pueriliter cum pueris agere solemus* —— ità Deo visum est cum infantiâ nostrâ balbutire, καὶ ὥσπερ ὠκονομημένα τὰ ἀναγεγραμμένα, & *scripta sua ad modulum nostrum dispensare: de quo more*, inquit, *Dei homines alloquentis hæc leguntur in Deuteron.* Ἐτροποφόρησέ σε Κύριος ὁ Θεός σου, ὡς εἴ τις τροποφορήσαι ἄνθρωπος τὸν υἱὸν αὐτοῦ. i. e. reddente Gelenio, *accommodavit se tuis moribus Dominus Deus tuus, haud secùs quàm homo pater accommodat se filio suo.* Si tamen huic lectioni palmam deferamus, non diffitendum est LXX versionem suam non juxta textûs Hebraici literam, sed *cabbalam* quandam (quod & sæpius faciunt) adornâsse. Sed nolumus hisce tricis legentis horas diutius morari: unde itaque paululùm digressi sumus revertamur.

Cùm *DEUM* tot rituum in Ethnicismi utero primitus conceptorum usum, populi Hebraici ruditati & pervicaciæ dedisse, jam dicta probent; quidni & ritum consulendi *URIM*, è more antiquissimo responsa à *Theraphim* vel imaguncculis sacratis petendi, principia petiîsse, atque indè in Ecclesiam Judaicam (tanquam mulierem ethnicam in Israëlitæ thorum) transiisse crederemus? nam proculdubio non majorem impuritatem mos ille, quàm alii iisdem orti natalibus, à gentilismo hauserat; nec Israëlitæ minore desiderio & admiratione harum imaginum loquentium quàm consuetudinum aliarum ducti fuerant: imo forsan longè majore; hujusmodi enim imaguncculæ (*Serapes* in *Ægypto* dictæ) præ aliis omnibus idololatriæ veteris ritibus in usum apud *Ægyptios* abiîsse videntur longè frequentissimum. Ità enim de iis testatur *Kircherus*

(bonâ

(bonâ fide necne, docti curent) *Horum idolorum è variâ materiâ ſub certo ſyderum poſitu conſtructorum, tanta ubique in Ægypto copia reperiebatur, ut, præter templa quæ iis ſcatebant, nullus vicus, aut angulus, aut ſemita iis carere videretur. Hæc enim Larium ac Penatium loco, ac veluti Deos averruncos, non domi tantùm foríſque colebant obſervabántque; ſed etiam ut cultus ille Diis gratior eſſet, capite, collo, brachiis, cingulis ſuſpenſa, quocunque tenderent, geſtabant.* Hæc & alia ejuſdem valoris refert, Oedïp. Ægypt. T. 1. Synt. 4. c. 3.

Ad argumenti hujuſce vires debilitandas objici poſſit, tantùm abfuiſſe Deum à ſacris ullis, quæ Ethnicis & Hebræis communia eſſent, tolerandis, quod ſuis leges dederit cum *Zabiorum* moribus, qui ubique terrarum tunc temporis inoleverant, è diametro pugnantes: ne fortè ſi quicquam utriſque commune & quaſi ſymbolicum intercederet, eò faciliùs miſcerent denuò, & Iſraëlitæ ad gentium leges, utpote ſuis haud adeò diſſimiles, minore cum negotio allicerentur. Ideoque neutiquam probabile eſt, Deum mores ullos, multò minùs Oraculum, ullam colentes cum uſu Ethnico analogiam, apud ſuos ferre voluiſſe.

Huic objectioni duo reſpondeo. (1°) Minimè difficilis concedo Deum cultûs vitæque rationes ab aliarum gentium inſtitutis prorſus abhorrentes ordinâſſe, & [a] plurimos *Zabiorum*, *Ægyptiorum*, aliorúmque ritus ſolennes per leges adverſam frontem iis gerentes, abrogâſſe. Iis nempe gentium ritibus ſe adverſum ſiſtere Deo viſum eſt, qui vel peſſimi alicujus dogmatis in *Ægypto* hauſti fidem firmârent, vel ingentem aliquam mali ſpeciem, ob

[a] Τὰς θυσίας ἐξηλλαγμένας συνεστήσατο ὁ Μωσῆς τῶν παρὰ τοῖς ἄλλοις ἔθνεσι, καὶ τὰς κατὰ τὸν βίον ἀγωγάς. Diod. Sic. apud Phot. in biblioth. p. 1151.

ob ſeculi uſum, præferrent, vel cum moribus honeſtis & pio viro dignis ſuâ naturâ pugnârent, vel ad actiones aliquas infames rectà ducerent, & nonnullos forſan qui otioſum & nulli uſui inſervientem cum gentilibus conſenſum ſaperent. Neceſſe verò fuit ut Deus leges aliquas Iſraëlitis ſcriberet, quæ ab antiquis ſeculi moribus toto genere diſſiderent: nam *hoc pacto*, inquit *Maimonides*, *curandæ ſunt opiniones iſtæ pravæ, quæ ſunt veluti morbi & ulcera animi, per extremum ipſorum contrarium.* Et ſapientiſſimum animarum medicum Hebræorum vitiis eâ arte medicinam feciſſe, exemplorum meſſe comprobat, *Mor. Nev. P.* 3. c. 45, 46, 47. quem Lector conſulat: nec grave ſit *D. Thomam* adire, de hâc antitheſi inter leges divinas & Gentilium ritus, ejûsque ratione, egregiè diſſerentem. 1. 2e. *quæſt.* 102. *Artic.* 3, 4, 5, & 6.

(2°.) *Zabiorum* & *Ægyptiorum* ritus ad unum omnes Lex divina non antiquavit: ſed plurimos eorum uſus religioſos, nullâ inhærente turpitudine infames, in ſacrorum ſuorum ordinem aſcivit Deus; ut ſuavi hâc συγκαταβάσει inſtituta ſua ad infantiam & tarditatem *Iſraëlitarum* attemperaret, & iis accederet benignum Numen qui Sibi aliter noluêre. Nam prout, niſi inter Iſraëlitarum & Gentilium mores χάσμα μέγα conſtitutum fuiſſet, facilè & ſine ſenſu ad antiqua ſua omnia tranſire potuiſſent; ſic niſi in aliquibus conſenſum tolerâſſet Deus, rudis ille populus haud adeò facilè & ſine gravi cu'tûs mutati ſenſu ad nova ſe recepiſſet. Sententiam hanc, teſtium, exemplorum & argumentorum phalange facilè firmare poſſem; eorum autem pleraque miſſa faciam, ne præſentis Argumenti limites nimis tranſiliam. Quoniam autem novitatis in Theologiâ avidus videri nolim, & plurimi

citiùs

citiùs ſuffragantium multitudini, quàm rationum evidentiæ cedere ſolent, aſſertionem meam ex ore trium teſtium antiquiorum & totidem recentiorum ſtabilitam dabo.

Inter antiquiores, ſic partes noſtras tutatur *Cyril. Alexandr.* lib. 16. de adorat: Ἑλλήνων μὲν οἱ ἀνέστατοι παῖδες ταῖς παρὰ σφίσι παρεπόμενοι συνηθείαις, καὶ κτηνῶν ἀλόγων διαβιοῦντες δίκην, ἀνίεσαν κόμην, Δαιμονίοις αὐτὴν σκηπτόμενοι τρέφειν, &c. i.e. *Gentilium dementiſsima natio, ſuas conſuetudines ſecuti, & more mutarum pecudum viventes, promittebant comam, Dæmoniis eam nutrire profeſſi. Atque alius quidem Nymphis quas Oreades appellabant, alius fluvio, cùm viſum eſſet, offerebat, atque religionis loco res ea habebatur. Sapientiſsimus itaque Moſes, imò per Moſen Deus, cùm intelligeret non facilè Hebræos, quos in Ægypto errores imbibiſſent, deponere poſſe, ſimiles ritus inſtituere decrevit, ſenſim eos à priſcis erroribus disjungens: quibus ritibus non Dæmones ultra, ſed DEUM Omnipotentem, quaſi ſub umbrâ & figurâ colerent. Ob eam rationem leges de ſacrificiis tulit, illáſque cruentas victimas haud admodum libenter accipiebat*, &c. Hujus optimi Viri ſententiam libens amplector; quoniam aliter nulla mihi ratio occurrit, cur Deus capillos in ſibi devoti capitis ſignum eligeret, & fœtida capitis excrementa in hoſtiis & muneribus ſibi gratis numerari pateretur.

Ab eodem fonte (*Ægypti* ſeculíque uſu) Templi & proinde Tabernaculi pompam & apparatum ſplendidiſſimum dimanâſſe aſſerit S. *Chryſoſtomus*, Tom. 5. Serm. 31. p. 471. Edit. Pariſ. hiſce verbis: Ὅτε Αἰγυπτιακῶν θορύβων καὶ τῆς τοῦ βαρβάρου τυραννίδος τὸν τῶν Ἑβραίων δῆμον ἀπήλλαξεν ὁ Θεὸς, ὁρῶν αὐτοὺς ἔτι

λείψανα

λείψανα ἀσεβείας ἔχοντας, καὶ περὶ τὰ αἰσθητὰ ἐπτοημένους, καὶ μεγέθη καὶ κάλλη ναῶν θαυμάζοντας, ἐκέλευσεν αὐτοῖς οἰκοδομηθῆναι ναὸν, &c. *Quo tempore ab Ægyptiacis turbis & barbarâ Pharaonis tyrannide, Hebræorum populum Deus liberavit; videns eos impietatis adhuc reliquias secum habere, rebúsque omnibus sub sensu cadentibus ad insaniam usque addictos, templorúmque magnitudinis ac pulchritudinis admiratione duci; Templum ab ipsis ædificari præcepit, quod non modò materiæ magnificentiâ atque artis varietate, sed & structuræ formâ, cætera omnia, quæ ubique terrarum erant templa, obscuraret.* Ab eâdem seculi consuetudine, dierum festorum celebrationem & varia sacrificiorum Judaicorum genera initia sumpsisse asserit idem Pater. Tom. 6. in Serm. de Christo Pastore, p. 267. Hisce gemina legenti se dabunt, Homil. 35. adv. Judæos, pag. 411. & in Homil. 24. in Cor. 1. c. 10. pag. 256. & in Exposit. Psal. 109. pag. 322. & Psal. 49. Eâdem etiam chordâ oberrat, in *Enarrat.* in *Is.* 1. p. 651. Tom. 3. verba, brevitatis studio, ferias agentibus, consulenda relinquo. Non possum verò à tam disertis Patris ejusdem verbis recitandis temperare, quæ occurrunt *Homil.* 6. in illum S. *Mat.* textum, *Ecce stella quam viderunt Magi*, &c. Μὴ τοίνυν ἀνάξιον εἶναι νομίσῃς αὐτοῦ [Θεοῦ] τὸ δι᾽ ἀστέρος αὐτοὺς καλέσαι· ἐπεὶ οὕτω καὶ τὰ Ἰουδαϊκὰ πάντα διαβαλεῖς, καὶ τὰς θυσίας, καὶ τοὺς καθαρμοὺς, καὶ τὰς νεομηνίας, καὶ τὴν κιβωτὸν, καὶ τὸν ναὸν δὲ αὐτόν· Καὶ γὰρ ἐξ Ἑλληνικῆς ταῦτα παχύτητος ἔλαβε τὴν ἀρχήν. Ἀλλ᾽ ὅμως ὁ Θεὸς διὰ τὴν τῶν πλανηθέντων σωτηρίαν ἠνέσχετο, &c. i. e. *Ne opineris Deo indignum quòd Magi per stellam vocentur: hoc enim modo OMNES Judæorum ceremonias, omnésque ritus & sacrificia & purificationes & neomenias & Arcam Templúmque*

plúmque ipsum reprobabis. Siquidem hæc omnia originem à Gentium ruditate traxêre. Deus enim ob deceptorum salutem, se coli passus est per ea per quæ illi antea dæmones coluerunt; aliquantulum illa in melius inflectens, ut eos paulatim à consuetudine suâ reduceret, & ad philosophiam altiorem perduceret. Hunc igitur dispensationis suæ modum servavit in Magis. &c. Hucusque Patrum eloquentissimus: de quo (præfato tanti nominis honore) id unum dixisse liceat; quòd eum dictatoris partes sibi nimiùm sumpsisse crediderim, cùm de primâ rituum planè omnium apud *Judæos* ævis vetustissimis obtinentium origine, sententiam tam decretoriam tulerit. Modestiæ & veritati meliùs forsan consultum fuisset, si ritus eos solummodo quorum sanctio in rationem aliquam peculiarem Lege traditam resolvi nequit, veteri alicui seculi Mosaici consuetudini acceptos retulisset.

Hisce ex Ecclesiâ, unum è *Synagogâ*, multi nominis Doctorem veterem, addere liceat, *R. Mos. Ægyptium*: qui dum leges nonnullas cum pravis seculi moribus ex adverso pugnantes, Deum decrevisse fatetur; Illum ritus plurimos è seculi moribus in sacrorum suorum numerum asciviste fidens asserit. *Mor. Nev. P. 3. cap.* 32. Non peribit opera, si testimonium tam luculentum, quanquam paulò prolixius, in medium feramus. *Quia*, inquit, *cùm nascuntur animalia, sunt tenerrima, neque sicco cibo ali possint, ideo Deus adaptavit eis ubera ad lac ingenerandum: ut humido ejusmodi cibo, temperamento membrorum ipsorum convenienti, nutriantur, donec ordine & gradatim exsiccentur & confortentur. Ac similem planè gubernationis DEI OPT. MAX. modum observare licet in rebus multis in Lege nostrâ, quia non licet subitò & momento quasi*

transsire à contrario uno ad alterum; & per consequens, secundùm naturam hominis fieri non potest, ut momento relinquat id cui longo temporis spatio est assuetus. Cùm itaque misit Deus Mosen Doctorem nostrum p.m. ut nos faceret regale sacerdotium, gentem sanctam, *primò in cognitione Dei, deinde in cultu, & usitata tum in mundo consuetudo erat cui omnes assueti, & cultus universalis in quo omnes erant educati, ut variæ animalium species in templis illis in quibus imagines collocabant, offerrentur, coram illis procumberetur, & adoleretur; certi insuper quidam essent cultores sequestrati quasi & ad cultum illum destinati, qui in templis in honorem Solis, Lunæ, reliquarúmque stellarum exstructis exercebatur; ideo noluit sapientia & providentia Dei, quæ in omnibus ejus creaturis lucet, mandare ut cultus illi omnes derelinquantur aut aboleantur. Hujusmodi enim rei cor humanum, quod perpetuò ad id inclinat cui est assuetum, naturaliter non fuisset capax —— Propter hanc causam retinuit Deus adhuc cultus, eósque à rebus creatis & phantasmatis, quæ nullam veritatem habent, ad nomen suum transtulit, & præcepit nobis ut illos exhibeamus ipsi. Ità præcepit ut Ipsi ædificaremus templa, ut altare nomini suo sit consecratum, ut sacrificia Ipsi offerantur, ut nos incurvemus & suffitum faciamus coram Ipso, sic Sacerdotes ad cultum Sanctuarii separavit.*&c. Utinam Judæi hodierni, qui tot laureis *Mosis* hujusce tempora redimire, eíque secundam à *Mosis*, Magistri sui, cathedram decernere solent, animos in hæc verba intenderent! tunc enim fervor ille animi, quo in ritus Mosaicos feruntur, statim refrigesceret, nec *Messiam* nostrum (cujus nomen unguentum effusum est) tot maledictis & convitiis proscinderent, quòd *Mosis* tabulas jam denuò fregerit, leges suas ceremoniales, earum ratione jam cessante, irritas,

ritas, caſſas, nullas fecerit. Sed ad penſum redeamus.

Antiquiorum hâc in re ſenſum jam accepimus: E recentioribus tres etiam laudare placet, qui ſuffragiis ſuis ſententiæ noſtræ veritatem aſſeruêre. *Polydorus Virgil.* in primis ſic cauſam noſtram vindicat, Lib. 4. de Inventor. Rerum, cap. 7. *Liquidò apparet pleraque omnia ornamenta ab ipſis Hebræis, uno vel altero modo, Sacerdotes noſtros* [Pontificios] *eſſe mutuatos; ſicut illos ab Ægyptiis principio ſumpſiſſe veriſimile eſt.* Et ſtatim poſtea, *Ægyptii Sacerdotes linteo tantùm veſtimento, ut puriſſimo mundiſſimóque, in rebus divinis utebantur, laneum verò, ut profanum, vituperabant.--- pari ratione Hebræi Ægyptiorum inſtitutum imitati eſſe videntur: Joſephus enim, lib. 6. belli Judaici, ſcribit Sacerdotes ad altare templúmque accedere ſolitos, omni vitio carentes, veſte byſſinâ, id eſt, lineâ, amictos.* Et Cap. 8. libri ejuſdem hæc dicit, *Herodotus in Euterpe & Plinius ſcribunt, Sacerdotes Ægyptios conſueviſſe deraſis capitibus mærere & in luctu eſſe, ex morte Apis qui in Ægypto Numinis vice colebatur, ac demum totum corpus eradere, ut nè quid iis inter Deorum cultum aut pediculi aut ſordium crearetur. — Hinc igitur opinor fluxit ritus Nazaræorum, & ab iis noſtrorum Sacerdotum, qui jubentur caput radere & comam nutrire prohibentur.* Sed, *Polydori* honore integro, de ritu Nazaræorum mentem mihi longè diverſam eſſe, & de primâ illius origine me cum *Cyrillo Alex.* jam laudato, ſentire malle, præ me fero.

Pinedam etiam in eâdem opinione fuiſſe, ſatìs teſtantur verba ſua in *Job.* cap. 9. com. 30. *In Lege multæ erant purificationes, quas Deus fortè inſtituit, ut populum illum, aliarum gentium ceremoniis aſſuetum, faciliùs ad mentis puritatem ſectandam adduceret.*

Nè causæ nostræ testibus ultra opus sit, audiamus & *Grotium* nobiscum suffragantem, in not. ad Cap. 1. *Levit.* com. 9. verbis iis suo dignis acumine: *Sicut fines sacrificiorum diversi sunt,* — *ità & ritus: qui aut ab Hebræis ad gentes alias venêre, aut, quod credibilius est, à Syris & Ægyptiis usurpati, correcti sunt ab Hebræis, & ab aliis gentibus sine eâ emendatione usurpati.* Et in Levit. 12. 3. asserit *multa præcepta, de cibis & animalibus vetitis, Israëlitis data, ab Ægyptiis translata fuisse.*

Testium tantùm nubeculam hactenus habuimus: at si testimoniis staret vel caderet causa mea, facilè nubis incrementum caperet. Alios enim testes non paucos in promptu habeo, non minùs claros & nominis celebritate præcellentes: quorum verba, nè oculi animíque Lectorum (priusquam Sectionis hujusce metas attingant) nimis doleant, silentio prætereo. Eorum tamen nomina & scripta, quibus sententiæ hujusce patrocinium accipiunt, veritatis hujusce & Lectoris curiosi studio ductus, hîc apponenda curavi. *Just. Mart. in Tryphon. pag.* 183. 237. & 240. *Origen. in Numer.* 24. *homil.* 17. *sub fin. S. Hieron. in Is.* 1. & *Ezech.* 20. 25. *Tertul. advers. Marcion. l.* 2. *cap.* 18. *Theodoret. de curat. Græc. affect. Serm.* 7. *p.* 584, 585. *Et* Ἑρωτ. α. *in Levit. & in Cantic. p.* 990. *Edit. Paris. Isidor. Pelusiot. lib.* 1. *Epist.* 176. *Maimonid. Mor. Nevoc. Par.* 3. *cap.* 45. *pag.* 474 & 475. *Edit. Buxtorf. Hospinian. de origine Templorum, in Epist. Dedicat.*

Testimoniis hisce omnibus fidem detrahere, eò minùs rationi consonum habeo, quòd minimè probabile sit, *DEUM* tot imbelles & corporeos ritus, nec sibi gratos, nec veris suis cultoribus per annos bis mille cognitos,

cognitos, cultum ſuum onerare & Legis moralis præcepta penè obumbrare voluiſſe; niſi quòd populus Iſraëliticus, vanitatum veterum zelo raptus, Dæmoni per eos cultum deferre voluiſſet, ſi minùs Deo licuiſſet. Deinde, non populi tantùm Iſraëlitici, ſed & Gentilium ruditas (nam eorum etiam curam geſſit divina bonitas) mores aliquos veteres in cultum & Legem Dei tranſcriptos poſtulâſſe videatur. Cùm enim iis ſalutis ſpes nulla niſi ex Eccleſiâ Judaicâ affulgeret; hic rituum conſenſus propenſa Gentilium in *Judæos* eorúmq; religionem ſtudia foveret, & ſacra hæc communia eorum animos *Judæorum* cultui & communioni faciliùs adjungerent & devinctos detinerent: à quibus forſan, tanquam novitatis exoſæ ſtudioſis & generis humani contemptoribus, penitus abhorruiſſent, ſi ξενίζοντα tantùm, ritus exoticos & ſoli Judææ notos in cultu divino tolerâſſent.

At ſentio me ex improvido ardore extra Argumenti mei pomœria paululùm provectum: gradum itaque revoco, & ad rationes alias magìs arctâ propinquitate illi conjunctas me ſtatim confero.

Sect. 8.

Probatur hypotheſis noſtra cæteras redarguendo.

Quò magìs ſententiæ meæ veritas eluceſcat, conſultum habeo, dogmata adverſa, quæ doctorum fidem hactenus tenuêre, hîc juxta ponere; & eorum vanitatem (quod laboris haud multi fuerit) redarguere. Hîc autem Lectoris patientiam nimis læderem, & otio ſtylóque meo abuterer, ſi varia illa, in quæ Magiſtri & moderni in hoc Argumento ſcinduntur, ſtudia fuſiùs enarrarem, & ſingulis mihi ex adverſo ſtanti-

bus litem intenderem. Me causam satìs vicisse credam, si tres saltem præcipuæ inter doctos notæ sententias, non minùs in Scripturam & Rationem quàm sensum meum peccare probavero.

Inter eas verò primas jure vendicat, tot Scriptorum calculis decorata, *Talmudicorum* sententia, quam paucis accipiat Lector. Asserunt illi duodecim Tribuum nomina, Pontificis Pectorali insculpta fuisse, iísque Patriarcharum insuper [*Abraham*, *Isaac & Jacob*] nomina accessisse, unà cum hâc etiam additione כל אלה שבטי ישראל *singulæ hæ sunt tribus Israëlis*; & quòd in vocibus iis conjunctim sumptis, quælibet Alphabeti Hebraici elementa, quæ verbo cuivis exprimendo sufficiant, reperiri possint. Cùm verò, inquiunt, Sacerdos responsum divinum posceret, faciem suam in שכינה i.e. *Arcam* obvertit, & literæ in Pectorali tunc temporis plus solito splendescentes, vel virtute divinâ בולטות i. e. *prominentiores* factæ, in verba compositæ, illi (quasi literæ de cœlo datæ) Dei arcana & placita exposuêre. Quoniam autem haud facile sit statuere, quâ arte & ingenio tot simul splendescentium vel protuberantium literarum ordinem aut puncta genuina teneret Pontifex, Θεὸν ἀπὸ μηχανῆς inducunt, qui illos hoc nodo impeditos liberet. [a] Tradunt nimirum Sacerdotem vocem divinam quæ mentem ejus dubiam & errori obnoxiam in rectum duceret, in loco semper accepisse. Asserunt itaque literas splendore insigni vel eminentiâ subitaneâ notabiles (per quas responsum Sacerdoti innotuit) *Urim* & *Thummim* fuisse, eáque ex literis iis, prout *galaxia* è stellularum splendescentium congerie, coaluisse.

[a] *Tradunt Talmudici vocem auditam esse quæ Pontificem docuit instituítque nè erraret ex punctorum vocalium defectu.* Mr Sheringham, in cod. Jom. p. 185.

Qui

Qui camelum hunc Talmudicum (quo nihil deformius fingi poteſt) deglutire neſciunt, ſic ſenſum ſuum, paulò diverſum, efferunt. *Non abſurdum videtur, ſi dicamus, ex pacto & inſtitutione inſtitutoris, Deum invocatum à Sacerdote, certo ritu, gemmas iſtas geſtante, reſpondiſſe; non articulatâ aliquâ voce, ſed per illuminationem intellectûs ipſius, & certam perſuaſionem inditam menti ipſius de veritate reſponſi: nullam itaque vim fuiſſe in lapidibus, niſi tanquam in morali causâ, à Deo fuiſſe effectum, qui ad illius præſentiam operabatur occulto quodam modo.* Hæc eruditus *Rivetus*, Comment. in *Exod.* 28. 40. Cum illo judicat *Salianus* in *Annal.* Tom. 2. ad An. 2544. §. 550. & *Cornel. à Lapide* in *Exod.* 28. pag. 560. Eâdem mente fuit & *R. D. Kimchi*, qui in 2 *Sam.* 25. aſſerit *Summum Sacerdotem Pectorali ſuo indutum, Spiritu S. extemplò occupatum fuiſſe, & hoc ſuggerente reſpondiſſe ad interrogata:* prout teſtatur *Schindler.* in Voc. אור. Hiſce partibus ſtudet & *R. Bechai* cujus hæc ſunt verba in *Deut.* 33. 8. אורים ותומים היתה מדרגה ממדרגות רוח הקדש הכהן המלובש בחשן אשר בו אורים ותומים נתונין בין כפליו הוה מתלבש באלו ברוח הקדש i. e. *Urim & Thummim fuit è gradibus Spiritûs Sancti: Sacerdos etenim indutus Pectorali, in cujus duplo data erant Urim & Thummim, indutus erat ſimul Spiritu Sancto.* Horum cenſu *Maimonidem* numerare ſuadent verba illa ſua à *Seldeno* noſtro laudata, Lib. 2. de Succeſ. in Pontif. cap. 8. *Quænam eſt ratio cur non conſulere ſolerent Oraculum illud per Urim & Thummim ſub Templo ſecundo? quoniam non adfuit ibi Spiritus Sanctus, neque enim Sacerdotis alicujus in conſulendo opera adhibenda eſt, qui non loquitur ex Spiritu S. & Majeſtatis divinæ præſidio.* Sen-

 tentiam

tentiam hanc *Antonius Milieus*, Par. 1, *Moys. Viat.* l. 13. elegante Musâ sic expressit.

--- *Quoties de Lege refert responsa Sacerdos*
Consultus, regníque vices & publica fata
Aut privata rogant dubiis in rebus egentes
Consilio, ac Numen venerati ritè precantur;
Pontifici adsistens Summo præcordia pellit
Spiritus, & gemmas arcano illuminat igne,
Instigátque animi fibras & fata recludit:
Tum linguam moderante Deo, certissima fundit
Effata, & procul omnis abest ambagibus error.

Fundamentum verò quod sententiæ huic sustentandæ par esse creditur, textus ille est, 2 *Chron.* 24. 20. ubi Spiritûs Sancti afflatus *Jehojadam* Pontificem in mediâ plebe jam stantem concitâsse dicitur: unde & Propheta repente prodiit, & quid pro re natâ facto opus esset, Dei nomine populo annunciavit.

Utcunque apud longè plures, eósque celeberrimos è gente togatâ viros, sententia hæc tertia fidem & gratiam invenerit; quòd nempe consilium divinum innotuit per solas Pectoralis gemmas; vultum colorémque quotidianum & communem retinentes, si Deus responsum triste vel negativum, novis autem & insolitis lucis stricturis Sacerdotis oculos ferientes, si responsum lætum vel affirmativum, formaturus esset. S. *Chrysostomum* ità cogitâsse probant verba illa: *Homil.* 37. *adv. Jud.* p. 445. Ἐπὶ τῶν λίθων τῶν ἐπὶ τοῦ στήθους τοῦ ἀρχιερέως, ὅπερ ἐκάλουν δήλωσιν, ἐγίνετό τις ἔλλαμψις, καὶ τὰ μέλλοντα ἐσήμαινε· i. e. *è lapidibus qui erant in pectore Summi Sacerdotis, id vocabant Declarationem, relucebat fulgor quidam divina significans.*

Ab

Ab eo non multùm recessit *Suidas*, qui in Voc. Ἐφοὺδ, responsum Sacerdoti datum asserit *per adamantem, colorem, pro variâ responsi conditione, subinde variantem.* Cum iis nomen suum profitentur *Moncæus* lib. 1. de *Aur. Vit.* c. 19. Cl. *Grotius* in 1 *Sam.* 30. 7. aliíque. Hi omnes authoritate potissimùm *Josephi* nituntur, qui [a] duas tantùm annorum centurias à splendoris illius miraculosi defectu, se scribente, effluxisse asserit. *Antiq. l.* 3. *c.* 9. At Ratio, inquiunt, suadet, cogit, ut tantarum literarum viro, è stirpe sacerdotali oriundo, patriæ suæ usus & res gestas ex professo posterorum memoriæ tradituro, in *Judæorum* moribus, sacris præsertim, maximè exercitato, de fide & diligentiâ suâ tam sanctè & frequenter pollicenti, de re tam celebris notæ & recentis memoriæ scribenti, fidem tribuamus.

E dictis manifestum est, Viros doctos in hujusce dogmatis centro, *quòd Urim & Thummim nihil aliud fuerint præter lapides Pectoralis*, se mutuò tangere & optimè convenire; quamvìs cùm de ratione quæratur quâ responsa per lapides illos mutos tradita consulentibus certò innotescerent, non minùs à se invicem distent quàm lineæ à centro recedentes. In hujusce verò sententiæ communis studium ducti videntur. (1°.) *Silentio Scripturæ: Cùm enim,* inquiunt, *Moses magnâ religione in describendâ sacrarum vestium materiâ & formâ versetur, quò singula perspicuè tradat, profectò paulò pluribus descripsisset Urim & Thummim, si aliud quàm duodecim lapides per ea intellexisset.* Deinde, *Levit.* 8. 8. ubi *Moses* novam ornamentorum Pontifici Summo sacrorum mentionem ingerit, legimus *Mosen* Pectorale *Aaroni* induisse, & in eo *Urim* & *Thummim*

[a] Ἐπαύσατο μὲν οὖν ὅτε ἐσσὴν καὶ ὁ σαρδόνυξ τοῦ λάμπειν ἔτεσι διακοσίοις πρότερον ἢ ταύτην ἐμὲ συνθεῖναι τὴν γραφήν.

Thummim poſuiſſe, cùm de lapidibus pretioſis ſit altum ſilentium. Unde nominibus iis, *Urim* & *Thummim*, lapides illos venire firmiter concludunt. (2°.) *Convenientiâ nominum:* nam *ideo*, inquiunt, *lapides Pectoralis* URIM *nominantur, propterea quòd veluti ignis in pectore Summi Sacerdotis, ut eſt natura tot ſimul conjunctarum* [a] *gemmarum, ſplenduerint, & lucem perſpicuam de ſe projecerint.* אור *enim lucem vel ignem ſignificat. Ideo etiam* THUMMIM, *quòd perfecti & integri fuerint, nec ullo vitio notati.*

[a] --*Gemmæ nitidos vertuntur in ignes.* Ovid. Met. 8.

Sententias illas quæ doctos hactenus in partes diviſos tenuêre, & omnem de Oraculi hujuſce naturâ meliora cognoſcendi ſitim, per longam ſeculorum ſeriem, penitus extinxêre, jam expedivimus. Eas autem talo malè firmo ſtare, earum caſus & ruina, (ſi vires ſuas manu leviore tentemus) ſtatim comprobabunt. Quod enim ad *Talmudicorum* ſententiam ſpectet, eam non immeritò in figmenti ſuſpicionem vocemus: non tantùm quòd eorum ſcripta vix ſextum aut ſeptimum à *Chriſto* ſeculum antiquitate ſuperare, argumentis non contemnendis oſtenderit [b] *Morinus*; ſed quod illam fabuloſum & ventoſum Magiſtrorum ingenium, eorúmq; quidlibet in ſacris audendi morem olere, quivis naſi paulò emunctioris facilè perſentiſcat. Unde enim *Talmudicis* ea nata fiducia eſt, ut tot verba, præter duodecim Tribuum nomina, Pectorali inſcripta fingant, de quibus Magiſtrum ſuum *Moſem* (in cujus verba jurare debent) nuſquam meminiſſe legimus? Sed & dicant inſuper (quò figmenta ſaltem probabilia referant) quibuſnam Pectoralis partibus tot literæ, quas ſomniant, fatidicæ exarari poterant? an in

[b] *Lib. de Hebr. & Græc. Text. Sincerit.* P. 2. *Exercit.* 6.

in lapillis pretiosis? at eos, utpote parvulos, Tribuum nomina totos proculdubio occupârunt, nisi subtiles admodum & oculorum aciem fugientes literarum sculpturas fingat quispiam: an in ipso duplicati Pectoralis panno? nemo cui nasi aut frontis aliquid hoc dicet, illius enim angustam superficiem lapilli duodecim tantùm non opplêrunt & obscurârunt. Deinde, literæ illæ duris lapidibus insculptæ, cæteras eminentiâ subitaneâ superare & subsidere denuò nulli poterant, nisi quis immensum miraculorum criticorum & usui nulli inservientium numerum, in dogmatis hujusce aliàs ruituri subsidium vocet: at *DEUS* Naturæ leges fixas & immotas, nec miraculo ullo, (nisi raró admodum & in finem optimum edito) rescissas, servare solet: " כי הטבע יקר בעיני ", *est enim natura* (quod è magistris non nemo) *pretiosa in oculis Domini.* Præterea, quid rei erat quòd *DEUS*, (qui compendium facere solet) verbis paucis, iisque apertis, nec novum oraculum ad eorum explicationem postulantibus, Sacerdoti responsa non dederit; potiùs quàm per operosas illas & tædii plenas literarum protuberantias, quarum ordinem & puncta genuina non nisi per voces plurimas cœlitus emissas capere potuisset? Quærerem etiam (nisi quòd Lectorem hujusmodi ineptiarum jam tæderet) quomodo responsum, modò plus solito prolixius foret, adeóque eadem alphabeti elementa sæpius repetita postularet, per literas quæ non nisi semel in Pectoralis verbis occurrebant, tradi potuit? Huic nodo hunc cuneum adaptavit Vir è sacro ordine, inter beatos jam agens, literarum & pietatis famâ apud nos *Anglos* meritò celeberrimus: "Fieri, inquit, po-
"tuit, ut literæ è quibus responsi verba constabant,
"non simul protuberarent; sed priùs una dehinc al-
tera,

" tera, donec integrum responsum vigilantior Ponti-
" fex accepisset. At quàm indigna Majestate divinâ & Oraculi gravitate hæc ludicra & plusquam poëtica figmenta! anne credibile est Deum, mimicâ & perplexâ hâc nunc eminentium nunc subsidentium literarum saltatione, Sacerdotis animum seriò & citò nonnunquam, in rebus perditis, sententiam suam exquirentis, enecare velle? vel ità cum illo agere quasi ad ludum potiùs puerilem quàm Oraculum divinum vocaretur?

Sed non opus est ulteriore spiritûs dispendio ad bullam hanc Talmudicam, crudo tantùm aëre repletam, suâque vanitate ruituram dissipandum. Hominis cordati & vigilantis fide, vix unquam abuti possit tam crassæ texturæ fabula; quamvìs eam forsan *Judæus apella*, qui intimo pompæ Mosaicæ & gentis suæ famæ sensu tangitur, patulis auribus & ore hiante accipiet. Nam historiolâ hâc, quæ perpetuis miraculis, vocibus divinis & gloriâ quâdam externâ tota intumescit, nil fingi possit ad gentis Judaicæ honorem augustius, aut ad religionis suæ admirationem imperitæ plebeculæ movendam efficacius. Quanquam, si Oraculi hujusce majestatem & venustatem verè suam è tenebris tandem in lucem proferam; nullus dubito quin viros graves & consultos citiùs in summam admirationem rapiet, quàm si pigmentis illis meretriciis & mentitis formis, quibus illud Talmudici ornant, effulgeat.

Hisce itaque Talmudicorum φλυαρίαις & splendidis mendaciis valere jussis, ad sententiam secundam, quæ responsi divini cognitionem Spiritui Sancto, Sacerdotis mentem occupanti, refert, pedes promoveamus. At & hæc non minùs vitium sonabit, vel leviter percussa:

nam Scriptura nuſquam per Spiritûs afflatum ſed *Ephodis URIM*, tanquam verum & proximum oraculi tradendi medium, Deum Sacerdoti ſciſcitanti reſpondiſſe aſſerit. Si autem *DEI* reſponſa per Spiritûs afflatum & ſermonem intellectualem Sacerdoti innotuiſſent, Deus rectiùs *CUM Urim* quàm *PER Urim* reſpondiſſe diceretur. Reſpondet *Corn. à Lapide*, in Exod. p. 560. *Urim non Oraculum, ſed index erat Oraculi: & cùm Scriptura dicit Deum* per *Urim conſultum eſſe aut reſpondiſſe, id metonymicè explicandum eſt; ut ſignificetur Deum reſpondiſſe per Sacerdotem, Rationali in quo erat Urim indutum.* At parcatur mihi ſi duriorem illam *Cornelii* metonymiam concoquere non valeam. Profectò, ſi Oraculum dici poſſit per *Urim* tradi, quia tradebatur *per Sacerdotem, Pectorali in quo erat indutum*; pari ratione dici poſſit per *Ephod* tradi, & per lapides etiam, qui Pontificis, dum ſententiam divinam expectavit, ornârunt humeros. Sed nè longum in re clarâ faciam, ſatìs è Scripturis conſtet, Deum, non per ἀποκάλυψίν τινα τὴν καρδίαν τοῦ Ἀρχιερέως καταφωτίζουσαν (utì contendit *Severus*, aliíque) ſed per vocem formatam, aures Sacerdotis interrogantis blandè ferientem, reſponſa tradidiſſe. Cùm enim *David*, animi incertus quid ageret, conſilium à Deo, medio *Ephode* impertiendum, ſupplex poſtulârit; 1 *Sam.* 30. 7, 8. *DEUS* inquit textus, *reſpondit ei, Perſequere* [Amalechitas nimirum] *abſque dubio enim comprehendes eos, & certò eripies prædam.* Hunc textum modò viri bis mille legerent, quorum animos nullæ fabulæ Talmudicæ aut vulgi placita de hoc Oraculo accepta vitiârunt; profectò auſim quovis pignore contendere, quòd eum de reſponſo verbis expreſſis reddito intelligendum eſſe, uno animo atque ore ſtatuerent;

tuerent; nec de oraculo per Spiritûs afflatum, gemmarum ſplendorem, aut literas in Pectorali protuberantes, & in textu illo verbis apertis explicato, vel per ſomnium cogitarent.

Neque ſententiæ hujuſce patronos in ſpem ullam adducunt textûs ſupra laudati verba: nam Spiritus S. *Jehojadæ* quidem animum, prout & alios *Dei viros*, affeciſſe dicitur; non autem dum oculos in Pectoralis ſui gemmas defixos haberet. Et certè *Jehojadam* tam auguſto dignitatis ſuæ ſymbolo diſtinctum & illuſtrem in vulgus unquam prodiiſſe, pontificale faſtigium attigiſſe, vel Pontificis titulum natalium jure tenuiſſe, faciliùs credi quàm probari poteſt. *Baronius* quidem, *Sigonius*, *Salianus*, aliíque, *Jehojadam* in Pontificum numero collocârunt: eos autem falſos ſatìs ſupérq; arguunt, illa R. noſtri *Montacutii* verba, Apparat. 6. p. 222. *Nos* Jehojadam *Pontificem fuiſſe Maximum de jure ſucceßionis non arbitramur. Erat enim lex à Deo lata de Pontifice Summo, ut non ſolùm virginem uxorem duceret, non viduam aut fornicatione alteri cognitam, verùm & de gente ſacerdotali. Jojada vero, quod refert ſacra Scriptura, duxerat uxorem de tribu Judæ*, Jaſobeam *nempe, ſororem Jorami regis Judæ. Non eſt autem credibile, Jojadam illum, religionis columen, legis Dei reſtauratorem, & illius cultorem obſervantiſſimum, contra expreſſum legis divinæ tenorem & perpetuam Pontificum conſuetudinem, extra gentem ſuam, hoc eſt ſacerdotalem, voluiſſe ſibi uxorem ſociare. Accedat, quòd in rebus Joaſhi, nuſquam Pontifex M. (& tamen ille titulus aliis interdum tribuitur) ſed Pontifex & Pontifex M. &* Ἀρχιερεὺς, *à Joſepho nominatur: quam vocem ſcimus & aliis convenire quàm principibus in familiâ Aaronis. Sed nec apud Joſephum*

phum commemoratur Pontifex, nec in catalogo Pontificum reponitur in Scripturâ sacrâ.

Neque verò solidiùs tinnit, quod alii de Pectoralis gemmis, festiviore jubare radiantibus si quid læti annunciandum; sed vultum tristiorem & qui luctuosæ rerum futurarum scenæ conveniret, si adversa imminerent, induentibus, seriò [a] fabulantur. Quamvìs enim gemmarum faciem, cum responsi conditione consensum aliquem coluisse, non pari fronte & animi constantiâ negem ipse quâ nonnulli asserunt; Deum tamen responsa sua omnia per varios gemmarum vultus, tanquam solos consilii sui interpretes, tradidisse, dogma illud est quod in fabularum poëticarum numerum (nisi quòd sale careat) meritò referendum censeo. Cùm enim rerum, de quibus Dei consilium expeterent *Israëlitæ*, ea esset haud rarò obscura & perplexa ratio, quòd responsum paulò prolixius & expressius postulârint; illud non magìs unico splendoris dicti signo, quàm varii conceptus unicâ alphabeti literâ, exprimi & efferri poterat. Huic argumento lucem & vires dabit exemplum illud *Davidis DEUM* per *URIM* consulentis, 2 *Sam*. 5. 23. Interrogavit autem ibi, *Ad Philisthæos ascenderet necne?* nimirum ad rem armis decernendam. *Respondit Dominus, Non ascendes*, rectà scilicet, *contra eos, sed circuitum facies ponè eos, & venies ad eos ex adverso mororum, & cùm audieris sonitum gradientis in cacumine mororum, tunc inibis prælium, quia tunc egredietur Dominus ante faciem tuam ut percutiat castra Philisthæorum.* Certè responsio tot verbis, tot circumstantiis & cautelis, distincta & variata, simplici splendoris unius signo

[a] *Fabulantur quidam lapidem in Pectorali fuisse, cujus color, sive ad adversa sive ad prospera, mutaretur, quando Sacerdos intrabat in Sancta.* S. Aug. in Exod. q. 117.

signo nec dari nec accipi potuit: nam ideo literas plurimas excogitavit hominum ingenium, quòd nôrant signum unum non nisi rem unam vel alteram intellectui offerre potuisse. Hisce accedat, quòd *Moses Urim* & *Thummim* rem aliquam in Pectorali positam fuisse referat: quod de splendore solo, utpote accidente sine subjecto (prout loquuntur) non nisi per figuram duram & insolentem dici possit.

Quoniam verò nonnulli rationibus hisce *Josephi* testimonium præponderare credunt, agesis, perpendamus ipsius verba: *Διὰ τῶν δώδεκα λίθων οὓς κατὰ στέρνον ὁ Ἀρχιερεὺς ἐνεῤῥαμμένους τῷ Ἐσσῆνι φορεῖ, νίκην μέλλουσι πολεμεῖν προεμήνυεν ὁ Θεός· τοσαύτη γὰρ ἀπήστραπτεν ἀπ᾽ αὐτῶν αὐγὴ, μήπω τῆς στρατιᾶς κεκινημένης, ὡς τῷ πλήθει παντὶ γνώριμον εἶναι τὸ παρεῖναι τὸν Θεόν·* &c. *Per duodecim gemmas, quas in pectore Pontifex insutas Esseni gestat, in bello victoriam prænunciare solebat Deus. Nam priusquam exercitus se moveret, tantus fulgor ex iis emicabat, ut toti populo innotesceret adesse Deum, opémque & auxilium invocantibus esse allaturum:* Antiq. l. 3. c. 9. Quibus verbis hoc à *Josepho* literis memoriæque consignatum habemus; quòd Pectoralis gemmæ, *Judæis* signa cum hoste collaturis, splendorem solito lætiorem aliquando emiserint; & quòd illi certum victoriæ augurium indè captantes, animos ingentes ad prælium ineundum sumpserint. Neque is sum ego, qui hâc in parte falsi notam illi ausim inurere, quanquam in priscis illis subinde vacillet *Josephi* fides. Fortasse DEUS, qui divinum illud πολυφάρμακον, piscinam *Bethesdæ* loquor, tanquam quotidianæ incursionis miraculum, *Judæis* reliquum fecit, ut Se omnem populi sui curam non abjecisse testaretur; hunc etiam splendorem divinum,

ad

ad firmandos populi sui, cùm belli mortísque minæ pavorem incuterent, cadentes animos, tanquam præsentiæ suæ pignus (miraculis & prophetiis jam cessantibus) extare voluit. Splendorem verò illum miraculosum totam rationem τῶ *Urim* & *Thummim* complevisse, non asserit *Josephus*. Eum præsentiæ divinæ tesseram fuisse dicit, unicum consilii sui nuncium perpetuum non dicit. Neque animum potis sum ipse inducere ut sentiam, splendorem illum integram Oraculi hujusce naturam exhausisse: omnium enim cùm *Judæorum*, tum *Christianorum*, sed & Scripturæ ipsius consensu firmatum est, *Urim* & *Thummim* in Captivitate saltem cecidisse; quæ plusquam sex annorum centuriis *Josephi* scribentis tempora superavit. Deinde, si splendorem illum vel illius absentiam, unicum consilii sui interpretem statuisset, cùm dubia Oraculo suo solvenda proponerentur; non esset quòd *Saulus*, (jam belli aleam experiri cogitans, & ambiguæ spei tædio & cruce tortus) Deum sibi per *Urim* non respondisse quereretur. 1 *Sam.* 28. 6. Nam proculdubio, *Saulo* consulente, Pectoralis gemmæ vel solito & communi, vel insolito & divino, splendore emicuêre.

Nè verò in immensum diffundatur sermo, varia hæc sententiarum capita, unâ utpote cervice sustentata, hoc ictu unico demetere possimus. Lapidibus Pectoralis partem & sortem nullam in responsis Dei Pontifici tradendis datam fuisse, satìs è [a] supra dictis exploratum habeamus. Quibus tamen (nè evasionem quærenti vel rima pateat) addo insuper testimonium *Sirachidis*. Cap. 45. v. 10, 11. ubi de Sacerdotis Summi ornamentis ex instituto agens, de *Pectorali judicii*, de *Urim* & *Thummim*,

[a] *Vid. Cap.* 4. *Sect.* 1. *pag.* 34, 35, 36.

mim, de *lapidibus* insculpta Tribuum nomina gestantibus, aliísque ad Pontificis ornatum spectantibus, verbis differit specialibus. Quibus innuit *URIM* & gemmas, æquè ac cætera (de quibus loquitur) dignitatis pontificalis ornamenta, res fuisse non nomine tantùm sed & numero distinctas & separatas. Neque contrarium evincunt textûs illius *Levit*. 8. 8. ab adversariis in sententiæ suæ patrocinium vocati verba: nam ibi *Pectoralis* tantùm & *Urim* mentio facta est, vel quia longum esset singulas gemmas nominatim enumerare, vel quòd gemmæ indivisæ manerent Pectoralis partes, adeóque nomine suo facilè supponerentur: At *Urim* & *Thummim* Pectoralis appendices potiùs fuerint quàm partes, illius ornamenta veriùs quàm membra: unde & Sacerdotem aliquando sine *Urim* & *Thummim*, nunquam verò sine gemmis illis extitisse legimus. *Ezræ* 2. 63.

Non peccârim forsan in veritatis aut modestiæ leges, si rationes allatas aliarum sententiarum vanitatem satìs redarguere & senserim & dixerim. Quidni itaq; (eliminatis conjecturis hisce quas fiducia cæca peperit, & credulitas supina nutrivit hactenus) *hypothesis* nostra in earum locum & fidem succedat? saltem quoad aliam, cum seipsâ & Scripturis magìs consentientem, docti in medium ferant; eámque argumentis assensu dignis muniant. Quotusquisque enim est literarum non planè rudis, qui opiniones novas, fronte tantùm & fiduciâ firmatas, vitiosâ nuce emerit? In Argumento difficili & impedito, aliter tantùm opinari, quid nisi aliter nugari?

SECT.

SECT. 9.

Ad ſententiam noſtram ſtatuminandam oſtenditur Urim & Theraphim *voces eſſe cognatas, ſeu ejuſdem ſignificationis.*

CUm diſcrepantia nominum (quæ publici habentur rerum indices) naturarum diſtantiam inferre ſoleat; nonnulli forſan ea quæ dixi omnia fabularum fide accepturi ſint, quòd vocabula illa, *Urim* & *Theraphim*, nullâ vel ſoni vel ſensûs affinitate cohærere videantur. Quò itaque huic præjudicio obviàm eam, & Hebræorum *Urim* à fatidicis ſeculi *Theraphim* formam & originem accepiſſe clariùs pateat; probaturus ſum voces haſce (contra quàm ſentit *docti pars magna chori*) penè ſynonymas eſſe, & ſub maximæ diſcrepantiæ larvâ ſummam ſignificationis ſimilitudinem tueri. Huic operi eo majore animi intentione incumbendum cenſeo, quoniam ea ſignificationis ſimilitudo argumenti haud contemnendi locum non immeritò teneat, quo probemus per utraque vocabula imagines figuræ & usûs cognati intelligendas eſſe; quamvìs nomen *Theraphim* malè plurimùm audiat, eò quòd ſimulachris apud gentes, unde futurorum auguria ſumere ſolebant, frequentiùs in ſacris tribuatur.

Quàm minimo verò ſensûs intervallo *Urim* & *Theraphim* diſtare, clarum liquidúmque fuerit, poſtquam genuinam & Grammaticalem utriuſque vocabuli ſignificationem paucis explicatam & probatam dederim.

Initia itaque à voce *Urim* capiam: eam autem non *lumina* primariò & propriè ſignificare, ſed *ignes*, neminem, non planè hoſpitem inter Hebræos, præterit. Hunc equidem vocis hujuſce ſenſum Interpretes plerique omnes (quod miror) taciti præterire, eámque

per *lumina* tantùm transferre solent: at germana nominis notio interpretationem aliam efflagitat. Nam אוֹרִים quidem *lumina* directè & propriè significare, atque ità reddi, *Psal.* 136.7. nôrunt & fatentur omnes, quibus animi primâ literaturæ Hebraicæ tincturâ imbuti. Nec minùs in aperto est, אוּרִים *ignes*, directè & ex primâ vocis intentione, denotare; *lumina* verò non nisi indirectè & ex consequenti: quatenus nimirum pro *ignibus* sumitur, qui lucem fundere solent. Sed neque vox *Urim* (modò vocis illius potestati paulò curiosiùs attendamus) *ignes* significat, qui in cineribus aut carbone aliquo inertes jacent, & morti proximi, utpote nullo flabello animati; sed ignes flammantes & splendorem lætiorem projicientes. Ità *Mercerus*: *Significat*, inquit, *vox* אור *flammam vel focum in quo ignis lucet*: asserit & *Schindlerus*, vocem eam *ignem accensum seu flammantem propriè denotare*. Unde differt à vocabulo affini אֵשׁ quod *ignem* notat simpliciter spectatum, sive festivioris alicujus flammæ pompâ triumphantem, sive humiliori radio in scintillulâ emicantem. Atque hoc discriminis inter voces hasce ipsa Dei verba ratum facere videntur: Jes. 50. 11. *Ecce vos omnes accendentes* אֵשׁ *ignem*, *cingentes vos scintillis*, *ambulate* בְּאוּר אֶשְׁכֶם *in flammâ ignis vestri*: prout transtulit doctis. *Mercerus*, in voc. אור. Optimè itaque *Arias Montanus*, in Tract. Aaron. *Haurim, inflammationes & illuminationes reddere possumus*. Ad rem hanc die mediâ clariorem probandum, argumentis contendere nemo debet, nemo potest.

Quod ad vocem *Theraphim* spectet, me facilè persuasum habeo, quòd vocabulum Hebraïcum sit, vel (quod proximè abest) Chaldaïcum, & pro *Seraphim* (levissimâ

vissimâ & sæpius usitata, mutatione S. in T.) apud Orientalium nonnullos olim usurpatum. *Seraphim* autem *urentes* vel *inflammantes* sonare, nec Magistros fugit, nec Magistrorum pueros. Unde & *Ægyptii* antiquissimi, ignes sub nomine *Seraphim* coluêre; authore *Stuckio*, lib. *de Sacrific. Gentil.* pag. 101. Si itaque *Theraphim* & *Seraphim* voces sint eædem, dialecto tantùm & gentium usu distinctæ; vel luscus statim percipiat *Theraphim* & *Urim* vocabula synonyma esse & significationis affinitate conjunctissima: cùm *URIM ignes accensos* & *flammantes*; *THERAPHIM* verò vel Seraphim, *Urentes* vel *Inflammantes* denotet.

In hanc autem de vocis hujusce *Theraphim* origine sententiam descendere consultissimum haberem, si me nil aliud moveret, præter ipsam vocis conditionem (nam formam & legem vocum Hebraïcarum adamussim exprimit) & tam facilem, expeditam, & è proximo petitam nominis rationem. Sed rationes graviores in promptu habeo, quibus *Theraphim* non sono tantùm & specie, sed origine & verè Hebræum vocabulum esse me probare posse confido.

Harum prima hujusmodi est. Omnium aliorum idolorum antiquissimorum, quæ in Scripturis memorantur, nomina, Docti ab Hebræo, leviter per dialectum mutato, derivanda sentiunt. v. gr. *Baal*, *Ashtaroth*, *Succoth-Benoth*, *Molech*, *Baal-Peor*, *Dagon*, *Milcom*, *Baal-Berith*, *Nergal*, *Adrammelech*, & hujusce furfuris alia. Hæc enim idola novissimis post diluvium seculis (quibus linguæ Hebrææ usus apud Orientales nondum exoleverat) primordia debuisse, & titulos suos post multa secula retinuisse, non vani credunt. Quidni itaque vocem *Theraphim*, ævi paulò antiquioris, à radice aliquâ Hebraïcâ, (sub ea forsan

tempora quibus antiquissimus Orientalium cultus simul & lingua à primævâ puritate abire cœperant) pullulâsse crederemus?

Secundó. Circumstantiæ illæ insignes, quibus *Seraphim* & *Theraphim* in Scripturis conveniunt, sat probant ea ejusdem familiæ vocabula esse, & literæ tantùm unius distantiâ ab invicem separata. Nam primó. Vox *Seraphim*, dum substantivè sumitur & nominis proprii locum habet, nunquam nisi numero multitudinis in codice infallibili usurpatur: idem & de voce *Theraphim*, *Kirchero* aliísque observatum. Deinde, *Seraphim* antiquissimus fuisse videtur Angelorum titulus; quem itaque *Isaias*, cap. 6. ità usurpavit, quasi usus quotidianus nomen illud veteribus *Judæis* familiare admodum reddidisset. *Theraphim* etiam symbola fuisse in Angelorum honorem & memoriam facta, cùm se dabit occasio, probaturi sumus.

Tertió. Ægyptiorum *Serapis* [quem ejusdem cum Hebræorum *Theraphim* generis imaginem fuisse statim ostendimus] à *Seraphim* nominis sui originem petiit. Indè autem nominis rationem petendam censeo. (1°.) Quia blanditur proxima nominum similitudo: quæ sola cùm de etymologiâ nominum antiquitatis remotissimæ sententia ferenda sit, plurimùm valere & solet & debet. (2°.) Antiquitas primas inter Dei Angelos τοῖς *Seraphim* tribuere, eósque *stellas matutinas* quasi primæ magnitudinis, & cœlestis illius Exercitûs Duces & capita, habere solita est. *Ægyptii* etiam eorum *Serapim* (in cujus honorem icunculas illas, suo nomine celebres, fabricârunt) tanquam Angelorum, quanquam malorum, principem observârunt: prout liquet è verbis illis *Porphyrii* in libro suo *de philosophiâ ex Oraculis*, apud *Theodoretum*, Serm. 3. *de Diis & Dæmonibus:*

Dæmonibus: Τοὺς δὲ πονηροὺς δαίμονας οὐκ εἰκῇ ὑπὸ τὸν Σάραπιν ὑποπτεύομεν. i. e. *Malos autem Dæmonas haud temere ſuſpicamur ſub Serapidis eſſe poteſtate.* Et poſt pauca, de Dæmonibus loquens, addit, Μήποτε οὗτοι εἰσὶν ὧν ἀρχεῖ ὁ Σάραπις; *Anne hi ſunt quibus Sarapis imperat?* (3°.) Docti, alios è Divorum Ægyptiacorum grege, viz. *Iſin, Oſirin, Amon,* (de quo *Jerem.* c. 46. 25.) ab Hebræo nomina derivâſſe ſentiunt. In cujus rei fidem conſulant curioſi *Schedium* de *Diis German.* p. 236. *Jacob. Ouzel,* animadverſ. ad *Minut. Fel.* p. 119 & 120. *Gualmyn.* in not. ad lib. 1. de *vit. & mort. Moſ.* cap. 10. (4°.) *Serapum* in *Ægypto* uſus, (concinente toto literatorum choro) antiquiſſimus fuit, cum iſtis penè populi cunis ortus; cùm linguæ Hebrææ uſus haud adeò exoleverat, nec nitoris primævi jacturam adeò gravem fecerat. (5°.) Sententiis conjunctis concedunt literati, *Ægyptios* à *Miſraim* & filiis ſibi proximis (unde genus propagârunt) inſtructos, fictilium quarundam imaginum in Sacris uſum primos inſtituiſſe. Unde ſuſpicari pronum eſt, eos, utpote ſermone Hebræo non multùm vitiato uſos, iſtiuſmodi ſimulachris titulum Hebræum impoſuiſſe, eorúmque poſteros (religione vel conſuetudine haud facilè exuendâ ductos) illum per annos plurimos retinuiſſe. (6°.) Non deſunt erudita quædam nomina huic ſententiæ ſubſcripta, quæ momenti nonnihil illi attulêre. Nam Ἑβραΐζοντες *quidam* (fatente *Kirchero*) *Serapis à* שְׂרָפִים *deducere conantur: dicunt enim,* inquit ille, *ſimulachrum Serapidis fuiſſe ad ſimilitudinem Seraphinorum, quos in templo poſuiſſe Salomonem legimus, conſtructum.* In eandem forſan ſententiam plures pedibus ituri eſſent, niſi quòd ſcrupulum injiceret terminatio vocis *Serapis*, quâ paululùm

recedit ab Hebræorum *Seraphim*. At operis exigui fuerit ſcrupulum illum eximere: nam terminationem illam (exiguâ unius literæ diſtantiâ ab Hebræo remotam) vel vetuſtati temporis, vel peculiari linguæ aut Theologiæ Ægyptiacæ ingenio facilè tribuamus: præſertim cùm particula [*is*] pleraque alia claudat Deorum Ægyptiacorum nomina; prout indicant *Iſis*, *Oſiris*, *Apis*, *Anubis*, &c.

Satìs quæ jam dixi probant vocem *Serapis*, quamvìs ſermone Ægyptiaco tritam, genere Hebraïco oriundam eſſe. Cùm itaque *Serapis* voci *Seraphim* ortum referat, quidni & *Theraphim* indè etiam genus deduxiſſe ſtatuamus; cùm vocabula illa tam arctâ ſoni affinitate uniantur, quòd *Serapis*, modò ore blæſo quiſpiam enunciet, *Therapis* prodeat; & materiæ, formæ, & rituum circa utraque ſimilitudo, ea iiſdem parentibus prognata ſatìs atteſtentur? Hujus autem ſimilitudinis exempla aliqua verbis *Kircheri*, ea è veterum *Rabbinorum* & *Arabum* fide referentis, tradita ſubjungam. *Quemadmodum*, inquit, *Theraphim ex variâ materiâ, ſub certo aſtrorum poſitu conſtruebantur; ſic & Serapis ex omni lignorum, lapidum & metallorum genere conſtituebatur.* Theraphim *non fiebant ſine ſanguine humano, nec &* Serapidis *idola in ſacris Mithriacis. Iterum* Theraphim *paſſim phylacteriorum loco geſtabantur, quod & de* Serapis *idolis, legimus factum eſſe.* —— *Erant etiam* Theraphim *idola quæ reſponſa dabant, cujuſmodi &* Serapes *ſive* Iſias *ſtatuas fuiſſe, alibi fusè probabitur.* —— Theraphim *denique ferè ſemper formâ faſciis involuti pueri, & ad portandum idoneâ apparabantur,* —— *cujuſmodi figuram quoque habuiſſe* Serapes, *teſtantur.* &c. hactenus *Kircherus*, Oedip. Ægypt. Tom. I. p. 260.

Quartó. Cùm Deus *URIM* in Pectorali reponi jusserit, Eum nec rationem nominis nec naturam rei *Mosi* explicuisse legimus: cùm tamen plurimas alias cultûs ceremonialis apiculas, earúmque sæpius rationes verbis penè multis & apertis explicatas dederit; & *URIM* (sive nominis mysterium, sive rei ipsius religionem & usum spectemus) alia omnia Legis instituta longo post se relinquat intervallo. Hujus silentii tam singularis, ipse, omnem in partem versans animum, rationem vel minimam comminisci nequeam; ni dicam *Mosem*, Pontificem, aliósque forsan nonnullos qui sci2entiâ & firmatâ in Deum fide cæteris antecellerent, *Urim* & *Theraphim* naturæ & usûs cognati instrumenta, & ἰσοδυναμοῦντα seu potestatis consimilis vocabula esse, facilè & sine ope interpretis intelligere potuisse.

Quintó. Quamvìs *Micha* & fortasse *Israëlitæ*, ut cultum suum ad Mosaici ideam fingerent, Dei *URIM*, inter alia sacra simulaverint; vocabulum tamen *Theraphim* à seculo receptum, retinere non dubitaverint. Cujus facti (modò penes me sit illius judicium) hanc præcipuè rationem assignandam dixerim; quòd nempe *Urim* & *Theraphim* imagines figurâ & officio consonas, & significationis consimilis vocabula, apprime nôrint. Nam aliter idem cultûs Mosaici (ad cujus exemplar sua omnia exigebant) studium, ad nomen *Urim*, æquè ac *Ephod* & Oraculi instrumentum, in sacris suis retinendum proculdubio devinxisset.

Sextó. Sententiæ aliæ de vocis hujusce origine à [a] *Bolducio*, [b] *Riveto*, & [c] *Kirchero* traditæ, nullo veri colore tinctæ videntur. Me verò ad earum omnium vanitatem, multo

[a] *Lib. 3. de Eccles. ant. Legem. c. 9. & Com. in Job. c. 21. 29. & 26. 5.*

[b] *In Genes. 31 & Hos. 3.*

[c] *Oedip. Ægypt, Tom. 1. Synt. 4. cap. 3.*

cum

cum ſudore, coarguendum teneri iniquum arbitror; utpote quas illi nullo argumento firmatas proferunt vel nulli proximo. Opiniones autem quæ merum exercent in mentes humanas imperium eâdem levi operâ rejici poſſunt, quâ proponi. *Kircheri* ſolius ſententiam, ad quam ſtabiliendam penè omnes ingenii & eruditionis ſuæ nervos intendit, propoſitione & brevi refutatione dignam habeo. Quid itaque ſibi hâc in re viſum fuit, ipſum propriis verbis referentem audiamus. *Sciendum eſt*, inquit, *hanc vocem* Theraphim *nequaquam Hebraicam eſſe (etſi formam idiomatis Hebraici aliquo modo affectare videatur) ſed merè externam eſſe & adſcititiam: quod vel indè patet, quòd hæc vox extra Scripturam apud Hebræos Doctores nuſquam uſurpetur, nec cum hâc ſignificatione* [idoli nempe divinationi inſervientis] *ullibi in ſingulari reperiatur. Quæritur igitur qualis ſit hæc vox? Reſpondeo, eſſe Ægyptiacam, idémque eſſe quòd Serapis.*

Huic opinioni, quòd hâc duplici ratione dotatam viderat, ſe mentem ſuam deſpondiſſe fatetur. Prima ſic habet: *Serapidum cultu in Ægypto vigente, contigit*, inquit, *ut Abrahamo ibi commorante, domeſtici ejus Ægyptiis commixti; tum multa alia, tum maximè Serapides hoſce, queîs mira Ægyptios patrare videbant, admirarentur, & ſuſpicerent: ſiquidem dæmone eos animante, varia conſulentibus & interrogantibus reſponſa dabant, felicitatémque eorum cultoribus in omnibus ſpondebant actionibus. Curioſitate itaque ac felicitatis participandæ deſiderio inſtigati Hebræi Abræ vernaculi, ſubitò ad hoſce Ægyptiorum cultus animum adjecerunt. Abrahamo verò in patriam redeunte, ſervi, comparatis idolis & imaginibus dictis, reduces in patriam ſuam facti, conceptos in Ægypto errores paulatim diſſeminantes*

nantes apud Chaldæos & Babylonios, mox ingentem execrabilium Deorum sobolem pepererunt. Hisce, paucis interpositis, hæc addit, pag. 260. *Cùm itaque Hebræo-Chaldæi in Ægypto Serapidis cultu imbuti, Serapis nomen frequenter ingeminari audirent; & ipsi idola ejus unà cum nomine in Chaldæam adducentes, id sibi proprium fecerunt; eas imagines, quas Ægyptii Serapes illi (ש aut ס in ת mutato) תרפים appellârunt; quæ vox postmodum penitus juris Hebraici facta, & ם finali ob similitudinem in ס mutato, pro Theraphis Theraphim dicta, tandem inter reliquas voces Hebræorum annumerata est. Ex his itaque manifestum est Serapis & Theraphim idem esse nomen. Secunda,* inquit, *ratio quâ Theraphim & Serapis idem esse credamus est rituum circa utraque similitudo.* Eos autem hoc in loco omittendos censui, quoniam eos, ante paginam unam aut alteram, ipsis Authoris verbis dedi, unde Lectoris animus (si ità visum) huc transferre poterit.

Huic operosæ *Kircheri* conjecturæ quò minùs dem manum, sequentia faciunt argumenta.

(1°.) Fidem omnem exuperat *Abrahami* domesticos, (quos Scriptura חניכים suos appellat, *Gen.* 14. 14. rebus divinis sub eo initiatos, & præceptis sacris quotidie imbutos) adeò omni vix auditâ antea nequitiâ coopertos fuisse, ut vel ipsam *Chaldæam* malè facere docerent. Quisquámne credat cœlestes illas animas imam superstitionis Ægyptiacæ fæcem bibere voluisse, & (gehennam de cœlo) pessimæ idolomaniæ pestem è salutiferâ *Patris fidelium* domo, in *Chaldæam, Syriam* & gentes vicinas prodire potuisse? quin potiùs Ratio, (sed & [a] Scriptura) suadet, ut *Abrahami* saltem domesticos ab impietatis Ægyptiacæ lue se puros & immunes conservâsse crederemus:

[a] 18 *Gen.* 19

crederemus: cùm præsertim moram haud adeò longam in *Ægypto* fecerint.

(2°.) Non minùs fidei adversum est, tam paucos ex *Abrahami* familiâ viros, modò superstitioni huic propagandæ se totos tribuissent, *Chaldæam* & *Syriam*, intra paucorum annorum lustra, hâc peste Ægyptiacâ inficere potuisse. Nam scripta Θεόπνευστα indubium faciunt, *Theraphim* magni apud *Syros* sub *Labanis* tempora, æstimata fuisse: quorum temporum certum est *Abrahamum* æqualem fuisse, vel saltem ea non multùm excessisse.

(3°.) A doctis vulgò asseritur, linguam *Hebræam*, (quamvìs alibi vocabulis peregrinis & idiotismo barbaro vitiatam) in *Abrahami* familiâ puram & quasi virgineam permansisse, atque indè veluti gentile quiddam ad posteros transmissam. Longè itaque à verisimili distat, servorum suorum labia ità Chaldaismo corrupta fuisse, quòd *Serapis*, ob pronunciationem magìs operosam & impeditam, in *Theraphim* commutârint.

(4°.) Chaldæam & Babylonem, [*Matrem abominationum*] Deos & cultus alienos primò peperisse, apud doctos penè omnes in exploratis ponitur. Si itaque *Theraphim* in idololatricâ & magicâ Gentium scenâ primas partes habuerint, rationi consentaneum est ut ea (& proinde nomina eorum) Chaldaicis potiùs quàm Ægyptiacis natalibus orta fuisse censeamus.

(5°.) Sudat plurimùm & laborat *Kircherus* in genealogiâ vocis utriusque, *Serapis* & *Theraphim*, à genere Ægyptiaco deducendâ. Nam primò, ab Ægyptiorum [a] *Sor* & *Apis* (si illum audiamus) fit *Sorapis*, deinde *Sarapis*, postea *Serapis*, demum *Therapis*, & tandem aliquando

[a] *Obelisc. Pamphil, l 4. Hierog.* 1.

quando *Theraphim.* At maximam τῷ *Theraphim* cum *Seraphim* conjunctionem esse, eáque sono appositè convenire & quasi concinere, quivis auribus non captus facilè persentiscat.

Rationes allatæ satìs affirmatè loquuntur *Theraphim* & *Seraphim* (quicquid in adversum dicat *Cl. Kircherus*) voces esse Hebraicas; probant etiam me veram nominis illius originem assecutum, in cujus etymologiâ eruendâ tantum sudoris & pulveris frustrà hactenus biberunt [a] *Grammatici.* Cùm itaque *Theraphim* & *Seraphim* specie magìs quàm re differant; satìs indè pateat *Theraphim* & *Urim* (quòd diximus) proximâ significationis similitudine sibi invicem accedere & consentire. Hæc autem nominum tam arcta affinitas & consensus, argumenti gravissimi (ni mea ponderibus parùm æquis æstimem) locum non immeritò habeat, quo *Urim* non minùs naturâ quàm nomine cum *Theraphim* convenire concludamus. Cùm enim *DEUS* novum nomen *Urim*, ejusdem cum vetere *Theraphim* valoris & potestatis, fatidico Pectoralis instrumento dederit; non est quòd credamus Eum, rem eo olim nomine signatam, (simulachrum nempe ad divinationem factum) penitus abdicare voluisse. Certè *DEUS* rei ipsi bellum ἄσπονδον indicere noluit, à cujus nomine (quasi charum habuisset) tam exiguo recessit intervallo.

[a] *Non inveni adhuc apud Grammaticos quid sibi velit hæc vox Theraphim.* R. Eliezer apud Kircher. Tom. 1. pag. 259.

Nè argumentationis hujusce operam, præjudicii alicujus gratiâ, perdam, tribus Objectionibus mihi necessariò occurrendum est. Nam ad sententiam meam de vocum earum [*Urim* & *Theraphim*] synonymiâ refellendam, dici possit; Primò. Quòd nulla ratio vel

meditanti

meditanti veniat, cur imagines parvulæ, nomen illud vulgare *Seraphim*, id eſt, *Urentes* vel *Inflammantes*, ante Legem datam, ſortirentur: ideoque minimè probabile eſt *Theraphim* & *Seraphim* eſſe idem vocabulum, & arcto adeò ſignificationis ſimillimæ vinculo conjungi.

Imò verò ratio obvia eſt, & vel oſcitanti ſe ingerit: ità nempe dictæ ſunt icunculæ illæ, cum reſpectu ad veros Dei *SERAPHIM*, Angelos dico, quorum ſigna & ſymbola, nonnunquam etiam habitacula & μαντεῖα, primitus fuiſſe videantur. Animo facilè præſentio (nec tamen prophetiæ gratiam mihi ſumo) me Lectores vix ullos habiturum, qui fide obviâ, plurimos verò qui effuſis cachinnis, ſententiam tam inopinatam ſint accepturi. Eos itaque per veritatis amorem oro obſecróque, ut linguis animíſque faveant, quoad rationes quæ animum meum, tardum & invitum penè, huic opinioni conciliârunt, ex momentis ſuis judicaverint. Quò verò rationes illæ lumen & robur ſibi addant & accipiant mutuò, eas in claſſes ſuas diſtribuam, dum per quatuor hoſce gradus ad ſententiæ hujuſce probationem aſcendat ſermo.

Primò. *Veriſimile admodum eſt*, Seraphim *nomen Angelorum fuiſſe, à primâ penè temporum memoriâ, crebris Orientalium ſermonibus uſurpatum.* Nam (1°.) Ab *Iſaiâ*, tanquam ordinis angelici titulus, quem *Judæi* ſibi σύγχρονοι ſatìs perſpectum habuerint, familiariter uſurpatur. cap. *6.* com. *6.* *Et volavit ad me unus è Seraphim.* Neque ulla dubitandi ratio ſubeſt, quin nomen hoc πατροπαράδοτον fuerit, à vetuſtiſſimis illis, ad *Iſaiæ* tempora, tranſmiſſum ſeculis, quibus Angeli, frequentes de cœlo nuncii, hominibus ſe conſpiciendos & alloquendos præbuêre. (2°.) Sub

ipſa

ipsa mundi primordia, *ignem flammantem*, Angelicæ præsentiæ symbolum, divinitus institutum legimus, *Gen.* 3. ult. *Collocavit ad hortum Eden, Cherubim* ואת להט *& flammam gladii versatilis.* In quem textum, sic *Rambam*, P. 1. Doct. Perplex. c. 49. *Locus ille intelligendus est juxta illud*; Ministros suos ignem *Lohet* flammantem, *h. e. per* Lahat *ibi intelligendus Angelus qui est instar flammæ:* gladii versatilis; *h. e. versatilis ille Angelus appellatur.* (3°.) Sat constat primos mundi nascentis Patres, eâ fide & religione historiæ sacræ lampada posteris suis continuâ serie tradidisse; quòd titulus ille Angelicus *CHERUBIM* (cujus in historiâ lapsûs Adami prima venit mentio) in sermonem & usum frequentem, *Mosis* seculo transiisse censeatur. Nam indè factum videtur quòd *Moses*, rei illius memoriam literis consignaturus, vocabulum *Cherubim*, nullâ additâ vocis ratione, familiariter adeò usurpaverit. Non itaque vanâ & levi fide ducimur, si & *Seraphim* non minùs in ore populo seculis antiquissimis fuisse, & nominis illius usui lapsûs historiam ansam primam dedisse credamus: nam in eâ dicitur Deus *collocâsse Cherubim & flammeum gladium*, tanquam visibile signum invisibilis Angeli. *Gen.* 3. 24. (4°.) Si Scripturas, antiquissimas Angelorum apparitiones referentes, memoriâ repetamus, proclive fuerit observare eos formam & aspectum non igneum solùm sed flammeum præbuisse. Unde *Buxtorfius*, in voc. שרפים, *Est*, inquit, *Seraphim Angelorum nomen, qui à claritate & aspectûs splendore, quasi flammantes & ignei visi sunt.* (5°.) Nomen hoc, ante alia, Angelis cognatum est & apprime consonum: eò quòd optimè referat eorum naturam agilem, gloriæ & amoris divini zelo ardentem, figuræ corporeæ nesciam, &

ab

ab omni fæce terrenâ remotiſſimam. (6°.) Apud *Platonem*, lib. ult. de Rep. Angeli deſcribuntur Ἄνδρες ἄγριοι διάπυροι ἰδεῖν, *Viri agreſtes aſpectum igneum præferentes*: (nam de Angelis tantùm, locum illum *Platonis* exponendum cenſuit [a] *Clem. Alex.*) Quibus verbis, recepta apud Orientales (è quorum fontibus ſua penè omnia hauſit *Plato*) de Angelis philoſophandi ratio, eorúmq; nomina, anſam feciſſe videantur. (7°.) In propatulo eſt utrumq; titulum, *Seraphim* & *Cherubim*, non minùs apud [b] Judæos quàm Chriſtianos veteres, ex æquo venerabilem, & prima utriuſque nominis initia ipſis *Nili* fontibus obſcuriora. Quidni itaq; *Seraphim* cum titulo *Cherubim* antiquitate contendere, & utrumque *Moſis* ſeculo antiquâ conſuetudine uſitatum fuiſſe exiſtimemus? Si quid itaque in remotiſſimæ antiquitatis receſſu videre datum, ob rationes jam redditas nos facilè perſuaſos habeamus, Angelos titulo illo *Seraphim* ante Legem datam vulgò innotuiſſe, ejúsque uſum, ante omnem hiſtoriæ profanæ memoriam, apud Orientales increbuiſſe.

[a] Οἱ μὲν ἄνδρες οἱ διάπυροι, Ἀγγέλους αὐτοὺς βούλονται. *Strom.* l. 5. p. 592.

[b] *Nam occurrit* Seraphim *in Targ. Jonath. in Ezech.* 1. 8. & *Targ. Hieroſol. in Gen.* 30. 22. & *alibi.*

Secundó. *Probabile eſt homines ſtatuas vel columellas*, [Theraphim *vel* Seraphim *vulgò dictas*] *tanquam ſymbola ad Angelorum memoriam celebrandam, vel eorum præſentiam ſignificandam, in locis præſertim religioni inſcriptis, more antiquiſſimo, poſuiſſe.* In hanc ſententiam an præceps ruerim, vel conſultus deſcenderim, cùm rationes haſce meas conjunctim penſitaverit, Lectoris judicium fuerit. (1°.) Deus præſentiam ſuam, in locis ad rem divinam ſacratis, per Angelos

gelos exhibere solitus est: quâ de re consulat Lector *Hammondum* nostrum, eruditè, ut solet, differentem, in Not. ad *Psal.* 68. *k*, 89. *b*. 104. *c*. & 138. *a*. & in 1 *Cor.* 11. 11. *e*. Jam verò imagines illæ, quibus nomen *Theraphim* factum, huic præsentiæ Angelorum significandæ, iis in locis, (prout simulachra, *Cherubim dicta*, in Templo) commodè satìs inservire poterant. (2°.) Sola hujusce nominis & censûs simulachra semper pluraliter in Scripturis efferuntur; cùm idola pleraque alia semper aut sæpius in singulari usurpentur. v. gr. *Chemosh*, *Baal*, *Milcom*, *Adrammelech*, *Moloch*, *Nergal*, *Dagon*, *Nisroch*, & eorum cognata. Hujus autem discriminis ratio hinc solùm petenda videtur: imagines, *Theraphim* titulo celebratæ, non uni alicui Heroi aut Divo, prout Gentium idola; sed ordini cœlesti, τοῖς *Seraphim* nempe, nullo cum discrimine consecratæ fuerant. (3°.) Constat è *Judic.* 17. 4, 5. *Micham Ephod* & *Theraphim* comparâsse, diu antequam ad *sculptile* & *conflatile* effingendum animum appulisset. Quid verò, nisi quòd *Theraphim*, præ aliis, præsentiæ Angelicæ symbolum, adeóque notam & characterem domûs religioni sacræ peculiarem, habuisset? (4°.) Modò שנות עולמים (utì loquitur Psalmista, *Psal.* 77. 10.) annos antiquorum seculorum in memoriam revocemus, constabit Deum, per frequentem Angelorum apparitionem & oraculorum eorum ministerio traditionem, commercium & consuetudinem cum Sanctissimis mundi Patribus exercuisse. Quo favoris divini pignore in ea usque tempora gaudebant Judæi, quibus Propheta *Zacharias* rebus humanis exemptus erat; nam tum primùm ὐκ ἴσχυον οἱ ἱερεῖς ἰδεῖν ὐκ ἔτι ὀπτασίας ἀγγέλων, *non potuerint Sacerdotes ampliùs visiones Angelorum cernere*: utì Author est

Epiphanius in vit. Zachariæ. Ideóque non abſimile eſt vero, Patres illos inſtrumenta quædam, decorâ (prout ſeculi ruditas ferebat) ſpecie ficta, quaſi parvula quædam ſacella & habitacula, hoſpitibus illis cœleſtibus dedicâſſe: vel ut eorum præſentiam indicarent, memoriam celebrarent, vel ut ex iis reſponſa ſua, honeſtâ quâdam ſolennitate, traderentur. Capit hæc opinio fidem aliquam ab exemplo *Jacobi*, qui Angeli ſibi apparentis memoriam, ſtatuæ (quæ proximè abeſt à *Theraphim*) erectione, conſecrâſſe dicitur. *Geneſ.*28. 18. (5°.) Quamvìs *Theraphim* imagines fuiſſe, & in frequentem apud idololatras alióſque uſum veniſſe, apud doctos omnes in confeſſo ſit; ea tamen ab omnibus cujuſcunque ordinis imaginibus, æquè ac *Cherubim*, nomine proprio & expreſſo diſtincta & ſeparata in Scripturis perpetuò reperiamus. Ex. gr. dicitur *Joſiah abſtuliſſe* את התרפים ואת הגללים *Theraphim & ſimulachra.* 2 *Reg.*23. 24. prædicit Propheta populum manſurum *ſine* מצבה *ſtatuâ — & ſine Theraphim.* Hoſ. 3. 4. *Michæ* etiam *Theraphim* ſemper ab illius *ſculptili* & *conflatili*, diſertis verbis diſtinguuntur. *Judic. cap.* 17. & c. 18. Textus hiſce, ni fallar, germanus occurrit, 1 *Sam.*15.23. ואון והתרפים הפצר, quem ſic transferendum cenſeo, *Et tranſgreſſio ſicut idolum & Theraphim.* Nam vocem אָוֶן vim illam aliis in locis obtinere nôrunt omnes, qui vitæ aquas ex ipſo fonte haurire ſolent: & ſi eandem ei poteſtatem hoc in textu deferamus, loci ſenſus ſpiritu & emphaſi plenior, & conjunctio τῶ און cum affini *Theraphim* magìs concinna & rationi noſtræ conſona, futura eſt; quàm ſi verbum illud, cum interpretum vulgo, de *iniquitate* interpretemur. E quibus omnibus in proclivi eſt colligere

gere, *Theraphim* simulachra fuisse non minùs usu quàm nomine à cæteris è mediâ idololatriâ petitis idolis distincta; eáque non ad cultum Numini alicui (prout simulachra alia) sed honorem innocuum Angelis per ea deferendum, primitus instituta; atque indè nomen singulare retulisse, ac semper retinuisse. Atque eâ forsan ratione, seri Hebræorum veterum nepotes umbram aliquam hujusce inter *Theraphim* & imagines alias discriminis retinuissent, etiam cùm ab honestis Patrum suorum moribus, Dei veri cultu & primævo τῶν *Theraphim* usu & fine, plurimùm declinâssent. (6°.) Sententiam *Cl. Grotii* de antiquis *Theraphim*, à nostrâ haud multò diversam abire, probant verba sua in *Judic.* 17. *Theraphim est vox media, ad bonas malásque imagines pertinens. Hanc interpretationem si sequamur, dicemus hæc Michæ Theraphim vocari* אלהים i. *Angelos, quia Angelos significabant. S. Hieronymo* etiam hâc in re, leni facilique utimur patre, utì liquet è verbis suis, quæ suo in loco Lectori reddimus.

Tertiò. *Probabile est Angelos præsentiæ suæ testimonia circa* Theraphim *præbuisse, atque indè veri Numinis cultores, seculis antiquissimis, quandoque allocutos fuisse.* Malè metuò nè Lectores nonnulli, primis suis cogitationibus plus æquo tribuentes, mihi talia afferenti vanitatis & temeritatis summæ labem imprimant, nec me mendacio vel specioso & probabili fidem accommodare censeant. Eos itaque, ut primos illos & (pace suâ dictum esto) malè consultos animi fervores atq; impetus temperare velim; quò fœliciùs rationes hasce, quibus animum sic induxi meum, æstimare valeant.

(1°.) Plurimos veri Numinis cultum professos, simulachra, hoc titulo nota, summo in loco & honore

 habuisse

habuiſſe liquet; qui tamen idolis aliis omnibus inimicitias indixerint longè maximas. *Theraphim* enim *Labanum* maximi feciſſe conſtat, qui tamen Jehovæ nomen pronâ ſemper & ſubmiſsâ reverentiâ uſurpârit; Eíque ſe omni obſequio devotum ſemel atque iterum ſanctè teſtatus eſt. *Rachel* etiam (quam *duo vel nemo* hactenus inter idololatras poſuêre) tantâ *Theraphim* habendi cupiditate & zelo arſit, quòd ea, etſi furto & mendacio redempta, chara non duxerit. *Michah* inſuper effuſiſſimo in *Theraphim* ſtudio & affectu ferebatur, quod è dictis & factis ſuis in hiſtoriâ memoratis ſatìs pateat; eum tamen à ſummâ illâ idololatriæ & perfidiæ in Deum infamiâ, quâ ſtetit hactenus, me ſatìs vindicâſſe cenſeo. *Danitarum* etiam animi eâ *Theraphim* habendi cupidine igniti & accenſi fuerint, quòd ea manu factâ armíſq; ſumptis eripere non dubitârint: quaſi imaginum earum religio furtum ſuum in virtutis nomen adoptare potuiſſet. A plurimis etiam conceditur, *Iſraelitas*, quamvìs inter planè Ethnicos & Idololatras minimè reponendos, *Theraphim* habuiſſe. Imò *Theraphim* in ipsâ *Davidis* aut *Sauli*, & forſan *Abrahami* familiâ, locum & pretium habuiſſe videantur. 1 *Sam*. 19. 13. Quando itaque tot perſonæ, ab omni cultûs alieni ſpecie & odore abhorrentes, tanto ſtudio ſibi *Theraphim* comparârint, eáque affectu religioſo proſecutæ fuerint; haud adeò in facili eſt dicere, quâ mente ità fecerint, niſi quòd *Theraphim* præſentiæ Angelicæ pignora habuerint, atque indè reſponſa de arcanis & futuris(quorum deſiderio ad inſaniam uſq; flagravit mundi ruditas & infantia) quandoque acceperint.

(2°.) *DEUS* olim (ſaltem cùm temporum iniquitas omnem ad Pontificem aditum intercluderet) reſponſa per *Theraphim* dare conſueverat. Cùm enim

Danitæ

Danitæ de *Michæ Theraphim* famâ accepiſſent, ad ejus Sacerdotem (incerti an Deus cœptis ſuis affuturus eſſet) conſilii divini exquirendi gratiâ ſe ſtatim conferunt: *Rogantes eum, ut conſuleret Dominum, ut ſcire poſſent an proſpero itinere pergerent, & res haberet effectum.* Judic. 18. 5. At proculdubio non eò ſtultitiæ deploratæ deſipuiſſent *Danitæ*, ut *Jehovæ* reſponſa è *Theraphim*, & quaſi uvas è ſpinis expectarent, niſi reſponſa eo medio quandoque tradita in ſpem aliquam eos adduxiſſent. Deum autem non niſi per Angelos, è *Theraphim* aut *Urim*, ſuo nomine & vice loquentes, reſponſa olim dediſſe, alibi probaturi ſumus.

(3°.) *Labanem* & *Micham Theraphim* auguſto *Elohim*, i. e. *Deorum* ſuorum titulo decorâſſe legimus. *Geneſ.* 31. 30. *Judic.* 18. 24. Cùm autem eorum animas à nigerrimâ πολυθείας maculâ puras & immunes aſſeruimus, ſuadet ratio ut eos titulum illum, Angelorum tantùm gratiâ, τοῖς *Theraphim* impertire voluiſſe crederemus. Nam *Elohim* antiquiſſimum fuiſſe apud Hebræos Angelorum titulum per varios Scripturæ locos edocti ſumus, viz. *Pſal.* 86. 8. 1 *Sam.* 28. 13. *Zech.* 12. 8. *Job.* 1. 6. *Pſal.* 82. 6. & 89. 6. Quibus in locis Hebræum אלהים, Chaldæus per אנגלי exprimit vel מראביא Angelos. Apud LXX etiam vocem eam vocabulum ἄγγελοι non ſemel interpretatur, ut *Pſal.* 97. 7. & alibi. Hi textus eorúmque affines, verbis illis *Origenis* anſam fecêre Εὑρίσκομεν ἀγγέλους διὰ τὸ θείους εἶναι καὶ θεοὺς ἐν ταῖς ἱεραῖς ποτὲ ὀνομαζομένους γραφαῖς. l. 5. *cont. Celſum.* Huc faciunt *Grotii* verba in Mat. 1. 20. *Hebræi ſpiritus iſtos qui inter Deum rerum opificem hominésque ſunt interpoſiti, modò* אלהים *modò* מלאכים *vocant: quorum illud Græcè* θεοὺς, *iſtud* ἀγγέλους *ſignificat. Atque indè eas appellatio-*

 nes

nes ſumpſit Pythagoras, &c. Cùm autem nec *Laban* nec *Micha*, (quod diximus) neq; ulli[a] alii forſan *Theraphim* cultu divino affecerint; indè conjecturam capere fas eſt, eos nomen illud impoſuiſſe gratiâ Angelorum, qui in iſtis *Theraphim* illuſtria quædam præſentiæ ſuæ documenta quandoque dederunt. Certè hanc tituli illius rationem Optimo *Grotio* arriſiſſe, probant verba ejus in Explicat. Decalog. *Ob communem opinionem incluſi Spiritûs divini, Labani, illa quæ modò nominavimus Theraphim, vocantur* אלהים, *Dii Labanis.*

[a] *Utrùm ut Dii colerentur Theraphim, utcunq; Dii dicti, an verò divinationis tantùm inſtrumenta haberentur, vetus eſt inter Magiſtros controverſia.* Seld. de Dîs Syr. Synt. 1. c. 2.

(4°.) Ex infallibili Scripturarum fide certum habemus, Deum conſilia ſua per Angelum aliquem, qui perſonam ſuam tenuit, ſæpius ante Legem enunciâſſe: cùm nempe rudiora mundi ſecula Numen in templis ullis Sibi dicatis, cultu elegante propitiare nondum didiciſſent. Ideóque veriſimile eſt Angelos, cùm Interpretum divinorum partes agerent, è ſimulachris quibuſdam (quæ Veteres Deo & Nunciis ſuo nomine agentibus ſacra voverant) tanquam parvulis ſacellis, reſpondere ſolitos: Forſan ut cùm ſimulachro aliquo tanquam velo obducti eſſent, infirmi hominum animi oculíque ab excellenti præſentiæ Angelicæ majeſtate & ſplendore vehementi minùs læderentur. Cùm enim Angelos ex Arcâ parvulâ & anguſto Pectoralis duplicati panno reſponſa quandoque dediſſe compertiſſimum ſit, nihil infra ordinis illius ſanctiſſimi dignitatem poſitum meditor, ſi eos ex imagine parvulâ, ſibi ſecundùm Deum ſacratâ, voces propheticas quandoque edidiſſe ſentiam. Neque eſt quòd quiſpiam infame ſimulachri nomen, opprobriis & maledictis onuſtum, mihi

mihi in mentem jam revocet: quicquid enim mali aut inhonesti hodie in imaginis sacræ nomine, hominum superstitioni eorúmque animis præjudicio aliquo puerili occupatis, in solidum tribuendum est.

(5°.) Satìs è Scripturis, plurimísque Veterum testimoniis, in hoc opusculo ad Lectoris fortasse nauseam sparsim accumulatis, innotescit, Dæmonem per responsa ex imaginibus, specioso *Theraphim* vel *Seraphim* superbientibus nomine, data, populi fidem sæpius fefellisse. Suadet autem ratio, ut tutam & frequentem illam, sub amico τȣ̃ *Theraphim* nomine, populum fallendi viam, ex hâc solâ occasione initium petiîsse crederemus. Nempe *DEO OPT. MAX.* sub prima mundi secula, in more erat, ut, per verba è simulachris, *Theraphim* titulo distinctis, tacta, populi animis Numinis præsentis sensum incuteret, eósque rebus in angustis cadentes aut sollicitos erigeret & illuminaret. Cùm itaque Diabolus populum propheticis hisce imagunculis facili fide & affectu adhærere senserat; ut nubem eò densiorem fraudibus suis objiceret, ipse tandem author extitit, ut mystæ sui statuas figuræ consimilis fabricarent; curavit etiam ut iisdem (quantùm simulare datum) divinitatis insitæ insignibus, & recepto Angelorum lucis nomine, inclarescerent. Nempe satìs nôrat egregius ille fallendi artifex, rudiorem populum (quorum judicii acies ultra rerum superficiem & nomina vix penetrat) mendaci specie & auspicati nominis omine delusum, *Theraphim* pronâ semper fide & affectu amplexari velle; quanquam nihil ex pristinâ dignitate præter nominis honesti speciem retinuissent. Nec certè verisimile est Diabolum ex imagunculis oracula sua fundere, aut eas ab ordine Angelico denominare voluisse; nisi quòd probè nôrat no-

men *Seraphim*, & imagines eo titulo claras, primam apud populum gratiam tenere; & Se faciliùs populo imponere posse, si nomen illud Angelicum Oraculis suis mendacibus honestâ specie prætenderetur: prout nec adultera moneta *Cæsaris* titulum vultúmque, tam vivis expressum characteribus, ad populum fallendum gerere voluit; nisi quòd aurum & argentum sincerum, tam augustis signata typis, hominum studia & fidem demereri soleant. Huic etiam de primâ *Theraphim* origine conjecturæ succurrit, quòd vix credibile sit populum tantam insaniam insanire potuisse, ut simulachra parvula Angelorum titulo condecorarent, & eorum responsa animo tam securo indè expectarent; nisi quòd Angelos ità olim respondisse, indiciis haud obscuris compertum habuissent; adeóque Dei veritas (ut fieri amat) Diaboli mendaciis & populi erroribus colorem & occasionem aliquam præbuisset.

(6°.) In eandem mecum sententiam concurrunt viri aliqui, haud ultimum inter doctos locum tenentes. Nam *J. Gaffarellus* lib. *inauditarum curiositatum*, utì vocat, cap. 3. opinatur "*Theraphim* figuras fuisse à "*Mose* legislatore permissas, à *Labano* aliísque Ori-"entalibus ante Legem piè usurpatas: quibus medi-"antibus voluntatem suam Deus non raró patefe-"cit: & *Cherubinorum* & *Seraphinorum* figuras fuisse "generis ejusdem. Sed hujusce dogmatis, tanquam impii & precarii maximè, gratiâ, eum verbis aceto tinctis perstrinxerit *Rivetus*, Exercit. 32. in Genes. Ei tamen sententiæ subscripsit Author quidam Persicus, cui *Hamahalzel* nomen, à *Gaffarello* laudatus, in hæc verba; "Proculdubio, Patriarcharum temporibus "erant imagines vel statuæ quædam mirabiles, per "quas DEUS voluntatem suam populo suo patefe-

"cit.

" cit. Moris forsan hujusce antiquissimi memoriam altam, sed superstitione vitiatam, retinuerunt veteres *Arabes* qui *Angelos & idola, quæ vel à Deo vitâ inspirari credebant, vel Angelorum sacella esse, ac ab iis animari, Dei filias vocabant*: referente *Cl. Pocockio* in *Abul. Faraj. de Arab. morib.* p. 89. Sed hæc omnia logi proculdubio & somnia videbuntur iis, qui tempora antiquissima ex præsentis seculi moribus & conditione æstimare solent.

Quartò. *In probabilium etiam classem referendum censeo quòd simulachra hæc in Angelorum, quorum symbola & quasi tripodes erant, titulos tandem successerint, & à Syris aliisque Chaldaismo tinctis Theraphim, loco Seraphim, vulgò appellata fuerint.* In quam quidem sententiam pedibus eò liberioribus me venire fateor, quia rerum significatarum nomina apud Hebræos antiquiores ipsis earum signis non rarò inderentur; & quia simulachra in Sancto Sanctorum posita (Angelorum, ibi præsentium & oracula indè edentium, symbola) titulo angelico *Cherubim* insigniantur. Nec desunt mihi satìs honesta testimonia, quibus novitatis odium & invidiam à sententiâ meâ de primævo *Theraphim* usu & nominis ratione amoliri possim: nempe *Cornelii à Lapide* & *Ludovici de Dieu*, qui soli, quantùm ipse novi, à nominis hujusce, quod crucem hactenus Grammaticis fixit, origine & imponendi ratione, vix latum unguem aberrârunt; & aliis omnibus, in hoc Argumento laborantibus, lauream meritò præripuerunt. Eorum autem sententias Lectori integras & verbis suis traditas exhibere, (cùm causæ meæ lucem & robur juxtà ferant) operæ pretium existimavi. Sic itaque *Cornelium à Lapide* sententiam suam proferentem habeamus, in Hos. 3. p. 95. *Suspicari quis potest Theraphim*

phim ortum habere à Cherubim & Seraphim. Cùm enim gentes viderent Judæos tantâ veneratione prosequi Cherubim & Seraphim, tum post fabricam Arcæ & Cherubim per Mosem, tum ante eam; [Nam ante eam, Genes. 31. Rachel dicitur furata Theraphim id est, *idola patris sui: atque ab initio mundi, Cherubim positi erant ad custodiam Paradisi; denique ex traditione Adæ, Noæ & Abrahæ, filii & nepotes eorum ante Mosen cognoscebant & venerabantur angelos Seraphim & Cherubim] Indè Gentiles suspicati sunt hæc esse eorum Numina & Deos tutelares. Unde ipsi pariter suos Lares & Penates, nonnihil immutatâ & corruptâ voce (utì fieri solet, cùm voces è primævâ linguâ in aliam peregrinam transferuntur) pro Seraphim & Cherubim vocâsse videntur Theraphim; præsertim Chaldæi, qui literâ T. gaudent & S. in T. sæpe commutant.* Hisce *Cornelii*, modò adjungamus *Ludovici* verba (quem veritatem fugientem propiùs à tergo premere, facilè crediderim) quicquid de origine *Theraphim* & nominis ratione, fide integrâ & consultâ, dici aut teneri possit, forsan assequamur: sic autem Vir doctissimus sensum suum exprimit, in Genes. 31. 19. *Fortasse Theraphim Angelorum fuerunt imagines, aut Angelis dicatæ. Unde Spiritus Angelicus eas subibat, ac consulentibus oracula per ea edebat. Ex hâc conjecturâ,* תרפים Theraphim *mihi idem esset quod* שרפים Seraphim, *notissimum Angelorum nomen: mutato ex Syrorum more* ש *in* ת. *Constat autem ex hoc loco imagines* תרפים *è Syriâ ortum ducere. Videntur autem ex hoc loco, & 1 Sam. 19. 13. fuisse Dii Penates, qui ad tuendam amplificandámque rem domesticam colerentur.* De quibus Viri Literis plaudentibus nati verbis, illud silere non sustineo, quòd in iis *constantiam* & *modestiam* suam ex æquo requiram:

quiram: *Constantiam* quidem, quòd *Theraphim* in Oraculorum, è quibus Angeli voces fatidicas darent, ordinem assumenda primò senserit; & vix novo spiritu hausto, ea in vilem *Larium* tantùm & *Penatium* classem deturbârit: *Modestiam* verò, quòd *Theraphim* origini Syriacæ, (*Labani* Syri ea usurpantis gratiâ) eâ animi constantiâ & fiduciâ vindicaverit. Si à recentioribus hisce ad antiquiores attollam oculos, duos saltem (ni me oculi falsis ludant imaginibus) partium mearum studiosos videre possim: nempe primò, *D. Hieronymum*: qui locum illum *Hoseæ*, cap. 3. 4. explicans, hæc habet; *Theraphim propriè appellantur* μορφώματα, i. e. *simulachra, quæ nos possumus in præsenti loco, Cherubim & Seraphim* — *dicere. Cedrenus* etiam historiam *Michæ* referens, pro *Theraphim* scribit *Seraphim.*

Atque hæc ea sunt, quæ (si quid in me sit judicii) de primâ *Theraphim* origine, & nominis illius vexati simulachris ad divinationem factis imponendi ratione, maximâ cum veritatis specie, dicenda sunt. Quibus probandis, operam eò magis sedulam & impensam sumendam censui; non solùm, nè præsentis argumenti rationibus & postulatis deesse viderer; sed quòd plurimùm ad sententiam meam de naturâ & origine *URIM* confirmandam momenti habeant. Si enim *DEUS* ante Legem scriptam, Oracula è *Theraphim*, [simulachris Angelorum titulo & præsentiâ cohonestatis] dederit; nihil causæ est cur oraculum divinum ex imagine, cui *URIM* nomen, traditum, monstri aut figmenti loco habeat consultus quispiam. Utcunq; haud adeò gravatè & molestè (quasi causa conclamata foret) feram ipse, si quis hujusmodi imaginum usum & originem ad idololatras solummodo ablegandum

senserit;

ſenſerit; & Dæmones tantùm in iis latitantes candidum Angelorum nomen (ut fucum impoſturis ſuis facerent) ſibi dolo malo arrogâſſe dixerit; atque indè imagines dictas nomen *Theraphim* aut *Seraphim* accepiſſe. Sive enim Dæmonum technis, ſive Angelorum præſentiæ, τῶν *Theraphim* titulum & originem tribuamus, hæc tamen immota & extra litis vias manebunt; Antiquos titulum *Theraphim* vel *Seraphim*, cum reſpectu ad aliquos Angelos, hujuſce generis imaginibus impoſuiſſe, harúmque imaginum loquentium vocem & famam in terram penè omnem, *Chaldæam*, *Syriam*, *Ægyptum*, brevi exiviſſe. Hæc ad primæ objectionis aciem retundendam dixiſſe ſufficiat.

Secundò. Ad rationum mearum vires frangendas objici poſſit, quòd modò *Seraphim* & *Theraphim* vocabula ſint eâ originis & ſignificationis communione ſociata; tantum proculdubio linguæ ſanctæ & nominis primævi [*Seraphim*] ratio & religio apud antiquiſſimos mundi patres valuiſſent, ut id nominis potiùs quàm *Theraphim*, in Chaldaiſmi confiniis ſitum, ſymbolis ſuis Angelicis impertirent. Si enim vis una eadémque utriſque fuerit, cauſam expedire quis poſſit, cur vocabulum, gentiliſmi vitio notatum, voci *Seraphim*, quam puritas & antiquitas ſua plurimùm commendârunt, præferendum ſenſerint?

Reſpondeo. Cùm homines, nomina rebus facturi, vocum ſenſum & uſum inprimis ſpectare ſoleant; modò *Theraphim* eundẽ cum *Seraphim* ſenſum funderet, & in ſermonem uſúmque ſub *Abrahami* aut *Labani* tempora frequens veniret; titulus ille ſtatuis divinationi ſacratis ſat commodè inſcribi poſſet, quamvìs iiſdem quibus vox *Seraphim* phaleris [antiquitate, ſanctitate & puritate] non exornatus. Atque hoc ſolo reſponſo

me

me causam meam nodo illo impeditam satìs explicâsse existimo. Nè tamen eum secuisse potiùs quàm solvisse videar, occultas nominis hujusce in locum purioris *Seraphim* assumpti rationes sermone paulo liberiore aperire conabor.

Hoc itaque primò dicendum arbitror: Orientalibus plerisque omnibus, *Chaldæis*, *Arabibus*, *Syris*, solenne erat, in vocibus ab Hebræo deductis, ש & ס in ת vel ט mutare. Hinc pro שב *rediit*, Chaldæi habent תב; pro שלוש *tres* illi תלת scribunt; quod Hebræis שר *mamma*, *Chaldæis* תר, ex קשר *ligavit*, *illi* קתר faciunt. Exemplis aliis haud opus est, nam *quis nescit Hebræorum* Schin, *tam apud Chaldæos quàm Arabas in* Thau *permutari frequentissimé?* inquit Magister inter utrosque, *Schikardus* in *Tarich*, pag. 101. Eundem & apud *Syros* olim literas illas permutandi morem incessisse, eò credibilius est, quòd illi Hebræorum ש cum puncto sinistro non agnoscant. Gentes etiam alias, Græcos, Latinos, Germanos, literæ hujusce sibilantis aurâ minùs delectatas, in illius locum T quandoque suffecisse, exemplorum messe (si tanti esset) probare possem. Ea, si palato faciant, Lectori plenâ manu dabit *Vossius* in *Idololat.* lib. 1. cap. 37. & Tractat. *de literarum permutatione*. Cùm itaque (ut calamum instituto reddam operi) litera ש Chaldæorum præcipuè linguis minùs ad gustum fuerit, eámque in ת usu frequente permutârint; si conjecturæ meæ aleam jacere licuerit, dixerim *Abrahamum*, aut pios quosdam viros ei necessitate aliquâ conjunctos (qui moram diuturnam in *Chaldæâ* traxerant, & leviores aliquas Chaldaismi tincturas imbiberant) nomen illud *Theraphim* figuris quibusdam angelicis tribuisse, &, ipso quasi usu suo consecratum, posteris retinendum tradidisse. Nam

nomen

nomen illud cum ipsâ Hebræorum in *Chaldæâ* degentium conditione conſpirare, ejúsque imaginem & hiſtoriolam quandam exhibere cenſeatur. Prout enim ii (quibus plurimùm commercii cum Chaldæis à longo tempore interceſſerat) labia ſua dialecto Chaldaicâ nonnihil infeciſſe facilè credantur; dum cultum, linguam, titulum, indolem Hebræorum illæſa retinuerint & intemerata: ità & vox *Theraphim* ſub tenui Chaldaiſmi ſpecie & larvâ, legem, ſenſum & formam vocum Hebraïcarum ſervat, exprimit & imitatur: Hiſce in ſubſidium veniat, quòd *Theraphim* apud nullos locum & honorem reperiiſſe legimus, præter Chaldæos (apud quos *Abrahamus* ſummâ virtutis & ſcientiæ laude diu floruit) & *Labanem*, *Rachelem*, *Micham*, *Danitas & Iſraëlitas*, qui *Abrahamum* affinitate proximâ attigerunt. Utcunque ſi quiſpiam *Theraphim* primos inter Chaldæos natales accepiſſe, & Diabolum (verſutum illum & emunctæ malitiæ ſpiritum) ea Angelorum nomine ad populum fallendum affeciſſe ſentiat; eum *ſenſu ſuo*, modò non regnet, libens *abundare* jubeo.

Secundó. Ii qui nomen *Theraphim* Angelorum ſymbolis primò addidêre, illud larvatum & tenebris quibuſdam circumfuſum certo forſan conſilio propoſuêre: nam imagines omnes quibus cum reſpectu ad Angelos appellatio facta eſt, nominibus auguſtâ quâdam caligine velatis, in ſacro codice innoteſcunt. Nempe imagines quædam in Templi adytis & Pectoralis duplo poſitæ fuerunt, quæ ab Angelis (quod occaſione natâ probabimus) nomina *Cherubim* & *Urim* mutuatæ ſunt: quorum nominum rationes tam craſſis & perplexis tenebris involutæ ſunt, quòd plurimorum perſpicacium virorum oculos hactenus fefellerint, nec quic-

quam

quam de iis supra ingenii sui lusus & conjecturas precarias proferre valuerint.

Unica jam superest Objectio, quæ causam meam minaci vultu intuetur; sic autem se habet. Neutiquam credibile est *URIM* & *THERAPHIM* potestatis & significationis consimilis vocabula esse, cùm ratio nulla occurrat cur *DEUS* vocabulum *Theraphim*, cui longa dies honorem & gratiam apud populum dederat, abdicârit; & novum *Urim*, vocem (ni mea fallant) planè synonymam surrogârit.

Imò verò rationes hujusce mutationis nec paucæ erant nec contemnendæ: eas autem Capite quinto, utpote loco aptiore, reddituri sumus.

Sect. 10.

Probatur hypothesis rationum decade.

CUm sententiam tot Scripturæ locis & testimoniis firmatam, cum seculi Mosaici ingenio & aliarum institutionum ceremonialium origine, tanto cum lepore conspirantem amplecter; à nigrâ creduli nimis & rerum novarum studiosi notâ mihi non magnopere metuendum arbitror. Quoniam tamen facilé dici possit me Scripturas, *Philonem*, aliósque in sensum partésque meas torquere, & alia quæ dixi omnia, tanquam lusus imaginationis meæ in re sacrâ & seriâ lascivientis, rejici; fidens assero eam esse hypothesin meam, quòd si Ratio, nullis præjudiciis vitiata, illam absolutè & nullo penè respectu ad Scripturas in medium allatas vel statûs Israëlitici postulata habito intueatur; eam fide dignam, eíque, ante alias omnes de hoc Oraculo opiniones, palmam deferendam esse judicabit. Nam,

Primò.

Primò. Hypothesis hæc vim nullam Scripturis affert, sed mentibus nostris rationes faciles, expeditas miniméque coactas suggerit locorum omnium quibus tenuissima Oraculi hujusce occurrit mentio. Nam liceat mihi hypothesin meam tanquam datam & concessam ponere, & rationes statim in digitis habebo duplicati pectoralis, phraseως illius *respondere per Urim*, consensûs *Urim* cum *Theraphim*, Usûs verborum illorum, pluralium tantùm, *Urim* & *Thummim*. Lectori etiam spondeo & recipio me nominum eorum, juxta veram & germanam eorum significationem, rationes obscuras hactenus facilè redditurum. Et certè, vel hoc solo nomine punctum omne ferre digna est: nam si nos, inter crypticas Naturæ methodos & rerum causas, dubii hærentes; illi hypothesi philosophicæ, ut maximè probabili, accedere consultius ducimus, quæ faciliorem colit cum Naturæ phænomenis consensum, & effectorum naturalium causas fœliciùs explicat; quidni & traditam de hoc Oraculo hypothesin ante alias habeamus, quæ cum Scripturis omnibus de eo loquentibus, meliùs consentit, earúmque interpretationes ingerit, molliter & sine salebris fluentes?

Secundò. Hypothesis nulla est cui Gentium monumenta tam luculentum perhibent testimonium, & parem veritatis speciem inducunt. Neque hæc levioris momenti ratio: *haud* enim *imprudens fuerit*, inquit [a] Vir doctissimus, *cùm de vetere Judæorum consuetudine oboritur quæstio, & ipsorum historiæ lucem idoneam afferre nequeant; tum Gentium consulere monumenta, & ex eorum ritibus conjectari de Hebræorum moribus*. Quæ sanè verba non rudes sunt & sine mente soni:

[a] *Sherlog. Antiloq. in Cantic.* 1. *Sect.* 5.

soni: maximus enim ab ultimâ annalium memoriâ consensus, quoad præcipuos religionis ritus & usus inter Israëlitas & Ethnicos orientales intercessit. Si itaque seculorum historias, varia divinationum genera posteris referentes, evolvamus, nusquam evanida Oraculi nostri vestigia reperire possimus, nisi Hebræorum *Urim* in propheticis Chaldæorum & Syrorum *Theraphim* expressum, mutatis tantùm mutandis, inveniamus. Unde Hebraïcus ille futura cognoscendi modus, usus planè anomalus evadet, cujus solius imaginem & umbram gentes exteræ in sacris suis nullam retinuêre.

Tertiò. Ratum certúmque habeamus, responsa per *Urim* reddita, non per splendorem solito jucundiorem, vel nutus & signa quædam arte & mysterio plena; sed vocem formatam & captu facilem, prout responsa de *Cherubim* data, Pontifici innotuisse. Nullam hac de re dubitandi locum superesse sinunt Scripturæ supra laudatæ verba: nec certè ulla dubitandi ratio, si Scriptura tacuisset, subesse potuerit. Cùm enim *Urim* eo fine institutum fuerit, ut *Israëlitæ*, cùm res obscuræ & ancipitis aleæ eos anxios detinerent, indè Dei consilium & lumen securi peterent; quis credat Deum servos suos, suspenso & sollicito animo rerum eventus scire desiderantes, iterum torquere voluisse per ciphras & signa tam obscura & flexuosa, quòd Oraculo novo ad ea interpretanda postularent? Deinde, cùm verba communia, quæ sensum suum quasi in fronte ferunt, magis fidi & certi sint mentis indices & rerum notæ; suadet ratio, suadet religio ut credamus *DEUM* non nisi optimis mentis suæ nunciis uti voluisse. Præterea, legimus 1 *Sam.* 14. 36, 37, 38. Sacerdotem *Sauli* jussu *DEUM* medio *Ephode* consuluisse, & *Saulum*, Dei silentium insolitum iniquè ferentem, pri-

marios populi in hæc verba allocutum fuiſſe: *Accedite huc omnes, & ſcitote & videte in quo ſit peccatum hoc hodie.* Quæ *Sauli* verba *Joſephus* in hunc modum παραφράζει, lib. 6. Antiq. Jud. cap. 7. Ὀυ δίχα αἰτίας πυνθανομένοις ἡμῖν φωνὴν ου δίδωσιν ὁ Θεὸς, ὃς πρότερον αὐτοῖς προεμήνυσε πάντα, καὶ μηδ᾽ ἐπερωτῶσιν ἔφθανε λέγων· Ἀλλ᾽ ἔστι τι λανθάνον ἐξ ἡμῶν ἁμάρτημα πρὸς αὐτὸν αἴτιον τῆς σιωπῆς. i. e. *Non ſine causâ, interrogantibus nobis VOCEM non ediderit DEUS; qui antea nobis omnia ſignificare ſolitus eſt, & nihil ſciſcitantes celare LOQUENS; eſt autem latens aliquod in nobis peccatum in Illum, hujuſce ſilentii cauſa.* Quibus verbis non ſemel apertè aſſerit *Joſephus*, reſponſum, non per ſignum aliquod involucris plenum, ſed vocem vivam & quæ faciles explicatus haberet, Sacerdoti traditum. Non parùm etiam nervorum ad noſtra firmanda habeat textus ille *Zachariæ*, cap. 10. 2. *Nam Theraphim locuta ſunt vanitatem.* Cui textui commentarii loco eſſe poſſunt verba *R. Salomon.* in 2 Reg. 23. 24. תרפים צלמים שמדברים על ידי כשפים i. e. *Theraphim fuerunt imagines quæ loquebantur per artes magicas.* Cùm autem ſortes è *Theraphim*, vocibus, non ſignis, elatæ fuerint; niſi & DEUS effata ſua verbis ſimplicibus effudiſſet, Gentium *Theraphim*, Majeſtate & perſpicuitate DEI *Urim* ſuperâſſent. Cùm itaque Numini viſum eſſet voce articulatâ è Pectorali datâ Oraculum ſuum ſcitatum venientibus reſpondere; à difficillimo profectò qui mihi contingere poſſit Lectore quærere non dubitem, quodnam inſtrumentum ad vocem illam formandam magìs aptum & decorum, quàm ſimulachrum parvulum paululùm excavatum, & formam humanam referens, excogitari poſſit?

Hîc à me quæret fortasse non nemo plus æquo importunus & curiosus, an *DEUS* voce elatâ vel submissâ Pontificem oraculum expectantem allocutus fuerit? At illi quæsito, nisi timidè & obnoxiè, respondere, parùm considerati esse arbitror: quid enim certi in re tantæ vetustatis percipere quis valeat, penè omni literarum quà sacrarum quà profanarum luce destitutus? Verisimile autem habeo, *DEUM* voce paulò submissiore & quæ Regem decet, mentem suam interpretari solitum. Nam Pontifici dignitatem summam adderet, cùm *DEUS* eum unum interiore familiaritate dignari, & quasi in aurem dicere videretur. Deinde, Deum olim oracula sua, tanquam tot mysteria & sacramenta, voce tenui vel, quod parùm abest, remotis arbitris, admissionis proximæ famulis sæpius tradidisse, è Scripturis colligamus. Nam *Jobus*, cùm Oraculi divini auditor factus esset, קול דממה *vocem silentii*, i. e. tenuem & silentio affinem, se accepisse asserit. Cap. 4. 16. In quem locum sic annotavit Mercerus, *Ità olim oracula edebat Dominus, (quod & Gentes in suo Apolline celebrant) voce tacitâ.* Simili medio, nempe קול דממה דקה voce quietâ vel auræ lenioris sibilo, *Elijah DEI* voluntatem & præsentiam cognovisse dicitur. 1. *Reg.* 19. 12. Huic sententiæ suppetias feret ipse Pectoralis titulus חשן, quod nonnulli à חשה *silere* nomen habuisse sentiunt; quasi sedes esset Oraculi quod per קול דממה *vocem silentii* frequentiùs responderet. Sed obliquandi sinus.

Quartò. *DEUM* oracula sua per vocem de cœlo, missionem Angeli, per somnia & visiones, viris pietate egregiis ante Legem datam concessisse, omnes extra dubium ponunt: cùm tamen de responsis per *Urim* datis, prout & de operosis Legis ceremoniis, ante

Mosis ſeculum, altum in Scripturis ſilentium ſit. Non immeritò itaque ſuſpicari quis poſſit, aliquos ſeculi ejuſdem mores, cùm ceremoniis tum reſponſis illis anſam & initium feciſse.

Quintó. Sat liquet Deum vanitati *Iſraëlitarum* invincibili dediſse ſomnia, vates, [a] omina, ſortes, viſiones, monita per Genium vel Angelum, [b] oracula ex adytis, inſtinctum divinum, voces in aëre formatas, & penè omnes occulta cognoſcendi modos, qui apud Ethnicos invaluêre; ſi demas inhoneſtas illas & impoſturâ plenas, augurium, ῥαβδομαντείαν, necromantiam, aliáſque conſimilis farinæ divinationis ſpecies. Cùm itaque alia penè omnia revelationum genera Iſraëlitis & Gentilibus communia fuerint, inter mira maximè non immeritò reponi poſset, ſi ſolis Gentium *Theraphim*, (quæ nominis ſui celebritate implêrant omnia) nihil in toto divinationum Judaicarum catalogo ſimile daretur & parallelum. Quid enim in causâ eſset, quòd DEUS curioſitatis Judaicæ pruritum tam variis divinationum generibus ſcalperet, cùm præſertim vox ex adytis vel prophetia ſola aut ſomnium, ſatìs cæterorum omnium vices implere poterat; niſi quòd Diabolus olim per varia illa arcana cognoſcendi media vulgi animos novitatis avidos demulcere ſoleret & ineſcare? ideóque DEUS ea omnia Judæis ſupra fidem moroſis dederit, nè ſub imperio ſuo quicquam, quod in felicitatis parte numerabant, deſiderare viderentur. Quidni itaque ſentiamus Deum, ratione ſimili permotum, *Urim* loco *Theraphim* (quorum ingens amor & deſiderium imis eorum ſenſibus infixum hæſerat) *Iſraëlitis* conceſſiſse?

[a] *Vid. Diſſert. de prodig. c, 3. Sect. 1. Edit. 2.*

[b] *-- Cortináq; reddidit imo Hanc adyto vocem -- Ovid. Met. l. 15.*

Sextó.

Sextó. Cùm *Israëlitæ* incredibili futura cognoscendi, pro temporum [a] antiquorum genio, tenerentur, iis Oracula de proprio deesse noluit benignum Numen: nè ἐπὶ τὰ τῶν ἐθνῶν μαντεῖα καὶ χρηστήρια *ad Gentium Oracula & vaticinia* confugeret curiosum genus: utì rationem reddit *Origines*, *l.* 1. *Cont. Cels. p.* 28. Cùm itaque gentes, mediis imagunculis Deorum præsentiâ animatis, oracula non raró acceperint; nobis facilè persuadeamus *DEUM* populo suo (*Israëlitis* nomine sed re barbaris) oracula simul & usitatum ea accipiendi modum pari facilitate indulsisse. Quid enim rem ipsam gentis istius pervicaciæ & infantiæ concedens, rei modum perpetuò denegârit? præsertim cùm *Israëlitæ* summâ olim admiratione defixi & voluptate perfusi proculdubio hærerent, cùm Numinis alloquio ex imaginis parvulæ angustiis accepto fruerentur: adeóque ad oracula recepta & recipiendi modum pari affectûs & desiderii calore movisse censeantur.

[a] *Vid. Lucian.* ἐπὶ ἀστρολογ.

Septimó. Verisimile est rituum Mosaicorum partem multo maximam ex hoc triplici fonte dimanâsse. (1°.) E moribus quibusdam religiosis, quibus Patriarcharum exempla & antiquitatis supremæ canities reverentiam conciliârunt. Nam ritus primitias *DEO* consecrandi, altaria [a] titulósque in Illius honorem erigendi, ea [b] unguenti effusione dedicandi, & forsan mos ille [c] epulas sacras ex immolati reliquiis instruendi, & consimiles alii, è Patrum antiquorum moribus in Filiorum leges transiisse videntur. (2°.) Quidam ritus & leges Mosaicæ è malis seculi moribus, prout bonæ leges solent, nascebantur. Cùm

[a] *Gen.* 28. 18.
[b] *Num.* 7. 88.
[c] *Exod.* 5. 1. 3. *Deut.* 27. 7.

enim *Israëlitarum* mores, post curvitatem diuturnam & perversam adeò, ad rectum duci, nisi in extremum contrarium flectendo, non potuerint; leges ritúsque sancivit Deus cum moribus olim receptis è diametro pugnantes. (3°.) Alii originem petiêre è consuetudine aliquâ quæ apud *Ægyptios* aliósque è vicino populos inveteravit: quam *DEUS* penè integram *Israëlitis* reservavit, ut eorum animos sibi conciliaret, qui Ethnicorum moribus ingenia sua penitus immiscuissent.

Cùm itaque aliqui seculi præsentis mores, vel honesti vel pravi vel medii, legum Mosaicarum parti potiori ortum & initium dederint; quidni & insignem illum Deum per *Urim* sciscitandi ritum, à more aliquo seculi Mosaici ansam accepisse crederemus? nam rationi minimè conveniens est, ut ritum hunc cæteris omnibus divisum penitus, & nullâ originis similitudine iis devinctum esse statuamus. Ideóque animum sæpius mirari subiit, quî factum sit, quòd tot Scriptores eximiè docti, institutorum ritualium rationes dicturi, ad consuetudinem aliquam seculi vetustissimi, ceu primam eorum occasionem, animum oculósque prudentes referant; & latentes legum rituúmque aliorum causas certâ quâdam scientiæ clave referandas doceant: interea verò eos in cognitionem τῶν *Urim* & *Thummim*, eâdem communi cynosurâ deducendos esse, nè per somnium quidem cogitâsse videantur. Nam de eorum origine & naturâ sermonem adornantes, conjecturas tantùm vagas, debiles, & è cæco quodam imaginationum fortuitarum concursu oriundas, proferunt. Nil autem firmi video ipse, cur *Urim* & *Thummim* non ab eâdem, quâ & cætera instituta Mosaica, stirpe pullulâsse, eáq; (ad instar *Ismaëlis*) tabernacula sua seorsum, & quasi è regione fratrum suorum, fixisse censeamus:

ſeamus: adeóque *DEUM* uſus quidem alios certâ quâdam ratione, *Urim* autem & *Thummim* pro arbitrio inſtituiſſe.

Non opus eſt ut in hoc Argumento pluribus Lectorem teneam: nam parùm dubito, quin ſi cauſam meam ad illius rationem & arbitrium referam, *URIM*, prout pleraque alia Legis inſtituta, è temporum, quibus olim utebantur *Iſraëlitæ*, more aliquo honeſto vel medio effluxiſſe judicaverit. Cùm itaque *Theraphim* Patriarchæ, vel Chaldæi, vel Ægyptii, vel Syri, (nam primam eorum originem aſſignare, hariolari eſt) ad fata & occulta ſcienda ſæpius uſurparent; & illi Judæis aut naturâ & ſanguine conjuncti eſſent, aut loca illis vicina colerent; ſuadet ratio ut Judæorum *URIM*, mutatis nomine & quibuſdam inter conſulendum ceremoniis, à Veterum *Theraphim* uſu ortum habuiſſe aſſeramus. Si enim ſacra omnia (quorum memoria nondùm penitus deleta eſt) quæ Gentium olim religionem impleverant, excutiamus; nullum præter *Theraphim* invenire licet, quod *Urim* eâ nominis, muneris, & figuræ conformitate exprimit & imitatur. Neque ad argumenti hujuſce nervos elidendos dici queat, *DEUM* per *Urim* peſſimum aliquem ſeculi morem ſuſtuliſſe potiùs quàm veterem paulò caſtigatiorem toleráſſe; nam ut morem illum fingat, ingenium maximè poëticum plurimùm laborabit.

Octavò. Iis quæ proximè dixi, & proinde toti Argumento aliqualem veri colorem dabit legis de *URIM* latæ mira brevitas & vix ulla cum contextu cohærentia. Cùm enim verba plurima & curioſa (ſi fas dicere) de ſacris aliis ritè procurandis feciſſet *DEUS*, Exod. 28. *Urim* curſim & leviter pertranſit, dicens, *Et in Pectorali Judicii pones Urim & Thummim.* Quòd

autem *DEUS* presse & obscurè adeò locutus sit, huic imprimis causæ tribuendum videtur: De re illâ dicturus erat, cujus usum & formam *Moses* & *Israëlitæ* tam probè tenuêre, quòd supra locum quem illi dari voluit, quicquam monere, minùs ex usu futurum nôrat. Nam summum Legislatorem, quasi in hæc verba locutum, intelligendum existimo. "Novi vobis in more esse "simulachra quædam, quibus *Theraphim* & *Serapis* "nomen, in ædibus religioni datis collocare, & ab iis "oracula in dubiis expectare; & hujusmodi imagini-"bus fruendi desiderium intimis populi medullis fixum "insidere. Neque Ego nova omnia, populi moribus "& studiis adversa, jam meditor: vetera omnia eo-"rum ruditati præter mores vitio aliquo infames facilè "daturus sum: neque per me stabit quo minùs oracu-"lis (quibus æquo animo carere non possunt) iisque "per imaginem fatidicam, pro seculi more, traditis, "etiamnum gaudeant. Hæc tantùm cures velim, ut "novo *URIM* nomine de cætero innotescat, & in "Pectoralis duplo ponatur; nè cuivis è mediâ plebe "eam aspicere liceat, aut illius sanctitatem ineptis "quæstiunculis imminuere & violare.

Nonó. Nôrunt omnes, nisi quibus Scriptura funditus ignota, *DEUM* imagines quasdam, *Cherubim* titulum ferentes, in Tabernaculo & Templo posuisse: atque indè sententiam suam, si quid fortè in controversiam venisset, medio Angelorum ministerio protulisse. Quidni itaque *DEUM* imaginem unam saltem, *Seraphim* vel *Theraphim* dictam, in Pectorali collocâsse, atque indè etiam responsa, per vicariam Angeli manum, in regni arduis dedisse sentiamus? Cùm enim hæc duo nomina, *Cherubim* & *Seraphim*, vel *Theraphim* (sunt enim idem vocabulum) Angelis, ad ordines

ordines (utì plurimis visum) distinctos innuendos, ante [a] multa secula imponerentur; Rationi congruum est ut existimemus *DEUM*, per oracula de simulachris tum hoc tum illo titulo angelico decoratis edita, honorem Angelis utriusque ordinis & nominis deferre voluisse. Nec argumentum hoc inter ingenii mei (quod sentio quàm sit exiguum) lusus & inconsultos impetus numerari debeat; cùm id egisse videatur *DEUS OPT. MAX.* ut quicquid ornatûs & elegantiæ Tabernaculo aut Templo dederat, *Israëlitæ* in pontificis sui cultu, tanquam in speculo vel imagine parvulâ, reflexum denuò contemplarentur. *Notandum enim* (ut *Grotii* verbis utar in Exod. 28. 4.) *Pontificis Summi ornamenta fuisse σύστοιχα templi ornamentis: colores quatuor iidem; septem vestimenta, si laminam annumeres, pro septem lychnis; duodecim gemmæ pro duodecim panibus; Interula Ephodis pro velo & sex cortinis.* Pontificem etiam Oraculo ornatum voluit *DEUS*, quod Oraculo Tabernaculi ex adverso responderet. Suadet itaque dispensationis hujusce ratio, ut sentiamus *DEUM* curâsse, ut Oraculi Sacerdotalis responsa per imaginem, cui olim *Seraphim* nomen, in Pectoralis duplo reconditam, traderentur: quò Pontificis Oraculum eò concinniùs Oraculi in Tabernaculo & Templo similitudinem exhiberet; ubi *DEI* responsa de medio imaginum grandiorum, quæ velo tegebantur & quibus *Cherubim* titulus, prodiêre.

[a] *Ezech.* 10. 19. *Is.* 6. 2.

Ultimó. Hypothesis mea (ut multa paucis compingam) nihil continet notionibus mentis liberæ & idolis vitæ communis non obsessæ dissonum. Nullis ad placitum fictis miraculis, nè ruinam sæpius faciat, tanquam tot fulcris precariis indiget. Nihil à *DEI* sanctitate

ctitate & ſapientiâ, Oraculi divini dignitate, vel populi Iſraëlitici conditione alienum continet. Non *DEUM* aut Angelos rebus exiguis adfuiſſe dicit, pluſquam hypotheſes aliæ, aut Oraculi à *DEO* inſtituti ratio & neceſſitas poſtulârunt. Reſponſa reddendi rationem infert explicatam, ſimplicem & compendii plenam. Dicam verbo: aſſerit tantùm, *DEUM* è Pectorali voce formatâ reſpondiſſe, mediante ſimulachro præſentiâ Angelicâ animato, & in hominis forſan ſpeciem efficto: utpote organo, quo nullum, ad vocem formandam vel præſentiam illam indicandam, magìs aptum & decorum fingi poteſt.

SECT. II.

Objectiones variæ ſolvuntur.

CUm ſententiam meam nemo hactenus è doctorum Senatu, quod ſciam, vel oppugnatione vel defenſione juſtâ dignam duxerit; neceſſe habeo ut ipſe Actoris ſimul & Rei perſonam capiam, atque ea argumenta in me ſuſcipiam diluenda, quæ mihi ſaltem cauſam meam maximè premere videntur.

Argumenta verò contra partes noſtras militantia in aciem duplicem digeramus. Nam ex iis quædam ima ſententiæ noſtræ fundamenta petunt, & quaſi cuniculos agunt; alia in illam ipſam viribus infeſtis ruunt, eíque ruinam magìs aperto Marte minitantur.

Prioris aciei principia non immeritò ducat hoc argumentum: ſæpius à me dictum eſt *Urim* in vicem veniſſe τῶν *Theraphim*, id eſt imaginum, è quibus reſponſa, oraculorum fidem & ſanctitatem præferentia, veteres ſubinde habuêre. At è gentium monumentis non adeò conſtat, iſtiuſmodi imagines garrulas, de quibus

quibus mihi tam frequens sermo, usquam gentium extitisse. Idolorum quidem vates responsa, illis qui Deorum limina solliciti adiêre, sæpius dedisse; & iis, ad ludendum populum, oraculorum ab idolis receptorum speciem titulúmque fecisse, minimè diffitendum: sed idola ipsa, quamvìs ora iis non defuerint, interrogantibus unquam locuta fuisse, fidem haud adeò certam faciunt antiquorum paginæ. Consuluêre Ethnici *Apollinem* Delphicum, *Apollo* verò oraculum edidit non per os idoli sed vatem *Pythiam. Alexander M.* Jovem Ammonem consultum ivit, cujus statua plurimis ceremoniis, oraculi impetrandi gratiâ, honorata est: oraculum autem accepit non à statuâ sed à vate. Neque sententia adversa fidem apud consultos habitura est, ob textum illum *Zachariæ*, Cap. 10. 2. *Theraphim* vel imagines *locuta sunt vanitatem*: nam locum eum Judæi omnes & Christiani non pauci, figuratè tantùm [de idolorum scilicet prophetis, Ariolis, Astrologis, somniorum Interpretibus, aliísque ejusdem familiæ nugivendulis] intelligendum arbitrantur.

Ut huic objectioni responsum adaptemus, minimè necesse est ut vivos ungues rodamus. Nam Diabolus, cùm idololatria jam altas radices egisset, haud frequentiùs forsan per ejus *Theraphim* locutus fuerit, quàm *DEUS* per ejus *Urim*, cùm radicitus penè evulsa esset è Judæorum animis. Dæmonem verò, sub idololatriæ præsertim primordia, λόγια ψόυδους per idola effudisse, ut mundi juventutem nondum consilio & ratione firmatam in eorum cultum pelliceret; iis testimoniis probari potest, quibus qui nolit credere, non rationem fidei suæ mensuram statuit, sed sensum. Profectò, vox tonitrûs vix superat historiæ, hâc de re quovis seculo testantis, vocem. Nam de imaginibus

hisce

hisce Dæmonum intus latitantium voces referentibus, præter eos quos Sect. 2. & alibi passim, laudamus, testimonium afferunt *Tertullianus in Apolog. c. 21. Eusebius l. 5. de Præparat. Evang. c. 2. Athanas. in Orat. contra idola. Athenagoras in legat. pro Christianis p. 30. edit. Paris. S. August. l. 8. de Civit. Dei. cap. 23. Just. Mart. in Quæst. & Resp. n. 24.* [a] *Macrob. in Satur. l. 1. c. 3. Maimonid. in Mor. Nevoc. P. 3. c. 29. Christoph. Castrus lib. 2. de vaticin. c. 11, 12. Isaac Maronit. apud Kircher. in Oedip. Tom. 1. p. 257. D. Pocock. in Abul. Faraj. de Arab. Morib. p. 89. 95. & 142. Grot. in not. ad Apocalyp. c. 13. 15. & in Explicat. Decal. p. 32. fol. Medus noster pag. 779. edit. novis. D. Hammondus & Authores ab eo citati in Psal. 115. n. b. Theoph. Spizel. de re literar. Sinensium, Sect. 10.* Testes alios taceo, nè plura nomina Lectori tædium afferant. Hisce omnibus fidem demere, hominis solius est, qui contradictionis studio penè insanit; vel qui vanitatis suæ sibi conscius, cæteros pede suo metitur, nec ullos inveniri sobrios, cordatos & fide dignos arbitratur.

[a] *Videmus apud Antium promoveri simulachra ad danda responsa.*

Nè verò testimoniis tantùm humanis niti videar, testium meorum albo *Zachariam* deleri non patiar: cùm in illius textu, *imagines vanitatem loquentes* ab omnibus vanitatum doctoribus & idolorum vatibus, verbis expressis distinguantur. Nam sic se habet textus integer; *Theraphim locuta sunt vanitatem, Divini viderunt mendacium, & somniantes rem vanam narraverunt.* Quibus verbis ut hoc obiter moneam, tres præcipuos divinandi modos, [*per Theraphim, per Divinos, per somnia,*] qui apud gentes olim in usu & pretio erant, tribus aliis apud Hebræos ex adverso respondentes

spondentes observare liceat: eos autem verba illa de *Saulo* dicta enumerant, 1 *Sam.* 28. 6. *DEUS non respondit ei vel per Urim, vel per Prophetas, vel per somnia.*

Interea loci haud invitus concedo, eos qui hujusmodi idola consulendi animo adirent, responsa ab eorum vatibus proximò & immediatè plurimùm tulisse: quò forsan honori vatis simul & idoli, profanum vulgus procul arcentis, prospectum esset. Neque hæc concessio rebus meis quicquam apportat mali: nam & apud Hebræos, cùm populus consilium à Deo per *URIM* quæreret, certum est interrogandi facultatem Pontifici non plebi datam fuisse; & populum oracula à Pontificis (prout & revelationes alias à Prophetarum) fide sæpius probatâ, fraudis omnis securum, accepisse: prout Scriptura haud obscurè indicat, *Num.* 27. 21. *Judic.* 18. 5, 6. 1 *Sam.* 23. 9. E quâ quidem convenientiâ τῶν *Theraphim* & *Urim* in tam insignis notæ circumstantiâ, de eorum naturis simillimis conjecturam speciosam capiamus.

Secundò. In adversum etiam dici possit, quòd sacra monumenta nos certos faciant, usum τῶν *Theraphim* vel ipso *Labani* seculo, cùm superstitio in cunis adhuc vagiret, increbuisse; eáque plurimos ingenii & nominis non mali viros, tanquam Angelorum symbola & primi ordinis sacra, æstimâsse. Ideóque vero prorsus dissimile est, *Israëlitas* in *Ægypto* agentes imaginum earum propheticarum usum & amorem primò imbibisse, iísque tam tenaci constantiâ adhæsisse; quòd necesse habuerit *DEUS* earum loco *Urim*, rem veterem sub nominis novi larvâ, populi ruditati indulgere. Rationi & Hebraïcæ vocis *Theraphim* origini magìs consentaneum est, ut ea cum *Israëlitis* ipsis in

Ægyptum

Ægyptum deſcendiſſe, & inter alia, à primis uſque gentis patribus longo uſu recepta, in ſacrorum Moſaicorum locum & dignitatem aſſumpta ſtatuamus.

Reſpondeo. Difficile eſt nobis in tantâ vetuſtatis caligine poſitis, & à Patriarcharum ſeculo tam longè diſſitis, eorum mores religioſos tam clarè & diſtinctè percipere, ut de primâ τῶν *Theraphim* origine, vel aliorum rituum Moſaicorum occaſione, quicquam audacter & quaſi ex cathedrâ determinare valeamus. Id unum tamen in certorum numero habere non dubitem, quòd ſcilicet Objectio allata cauſam meam non multùm premat. Si enim *Jacobi* filii τῶν *Theraphim* uſum (cùm nondum à Diaboli præſtigiis labem & infamiam hauſerant) à Patribus ſuis traditum acceperint, eúmque unà cum poſteris ſuis in *Ægypto* propagârint; animum eò faciliùs inducat quiſpiam ut credat *DEUM* hujuſmodi imaginum propheticarum uſum craſſo illi & obfirmato populo conceſſiſſe; utpote quibus non tantùm annorum plurimorum uſus, ſacra futurum cognoſcendi fames, ſed & Majorum ſuorum pietas & exemplum affectus ſuos devinctos tenuiſſent. Si verò *Ægyptii* imaginum vaticinarum uſum & cultum ab antiquiſſimis illis ſuperſtitionis & idololatriæ magiſtris, *Chaldæis* & *Syris*, mutato paululùm nomine, acceperint; facilè fieri potuit ut *Iſraëlitæ*, qui *Ægypti* cœlum & mores ex æquo hauſerant, iſtiuſmodi imagines fide cæcâ conſulerent & affectu impotente complecterentur. Ideóque *Biblicarum Antiquit. Author* ſatìs ad veri ſpeciem ornavit fabulam, cùm *Iſraëlitas Ægypto* nuper egreſſos, peccata ſua hiſce verbis confitentes introduxit; *Nos voluimus interrogare per dæmones idolorum, ſi manifeſtè annunciarent,* &c.

Tertiò.

Tertiò. Ad dictorum fidem labefactandam objici etiam possit, quòd non constet *Ægyptios* illos quibus cum *Israëlitis* tot annorum usus intercesserat, *Chaldæorum* & *Syrorum* more, Numinis alloquia è parvulis idolis expectâsse aut accepisse. Quod enim ad *Serapes* attinet, icunculas illis quibus virtutem vaticinam vulgi fides tribuebat; sat liquet *Ægyptios*, tum primùm, cùm ad ultimam superstitionis lineam pervenissent, eos loco aliquo habuisse. Nam *Serapis*, unde nomen traxêre, Deus erat novus & post multa à *Mose* secula in Numinum suorum album relatus. Ità nos docet, primus ille inter Reip. literariæ proceres, *Jos. Scaliger*, Animadv. in Euseb. Chronolog. p. 131. *Sarapis*, inquit ibi, *non est Deus origine Ægyptius sed Sinopensis*, χθὲς καὶ πρώην *in Alexandriam civitatem tanquam inquilinus receptus.* Et post pauca, *Sarapis non erat* Αἰγυπτίων Θεὸς πάτριος sed ἐπίθετος· atque huic sententiæ non parùm firmitatis conciliavit, additis *Epiphanii* & *Theophili ad Autolycum* testimoniis. Unde pateat me sententiæ meæ fundamentum in arenâ posuisse, cùm dixerim Isrëalitarum *Urim* imaginum propheticarum usui in *Ægypto* frequenti principia debuisse.

Sed non opus est ense ut nosmet hoc nodo impeditos expediamus. Nam (1°.) nulla satìs gravis dubitandi ratio subest, quin *Ægyptiis*, vel *Mosis* seculo, sua fuerint idola, quæ ob Numinis præsentiam & oracula edendi facultatem, nullo non honore digna habuerint. Nam Israëlitæ, *Ægypto* haud ità pridem liberati, nihil animo votisque prius habuêre quàm ut *Aaron Deum sibi præiturum faceret.* הוא כבוד חונה בצורת גויה *hoc est*, Ab. Ezram audis, *corpoream aliquam imaginem in quâ Deus resideret. Eam* autem eò

impensiùs

impensiùs desiderârunt (inquit Simeon de Muis in Var. Sac.) *quòd Ægyptiorum, quibuscum diu vitam egerant, scientiis ac superstitionibus imbuerentur: qui Ægyptii arte quâdam imagines seu figuras,* תלסמאות *Talismanas vocabant, ità effingebant, mira agendi vis iis ut inesset, ex influxû scilicet è corporibus superioribus virtute,* &c. Quæ quidem eò minùs à vero & fide abesse existimo, quoniam *Ægyptii*, Israëlitarum seculo, Numina quæ infra vilem brutorum sortem cadebant, cultu religioso observarent, & pessima quæque superstitionis Chaldaicæ exempla, novâ & affectatâ quâdam insaniâ superarent. Neque cum verbis meis pugnant *Scaligeri* aliorúmque testimonia: nam facilis agnosco *Plutonem* quidem, à *Sinopensibus* priùs adoratum, ab *Ægyptiis* in Deorum suorum societatem sub *Ptolemæi* tertii tempora vocatum fuisse; eósque diu antea recepti apud suos tituli *Serapis* honore & dignitate Numen illud novum honestâsse. Idem *Plutarchi* fide contestatum habeat Lector, *Lib. de Isid. & Osir.* p.m. 362. (2°.) Res nostræ flumine non minùs secundo uterentur, modò nullas hujusce numeri aut nominis imagines, *Mosis* seculo, apud *Ægyptios* in usu & honore fuisse concederemus. Eas enim apud *Syros*, *Chaldæos*, nè dicam Patriarchas aliquos, locum & pretium invenisse, extra dubium ponunt Codicis sacri testimonia. Cùm itaque leges aliquas tulerit Deus, non minùs *Chaldæorum* aliarúmque in vicino gentium quàm *Ægyptiorum* pravis moribus adversas; quidni & Eum mores aliquos innocuos non minùs apud *Chaldæos* & *Syros* quàm *Ægyptios* invalescentes, in rituum suorum sanctitatem evexisse crederemus? Sed ut primos horum *Theraphim* authores, aut fautores omnes ostendamus, nihil est quòd multùm laboremus: cùm præsertim

edax

edax tempus monumenta ſeculorum vetuſtiſſimorum res geſtas & mores referentia, penè tota deglutierit: molem meam ſat ſtabili & firmo fundamento ſurgere credam, quoad *Theraphim* apud *Syros* aliósque diu ante Legis datæ tempora obtinuiſſe, & Iſraëlitas ea plurimi ſemper habuiſſe è Scripturis conſtet.

Cùm ſententiæ noſtræ fundamenta ſatìs firma eſſe & adverſarii impetus immota ferre poſſe, jam dicta probent; proximum eſt ut ſententiam illis innixam æquis viribus pollere, &, ſuâ ſe veritate involventem, non minùs illæſam & invictam inter medios hoſtium arietes atque impetus ſtare poſſe comprobemus.

Primò itaque, hoc forſan telo pugnabunt adverſarii: ſatìs opinionem de oraculo *Urim* traditam vanitatis ſuſpectam reddat, quòd in Judæorum ſcriptis pleriſq; omnibus, illius nec volam nec veſtigium reperire liceat. Si enim quid ſani haberet, ſi tot Scripturæ loca & rationum momenta illius veritatem pluſquam ſpecie aſſerant; mirum & portenti ſimile eſt Judæorum doctores rerum ſacrarum tam ignaros atque inſolentes fuiſſe hactenus & quaſi domi hoſpites, quòd ex iis nemo quiſquam, extra *Philonem* & *Aben-Ezram*, Oraculi hujuſce naturam perceperit, aut quicquam titulo ſuo dignum de illo ſcripſerit.

Repono. Nemo eſt qui craſſam apud Judæos Oraculi hujuſce ignorantiam mirari poteſt, qui non & propriam proditurus eſt. Gens enim nulla eſt tam incerti laris, & quam ceu pilam adeò huc illuc jactari fecerit *rebus in humanis ludens* divina providentia: nulla eſt quæ in famæ aucupium vetera omnia tam ſplendidis mendaciis obſcuravit: gens nulla eſt quæ tam flebilem veterum hiſtoriarum jacturam fecit: nulla quæ juſto

Dei judicio in omnibus penè ad Legem illis datam ſpectantibus tam malè, tam nihil videt: adeò ut *Scaliger l. 6. de Emendat. Tem. p.* 568. hanc ſententiam de iis ſeveram ferat; *manifeſta eſt Judæorum inſcitia, qui cum uſu veterum rituum, etiam eorum cognitionem amiſerunt; ut multa quæ ad eorum ſacra & hiſtoriam pertinent, longè meliùs nos teneamus quàm ipſi.* Cujus ſententiæ veritatem, nimis, proh dolor! aſtruunt eorum ſcripta quamplurima; in quibus eſuriens Lector פסולת תחת הסולת *furfures pro farinâ*, (quod proverbii loco dicunt illi) ſæpius reperturus eſt. Sed ut rem acu tangam; Gens nulla eſt quæ ab imaginis ullius in ſacris uſu, quaſi à ſpectro quodam, adeò tota refugiat & abhorreat: quâ de re fusè & eruditè diſſeruit *Grotius* in *Mat.* 24. 15. atque indè præcipuè factum crediderim, quòd quamvìs Judæorum Magiſtri in ſenſus partéſque plurimas circa naturam τῶν *Urim* & *Thummim* ſciſſi fuerint; vix tamen veſtigium ſimulachri alicujus in omnibus ſuis de hoc Oraculo ſententiis in unum comportatis reperiamus.

Secundò. Ad hypotheſin meam loco movendam dicet forſan non nemo, quòd ſatìs pateat eam non eſſe *veri* affinem, cùm nullâ cognatione *bono* conjungatur. Nam injuriarum in Majeſtatem divinam & Religionem meritò agenda eſt, cùm tremenda cœli reſponſa, per idola, exoſa illa *DEO* & bonis omnibus nomina, non tam data quàm polluta fingat. Ideoque eam piaculi loco habet *Rivetus* qui nos & ſententiam noſtram per latera *Chriſtophori Caſtri* ſic, ſtylo nimis acuto, confodit: *In Exod. 28. com. 40. Quòd idolula à Deo fuiſſe inſtituta & in Rationali Sacerdotis conſervata comminiſcitur, & quòd per ea Deus vel Angelus voce formatâ oracula fuderit, &c. ea ſanè ferri non poſſunt, maximam*

ximam partem impia & profana, vana & falſa in totum.

Bona verba quæſo: neque enim per imagines quas colendi animo quiſpiam fabricârat aut cultu divino affecerat; ſed eas quæ huic ſacro muneri dicatæ fuerant, & forſan à *DEI* formantis manu religionem traxerant, oracula divina edita contendimus. Nihil autem de profano trahit, nec cœli Majeſtatem violat, aſſerere hujuſmodi ſacratas imagines, voces conſilii divini interpretes, Angelo animante quandoque protuliſſe: niſi aurum aut argentum aliquid profani contrahere, ſimulac formam humanam induerint, ridiculè ſomniemus. Deinde, certum eſt *DEUM* habitantem inter *Cherubim* (imagines formam præcipuè vitulinam præferentes) *Moſi* in dubiis ſciſcitanti reſpondiſſe: at ſi quid infamiæ aut piaculi imaginis nomini adhæreſcat, Majeſtas divina & Religio non minùs per imaginem in Tabernaculo quàm Pectorali læderentur. Non eſt itaque quòd quiſpiam ab hâc ſententiâ, eo ſolùm nomine, quaſi ſacra pollueret & impietatem ſaperet, religioſè caveat: præſertim cùm Numen cœleſte per *Theraphim* ſe conſulentibus ſemel ſaltem reſponſa tuliſſe conſtet. Nam *Danitæ* à *Michæ* Sacerdote *Theraphim DEO* vero ſacratis inſtructo reſponſum accepêre, quod Levitæ religio, & lætus rerum eventus qui reſponſi fidem liberavit, divinitus datum fuiſſe comprobârunt.

Tertiò. Hoc etiam telo nos petit eruditus *Rivetus*: *Non credibile eſt*, inquit, *Deum qui imaginum ſacrarum quas vocant uſum tam ſeverè prohibuerat, inſtituiſſe idola, quæ loquerentur. Nihil enim fuiſſet efficacius ad populum ad idololatriam propenſiſſimum, ad eam rurſus inclinandum & confirmandum.*

At ab hoc telo, utpote non adeò acuto, mihi haud multùm metuendum censeo. Neque enim magìs timendum nè Pectoralis *Theraphim* idololatriæ ansam præberent, quàm nè *Cherubim* in sacrario posita: è quorum tamen medio *DEUM* oracula fudisse nôrunt ex infimâ classe Prophetarum filii. Imò verò longè minùs: *DEUS* enim Pectoralis idolulum consulendi & fortasse videndi copiam non nisi Sacerdoti Summo fecerat: responsa etiam ab eo, non nisi postquam *DEUM* verum precibus humillimis religiosè coluïssent, expectanda fuerant: prout nos doceat exemplum *Davidis*, *DEUM* medio *Ephode* interrogantis, 1 *Sam.* 23. 9, 10, 11. & *Phineazi*: nisi *Author* ille *Biblic. Antiquit.* cujus antea memini, fide parvâ scriptor sit; qui illius, cùm *Urim* consultum iret, precationem bene longam literis consignavit. p. m. 328. Neque facilè credi possit *Israëlitas* tam infœlici fato & ingenio natos fictósque, quòd pulchrioris cujusvis imaginis aspectus eos ad fornicationem spiritualem allicere potuerit: si enim eâ indole animíque habitu fuissent, *Salomon* ipsum *DEI* templum in cultûs divini damnum & præjudicium struxit, cujus ostia & parietes frequentibus *Cheruborum* imaginibus exornavit. Sed si modò *Israëlitas* aliquos animi habitu tam pravo & in morbos suos veteres præcipiti fuisse daremus, quòd ex ipso superstitionis remedio (Pectoralis *Urim*) vitia sua vires & incrementum sumerent; sententia nostra talo non minùs firmo stabilíque staret: nam ità curatum est, ut si quid fortè mali ex imagine loquente *Urim* sibi conscisceret imprudens quispiam; per imaginem silentem *Thummim*, tanquam antidotum veneno valentius, tolli statim posset & superari. Nam indè quispiam, cui salis aliquid, facilè colligere poterat, ima-

ginem

ginem *Urim*, non cœli influxu, aut Dæmonis alicujus virtute, sed *DEI* solius eam liberè eligentis instituto, propheticam evasisse; & *DEUM* per *URIM*, non quòd imaginem tanti haberet, sed quòd ità visum esset, oracula sua enunciâsse.

Quartò. Et hoc forsan nomine apud aliquos malè audiet sententia mea, quòd nova atque insolens sit, & ab omnibus intellectûs nostri de rebus divinis judicandi normis penitus aliena. *DEVM* quidem è cœlesti gloriâ, vel Tabernaculi adytis auri fulgore micantibus, aliquando locutum fuisse, Eúmque consilia sua per manum Angeli, aut Prophetæ ab omnibus seculi viis separati, humano generi tradidisse, cœli Majestati & mentis nostræ περιλήψει congruum est. At Numen cœleste per imagunculam in panno parvulo reconditam respondisse, nemo unquam vel febri laborans somniavit, nec quisquam nisi fidei planè prodigus rei tam inopinatæ fidem unquam daturus est. Suam secum refutationem affert sententia monstrosa adeò, & extra omnes nostras sentiendi vias tam longè posita.

Huic præjudicio potiùs quàm argumento, respondeo, Primò. Sententiam hanc me vel hâc solâ ratione doctorum calculis digniorem existimare fateor, quòd hominem minimè sapiat, nullos figmenti humani characteres gestet, & quòd præ omnibus aliis opinionibus, quæ mundi fidem hactenus tenuêre, tam tenuem primo intuitu veri speciem præferat. Indè enim probabile fiat me illam non ex vano hausisse & proprio finxisse ingenio: nam quæ ad fabulæ vel figmenti exemplum, populo ut placeant, concinnata sunt, hominum moribus & ingeniis adblandiri soleant, non adversari. Deinde, si oculos mittamus ad plurimos alios ritus sub

Veteri fœdere inſtitutos, eos non minùs inſolentes & ab hominum ingenio, ut nunc habent res humanæ, diſſitas & abhorrentes reperiamus. Res enim non minùs mira eſt, & ab uſu ſensúque hodierno declinans, quòd Summo Numini perpetuò habitare viſum fuerit inter *Cherubim*, imagines quaſdam figurâ tam abſurdâ, anomalâ & monſtroſâ fictas, quòd *Joſephus earum ſimiles nemini unquam viſas* aſſerat: Antiq. l. 3. cap. 6. Et quis, niſi quòd Scriptura referat, credere poſſit *Arcam*, ciſtam parvulam, tanti à *DEO* populóque ſuo æſtimatam fuiſſe, quòd tam præclaris elogiis & titulis ſuperbis illam decorârint? (Eam enim *roboris divini Arcam*, *Gloriam Iſraëlis*, *Arcam fœderis*, [a] *Laudes Iſraëlis* appellârunt) quòd Iſraëlitæ de eâ, tanquam primâ gratiæ divinæ arrhâ gloriati ſint: quòd [b] loci omnes ab illius præſentiâ ſanctitatem hauſerint: quòd preces, ſacrificia, & ſacra alia, facie ad Arcæ ſitum versâ, populus peregerit: quòd deniq; crimen Arcæ violatæ, per tactum, locum aut aſpectum minùs religioſum, non niſi peccantiũ ſanguine expiatum fuerit? Nobis etiam hodie admirationem movere ſolet, quòd *DEUS* populum Judaicum, ſignum fœderis cum Seipſo percuſſi, in corporis partibus vix honeſtè nominandis geſtare juſſerit: cujus rei gratiâ jocus & fabula apud gentes facti ſunt, & convitiorum plauſtris conſpurcati. Et, ut alia taceam, non minùs novum & mirandum videri poſſit, quòd cùm *DEUS* tam auguſta conſilia ſua cognoſcendi media Judæis dederit, ſe tamen (quod nemo diffiteri queat) per Pectorale, latitudine palmari panniculum, conſulendum præbuerit. Ideóque mentis propriæ idolis & ſeculi

[a] *Dicitur Deus inhabitare laudes Iſraëlis, i. e. Cherubinos & Arcam quæ vocantur gloria Iſraêlis.* De Dieu in Pſal. 22. 3.

[b] 2 Chron. 8. 11.

seculi sui moribus cultum & honorem supra modum tribuunt, qui eâ solâ ratione freti nostram de *Urim* hypothesin vanitatis arcessunt, quòd iis forsan monstrosa, & nihil cum temporum præsentium usu commune habere videatur. Ea proculdubio ratio est, cur de Oraculi hujusce naturâ parùm sinceri hactenus tot perspicaces Viri perceperint; quòd scilicet mentis suæ oculos præjudiciis, quæ à seculi moribus vel Judæorum scriptis acceperint, vitiatos, ad Scripturas legendas attulerint. Quid enim in causâ esse possit, quòd quamvìs literis uncialibus scriptum extet, *Deum per Urim respondisse*, *secundùm judicium Urim consultum fuisse*, & *Aaronem judicium filiorum Israël*, i. e. per metonymiam, *judicii sui indicem*, *URIM*, *portâsse*; alii tamen per sonum vocalem è propitiatorio, alii per Spiritûs afflatum, alii per splendorem adamantis, alii per literas in Pectorali sculptas, Deum respondisse asserant: nisi quòd mentis propriæ idolis & aliorum placitis precariis se totos tradant, & in hoc Argumento divinare malint quàm discere? Sed me de viâ paulisper declinâsse sentio.

[a] Exod. 28. 30.

Secundò. Si Rationem liberam nec partibus obnoxiam de singulis aliis in Argumento præsenti opinionibus judicem constituamus; proculdubio pro hypothesi nostrâ, tanquam minùs insolente & humani generis sensui adversâ, sententiam feret. Annon enim rationi magìs consentaneum est credere, *Deum* per voces, optimas rerum tesseras, è Pectoralis simulachro datas, placita sua indicâsse; quàm per miraculosam & operosam, nè dicam ludicram, illam eminentiam & subsidentiam literarum, quam Talmudici fingunt, nonnisi novo Oraculo interprete, fatentibus ipsis, intelligendam?

gendam? aut per Spiritûs afflatum, ſigno nullo ab impoſturæ ſuſpicione vindicatum, animum Sacerdotis (viri non rarò nequam) è veſtigio occupantem, cùm Pectoralis gemmas contemplaretur? Certè modus ille revelationis medio Pectorali factæ, cui ipſe tam impensè faveo, magìs expeditus fuerit, captu facilis, & nullum de reſponſi origine divinâ dubitationi locum dederit. Atque hinc natum videtur, quòd quamvìs Prophetæ non pauci ſupplicio extremo affecti fuerint, quaſi cerebri ſui ſomnia prophetiarum titulo ſignata in vulgus ſparſerint; & *Abimelechus* capitis cauſam coram *Saulo* dicere coactus fuerit, quòd, eo invito, *Urim* ſuum ad conſilium divinum, *Davidis* gratiâ, eliciendum uſurpârit; nullum tamen è Pontificum ordine in jus vocatum aut infami impoſtoris labe notatum legimus; cùm ſe monitum cœleſte ex Oraculo ſuo acceptum habuiſſe conſtanter affirmârit.

Cùm jam cauſa mea omnes, quos ipſe novi, obices eluctata ſit; nil cauſæ video cur naturam τȣ̃ *URIM* è tenebris illis quibus plurimùm involuta jacuit, in lucem aliquando prolatam nobis non liceat gratulari.

Sect. 12.

Explicatur natura τȣ̃ THUMMIM, & oſtenditur illud ab Ægypti moribus deſumptum fuiſſe.

MAnum ſupremam diſquiſitioni noſtræ de naturâ *Urim* jam impoſuimus: Supereſt itaque ut ad comitis ſui individui *Thummim* naturam explicandum, quo fieri poſſit compendio, noſmet accingamus.

Hâc

Hâc autem provinciâ quo fœliciùs defungamur, varias doctorum, qui in hoc dicendi campo sese exercuêre, sententias in medium promere, è re nostrâ futurum arbitramur: eò quòd ἀλήθειαν aliquam, aut saltem δήλωσιν *perspicuitatem*, sequentibus afferre possint.

Sententia itaque prima est, *Thummim* quiddam numero quidē, non autem munere & usu ab *Urim* discretum & separatum. Ei mentem & manum dedit *Christophorus Castrus*, qui cum primis de hoc Argumento meruit. Nam *Urim & Thummim*, inquit ille, *erant duo parvula simulachra — per quæ Deus, aut Angelus Dei nomine, clarè & distinctè respondebat*. l. 3. de Vaticin. c. 3. E quibus colligere fas est, Eum *Urim* & *Thummim* numero quidem ac nomine distincta credidisse; Deum verò per utraque, alternis forsan vicibus, voces futurorum nuncias emisisse, eáque muneris & usûs similitudine & affinitate se mutuò attigisse.

Secunda sententia est, quòd *Thummim* munere quidem, vix autem numero ab *Urim* distingueretur: cùm idem Oraculum (prout idem oceanus ob varias illas quas alluit oras) munerum diversorum gratiâ, nomina diversa sortiri potuerit. Ità judicavit (ni mentem suam malè capiam) Vir summus, *Josephus Medus*. Nam postquam varias Magistrorum sententias de Oraculi hujusce naturâ & tradendi modo enumerâsset; quid sibi visum esset, sic paucis effert, quæ Latinè è verbo reddidi. "Si quid ipse sentiam effari licuerit, dixerim "*Urim* & *Thummim* duplicis generis Oraculum fuisse "& muneri planè duplici inserviîsse; & quòd *Urim* "Oraculum illud fuerit, vel Oraculi pars, quâ Deus "responsa dederit iis, qui Illum in arduis & dubiis "vitæ communis casibus consulerent: *Thummim* ve-

"rò

"rò Oraculum illud vel medium fuerat quo Summus "Sacerdos certior factus erat, an *Deus* oblatam hostiam "æqui boníque consuleret, necne. Quibus ad examen revocandis diutius immorari, nobis in præsentiâ nec opus nec otium.

Tertiò. Alii se persuasos habent, nihil omnino discriminis, vel quoad numerum vel quoad usum, τοῖς *Urim* & *Thummim* intercessisse; sed quòd res una eadémque fuerint, quæ ratione proprietatum & effectorum diversorum titulos dissimiles obtinuêre. Atque hæc opinio eorum animos habet, qui *Urim* & *Thummim* cum Pectoralis gemmis confundunt; & mutos illos lapides, unicos Oraculi divini interpretes fuisse asserunt.

Quarta sententia, cui me totum dedi, ea est; quòd *Thummim* res fuerit, non minùs numero & officio, quàm nomine, ab *Urim* divisa & separata. Sententiam hanc nihil quæstionis apud Lectorem habituram mihi facilè persuadeo, modò in rationum earum, quas *Sect.* 1. ad illius veritatem asserendam attuli, memoriam redeat. Nè tamen ulla resideat de hâc re dubitandi ratio, argumenta pauca alia, quæ paulò majorem opinioni meæ certitudinem dabunt, addidisse visum est. (1°.) Lege divinâ cautum erat ut quævis duplicati Pectoralis latera spithamæ mensuram æquarent: quid autem mensuras tam amplas & accuratas Pectorali datas voluit Deus, nisi ut imaginibus saltem duabus, figurâ & mole paribus & quasi gemellis, in illius utero ferendis eò fœliciùs inserviret? neque enim unica icuncula tam amplo dupli illius spatio complendo par esse poterat, nisi artifices sacri opera sua alia arte & ingenio verè divino perfecissent, imaginem autem *Urim* penè monstrosam & parùm ad concinnas proportionis

proportionis leges exactam de manibus projecissent. (2°.) Cùm de *Urim* & *Thummim* in genere tantùm, nullo habito ad usum aliquem peculiarem respectu, in Scripturis fiat sermo; ea, tanquam comites sacramento sibi mutuò astricti, perpetuò conjuncta veniunt: cùm verò de *DEO* Pectorali mediante consulendo, adeóq; de *Urim* quasi in actuali muneris sui exercitio, sermo instituatur; ea non minore constantiâ ab invicem in Sacris separata reperiamus. Ver. gr. *Num.* 27. 21. *Eleazar consilium pro eo* [Joshua] *petet juxta judicium Urim coram Domino:* & 1 *Sam.* 28. 6. *Dominus non respondit ei* [Saulo] *per somnia vel per Urim:* quibus in locis Spiritum S. pede silente *Thummim* præteriîsse observemus. Similis ἀκριβείας exemplum, de hoc Oraculo interrogando dicturus, dedit *Sirachides*, Cap. 33. com. 3. Ἄνθρωπος συνετὸς ἐμπιστεύσει νόμῳ, καὶ ὁ νόμος αὐτῷ πιστὸς ὡς ἐρώτημα δήλων. Ubi voce illâ δήλων usus est, quâ LXX *Urim* transferunt; mentione nullâ factâ vocis cognatæ ἀληθείας, quâ *Thummim* exprimunt. Non immeritò itaque *Urim* solummodo, in negotio interrogandi Deum, locum usúmq; obtinuisse; *Thummim* verò fini alicui dissimili destinatum fuisse existimemus. (3°.) Satìs è supra dictis pateat, Syrorum aut Patriarcharum *Theraphim* τῷ *Urim* Hebræorum ortum dedisse, & rerum earum naturas, munera & nomina, summâ inter se concordiâ conspirâsse. Quò itaque *Urim* exemplar suum (quatenus fas esset) similitudine proximâ retulisse & quasi exscripsisse censeatur, ratio exigit, ut ei formam & munus, æquè ac nomen, sibi uni proprium vindicemus: nam *Theraphim*, quanquam nomine plurali gaudeat, res una & simplex fuit; titulo, munere, & (ni me veri specie ludam) formâ, adeò ab omnibus aliis gentium simu-

lachris

lachris diſtincta & ſeparata, quòd communi imaginum aliarum nomine & cenſu nunquam in Scripturis veniat. (4°.) Cùm *Urim* & *Thummim* res verè diſcretas & numero (ut cum Logicis loquar) differentes, ſatìs quæ jam dixi arguant; indè ea munere diſſidiſſe, & partibus naturæ diſſimilis functa fuiſſe, firmiter concludamus: nam proculdubio *Deus* non magìs duo diverſa organa ad voces ſuas divinas, quàm homo ora duo ad voces ſuas naturales, formandas poſtulavit.

Hæc omnia quæ de uſu τȢ *Thummim* proprio, ejúsque naturâ peculiari dixi hactenus, fide eò firmiore tenebit Lector, ſi à generalibus hiſce ad magìs diſtinctam & preſſam naturæ & originis ſuæ explicationem deſcendat ſermo. Huic autem operi quo fœlicioribus auſpiciis admoveam manum, hoc unum mihi neceſſariò præmittendum arbitror; quòd argumenta in hoc & ſequente capite adducta (ni cerebri proprii fœtus affectu cæco proſequar) ſpecioſè probent, nè dicam luculenter oſtendant, antiquiſſimam *Ægyptiorum* aut aliarum ex oriente gentium conſuetudinem, primam τȢ *Urim* originem & occaſionem præbuiſſe; & ſenſum vocabuli *Theraphim* ſub vocis illius *Urim* velamine myſticè latuiſſe. Mentem itaque facilè induxerim credere, nos per hujuſce arcani jam revelati filum, in rei & nominis alterius *Thummim* receſſus abditos, veſtigio non errante, perducendos; & *Thummim* etiam à ſeculi ejuſdem conſuetudine aliquâ ortum petere, & vocabuli alicujus Ægyptiaci, olim in uſu, ſenſum & poteſtatem diſſimulare.

Si itaque conſuetudines omnes purè Ægyptiacas, cum ipſis, utì veriſimile eſt, regni primordiis natas, quantum per ſemeſas hiſtoriæ veteris reliquias ſcire

conceſſum,

concessum, recolamus; una cogitantibus nobis se obviam præbet, quæ nobis multâ nocte circumfusis facem præferet, & forsan ad latentes adhuc rei & nominis hujusce rationes nos rectà ducet. Eam verò sic nobis descriptam dedit *Ælianus*, lib. 14. hist. Var. c. 34. Δικασταὶ δὲ τὸ ἀρχαῖον παρ' Αἰγυπτίοις ἱερεῖς ἦσαν· ἦν δὲ τούτων ἄρχων ὁ πρεσβύτατος, καὶ ἐδίκαζεν ἅπαντας· Ἔδει δὲ αὐτὸν εἶναι δικαιότατον ἀνθρώπων καὶ ἀφειδέστατον. Εἶχε δὲ καὶ ἄγαλμα περὶ τὸν αὐχένα ἐκ σαπφείρου λίθου, καὶ ἐκαλεῖτο τὸ ἄγαλμα Ἀλήθεια. i. e. *Apud Ægyptios, à primâ antiquitate, qui judicabant Sacerdotes erant. Eorum autem princeps fuit qui cæteros ætate anteibat. Ille in omnes jus dicebat; Eum autem esse oportebat omnium & justissimum & parcentem nemini. Gerebat autem de collo imaginem ex sapphiro, eáque imago* Veritas *dicebatur.* Quo minùs autem quispiam *Æliano* soli hæc posteris referenti fidem abnuat, in partes suas, *Diodorum Siculum*, qui ab eo non multùm abit, vocare visum est. Ille verò, lib. 1. in rebus *Ægyptiorum*, describit Ἀρχιδικαστὴν ἔχοντα τὴν ἀλήθειαν ἐξηρτημένην ἐκ τοῦ τραχήλου, *Summum Judicem qui haberet de collo pendentem Veritatem.* Atque iterum postea, Συντάξεις δὲ τῶν ἀναγκαίων παρὰ τοῦ βασιλέως τοῖς μὲν δικασταῖς ἱκαναὶ πρὸς διατροφὴν ἐχορηγοῦντο· τῷ δ' ἀρχιδικαστῇ πολλαπλάσιοι. Ἐφόρει δ' οὗτος ἐπὶ τὸν τράχηλον ἐκ χρυσῆς ἁλύσεως ἠρτημένον ζώδιον τῶν πολυτελῶν λίθων, ὃ προσηγόρευον ἀλήθειαν· τῶν δ' ἀμφισβητήσεων ἤρχοντο ἐπειδὰν τὴν τῆς ἀληθείας εἰκόνα ὁ Ἀρχιδικαστὴς προσθεῖτο· i. e. *Salaria præbebantur, amplissima verò Summo Judici. Gestabat autem ille in collo ex aureâ catenâ pendens è lapillis pretiosis simulachrum, cui Veritas nomen: hoc autem Veritatis simulachrum Judiciorum principi aptatum*

aptatum, causas cognoscendi auspicium fuerat.

Horum historicorum verba satìs indicant, Hebræos & Ægyptios, quoad mores aliquos singularem inter se animorum sensuúmque concordiam coluisse. Nam Ægyptiis in more erat Pontificem suum litibus plurimis disceptandis præficere: Hebræi etiam more & lege consimili tenebantur. Loci & personæ suæ dignitatem in conspectu populi, ornatu splendido & eleganti asserebant Ægyptii: nec Hebræi pietati & prudentiæ simili defuêre. Bullam, splendore & titulo mystico Ἀλήθεια celebrem, ei in muneris sui tesseram decreverunt Ægyptii: Hebræorum etiam Pontifex, bullam, mystico *Thummim* titulo & formæ decore insignem, in ornamentis habuit. Gemmæ plurimæ Pontificis Ægyptii vestes pectúsque illuminabant: Pontificis etiam Hebraïci vestes & pectus tota auro lucebant & lapillis pretiosis. Antistes Ægyptius muneris sui tesseram aureâ catenâ de cervice pendentem gestare solitus est: & ut Hebræorum Pontifex bullam suam è catenâ aureâ solenniter suspensam gereret, Legis præscriptum postulavit. *Exod.* 28. 22. *Facies in rationali*, [cui Thummim inerat] *catenas sibi invicem cohærentes ex auro purissimo, & duos annulos aureos sibi invicem cohærentes, quos pones in utrâque rationalis summitate, catenásque aureas junges annulis qui sunt in marginibus ejus*, &c.

Quòd Ægyptii & Hebræi tot morum conspiratione consentirent, nemo facilè casui aut fortuito syderum similium influxui tribuendum senserit. Ideóque Scriptores plerique omnes Ægyptios simiarum partes egisse, & Hebræorum mores, ea gratiâ & venustate conspicuos, obviis ulnis & propensis studiis accepisse, securi hactenus asseruêre. In eam sententiam loquitur *Cl.*

Grotius

Grotius. Not. in lib. de verit. Rel. Christ. Num. 111. §. 16. Ubi postquam Ægypti Pontificem simulachrum, cui *Veritas* nomen, ex adverso cordis appensum, ferre solitum, *Diodori* & *Æliani* verbis enarrâsset; addit, *Imitati sunt Ægyptii Pectorale Sacerdotis Summi, sed ut pueri virorum res imitantur*. Eandem sententiam *Joh. Schefferi* animum occupâsse, verbis ipse suis testatur, Syntag. de Torquibus, Sect. 5. *Ornamentum illud* [Sapphirus Ægyptiacus] *sumptum fuit ab Hebræis: idem enim fuit quod apud illos Sacerdos Summus gestabat. Et arguit primùm, quòd ex gemmis fuit, deinde quòd* Veritas *nominatum est. Ità namque interpretantur Septuaginta id quoque quod in rationali Sacerdotis Urim & Thummim est.* δήλωσιν ϗ ἀλήθειαν *appellant*. Sententiæ huic tot doctorum calculis onustæ animum & ipse lubens adjicerem, nisi quòd eum tot rationum evidentia partem in adversam rapiat, & illum morum consensum è fonte dissimili manâsse mihi penitus persuadeat: è sapientissimâ nimirum *DEI* indulgentiâ, cui summo apud suos rerum divinarum procuratori ἄγαλμα, è catenâ aureâ pendens & synonymo *Thummim* titulo insignitum, concedere visum est; nè Israëlitæ quicquam ornatûs & elegantiæ in Sacerdote suo requirerent, cujus ingens admiratio teneros eorum animos in *Ægypto* fascinârat. Rationes autem quæ mentem meam huic sententiæ devinctam tenent, sunt hujusmodi.

Primò. Δῆλα vel Δήλωσις & Ἀλήθεια vocabula sunt, per quæ Septuaginta interpretes *Urim* & *Thummim* frequentiùs exprimunt. viz. *Exod*. 28. 26. *Num*. 27. 21. 1 *Sam*. 28. 6. *Levit*. 8. 8. Ex iis autem vocibus, prior potestatem vocis Hebrææ *URIM* [*lumina*] ex parte referre, eíque haud admodum impro-

priè

priè reſpondere credatur: nam luminis eſt in tenebris poſita, δῆλα manifeſta facere. Sed unde natum ut ex interpretibus tam citò judices Scripturarum facti ſint, & à vocis alterius ſenſu genuino tam longè receſſerint, quòd vocabulum Ἀλήθεια ad *Thummim* denotandum toties uſurpârint; cùm πλειότης propiùs à vero vocis illius ſenſu abſit, eámque minùs coactè interpretetur? Certè ipſe cauſam vel probabilem quòd ità verterint afferre nequeam, niſi quia probè nôrint ἄγαλμα, cui *Thummim* nomen, de Pontificis Judaïci cervice pendens, à Pontificis Ægyptiaci ſimulachro, Græcis ἀλήθεια per interpretationem dicto, originem accepiſſe; ideóque rationi conſonum duxerint, ut imaginis illius Ægyptiaci, ceu primi ſui exemplaris & quaſi parentis, nomen titulúmque, inter Ægyptios ſaltem, retineret. Nam proculdubio rem divinitus inſtitutam & quæ nomen ſuum jure divino tenuit, imaginis Ethnicæ titulo dehoneſtare, inſtar piaculi habuiſſent; niſi quòd rem ſimul & nomen initiis Ethnicis orta eſſe, pro certo credidiſſent.

Secundò. Nullum veri colorem præfert, Ægyptios veteres Pontificis ſui ἄγαλμα, cui ἀλήθεια nomen dixêre, ab Hebræorum moribus mutuari voluiſſe. Nam (1°.) Ægyptii eâ antiquitatis, ſapientiæ, & religionis ſuæ opinione intumuêre, quòd gentes alias, quaſi mera hominum nomina & umbras, ingenti cum faſtidio præterirent. Imò verò abſurdum aliorum omnium faſtidium gentem illam ità tandem tranſverſam egerat, quòd exterum aliquem communi ſecum menſâ accipere, aut ullâ morum rituúmque ſocietate generi humano conjungi, nomine & natalibus ſuis indignum duxerint. Fanaticum illud Ægyptiorum ingenium notavit olim *Pompon. Mela* l. 1. de Situ Orb.

c. 9. *Suis*, inquit, *literis perversè utuntur. Lutum inter manus, farinam calcibus subigunt. Forum ac negotia fœminæ, viri pensa ac domos curant, &c.* Hujusce vanitatis gratiâ sale comico asperguntur ab *Anaxandride* apud *Athenæum*, p. m. 299. (2°.) Ægyptii omnes in Israëlitas, præ aliis mundi incolis, odio capitali & hæreditario exarserunt. Ità testatur *Josephus*, l. 1. *cont. Apion.* φαίνονται γὰρ καὶ δὴ μάλιστα πρὸς ἡμᾶς δυσμενῶς διατεθέντες κοινῇ μὲν ἅπαντες Αἰγύπτιοι. Ideóque verisimile est Ægyptios non minùs à moribus quàm personis Hebræorum abhorruisse: ità enim nati sumus humanum genus, quòd ab eorum omnium moribus longè recedamus, quos vel contemptim habemus vel quibuscum inimicitias graviores exercemus. (3°.) Israëlitæ, quamvìs *DEI* peculium, gentium sordes & rejectamenta facti fuêre: eorum personas & sacra adeò nihili habuêre, quòd laboret plurimùm annalium ethnicorum fides ut Israëlitas vel fuisse credamus. Judæorum personæ & mores anomali, jocis & cachinnis solummodo apud gentes ansam præbuêre: quasi populum illum pro cote tantùm ingenii publici habuissent. Vero itaque prorsus dissimile est, Ægyptios, illa gloriæ animalia, sese ad Judæorum mores componere voluisse; quos, simiarum ad instar, ad risum tantùm movendum natos gentes credidêre. (4°.) Modò Ægyptii, cùm imaginem Ἀλήθεια nominatam Pontifici suo in ornamentum dederint, ad Sacerdotis Summi *Thummim* imitandum animos appulissent, quasi Hebræorum usum sacrorum omnium normam & mensuram existimâssent; proculdubio & aliis Judæorum legibus se conformes præstitissent, & animi morum Judaicorum æmuli & studiosi plurima alia exempla edidissent. Nec minùs dubitandum quin nomen numeri pluralis (cujus

est & *Thummim*) & quod magìs aptè sensum vocis illius exprimeret, ἀγάλματι suo impertire voluerint. Sed nec minore proculdubio religione curâssent *Ægypti* incolæ, ut titulus ille δήλωσις τῦ *Urim* respondens, simulachro suo, vel alteri illi quasi in comitem ascito, inderetur. Nam æquum est credere, Ægyptios, modò Judæorum simiæ fuerint, quasvis aut saltem præcipuas exemplaris sui circumstantias imitando exprimere voluisse. Dicendum itaque superest, imaginem cui Ἀλήθεια titulum fecerunt Ægyptii, primam τῦ *Thummim* Hebræorum dedisse ansam: *Deum* verò, cùm loci & nominis consimilis imaginem in Sacerdotis sui ornamentum consecrârit, paululùm à more apud Ægyptios recepto, ob rationes occasione aptâ vocante adducendas, abiîsse.

Tertiò. Constat *Deum* (ut eâ facilitate rudes populi Israëlitici animos invitaret) vetera penè omnia, quorum summâ admiratione & desiderio, in *Ægypto* viventes, ducebantur, iis concessisse: imò novam exemplóque carentem pompam & venustatem ritibus ab *Ægypti* seculíque usu mutuatis addidisse: ut cultûs divini decus & gloria, cultûs vel regiminis Ægyptiaci splendorem, quem in animis oculísque ferebant Israëlitæ, penitus extingueret & obscuraret. Nam templum Judæis concessit Deus, *quod materiæ magnificentiâ, artis elegantiâ & structuræ formâ, cætera omnia per orbem terrarum facilè superavit*; ὥστε αὐτὲς μηδέποτε εἰς ἐπιθυμίαν τῆς Αἰγυπτίων, ἢ τῆς παρ' Αἰγυπτίοις ἐλθεῖν, *nè unquam postea Ægyptiorum, aut eorum quæ apud Ægyptios experti fuerant, cupiditate tangerentur*: prout rationem optimè reddit *S. Chrysostomus*, Tom. 5. Serm. 31. p. 471. Edit. Paris. Præterea, Deus Sacerdotibus Israëliticis *Ephod* (id est, βύσσινον ἔνδυμα εἰς

ἱερέας,

ἱερέας, exponente *Hesychio*) cùm sacris muniis vacarent, gestandum dedit: nè quid forsan dignitatis vel splendoris quem in Sacerdotibus Ægyptiacis admirari solebant Judæi, in propriis desiderarent: nam Sacerdotes Ægyptii sacra sua, *linteæ vestis candore puro luminosi* (ut *Apulei* verbis utar) de more antiquissimo celebrabant; eò quòd vestis color (puritatis omen) & *Ægyptus* ipsa, lectissimi lini laude per orbem celebris, populi animos vestis hujusce usui facilè conciliarent. Atque indè *linigeri* tanquam proprius character Sacerdotum Ægyptiacorum à poëtis sæpius usurpetur. Ægyptios autem in hujusce vestis usu chorum duxisse, ut credam suadent *Tertulliani* verba in libro suo *de coronâ militis* [ubi *linteum* appellat *propriam Osiridis vestem*] & rationes multæ gravésque, quas apud me premo nè extra præsentis argumenti limites nimis evagarer. Credibile est etiam Sacerdotis Summi campanulas à receptâ cultûs Ægyptiaci pompâ, tanquam primo exemplari, principia petiisse: nam apud Ægyptios [a] aliósq; ità instituto vetustissimo comparatum erat, ut omnia sistris & crepitaculis, dum sacra fierent, latè personarent: & Israëlitarum infantia proculdubio ab hujusmodi crepundiis & crotalis non potuit extemplo ablactari. Cùm itaque *Ægypti* Pontifex simulachrum, ἀληθείας titulo ornatum, è catenâ aureâ de collo pendens, dignitatis suæ indicem gestare solitus sit; verisimile est *Deum* simile ἄγαλμα, *Thummim* nomine decoratum, sacrarum ceremoniarum apud Israëlitas Antistiti concessisse: ut quælibet decoris & magnificentiæ exempla, quibus sacra Ægyptiaca vel eorum ministri superbire solebant, Pontifici suo adjicerentur; eúmque unum, veluti מכלל יפי *consummationem*

[a] *Vide Alex. ab Alexand. l. 2. cap. 2.*

ſummationem pulchritudinis, ſuſpicere diſcerent & venerari.

Quartó. Si varios Gentium mores (quantum in hiſtoriæ antiquiſſimæ crepuſculo videre datum) oculis intentis perluſtremus; gentem nullam præter Ægyptios ſolos inveniamus, quæ Sacerdotum ſuorum principem ſymbolo aliquo, quod conſenſum vel minimum cum Hebræorum *Thummim* haberet, inſignivit. Chaldæi quidem, Syri, aliæque gentes, unum aliquod Pontificis Judaici ornamentum, [tunicam lineam, cidarim, tiaram, & forſan *Urim*] æmulati videantur: at illius *Thummim* in totâ Sacerdotum ethnicorum pompâ ſcenicâ, niſi in ſimulachro quod diximus Ægyptiaco, vix rudioribus quidem umbellis expreſſum deprehendere poſſimus. Quòd autem Ægyptii ſoli (qui tamen Judæis [a] איבי בנפש *inimici ex totâ animâ ſemper* fuerint) in ornamenti hujuſce ſacerdotalis uſu cum *DEI* populo amicè adeò convenirent, huic tantùm cauſæ tribuendum videtur: Ægyptii, moribus & ingenio eleganti populus, perſonam, qui in foro & templo primas habuit, myſtico aliquo muneris ſui ſymbolo ornari voluêre, cujus ſplendor eíque conjunctus titulus religionem & reverentiam dignitati ſuæ debitam intuentibus extorquerent. Cùm autem Hebræorum Pontifex duplicem illam, *Judicis* & *Sacerdotis*, perſonam apud ſuos ſuſtineret, & Iſraëlitæ proculdubio non minùs ornatûs quàm cultûs Ægyptiaci ſtudio ducerentur; veriſimile eſt *Deum* & ſuo Pontifici ἄγαλμα in ornamentum conceſſiſſe, quod fulgore & titulo imaginem illam Ægyptiacam, (cujus ſimilitudinem aliquam geſſit) plurimùm excederet & ſuperaret. Et certè niſi conſenſum Ægyptiorum ſolummodo cum Hebræis

[a] Pſal. 17. 9.

Hebræis in hujusmodi ornamenti usu tenacissimo, illi quo moribus Ægypti adhæserunt affectui deberi asseram; causam ipse nullam assignare potis sum, cur non & inter gentium aliarum sacrificulos, nominis & formæ consimilis ornamentum sacerdotale reperire liceat: & labiis illius osculum figam, qui me, ratione vel speciosâ redditâ, jam impeditum explicare queat.

Quintò. Sacerdos magnus ornamenta omnia, quæ divisa gentium aliarum sacerdotes venerabiles reddidêre, collecta tenuit. *Quis* enim *non legerit* (inquit *Prideauxius noster* Orat. 2. de vest. Aaron.) *apud Herodotum, Plinium, Plutarchum, alios, Ægyptios suas tunicas lineas & hyacinthinas, sua Pectoralia, sua etiam sistra argutum tinnitu constrepentia, in sacris solennioribus adhibuisse? lapidibus duobus onychinis super humeros Aaronis conspicuis, corollia quædam inter Sacerdotes Indicos analoga fuisse memorat Alexand. ab Alex. l. 2. c. 8. Infulæ, mitræ & tiaræ, quàm obvia sunt apud Apuleium & alios profanos authores vocabula? femoralia à nullis fuisse neglecta existimat Guilielmus Stuckius in sacrorum Gentilium descriptione.* E sacris autem monumentis non minùs pateat *DEUM* ornamenta ea omnia, novo decore & cultu aucta, Pontifici suo concessisse; eíque συντέλειαν καυχήματος. (utì loquitur *Sirachides*, cap. 45. 9.) *consummationem gloriationis* induisse. Ex ornatu illo numeris omnibus absoluto promptum est conjicere, ornamenta penè omnia, quæ Sacerdoti Summo gratiam & majestatem addidêre, genere ethnico nata esse & à *DEO* ad deliniendos populi animos in Sacrorum suorum ordinem ascripta. Nam dici nequeat quare *Deus* Pontificem maximum tam splendido, penè dixerim theatrico, vestium apparatu onerari, eúmque cultu supra principum & Sacer-

dotum ethnicorum gloriam eleganti fulgere voluerit; nisi quòd curârit nè cultûs Ægyptiaci splendor, qui Israëlitarum animos inani & futili voluptate titillavit, divinum superaret; & nè Israëlitæ, religionem simplicem & venustate tantùm naturali allicientem fastidientes, ad meretriciam *Ægypti* pompam & fucum ducerentur. Deinde, si gentium monumenta vigilantes evolvamus, unum aut alterũ è jam dictis ornamentis sacerdotalibus apud Ægyptios aliósve in usum venisse facilè percipiamus; dum unus Judæorum Pontifex ornatus omnes, quibus gentes aliæ Sacerdotibus reverentiam & mysteriis suis religionem conciliârunt, complecteretur. Ideóq; rationi magìs congruum est existimare Deum omnibus Sacerdotii insignibus quæ usquam gentium, apud Ægyptios imprimis, in usu erant, eum decorâsse; quàm Ægyptios aliósve unum aliquod ornamentum à Sacerdote Judaico mutuatos fuisse, ut rudem & imperfectam illius imaginem in Pontifice suo contemplarentur. Si enim Sacerdotis Israëlitici ornatus cæteris ex ethnicismi fæce Pontificibus ornandi norma & mensura extitisset; Ethnici proculdubio non unum aliquod ornamentum Pontificale, sed ad unum omnia apud Hebræos usurpata, pari cum religione retinuissent.

Sextò. Ut fidem jam dictis eò magìs firmemus, observare juvat, Ægyptios aliquam τȣ͂ *Thummim* similitudinem, in simulachro suo ἀληθείας nomine donato, expressisse; eos autem nullam τȣ͂ *Urim*, in Pontificis sui ornatu, rationem aut umbellam habuisse legimus. E contra verò, *Laban*, *Micha*, *Gideon*, & Israëlitæ, impensam quidem τȣ͂ *Urim* curam habebant, & illud affectu sollicito & pertinaci prosequebantur; (nam illius loco, *Theraphim*, nominis synonymi & muneris consimilis

consimilis imaginem, *Ephodi* suo conjunxêre) sed nè evanida vestigia τȣ̃ *Thummim*, vel rei cujuspiam titulo analogo notatæ, in eorum sacris inveniamus. Hujus autem studii tam dissimilis, ratio hæc unica assignanda videtur: Ægyptii simulachrum Ἀλήθεια appellatum, unà cum aliis patrum suorum moribus, ad seros usque nepotes tenuêre: at *Urim*, quod rem novam forsan & ex Hebræorum ingenio, rerum novarum in religione avido, natam habebant, penitus repudiârunt. Sed *Micha* & Israëlitæ *Urim* vel (quod eodem recidit) *Theraphim* tam prono cultu atque animo accepêre; quòd iis Patriarcharum aut saltem seculorum veterum usus, & responsorum indè acceptorum probata veritas, fidem & affectus suos addictos & mancipatos tenuerint: *Thummim* verò, ceu rem patribus antiquissimis ignotam penitus, ex *Ægypti* moribus & populi ruditate nuper oriundam, nec tantæ utilitatis nomine commendatam, minoris (nè dicam insuper) videntur habuisse.

Septimò. Israëlitæ in mores splendidiores, & cultum omnem sive corporis sive animi, apud gentes exteras, Ægyptios præsertim, invalescentes, impetu bruto & fræni impatiente semper ferebantur. Nam ideo effrænatum Regis desiderium eos tenuit, non quòd eo opus haberent; sed ut gentium vicinarum more, viris glorioso Regis nomine illustribus gauderent, qui ante eos egrederentur. Neque eos regem solummodo, sed principes & consiliarios à latere sub rege constitutos, postulâsse refert *Hoseah*. cap. 13. 10. *nè scilicet gentibus vicinis splendore & regis authoritate cederent, quibus alioquin se minores futuros putabant*: prout voti illius rationem non inscitè reddit *Jo. Frischmuth. in Discurs. de Reg. Elig.* Salomonem forsan hæc gentis

propriæ vanitas occupavit, qui uxores sibi septingentas & concubinas trecentas, ut regum vicinorum pompam & mores imitaretur simul & excederet, comparâsse videatur. 1 *Reg.* 11. 3. Nam regibus orientalibus non mediocre gynæceum alere solenne fuisse, è verbis illis *Ciceronis*, Orat. 5. *in Verrem*, edocti sumus; *Anno tertio Verres consuetudine usus est regiâ. Solere aiunt barbaros reges Persarum ac Syrorum plures uxores habere &c.* Ex eâ peregrina omnia æmulandi prurigine natum arbitror, quòd vestes [a] peregrinæ, id est ad luxûs morísque ethnici formam & ingenium concinnatæ, Judæis adeò in pretio & deliciis essent: & quòd mulieres peregrinas tam perditè semper & insanè deperirent, ut præ iis alias omnes ex animo delerent formas. Neque impetu languidiore in sacra peregrina, Ægyptiaca præsertim, ruebant Hebræorum animi: nam eorum idola penè omnia & ritus vetitos in Scripturâ memoratos, ab *Ægypto*, tanquam perenni superstitionis fonte, primùm profluxisse, fusè probavit *Kircherus Oedip. Ægyptiac. Tom.* 1. *Syntag.* 4. & *Tom.* 4. *Synt.* 1. c. 2.

[a] *Vid. Zeph.* 1. 8.

Cùm itaque Israëlitæ eodem fastidio mores tantùm patrios, quo Ægyptii peregrinos repudiârint; & rituum Ægyptiacorum pompâ perstricti, prout aviculæ vitri fulgore, in perniciem suam tam facilè allicerentur; credibile est Deum cultũ suum elegantiâ & nitore omnifario exornare voluisse, ut Israëlitæ sponsâ tam pulchrâ expleti & satiati meretricium ethnicismi fucum & lethalem venustatem negligerent, despuerent, & conculcarent. Cùm etiam Sacerdos Ægyptiacus tam illustrem dignitatis suæ tesseram à collo aureâ catenâ suspensam gestare soleret, facilè credamus Israëlitas & illam gemmã ab Ægyptiis mutuatos fuisse; Deúmq; symbolum,

ſymbolum, *Thummim* appellatum, Pontifici Iſraëlitico in ornamentum conceſſiſſe, quod gemmæ illius Ægyptiacæ, quæ Ἀλήθεια nomen habuit, titulum, ſplendorem & figuram æmulari & vincere crederetur.

Octavó. Ex ipſis imaginis hujuſce notis & circumſtantiis, titulo, materiâ, annexâ catenâ, & geſtandi modo, eam ingenii purè Ægyptiaci figmentum fuiſſe non temere colligamus. Nam (1°.) titulus ipſe quem præfert, indolem geniúmque ſapit Ægyptiacum: nempe Ægyptios, à primâ gentis origine, genius quidam ſubtilior tenuit; quo factum eſt ut doctrinæ ſuæ, ethicæ, phyſicæ & politicæ, ſymbolis, figuris, hieroglyphicis, literis ſacris, titulis myſticis, & id genus Sacramentis, ſæpius traderentur. Gentis itaque indoli moribúsque antiquiſſimis apprime conſonum eſt, ut imaginem hanc, quæ unico verbo geſtantis dignitatem & virtutem loquebatur, Ægyptiis tanquam primis authoribus referamus. (2°.) Ex ipsâ imaginis hujuſce materiâ Sapphiro gemmâ, de illius origine Ægyptiacâ conjecturam ducamus: nam Sapphirum ſummo inter gemmas dignitatis gradu collocavit veterum ſuperſtitio; quaſi pravis affectibus reſiſteret, quibus judicem vacuum eſſe oportet: ità enim myſtarum antiquorum ſenſum refert *Fr. Rueus*, l. 12. de gemmis; *Devotionem, pietatem, conſtantiam, pacis ambitionem, Deorum munera, opimáque, quod ad hanc vitam ſpectat, beneficia invitare conciliaréque fertur Sapphirus. Addunt & contra iracundiam, invidiam, fraudes & triſtitiam valere. Adeò contra effrænes animi mores efficax eſt credita.* Modò ſuperſtitiosâ illâ de Sapphiro ſententiâ Ægyptiorum veterum mentes afflatæ fuerint, nobis facilè perſuadeamus eos Sapphirum illam, ad judicis

dicis æqui, partibus & affectibus nullis mancipati, ingenium, tanquam in ſymbolo exprimendum, ſacerdoti judicanti geſtandam ſtatuiſſe. Sed nonnulli forſan tam corruptam de Sapphiri viribus opinionem è temporum multo recentiorum fæcibus ortum habuiſſe ſenſerint; quibus ipſe litem intendo nullam: nam Sapphirum *Moſis* ſeculo plurimi ſaltem æſtimatam fuiſſe, ſatìs è verbis illis *S. Epiphanii* intelligamus (modò fidem tutam iis adjungamus) γέγραπται ὃ καὶ ἐν τῷ νόμῳ, &c. *Scriptum eſt in lege, viſionem quæ Moſi apparuit in monte, & legem datam, in gemmâ Sapphiro fuiſſe expreſſam.* Lib. de 12 gemmis. (3°.) Conjecturæ noſtræ vires affert catena vel torques ille aureus è quo pendebat ſimulachrum illud Ægyptiacum. Hujuſmodi autem inſigni collum ornandi morem, apud Ægyptios, primis illis quibus res ſuæ maximè florebant ſeculis, obtinuiſſe, illúdque dignitatis penè regiæ indicem habitum fuiſſe, teſtatur *Moſes* de *Pharaone* loquens: Geneſ. 41. 42. *tulítque annulum de manu ſuâ, & dedit in manum ejus,* Joſephi, — *& collo torquem aureum circumpoſuit.* Horum etiam torquium antiquiſſimum apud Ægyptios uſum aſſerit *Pignorii* menſa, haud ità pridem edita, deſumpta à vetuſtiſſimâ quâdam tabulâ repoſitâ olim in templo *Iſidis*; quæ *Iſidis* & *Oſiridis* imagines circulis vel torquibus bene latis, in quibuſdam ad humeros pertinentibus, bullíſque diſtinctis, ornatas exhibet. Indè etiam adducor ut ſentiam Ægyptios & Babylonios, nominis pervetuſti gentes, aliis omnibus ad ornamenti hujuſce uſum exemplo ſuo præiviſſe; quòd *Tertullianus* eas omnes Ægyptiorum & Babyloniorum nomine complexus ſit, *lib. de Idololat.* quando ait: *Purpura illa, & aurum, cervicis ornamentum, eodem modo apud Ægyptios & Babylonios inſignia erant dignitatis, quo modo*

modo nunc prætexta — & coronæ aureæ. (4°.) Ad sententiam meam de imaginis hujusce origine Ægyptiacâ firmandam, momenti nonnihil habeat ipse gestandi modus: eam enim Judex de collo in pectore, cordis regione, prout & gentes aliæ sua sapientiæ hieroglyphica, appensam gestare solebat. Hunc autem morem ex *Ægypti* philosophiâ, quæ [a] cor hominis animæ & sapientiæ domicilium statuit, ansam primitus accepisse, nemo facilè denegaverit.

[a] Ἡ καρδία κατ' Αἰγυπτίοις, ψυχῆς περίβολος. *Horus. Ægypt. Hierogl.* 7.

Satìs quæ dixi probant, imaginem quæ Ἀλήθεια nomen tenuit, populi Ægyptiaci genium atque indolem vividis characteribus sibi impressum exhibere. Si itaque filiorum ora & oculos parentum simillimos, non vanos natalium nuncios habeamus; ex ipsis naturæ Ægyptiacæ quas præfert notis, imaginem illam ex ingeniis purè Ægyptiacis natam facilè convincamus.

Sect. 13.

Occurritur Objectionibus cum sententiâ nostrâ de naturâ THUMMIM pugnantibus.

RAtiones quas in medium protuli, Lectorem, nisi hypothesi alicui serviat, facilè persuasum faciant, me à genuinâ τοῦ *Thummim* naturâ & primâ nominis illius imponendi ratione non multùm aberrâsse. Nè tamen ullæ supersint de sententiæ meæ veritate dubitandi causæ leviores, quæ Lectoris animo molestias ferant, objectionibus nonnullis mihi necessariò occurrendum est.

Primó. Ad fidem hîc & forsan alibi dictis derogandum objici possit, quòd fallacibus *Diodori Siculi, Æliani,*

liani, aliorúmve Scriptorum teſtimoniis imprudens nitar; cùm de antiquiſſimis Ægyptiorum moribus, aut rebus, diu ante hiſtoricorum eorum tempora, imò libros fortaſſe ſcriptos, geſtis, judicium ferendum ſit: cùm præſertim veriſimile non ſit Ægyptios, ſub primorum regum ſuorum tempora, moribus tam cultis & elegantibus fuiſſe, quòd imaginem excogitarent eo ſplendore titulóque conſpicuam, ut populo Pontificis & Pontifici ſuiipſius reverentiam incuteret.

Reſpondeo. Horum Hiſtoricorum meritis & communi hominum fidei hoc ſaltem debemus, ut credamus eos de rebus eorum tempora plurimùm ſuperantibus nihil poſteris referre voluiſſe, quod à conſtante apud Ægyptios traditione, vel antiquiſſimis quibuſdam monumentis, (quæ Tempus, maximus librorum helluo, jam devoravit) non accepiſſent. Utcunque ipſe forſan *Diodori* & *Æliani*, de primis illis *Ægypti* moribus teſtantium, authoritatem fide tam pronâ revereri nollem; niſi quòd morum eorum obſcura quædam & fugientia veſtigia in Scripturis ipſis percipiam, & Ratio, Ægyptiorum ingenia ritè æſtimans, facilè judicet eos eandem penè cum ipſo regno Ægyptiaco æram habuiſſe. Nam è ſacro Inſtrumento manifeſtum eſt, Ægyptiis ſuos fuiſſe Sacerdotes diu ante Legem datam, iíſque Regem quandoq; ſumptus ad vitam neceſſarios ex publico præbuiſſe, eorum aliquos principum titulum & dignitatem in Ægypto tenuiſſe, adeóque Judicum munera nonnunquam exercuiſſe. *Gen* 47.22.& *cap*.41. 50. Sed & Scriptura Ægyptios moribus tam concinnis & limatis, vel *Joſephi* ſeculo, fuiſſe refert; quòd catenam auream tanquam loci & dignitatis ſummæ indidicium clarioris notæ viris geſtandam dederint. Suadet etiam ratio, ut credamus ſummos in regno viros, ſplendido

dido aliquo muneris & virtutis suæ symbolo conspicuos, in populum prodiisse. Mos enim apud gentes penè omnes non planè barbaras antiquitus inolevit, ut viros qui dignitate supra cæteros eminebant, quibusdam honoris insignibus (quæ moderni *bullas* vocant) ex adverso cordis suspensis, & torquibus aureis donarent, & à fæce Romuli distinguerent. De quo Veterum usu fusè & eruditè disseruit jam laudatus *Schefferus Syntagmate suo de Torquibus*. Nec minùs *Ægypti* aliarúmque antiquissimæ memoriæ gentium moribus genióque consonum est, quòd historici jam dicti de Pontificis Ægyptiaci bullâ, ἀληθείας titulo inscriptâ, referunt: nam iis in morem abiit doctrinas suas non orationis flumine, sed verbi aut symboli alicujus guttâ tradere.

Primo hoc ictu in irritum cadente, hoc secundo forsan me petent adversarii: Fides non nisi timida & languida *Diodoro Siculo* & *Æliano* tribuenda est, eò quòd malè secum constent & verbis commissis veteres *Ægypti* mores referant. Nam *Diodorus Siculus* Pontificis Ægyptiaci ornamentum ζώδιον τῶν πολυτελῶν λίθων, *simulachrum è lapidibus pretiosis*, *Ælianus* verò, ἄγαλμα ἐκ σαπφείρου λίθου, *simulachrum è Sapphiro gemmâ* factum asserit. Hisce itaque testimoniis minimè innitendum, quæ eâdem operâ quispiam collidere possit & frangere.

Respondeo. Fateor equidem *Diodoro* & *Æliano* dissidii aliquid intercedere, quum hic Pontificis Ægyptii ornamentum è gemmâ unicâ, ille verò ex pluribus conflatum dixerit. At profectò historias penè omnes uno difflemus spiritu, & in fabularum ordinem abire jubeamus, si Historicis, leviculâ facti alicujus circumstantiâ ab invicem discrepantibus, fidem statim omnem

omnem detrahendam putemus. Neque tamen necesse ut Historicos nostros plusquam specie pugnare fateamur: nam amicas statim jungent dextras, si *Ælianum* pectoris tantùm ornamentum respexisse, *Diodorum* verò & gemmas quibus Pontifex Ægyptius fulgebat alias, in ejusdem census & tituli communionem vocatas, intellexisse asseramus.

Tertió. Objiciet forsan non nemo quòd vox Hebræa *Thummim* & sensu & numero ab antiquo illo nomine, quo Pontificis Ægyptiaci simulachrum vulgò vocabatur, plurimùm dissideat: nam *Thummim* perfectiones sonat, Ἀλήθεια verò *Veritatem*: Vox illa numeri secundi est, hæc autem singularis. Quando itaque voces illæ vix ullâ sensûs aut numeri conformitate conjungantur, Hebræorum *Thummim* imagini quam diximus Ægyptiacæ, ceu primo exemplari, originem debere, reclamante ratione asserere videamur.

Respondeo. Hæc duo vocabula, quanquam dissidii alicujus speciem præferant, proximâ significationis similitudine consentiunt: nam Ἀλήθειαν, nomen bullæ Ægyptiacæ datum, proculdubio non tam logicè quàm ethicè, de cordis nimirum veritate, id est, integritate & ab omni dolo immunitate, (essentiali judicis & Sacerdotis ornamento) *Ægypti* doctores mystici intelligendam proposuêre. Atque hoc sensu vox ea sæpius in Sacris Literis, juxta loquendi consuetudinem quæ seculis vetustissimis tenuit, interpretanda venit: ut *Exod.* 18. 21. Ubi *Jethro Mosi* author fuit, ut אנשי אמת *viros veritatis*, id est, integros animi scelerísque puros, populi judices poneret. Ità sumitur *Psal.* 51. 7. *Ecce*, אמת *veritatem voluisti in renibus.* & *Psal.* 145. 18. *Propinquus est Dominus omnibus invocantibus eum* באמת *in veritate*, id est, exponente

nente *Paraphr. Chald.* בקשוט in integritate. Hinc אמת à *DEO* cum cordis rectitudine, 1 *Reg.* 3. 6. & Ἀλήθεια ab Apostolo cum εἰλικρινείᾳ *sinceritate*, tanquam vocabulo synonymo, sociatur. 1 *Cor.* 5. 8. Non sine causâ itaque LXX vocem illam per δικαιοσύνη exprimunt, *Genes.* 24. 49. *Jes.* 38. 19. & *Hesychius* ἀληθὴς per δίκαιος explicat, & S. *Lucas* ei voci ἄδικος opponit. cap. 16. 11. E contrà, more non minùs frequente, vocabulum שקר *mendacium* pro *iniquitate* in Scripturis usurpatur. Unde observavit *R. D. Kimchi* in *Psal.* 7. 14. hæc tria שקר, עול & און, *idem in sacris significare, & esse* המלות שונות *dictiones permutatas.* Ideóque שקר, quod *mendacium* denotat, LXX sæpius ἀδικίαν vertunt. *Jer.* 5. 31. *Lev.* 5. 22. *Job.* 27. 4. *Deuteron.* 19. 18.

Jam verò vocabulum *Thummim* hujusce rationis mendacio frontem adversam gerere, & ejusdem generis veritatem, quam & אמת, id est, integritatem, & ab omni injustitiâ partiúmve studio immunitatem significare, nullum fugit cui ullus Scripturæ usus; aut cui vel tenuis literaturæ Hebraicæ afflavit aura. Nam ideo cum *veritate*, tanquam ejusdem valoris nomine conjunctum occurrit. *Josh.* 24. 14. *Servite DOMINO* בתמים ובאמת *in integritate & veritate.* Indè etiam vox illa τέλειοι in Novo Test. quæ respondet Hebræorum תמים, de hominibus intelligitur bonitate verâ & sincerâ præditis, eâ quæ sit ἐν τῷ εἶναι, non ἐν τῷ δοκεῖν. Non diffitendum tamen Hebræorum *THUMMIM* Ἀληθείας Ægyptiacæ vim & potestatem non adeò accuratè & adamussim exprimere: nam *DEUS* non minore libertate & (si Latini ferent) latitudine usus est, cùm nomen Ægyptiacum (quod multa dies jam delevit) in *Thummim*, quàm

quàm cùm vocem Chaldaicam *Theraphim* in *Urim* permutârit. Cur autem Deus paululùm à nominis Ægyptiaci ſenſu germano, prout & vocis numero, deflexerit; nil hîc attinet dicere: capite ſequente, ubi aptior occaſio ſe offert, dicturi ſumus.

Quartò. Nonnulli forſan ſententiæ noſtræ repugnabunt, quòd nefas habeant exiſtimare *DEUM* ullos *Ægypti* mores, vix ſine piaculo ob ſuperſtitionem peſſimam nominandos, ſacro rituum ſuorum titulo & dignitate augere, & quaſi porcos in templum ſuum admittere voluiſſe. Eos itaque *Jove* æquiore judicare, & veritatem piorúmque aures minùs lædere arbitrantur; qui Ægyptios Pontificis ſui ornamentum & mores plurimos (prout *Prometheus* ignem de cœlo) ab Hebræorum cultu ad luteam religionis ſuæ imaginem animandum furto accepiſſe aſſerunt.

Nullus dubito quin longè plurimi ex cæcâ & ſuperſtitiosâ in ritus à *DEO* inſtitutos reverentiâ, & fide illâ ſupinâ, quâ dogmata vulgò recepta imbibere ſolent, opinioni huic mentes ſuas penitus conſecrârint; Ipſe tamen à me impetrare nunquam potero, ut eorum numerum augeam: nam Ægyptios ſuas habuiſſe formas & ceremonias, quà ſacras quà civiles, & ſapientiæ & religionis famâ inclaruiſſe conſtat, diu antequam Lex Moſaica tabulis lapideis mandaretur: nemo autem mihi, nec forſan ſibi, facilè perſuadeat, illum animo tam ingenti populum, vano tantùm & inutili imitandi ſtudio ductum, inſtituta patria à Majoribus accepta, & eorum animis tam altis defixa radicibus, extemplo rejicere voluiſſe, ut ad gentis novæ, fanaticæ (utì viſa eſt) & inter lateres alliúmque natæ mores ſe conformarent; eóſque ſibi ſacrorum Magiſtros aſciſcerent, *quorum patres inter gregis ſui canes ponere* haud

itâ

ità pridem non dignarentur. Sed si Ægyptii, cæco rerum novarum amore capti, moribus suis tam diu desponsatis libellum repudii mittere in animo unquam habuissent; timidi proculdubio regum suorum animi, (quibus res novæ, circa sacra præsertim, semper suspectæ) impedimento fuissent, quò minùs ad peregrinos Hebræorum ritus se recipere potuissent. Deinde, si levato antiquitatis obscurioris velo, gentium omnium ritus oculis vigilantibus intueamur; Ægyptios & Hebræos, præ omnibus aliis, moribus simillimos fuisse reperiamus. Neque hoc *Kircherum* fefellit; prout è verbis illis in *Propyl. Agonist.* cap. 2. satìs pateat: *Hebræi tantam habent ad ritus, sacrificia, ceremonias, sacras disciplinas Ægyptiorum affinitatem, ut vel Ægyptios Hebraïzantes, vel Hebræos Ægyptizantes fuisse mihi planè persuadeam.* Affinitas autem illa in causâ forsan erat, quòd apud Romanos *simul actum de sacris Ægyptiis Judaicisque pellendis*; referente *Tacito*, Annal. l. 2. At nova religio unde Ægyptios isthæc incessit, cedò, ut illi, plusquam cæteri in confiniis populi, Hebræorum mores tam sanctè colerent & studiosè exprimerent? Unde factum quòd Ægyptii & Hebræi, animis, legibus, linguis, toto cœlo, ab invicem separati, in morum tam similium usum conspirarent? Ad nodum tam perplexum expediendum, ipse id unum dicendum arbitror; quòd DEUS mores plurimos, pompâ præsertim aliquâ allicientes, Israëlitis suis, profanis *Ægypti* orgiis ante multos annos initiatis, conservârit: nè cultûs divini tædium animis suis obreperet, si speciosam illam elegantiæ & ornatûs splendidissimi scenam, quæ oculos suos in *Ægypto* perculsit, in religione patriâ vel ex parte desiderarent.

Quintó. Ad ſententiam meam à fundamento evertendam, dici poſſit, quòd illa morum & ornamentorum ſacerdotalium communio, quâ Ægyptii olim & Iſraëlitæ, pluſquam cæteræ gentes, conciliati videbantur; non divinæ συ[illegible]ϰαταϐάσει ſed Diaboli ſolertiæ tribuenda ſit. Nempe Diabolus *DEI* ſimia nullo non ævo habitus eſt, qui furto ſurripuit & ad ſua tranſtulit, quicquid in *DEI* inſtitutis prior obſervavit: ut, prout ipſe *DEI*, ità & cultus ſuus *Divini*, titulum & fidem obtineret. Ideóque minimè neceſſe eſt, ut ritus aliquos è mediâ hauſtos idololatriâ, & in ſacrorum divinorum catalogum relatos, ad conſensûs hujuſce rationem reddendam, ſomniemus.

Probè novi, illud è tonſtrinâ dictum, *Diabolus eſt Dei ſimia*, multò plurimos non aliter quàm ut Oraculo miſſum accipere ſolere; at quàm vanum & à vero alienum ſit, facilè percipiat quiſpiam, qui plurima illa Legis inſtituta recolat, quorum nè rudiores lineas & umbellas in totâ rituum ethnicorum farragine reperiamus: quæ tamen omnia eâdem operâ, quâ ulla alia, templis ſuis donare potuit Diabolus; & voluit ſanè, ſi cultum ex divino per omnia ornatum tanti habuiſſet. Præterea, ſi Diabolus *DEI* inſtituta tanquam cultûs ſui exemplar & ſpeculum ante oculos ſemper habuiſſet; ipſe proculdubio ritus ſuos veteres è veſtigio permutâſſet, cùm Deus leges aliquas iis è regione pugnantes tradidiſſet. Deinde, quas nuces, quid commodi captare poterat Diabolus (qui cuncta ex uſu agit) modò ſimia fuiſſet, & ſeſe ad cultûs divini imitationem tam ſedulò compoſuiſſet? Si quid ipſe video, illius magìs intererat, planè diverſas cultûs ſui ceremonias inſtituere; ut per eas, tanquam proprios characteres, greges ſui ab ovibus *Paſtoris Iſraëlis* diſtinguerentur.

guerentur. Neque credibile eſt Diabolum cultum divino ſimilem, ut vanitati & faſtui inutili litaret, ambire voluiſſe: proculdubio non adeò delirat vetus ſerpens.

Sextò. Et hæc forſan Objectio ſententiam noſtram vexabit, eámque vanitatis ſuſpicione alligabit: Hebræorum *Thummim* & adjunctum *Urim* arcano Pectoralis duplo recondita jacuêre, & ab illius gemmis, ignes ſuos latè projicientibus, novam ſibi dignitatem & reverentiam accepêre: dum Sapphirus illa, quam dixi, Ægyptiaca vulgi oculis pateret, nec novâ à gemmarum ſociarum radiis mutuatâ luce & pompâ effulgeret. Cùm itaque Hebræorum *Thummim* & Ægyptiorum ἄγαλμα formas tam diverſas præferant, ea nullâ affinitate conjuncta, ſed genere prorſus diſſimili oriunda eſſe, facilè conjiciamus.

At non opus eſt ut diſcriminis tantilli causâ de ſententiâ tot argumentis firmatâ decedamus: cùm præſertim operis haud adeò moleſti fuerit diſcriminis hujuſce rationes ſpecioſas afferre. Nam (1°.) Gemmæ illæ non tam *Thummim* quàm *Urim* gratiâ, Pectorali, (Oraculi divini ſedi) acceſſiſſe cenſeantur: cùm enim vaniloquæ gentium imagines iis quandoque gemmis radiarent, quibus intuentium oculos religioſo quodam horrore perfunderent; commodum & conſentaneum erat ut gemmæ plurimæ, oculos jubare maſculo ferientes, Pectorale illuminarent, ut Oraculum divinum non minùs ſplendore quàm veritate fatidica *Ægypti* ſimulachra ſuperaret. Veritatis hujuſce gemmam, quamvìs radio ſubobſcuro emicantem, in *Philonis* jam ſæpius memorati fabularum ſterquilinio forſan offendere poſſimus. Nam ille, *Antiquit. Biblic. libro*, viros de Tribu *Aſſer*, peccata in *Ægypto* admiſſa, hâc

humili confeſſione expiâſſe refert. *Nos invenimus ſimulachra illa aurea, quæ vocabant Amorrhæi ſanctas Nymphas, & auferentes eas cum precioſiſsimis lapidibus, qui ſuperpoſiti erant eis, abſcondimus illa*, &c. Et poſt pauca, Deum in hæc verba *Kenaz* alloquentem introducit: *Angelo meo præcipiam & accipiet mihi duodecim lapides ex eo loco unde ablati ſunt iſti ſeptem, quos tu acccipiens, pones eos ſuper Epomiden — in logio ſanctificabis eos:* quibus verbis innuit gemmas illas quæ propheticas gentium imagines illuſtrârunt, primam Pectoralis gemmis occaſionem præbuiſſe. Sed fortaſſe *Philonem* illum, ut nugacem, Judaïcum, & nullius fidei ſcriptorem, non pauci repudiabunt. Addo itaque (2°.) E *Diodori Siculi* & *Æliani* teſtimoniis ſimul collatis colligere licet, non Sapphirum tantùm ſed & gemmas alias Pontifici Ægyptio decus & nitorem addidiſſe: ideoque & *DEO* forſan viſum eſt, Pontificis ſui Pectus, non tantùm inſigni illo, *Thummim* appellato, ſed & gemmis tam auguſtam ſpeciem offerentibus diſtinguere & decorare; nè aliter Pontifici Ægyptio in ornatûs ſui elegantiâ & ſplendore cedere crederetur. Sed malè metuo nè harum conjecturarum ſatietas Lectorem jam teneat.

Septimó. Dici poſſit, Scripturam ipſam ſententiæ meæ fundamenta convellere: nam legimus *Nehem*. 7. 65. Sacerdotes quoſdam ſacrorum communione interdictos, *quoad ſtaret Sacerdos cum Urim & Thummim:* qui ſcilicet oraculo ex utriſque miſſo dubium de eorum natalibus ortum determinaret. At Argumentum illud aërem, non me ferit: nam textus ille probet forſan Pontificis Oraculum lites omnes circa res ſacras olim compoſuiſſe, & populum ſub Templo ſecundo Sacerdotem qui *Urim & Thummim*

mim in ornamentis haberet expectâsse: at malè constat indè *DEUM* Oraculo suo utentibus non minùs per *Thummim* quàm *Urim* respondisse.

CAP. V.

De ratione nominum, Urim & Thummim

NAturam & Originem τῶν *Urim* & *Thummim*, quatenus per creperam & dubiam Scripturæ, historiæ, & rationis lucem percipere concessum, dilucidè jam expedivi. Monet jam promissi quo teneor fides, & provinciæ durioris ratio, ut nominum eorum rationibus eruendis operam seriam & religiosam impendam.

Cùm autem genuina nominum ipsorum significatio, sit certissima illa (post rerum naturam jam perspectam) scientiæ clavis, quâ reconditas adhuc appellationum earum rationes reserare possimus; par est ut per eorum explicationem breviusculam aditum nobis ad sequentia facilem & inoffensum faciamus.

Ut itaque ab *Urim* auspicemur, certum est vocem illam, modò ad primam illius intentionem attendamus, non tam *lumina* quàm *ignes* denotare: eo enim sensu, vox singularis אור, unde ortum habet, usurpatur, *Jes*.44.16.& *cap*.50.11. sensum etiam germanum vox hæc pluralis fundit, *Jes*. 24. 15. *Laudate Dominum* בָּאוּרִים *in ignibus*; ità enim verbum exponit *Buxtorfius*, Lexic.parv.p.12. & cum eo concordiam colit versio nostra Anglicana, Glorifie ye the Lord in the fires. Eundem huic voci sensum vindicant versionis Persicæ & Arabicæ Authores: qui locum illum 1 *Sam*. 28.6. ubi *Urim* occurrit, in hunc modum, linguâ mutatâ,

 transferunt;

transferunt; *Deus non respondit ei vel per somnia vel per ignes*. Hanc vocabuli illius potestatem notavit & *Vatablus* in *Exod.* 28. 30. ubi ait *Urim significare illuminationes seu ignes*. Interea minimè tacendum vocem hanc sensus quasi gemellos ferre: nam *ignes* quidem propriè, impropriè verò & per metonymiam effecti, *lumina* denotat; eò quòd ignes sint lucis ὀχήματα sive δοχεῖα· unde & vox *Urim* נהורין lumen redditur à *Chald. Paraphr.* Jes. 24. 15. Circa verum vocis alterius sensum litem haud adeò gravem moveri video: quamvis enim Interpretes à genuinâ vocis *Urim* potestate deflectant sæpiùs, pauci tamen sunt qui à vocabuli *Thummim* scopo & sensu aberrant, & illud per *perfectiones* vel *integritates* exprimendum non sentiant. Si quis me vim nominum eorum veritate parùm integrâ retulisse putet, provoco ad omnia Lexica Ebræorum, Christianorum, Protestantium & Pontificiorum, quæ fidem meam satìs liberabunt. Quibus omnibus, sigilli loco, accedat *Buxtorfii* testimonium, Hist. Urim. cap. 2. *Ad nomina quod attinet*, אוּרִים *Urim significat ignes vel luces, nec de eo vel dubitatio vel disceptatio:* תֻּמִּים *Thummim, perfectiones, integritates, à singulari* תֹּם & radice תמם *integrum, perfectum esse.*

Nugis hisce grammaticis tam diu immorari, non tanti esset, nisi quòd ad seria ducant; & quòd voces hasce equuleum sæpius pati videam, eásque interpretes in sensum alienum imprudentes torquere. Inter eos verò vulgatum interpretem, & quos sibi devinxit asseclas, Pontificios, vocabula illa non immeritò vis illatæ postulare possint; dum ea *Veritatem* & *Doctrinam*, sibilantibus penè Magistrorum pueris, interpretantur. Utcunque interpretationis illius studio usque eò flagravit *Bellarminus* quòd asserere non dubitaverit *plus tribuen-*

dum

dum esse Hieronymo, qui doctrinam *vertit &* veritatem, *&* τοῖς *LXX, qui verterunt* δήλωσιν ϰὶ ἀλήθειαν, *quàm Judæis & Judaïzantibus.* Sed instituti recordatio aurem vellit.

Cùm jam nominum eorum significationes veras & ex ipso fonte haustas habeamus; nodus ille non indignus vindice occurrit, cur *DEO* Pectoralis icunculas titulis illis, *Urim* & *Thummim*, insignire visum fuerit?

Sect. I.

Quorundam sententiæ de nominum ratione ad examen vocantur.

Cum de oraculis vivâ voce traditis sola Ecclesia Judaïca gloriari potuerit; Judæos de Oraculo nostro, utpote primâ gentis suæ gloriâ, attentiùs cogitâsse, & intimiorem illius scientiam, vel traditione fideli vel altiore Scripturarum indagine, adeptos fuisse, facilè sentiamus. Cùm itaque dubium tam perplexum & involutum animos nostros jam exerceat & suspensos habeat, par est ut responsum à Judæorum tripode expectemus, & ad eorum de harum appellationum ratione sensum mentes primò attendamus. Sentiunt autem eorum doctores Talmudici, & cum iis nec pauca nec obscura capita, sacra illa Pectoralis organa (qualiacunque fuerint) vel divinas indicationes eorum interventu factas, ideo אוּרִים id est *Lumina* dicta fuisse, שהן מאירין לישראל *quia illuminarent Israëlem*; hoc est Israëlitæ in rebus obscuris & humana consilia superantibus, responsum divinum veluti doctorem dubitantium indè acciperent: תֻּמִּים verò vel *perfectiones* שהן מתימין לפניהם את הדרך *quia coram illis perficerent viam suam:* hoc est (ni me lu-

dant voces subobscuræ) Israëlitis, quasi in bivio sæpius hærentibus, viam illam rectam & tutam, quâ incedere debebant, indicârunt. Opinione, huic non multùm dissimili, *Jonathanem* Chaldæum Paraphrastam ductum fuisse, pateat è *Cap.* 28. *Exod. com.* 30. ab eo in hunc modum explicato; ותתן בחשן דינא ית אוריא &c. *Et indes Pectorali judicii* Urim *quæ illuminant verba ipsorum, & revelant occulta domûs filiorum Israëlis: &* Thummim *quæ perficiunt operibus suis sacerdotem magnum, qui per ea quærit doctrinam à Domino.*

At certè fides illis Judæorum magistris, fumum non raro vendentibus, non nisi lentè admodum & fidejussore aliquo astante, tribuenda est. Nempe eorum penè omnia anilibus fabulis & figmentis audacibus scatere, ante multa secula prudens sciénsque pronunciavit [a] *Origenes*. In eorum classem horum nominum rationes à Talmudistis redditas referre non dubitemus: nam (1°.) Minimè affine est vero, DEUM tam operosè nihil agere voluisse, (adsit verbis reverentia) ut tam speciosa & significationis tam amplæ nomina Pectoralis organis aut responsis impertiret, quò rem vulgarem adeo & cuivis è postremâ plebe perspectam indicaret; quòd scilicet Oraculum suum consulentes illuminaret & recta facere doceret: quasi legis divinæ typi & figuræ, ad instar hieroglyphicorum *Ægypti*, multâ cum pompâ & negotio, & per speciem mysterii alicujus sacratioris, rem aliquam lippis notam & tonsoribus traderent. (2°) Constet è Scripturis DEUM inclyta illa Pectoralis ornamenta nominibus illis *Urim* & *Thummim* affecisse, cùm ea in Pectorali nondum posuisset *Moses*, vel lumen

[a] Ἔστιν ἀληθῶς ἰδεῖν πάντα μεστὰ τὰ Ἰουδαίων τῶν νῦν μύθοις καὶ λήροις. l. 2. cont. Cels. p. 60.

men mentis & viæ ſuæ perficiendæ rationes indè accepiſſet populus. *Exod.* 28. 30. (3°) Nomen illud *Thummim* planè redundans foret & otioſum, ſi rationi nominum Talmudicæ quid ſani ineſſet: quid enim opus eſſet monere, Iſraëlitas viam ſuam juxta Oraculi reſponſa perficere ſolitos; cùm Deum eo tantùm fine lumen indè præbuiſſe & populum eo tantùm animo illud petiîſſe, ut viam rectam & tutam inirent, neceſſariò ſupponendum ſit? (4°.) Hypotheſis Talmudica (ut cum ſeculo loquar) nec nominum eorum formam nec ſenſum explicat. Si enim eo tantùm conſilio nomina illa inderentur, quòd Iſraëlitæ mentis lumen & viæ perfectionem ab Oraculo Pectoralis petierint; ratio nulla apparet cur *DEUS* vocibus pluralibus, quarum una abſtracta eſt, altera *ignes* ſignificat, ad rem tam tritam & vocum earum ſenſui & formæ grammaticali parùm conſentaneam indicandum uteretur. (5°) Sententiæ Talmudicæ forma ſatìs illius materiam vanitatis arguere cenſeatur: cujus enim aures, modò paululùm molles & delicatas, non lædunt duriores iſtæ & ſoni malè grati voces, *quia coram ipſis perficiebant viam ſuam?* cui non videntur ultima & miſera hominum effugia ab ignorantiæ opprobrio ſeſe vindicare laborantium? quid eſt quòd ſententiam verbis tam incerti ſensûs & captum penè fugientibus involvunt, niſi ut ipſi, more ſepiarum colore fuſco aquas tingentium, non irretiti elabantur; & homines non mali credant, ſe myſterii cujuſdam divini *Junonem* in craſſiore illâ verborum nube amplexari? Hanc itaque Talmudicorum ſententiam, in quâ nec δήλωσιν nec ἀλήθειαν reperire poſſimus, non immeritò rejiciamus.

Proximum eſt ut opinionem illam de nominum eorum ratione, quæ tot ſeculorum fidem ſecura tenuit,

bene

bene libratâ rationis ſtaterâ expendamus. Quamplurimi ſcilicet exiſtimârunt nomina illa *Urim* & *Thummim* Pectoralis icunculis adhæſiſſe, eò quòd reſponſa indè data, *lucida* vel *perſpicua*, & *perfecta* id eſt vera & certa fuerint: unde *DEI* oracula à Diaboli reſponſis, obſcuritatis aut falſitatis vitio ſemper notatis, clarè diſtinguerentur. Hanc autem de nominum eorum ratione ſententiam veterum quorundam animis penitùs inſitam fuiſſe, ſatìs teſtantur eorum monumenta. Nam Author *Eccleſiaſtici*, cap. 45. 17. ubi ornamentorum Sacerdotis Summi numerum init, pectoris ſui nitorem, verbis hanc nominum rationem ratam facientibus, depingit; dicens, *induiſti eum* λογείῳ κρίσεως, δήλοις ἀληθείας, i. e. *Pectorali judicii & manifeſtationibus veritatis*. Samaritanus etiam, voces illas, *Elucidationes* & *Perfectiones* reddit; Arabs, *Dilucidationes* & *certitudines*; Syrus, *Lucidum & Perfectum*; LXX etiam *Urim* & *Thummim* Δήλωσιν & Ἀλήθειαν vocant. Quòd autem Interpretes illi aliíque à veritate Hebraïcâ tot paſſibus receſſerint, & voces eas in ſenſũ non ſuũ torſerint; hoc præcipuè in causâ fuiſſe videtur: illi utraſque Pectoralis icunculas, ex ordinatione divinâ, virtute δηλώσεως & docendæ ἀληθείας præditas fuiſſe, atque indè tantùm nomina traxiſſe, pro certo habuêre.

Ut opinionis hujuſce famam & fidem minuam, minimè neceſſe eſt ut ſummâ ope multíſque rationibus contendam: non tantùm quòd teſtimoniis quibuſdam innitatur, argumentis autem nullis; ſed quoniam tituli illi *Urim* & *Thummim* (modò eorum interpretationem ad genuinam vocum ſignificationem exigamus) nec oraculis editis, nec edendi inſtrumentis convenire poſſint. Quicunque enim literaturam Hebraïcam à primo

primo, quod aiunt, limine salutavit, sat novit *Urim* non tam *lumina* quàm *ignes* sonare, & *Thummim* non *veritatem*, illam quam opinionis hujusce patroni intelligunt, sed *perfectiones* denotare. Unde patet voces illas nec de lapidibus Pectoralis, nec responsis divinis, nec rebus aliis, præter eas quas statim dicemus, intelligi posse; nisi quispiam eas à sensu suo nativo atque obvio, ut hominum placitis inserviant, vel invitas trahat.

Non immeritò itaque Cl. noster *Medus* aliâ sibi vaccâ arandum duxit, ut horum nominum ænigmata, rationes obscuriores, solveret & expediret. Nam ille, postquam plurimas doctorum sententias de Oraculi hujusce naturâ & tradendi ratione enumerâsset, quid sibi visum esset paucis refert, quæ è linguâ patriâ in Latinam transtuli. "Si quid ipse sentiam effari licuerit, "dixerim *Urim* & *Thummim* duplicis generis Oracu-"lum fuisse, & usui duplici inserviîsse: & quòd *Urim* "Oraculum illud fuerit vel Oraculi pars, quâ Deus "responsa dedit in arduis & dubiis vitæ casibus Illum "consulentibus. *Urim* autem vel *Lumina* ideo dice-"batur, quoniam sicut ignorantia quædam quasi men-"tis tenebræ, ità quælibet scientia quædam illustra-"tionis vel illuminationis species sit: unde & quod "scientiam illam affert, lumen meritò appelletur, "quòd mentis tenebras pellat. *Thummim* verò Ora-"culum illud vel medium fuerat, quo Sacerdos Sum-"mus certior factus erat an *Deus* immolatam hostiam "æqui boniq; consuleret necne. Ideo autem *Thummim* "nomen habuit, id est, *integritates* vel *perfectiones*; "quoniam illi quorum sacrificia Deo grata accessêre, "*Thummim*, id est, *Justi* & *Perfecti* in conspectu "*DEI* habiti sint. — Sine dubio enim Patriarchis

"&

"& Ecclesiæ sub Lege, medium aliquod ordinarium "suit quo cognoscerent, quando *DEUS* eorum sa-"crificia grata & accepta haberet, &c.

Modò hisce omnibus ad examen vocandis impensiùs incumberem, malè metuo nè læsæ nimis patientiæ actionem mihi intendat Lector: cùm opinio illa de origine nominis *Thummim* (quod salvâ tanti nominis reverentiâ dictum velim) conjecturâ debili nitatur, nec minimâ Scripturæ aut rationis umbrâ protegatur. Nam Deum quandoque per ἐμπυρισμὸν, nunquam per Oraculum favoris sui testimonium sacrificiis præbuisse legimus: nec certè opus erat oraculo cœlitus emisso, quod personam sacrificantem singularem apud Deum gratiam iniîsse, aut sacrificium Ei gratum fuisse testaretur; cum præstò semper essent personæ & sacrificii apud *Deum* accepti characteres in Lege traditi, non minùs fidi, ubi aderant, favoris divini indices. Deinde, si Oraculum aliquod, lætus arcani hujusce nuncius, ævis vetustissimis extiterit; illud potiùs clariore *Urim* nomine inscribi meruit, cùm homines gratiæ divinæ indicia & testimonia, in lucro maximo ponenda, illi accepta debuerint. Neque ad sententiam Viri optimi suffulciendum sat virium habet observatio illa, quòd cùm de *DEO* per *Ephod* consulendo in Scripturis agatur, de *Urim* solummodo occurrat mentio: illius enim rei rationes, ab ipsâ τȣ *Thummim* naturâ desumptas, jam dedi antea; me verò earum denuò memoriam repetere, Lectorum quorundam fastidientium deliciæ minimè patientur.

Plurimis aliis argumentis hanc aliásque de nominum ratione sententias, non minùs à veritate quàm semetipsis distare, probare possum: ea tamen missa facio, non solùm quoniam ea sit victrix veritatis evidentia,

quòd

quòd vel nudâ suâ præsentiâ, ad morem lucis, errorum tenebras fugare soleat; sed quia hoc sit earum omnium πρῶτον ψεῦδος, quòd nomina hæc claris illis Pectoralis instrumentis, cùm respectu tantùm ad oracula indè data, tribuerentur. Quò itaque sententias omnes de nominum horum ratione scriptis mandatas, quas mihi hactenus vidisse contigit, uno conatu ab imis fundamentis subruam; palàm & apertè probaturus sum, eorum rationes non adeò è trivio petendas esse; Deúmque majora longè ante oculos habuisse, quàm vulgus hominum sentit, cùm, misso antiquo vocabulo *Theraphim*, *Urim* in illius locum supposuerit.

Sect. 2.

Primariæ nominum rationes proponuntur & probantur.

NAturam τῶν *Urim* & *Thummim* rem cumprimis obscuram, &, mundi ad instar, hominum tantùm disputationibus & conjecturis cæcis traditam, Scriptores plerique omnes hactenus credidêre: sed nominum rationem, scirpum sine nodo, rem obviam & minimo cum negotio expediendam esse, se facilè persuasos habuêre. Ideoque circa rerum earum naturas sudore multo perfusi laborârunt; at in Argumento quod nos occupatos jam habet, nimis securè se gessêre, & illud vix in primas suas cogitationes admissum, quasi materiam ingeniis suis minorem præteriêre. At profectò rem aliter se habere atque illi senserint, satìs ipsi docuêre; quos longiùs à genuinis nominum rationibus, quàm rerum ipsarum naturis aberrâsse constabit, si eorum causis, quas multâ caligine longa obsepsit vetustas, lucem aliquando afferamus.

Nè

Nè verò plura de Argumenti noſtri obſcuritate, & erroribus in quibus alii verſati ſunt, verba faciens, honori tantùm proprio velificari, & acuminis alicujus egregii famam, quam reſpuo, aucupari videar, aut Lectori rationes meas avidè forſan expetenti, verborum ambagibus nauſeam aut bilem moveam; ſententiam, cui animum adjeci meum, paucis dabo.

DEUS, ob duplicis generis rationes, (ni Veritas mihi parùm propitia fuerit) *primarias* nempe & *ſecundarias*, Pectoralis inſtrumenta titulis illis, *Urim* & *Thummim*, deſignari voluit.

Rationes illas quò diſtinctiùs exequar, à nomine *Urim*, cui Scriptura locum primum reſervare ſolet, initium capiam. Hujus autem appellationis Pectoralis Oraculo inditæ rationes, quas *primarias* voco, duas ſtatuendas cenſui. Earum prima ſic habet; *Urim nomen erat quod Angelis, & proinde Pectoralis inſtrumento unde DEI nomine & vice reſponſa præbuêre, aptiſſimè convenire potuit.* Nè Lectori meo verba tantùm jam dediſſe videar, tribus hiſce *theſibus*, è quibus ratio illa conflata eſt, fidem conciliare conabor.

(1°.) Nomen *Urim*, quocunque ſenſu accipiamus, Angelis apprime conveniens erat & accommodatum.

(2°.) Angeli, Dei nomine agentes, è Pectoralis inſtrumento, Illius conſilia annunciârunt.

(3°.) Rei hujuſce gratiâ, ipſum Pectoralis Oraculum appellationem illam Angelicam *Urim* ſortitum fuit.

Nil opus eſt, ut *Theſis* illa prima multum nobis negotii afferat, cùm ſatìs innoteſcat nomen *Urim*, ſive pro *luminibus*, ſive pro *ignibus* accipiamus, Angelorum naturam feliciter interpretari, eíque concinnè convenire. Sunt enim Angeli (modò *Urim* lumina reddamus)

reddamus) primogeniti lucis filii, ἄγγελοι φωτὸς, Primarii secundùm Deum lucis inaccessæ incolæ, stellæ matutinæ, quarum societati *Lucifer* olim ascriptus fuit. Sunt etiam Apostoli Dei, quorum ministerio mundus scientiæ divinæ & [a] humanæ lumen acceptum habet. Si verò per *ignes* vocem illam *Urim* interpretemur, titulus ille cœlesti hierarchiæ non minùs aptè congruat & affigatur. Nam

[a] Οὗτός ἐστιν *scil.* Christus, ὁ διδοὺς καὶ τοῖς Ἕλλησι τὴν φιλοσοφίαν διὰ τῶν ὑποδεεστέρων Ἀγγέλων. Clem. Alex.

Primò. Titulus ille aliquid conjunctum habet & consentiens cum aliis epithetis & symbolis quibus Angeli passim in sacris descripti veniunt: Eos enim Deus *ignem flammantem* fecisse dicitur, *Psal.* 104. 8. quæ verba mentem & sensum vocis *Urim* adamussim exprimunt. Appellantur etiam שרפים עמדים *Jes.* 6. 2. *Urentes illi qui stant coram Deo*; & אבני אש *lapides ignei*, Ezech. 28. 14. nisi veterum quorundam errore mihi errare contigerit. Sæpius etiam in sacris oraculis, *ignis* Angelorum symbolum & figura statuitur: nempe *Apoc.* 4. 5. *Vidi septem lampades coram throno, quæ sunt septem spiritus Dei:* ubi per *septem* utpote numerum propheticum, vel omnes Angeli, vel saltem שרים המלאכים *principes primarii*, qui dicuntur, *Dan.* 10. intelligendi sunt. Deinde, cùm opus illud arduum Judæis peragendum incumberet, ut Dei templum integritati pristinæ restituerent; per *septem aurei candelabri lampades*, Angelos, operis sacri præsides, repræsentatos habemus, *Zach.* 4. 2, 10. Sed & *fluvium* illum *igneum* apud *Danielem*, cap. 7. com. 10. Ordinis Angelici figuram esse contendit *Jachiades*; sic textum explicans והוא עלם המלאכים וגו *Iste*, fluvius scilicet igneus, *est mundus Angelorum, qui thronum portant & minstrant DEO.*

Secundò,

Secundò. Angeli, ſub prima mundi ſecula, ſpecie igneâ ſe conſpiciendos & alloquendos hominibus frequenter dedêre. Nam animalia illa in *Ezechielis* viſione, quæ communis Interpretum fides ut propheticas Angelorum imagines recipit, aſpectum præbuiſſe dicuntur, *veluti prunarum ignis ardentium*: Cap. 1. 13. & *abiîſſe & rediîſſe secundùm aſpectum fulguris*, cap. 14. De Angelo etiam qui *Danieli* apparuit, dicitur, quòd *facies ejus velut aſpectus fulguris* fuerit, *& oculi ejus ut lampades ignis*. Dan. 10. 6. *Eliſhæ* etiam Angeli ſui tutelares ſub formâ *curruum & equorum igneorum* ſe illi conſpiciendos præbuêre; 2 *Reg*. 6. 17. Eandem formam Exercitus illi cœleſtes *Eliæ* viſi induebant. 2 *Reg*. 2. 11. Ab Angelo utrique *Mariæ* viſo ignis cujuſdam imperioſi & terrorem inferentis effulſit ſplendor: *Mat*. 28. 3. nam, inquit textus, ἦν ἡ ἰδέα αὐτῦ ὡς ἀςραπὴ. Alia apparitionum ſimilium exempla, in Veteris præcipuè Teſt. ſcriptis ſe paſſim legenti dabunt. Nam ſpecies illæ flammeæ, ad animos percellendos aptæ, non tantùm naturæ angelicæ ſed Oeconomiæ Moſaicæ, quæ ad terrorem & pædagogi triſtitiam tota componebatur, magìs conſonæ fuerant & accommodatæ.

Tertiò. Angelus aliquis è Pectoralis Oraculo, Dei nomine & vice, conſilia & mandata ſua omnia (quod ſtatim oſtendimus) populo ſemper annunciavit. At è Scripturis Angelorum antiquitus apparentium formas referentibus ſatìs innoteſcat, Angelos, cùm *DEI* perſonam nominéque tulerint, aut ejus reſponſa dederint, ſpecie quâdam flammeâ hominibus plurimùm apparuiſſe. Nam Angelus, *Jehovæ* titulo ornatus, *Exod*. 14. quem populo ad terram promiſſam contendenti viæ ducem & præſidem poſuiſſet *DEUS*, in

columnâ

columnâ igneâ delituisse dicitur. ver. 19. 24. Cœlestem illum Legatum, qui *Mosen* Dei nomine allocutus est, *Exod.* 3. Scriptura ἐν φλογὶ πυρὸς *in flammâ ignis* ei apparuisse asserit, *Act.* 7. 30. Angelus etiam, cujus ministerio Deus Legem è *Sinai* dedit, & quem nominis sui dignitate cohonestavit, speciem tantùm flammeam populo spectanti obtulit. Hinc & φλὸξ νομοθετοῦσα *flamma legifera*, cum plurimis aliis quibus Hebræorum natio inclaruit miris, à Concilio *Nicæno* numeratur. P.1.lib.1.cap.4. Ignearum earum formarum, quas Angeli, Dei consilia referentes, hominum oculis antiquitus objecêre, famam ad ethnicos tandem permanâsse, ex oraculo illo *Zoroastris* apud *Psellum* intelligamus: Ἥνικα βλέψης μορφῆς ἄτερ ἐν ἱερὸν πῦρ, λαμπόμενον σκιρτηδὸν ὅλον κατὰ βένθεα κόσμου, κλῦθι πυρὸς φωνήν· i. e. *Quando videris absque formâ sacrosanctum ignem, lucentem exultando totum per mundi profunda, Audi ignis vocem.* Ubi *agit oraculum*, ni fallat Psellus, *de divino igne à plurimis hominibus sacris conspecto*, à *Mose* nempe in rubo & *Eliâ* in cœlum rapto, aliisque. Cùm itaq; (ut institutum repetam) Angeli, *DEI* personam sibi impositam sustinentes, sub augustâ ignis flammantis formâ se videndos dederint, ut *DEI*, cujus locum pro tempore tenuêre, naturam eximiam decorè & concinnè redderent; & certum sit Angelos, *DEI* vicem gerentes, è Pectoralis Oraculo responsa olim reddidisse; perspicuum est nomen illud *URIM*, *ignem flammantem* notans, Angelis, saltem prout Oraculi divini Ministris, appositè convenire.

Quartó. Titulus ille *Urim* conceptum & imaginem naturæ Angelicæ perfectissimum forsan, cujus, corporis fæcibus immersi, capaces sumus, mentibus nostris in-

gerit. Nam igne, flammante præsertim, nihil simplicius, splendidius nihil, nihil à crassâ & vili rerum aliarum sorte remotius, aut figuræ determinatæ magìs expers, nihil corporum cœlestium conditionem propiore affinitate attingens, nihil agendi facultate nobiliore pollens capit hæc mortalium regio. Unde quispiam intelligat, quàm intimo consensu Ignis flammantis & Angelorum naturæ sibi mutuò devinctæ sint, & quàm vividam & expressam naturæ Angelicæ imaginem ignes flammantes menti inferant: ideóque res nullas, quibus nomen *Urim* tam commodè quàm Angelis tribui, aut de quibus majore cum veri specie intelligi queat, in totâ rerum compage reperiamus.

Quintó. Totius veterum Judæorum, Christianorum & Gentilium coronæ eruditæ suffragio affirmatum est, titulum *Urim* naturam Angelicam, ante alias omnes, feliciter exprimere, & cum eâ valde consentire. Nam Veteres Judæi videntur sensisse Angelos, quà bonos quà malos, ità esse spiritus, ut non sint prorsus immateriati, sed ex materiâ quâdam igneâ constare: Cujus sententiæ evanida quædam vestigia percipiamus in *Esdræ* scriptis, lib. 2. cap. 5. com. 20. ubi nomine illo Ὀυριὴλ, i. e. *Ignes* vel *Lumina* Dei, unus è cœlestibus illis incolis, notatus venit: & in fragmento illo vetustissimo *libri Enoch* (eum enim titulum præfert) à *Scaligero* & *Kirchero* in lucem misso: ubi Ὀυριὴλ in Archangelorum sortem & societatem evehitur, & primus ante omnes ad *Lamechi* filium missus dicitur. Eadem opinio forsan *Chald. Paraphr.* mentem imbuit, qui verba illa, *Psalm.* 68. 18. (*Currus Dei viginti mille*) de Angelis dicta, in hunc modum interpretatur; *Currus Dei duæ myriades ignis ardentis*. Et vero proximum est, primogenitum illum mendaciorum

mendaciorum patris filium, eandem fidem à Judæo illo, quo præceptore usus est, hausisse,& in Alcoranum suum transcripsisse. Ait enim, *Azoar.* 25. *Deum revelâsse Angelis hominis de luto formationem, & statim atque animæ suæ portionem ei insufflâsset, omnes Angelos præter Beelzebub, Deo ità jubente, hominem adorâsse: Deum autē Diabolum interrogâsse cur opus manuum suarum adorare recusaret? quia, inquit, eum de luto cœnóque nigro, me verò ex igne creâsti.* Cramben illam recoquit *Azoar.* 65. Ab eâdem opinione veteres quosdam Christianos non multùm absuisse constat: nam *Severianus* Homil. 1. de Opificio mundi, Angelos *ignes* esse dicit: Ου γὸ μόνον, inquit, τῦτο τὸ πῦρ ὅςιν, ἀλλὰ κ̀ αἱ ἄνω δυνάμεις πῦρ εἰσι, κ̀ συγγενές ὅςιν τὸ ἄνω πῦρ τῦ παρ' ἡμῶν. *Plato* etiam (ut alios è Gentilium scholis taceam) Deos suos, Angelos malos, *ignes* esse decrevit, utì author est *Laërtius* in *Platone* & *Aristotele.* Non opus est (si quid ipse video) ut pluribus argumentis aut testimoniis, ad probandum Angelos totam nominis hujusce *Urim* latitudinem explere, eíq; prorsus respondere, contendamus.

Secunda *Thesis* hujusmodi erat. Angelus aliquis, *DEI* nomen & personam ferens, è Pectoralis Oraculo Dei consilia expetentibus respondere solebat. Neque est quòd me capitis proprii visionem, & machinam aliquam, nè causa mea ruinam agat, scitè excogitatam, proferre jam sentiat quispiam: in eam enim sententiam gradu presso, non causæ studio sed rationis evidentiâ permotus, transii. Nam

Primó. Satìs è supra dictis pateat, responsa ex *Urim* data, Pontificem non per signa quædam operosa, ænigmate & involucro plena, sed voces distinctas, captu auditúque facillimas, accepisse. Cùm itaque vo-

ces, non ſigna miraculoſa, mentis divinæ interpretes fuerint; ſuadet ratio ut eas Angelorum virtute formatas ſentiamus: eorum enim tam frequente miniſterio in negotiis aliis tranſigendis uſus ſit *DEUS*, quòd *Maimonides* fidens aſſeruerit; *non invenies Deum ullum opus feciſſe, niſi per manus alicujus Angeli.* Mor. Nevoc. Par. 2. cap. 6. Certè *communis erat Hebræorum veterum opinio, Deum non loqui niſi Angelorum miniſterio:* prout nos docet *Grotius* in textum illum S. *Johannis*, cap. 12. 29. Ἄγγελος αὐτῷ λελάληκεν.

Secundó. Perſpicuum eſt & inter omnes nominis alicujus Theologos conſtat, Angelos malos è Gentilium *Theraphim* effata, originis divinæ ſpecie fucata, ſæpius profudiſſe: & ex iis quæ capite præcedente diximus probabiliter colligamus, ſimulachra quædam titulum eundem præferentia inter antiquiſſimos *DEI* cultores locum ſummum & originem primam habuiſſe; & ex illis, priuſquam labem & infamiam à ſuperſtitioſo ſeculi uſu traxerant, *DEI* Angelos quandoque reſpondiſſe. Nobis itaq; facilè perſuadeamus Angelos ex *Urim*, Deo eam provinciam iis decernente, oracula edidiſſe: præſertim cùm *Urim* & *Theraphim* nominibus officiis & naturis conjunctiſſima fuiſſe, & *Urim* in locum τῶν *Theraphim* ceſſiſſe, jam dicta probent.

Tertió. *DEUS* conſilia ſua omnia, & cultûs divini rationes, mediis Angelis, primis mundi Patribus patefecit: quod fusè probavit *Lud. Tena* in cap. 1. ad *Hebræos*. Legem etiam tradidit, non ἀμέσως, ſed per manum Angeli internuncii, ſuo nomine agentis, ideoque nomine ſuo compellati. Ità teſtatur S. *Stephanus*, Act. 7. 38. ità S. *Paulus* ad *Gal.* 3. 19. & ad

Hebræos 2. 2. juxta receptam, uti verisimile est, veterum Judæorum fidem. Sic enim *Josephus*, Antiq. l. 15. c. 8. Ἡμῶν δὲ τὰ κάλλιστα τῶν δογμάτων καὶ τὰ ὁσιώτατα τῶν ἐν τοῖς νόμοις δι' ἀγγέλων παρὰ τοῦ Θεοῦ μαθόντων. i. e. *Nostri honestissima sanctissimáque Legis præcepta per Angelos à Deo accepimus.* Prophetas denique visiones & prophetias suas omnes à Spiritibus hisce sibi familiaribus accepisse, communem Judæorum & Christianorum opinionem obtinet. Cujus rei confirmationem petat Lector à *Thom. Aquin. Sum.* p. 1. q. 111. art. 1. *Maimon. Mor. Nevoc.* P. 2. c. 41. & P. 3. c. 45. *Vorst. in Maim. de fund. leg.* c. 7. & doctis. nostro *Smitho de Prophetiâ*, cap. 5. & doctoribus Judaïcis quos ibi testes adhibet. Si itaque *DEUS* prima religionis & cultûs sui rudimenta Patribus, si νόμον βασιλικὸν Israëlitis, si cœli arcana Prophetis, non nisi per vicarias & intermedias Angelorum manus tradere dignatus fuerit; haud æquum est credere Summam cœli Majestatem exiguis seculi præsentis rebus immediatè adesse, Eúmque qui de aureo vellere per Legatos tantùm locutus sit, de lanâ caprinâ per Semetipsum respondere voluisse.

Quartó. Obsequium illud paratissimum quod Angeli Domino nostro deferebant, & frequentes eorum apparitiones ad dignitatem ejus eximiam, carnis velamine obtectam, asserendum; inter primos Christi, dum humilis in terris ageret, honores non immeritò reponamus. Ideoque Christus ipse, ut opinionibus præjudicatis, propter natales suos obscuriores & rem angustam, discipulorum suorum animos occupantibus occurreret; eos *cœli Angelos super Filium hominis ascendentes & descendentes visuros prænunciat.* S. *Jo.* 1. 52. Et certè Angelos verè & propriè (non typicè & um-

bratice tantùm, prout in *Jacobi* somniantis scalâ) super Christum ascendisse & descendisse, nulli dubium esse possit, cùm ei toties ministrârint: nec minùs à quæstione omni remotum est, Christum efficere potuisse ut discipuli sui spectaculum tam divinum oculis suis contrectarent. Vidit enim *Elisæi* famulus exercitum Angelicum, *Stephanus* cœlum apertum, & Christum à Dei dextris; *Jesaias*, *Ezechiel*, & *Daniel* *Seraphim* & *Cherubim* sibi advolantes conspexêre. Christo autem hoc futurum affirmanti tutò credamus, quamvis disertam ejus rei historiam (neque enim omnia de Christo scriptis traduntur) desideremus. Cùm itaque ea Angelorum obsequia *Messiæ* tam frequenter præstita, inter gloriosa Majestatis suæ insignia & testimonia primas habeant; ratio exigit ut Sacerdotem Summum umbram aliquam propheticam honoris & dignitatis tam eximiæ gessisse, & proinde Angelos super Pontificem quandoque ascendisse & descendisse, & penè ad illius arbitrium se composuisse, censeamus: nam vel Judæi sagaciores Sacerdotem primarium, tot ornamentis & singulari muneris sanctitate conspicuum, tanquam imaginem & speculum luculentum à Deo institutum existimârunt; in quo prima Messiæ decora & sacratiora Majestatis suæ exempla expressa contemplari possent. Et certè nisi Angeli, Pontifici Oraculum suum cùm res ferret sciscitanti, præstò fuissent, & illius quasi nutum observassent; primum illud, quod dixi, *Messiæ* solius decus & gloriam, in totâ rerum cœlestium sciagraphiâ, quam Lex *Mosis* exhibet, nè rudioribus umbellis depictam inveniamus. Nam *Cherubim* Arcam alarum flexibus ambientes, beatos illos Spiritus (ni docti falsi sint) denotârunt, quos Evangelii mysteria summâ admiratione defixos detinent,

nent, vel qui cœli Majestatem promptissimæ celeritatis obsequiis ambiunt, & illius imperata veloci & quasi alato ministerio peragunt.

Quintò. Non planè otiosum fuerit notare & Gentilium doctores ad δαίμονας, quos nuncupant, χρησμοὺς sive oracula sua omnia retulisse. Nam *Plutarchus*, Lib. de *Isid. & Osir.* p. 361. postquam ἀγνοὺς δαίμονας καὶ φύλακας ἀνθρώπων, *bonos quosdam, castos, hominúmque custodes Genios* esse docuisset; addit, Πλάτων ἑρμηνευτικὸν τὸ τοιοῦτον ὀνομάζει γένος καὶ διακονικὸν, ἐν μέσῳ θεῶν καὶ ἀνθρώπων, εὐχὰς μὲν ἐκεῖ καὶ δεήσεις ἀνθρώπων ἀναπέμποντας, ἐκεῖθεν δὲ μαντεῖα δεῦρο καὶ δόσεις ἀγαθῶν φέροντας. i. e. *Plato hoc genus inter Deos atque homines interpretum administrorúmque fungi muneribus, ait: quia ab hominibus vota precésque ad Deos perferant, à Diis ad homines oracula & dona bonarum rerum.* Eidem sententiæ animum adjunxit *Plutarchus* ipse, libro cui titulum dedit, *De Oraculis quæ defecerunt:* ubi inquit, Τὸ μὲν ἐφεστάναι τοῖς χρηστηρίοις, μὴ θεοὺς, &c. *Præsidere quidem Oraculis, non Deos, quos à locis terrenis decet expeditos esse, sed Dæmonas, Deorum ministros, haud malè mihi dici posse videtur*, &c. Quæ quidem omnia, de Angelis, mutato tantùm nomine uno & altero, narrari possint: nec à veri specie abest Græcos ea è veterum Judæorum scriptis aut scholis furtim accepisse, & novis quibusdam formis & nominibus, more furum, impressisse; nè quis eos de bonis non suis gloriari crederet.

Tertiò. Probandum superest divinandi instrumentum in Pectorali positum, nomen *Urim* ab Angelis, indè voce formatâ respondentibus, reportâsse. Nec desunt firma satìs hujusce sententiæ fulcra. Nam

Primò. In more erat apud Gentes omnes, quibus antiquitas & morum cultus nomen dedit, ſtatuas ſuas ſacras titulis earum perſonarum, in quarum præcipuè gratiam, uſum, aut honorem dicatæ fuerant, cohoneſtare. Ægyptii ſimulachra ſua non animalium eorum nomine, quorum figuras imitabantur, diſtinguere ſolebant; ſed *Apin*, *Anubin* aut *Iſiden*, quorum honori inſcripta fuerant, vulgò appellabant. Statuæ etiam, quas Chaldæi aliíque Dominis ſuis tutelaribus ſacras vovebant, nomine *Baalim* decorabant: ideoque textum illum 2 *Chronic*. 24. 7. *res Domini Jehovæ fecerunt in Baalim*, nonnulli de ſtatuis vel idolis ex auro vel argento *Jehovæ* ſacrato formatis, & nomine *Baalim* inſignitis, interpretantur. Apud Romanos etiam *unumquodque Junonis ſimulachrum Juno vulgò vocabatur*, teſte S. *Auguſtino*, Qu. 16. in *Judic*. 11. & morem eum Romanum ſapiunt illa *Apuleii* verba l. 2. de Aur. Aſin. *Lapis parius in Dianam factus*. Gentilium more, & Chriſtiani tandem τὰ ἱερὰ σύμβολά τε καὶ ἐκτυπώματα (utì vocat *Photius*) *ſacra ſua ſymbola & imagines*, nominibus οὐκ ἐκ τῆς ὕλης *non à viliore earum materiâ* mutuatis appellare conſueverant; ſed religioſum piúmque duxerunt ut ab ipſis eorum Archetypis, Chriſto vel Apoſtolis, ὧν τε μετέχει, καὶ πρὸς ἃ παρῆκται, οἷς τε ὑπηρετεῖται καὶ ἀφιέρωται, *quæ participant, ad quæ traducuntur, quibus inſerviunt & devoventur, denominationem ſortirentur*: prout è *Photii* Epiſt. 214. colligere fas eſt. Cùm itaque ſacra illa Pectoralis icuncula Angelos præſentes ſiſtere, & tanquam ſymbolum eorum & χρηματιστήριον inſervire olim crederetur; ſeculi antiquiſſimi mores ſuadebant, ut decoro illo Angelorum titulo *Urim*, non minùs honoris quàm diſtinctionis gratiâ, in eam tranſlato frueretur.

Secundó. Imagines in Oraculo ſitas, Angelorum figuras fuiſſe, Eos Dei mentem vocibus indè emiſſis interpretari ſolitos, & imagines illas Angelorum titulum *Cherubim* indè obtinuiſſe, omnium ſuffragiis comprobatum eſt. Cùm itaque Sacerdotis Summi Λόγιον imaginem ſaltem unam continuiſſe, & Angelos indè voce formatâ, Dei nomine, ſæpius reſpondiſſe ſatìs quæ jam dixi manifeſtum faciant; quidni Angelorum gratiâ nomen illud *Urim* Pectoralis imagunculam accepiſſe credamus?

Tertió. Argumentis penè omnem dubitandi anſam præſcindentibus probavi *Theraphim* imagines fuiſſe Angelis quamvìs non ſemper bonis dicatas, & voces propheticas, ſpiritibus illis intus agentibus, ſæpius effudiſſe; atque indè nomen illud Angelicum *Seraphim* vel *Theraphim* iis adhæſiſſe. Cùm itaque *Urim*, munere, ſignificationis proximitate, aliiſque rationibus cum *Theraphim* congruere, & eorum locum occupare, tot argumentis compertum & exploratum habeamus; facilè credi poſſit & *Urim* virtutem propheticam Angelis intus latitantibus debuiſſe, & nominis ſui originem & rationem à beatis illis Mentibus, Oraculi præſidibus, habuiſſe.

Quartó. Die ipſo clarius eſt, nomen illud *Urim* rei nulli in Pectorali poſitæ, niſi quatenus rei alterius ſigno & figuræ, convenire poſſe. At certè diu vapulabit Lectoris maximè moroſi ingenium, priuſquam rem ullam excogitabit cui nomen *Urim* competat, niſi eam titulum illum cum reſpectu ad Angelos (qui *flamma ignis* & mundi lumina ſunt) & quaſi jure vicario tenuiſſe aſſerat.

Quintó. Niſi jam dictam nominis hujuſce rationem pro verâ habeamus, operis permoleſti fuerit cauſam ſatìs

gravem

gravem assignare, cur titulus ille pluralis *Urim* icunculæ singulari affigeretur: at hypothesi nostrâ datâ, res facilis & expedita fuerit rationes satis solidas & evidentiâ propriâ commendatas reddere, cur unicum oraculi tradendi instrumentum nomine multitudinis perpetuò exprimeretur. Nam (1°.) non hujus tantùm aut illius Angeli symbolum fuit, nec oracula per illud tradendi partes uni alicui Angelo demandatæ: sed omnibus è cœlesti τῶν *Seraphim* ordine ex æquo dicatum, & nunc hujus nunc illius Angeli præsentiâ decoratum fuit: ideoque par erat ut numeri pluralis titulo, veluti usûs illius communis indice, inscriberetur. Nam & Ethnici ob rationem consimilem (nempe quòd Diis hospitalibus consecrata esset) uni nonnunquam imagini portatili nomen plurale *Penates* decreverunt. (2°.) Sub prima Oeconomiæ Mosaicæ sancitæ tempora, crassa Hebræorum ingenia postulârunt, ut Angelorum symbola vel plura essent, vel nominibus pluralibus innotescerent. Si enim Deus figuram unam & numeri singularis nomine notatam, ad existentiæ & ministerii Angelorum fidem firmandam, eorúmque memoriam celebrandam instituisset; Gens illa (quæ nulla non errorum monstra facilè conciperet) eam Dei veri per eam colendi simulachrum forsan crederet, vel naturam Angelicam unico individuo contineri. Cui conjecturæ authoritatem & fiduciam aliquam afferunt illa *Maimonidis* verba, Mor. Nev. P. 3. c. 45. *Præcepit Deus, supra Arcam duorum Angelorum figuram facere, Exod. 25. 18. ad existentiam Angelorum in hominum animis confirmandam, quæ secundus est articulus sciendus post fidem existentiæ Dei, principiúmque prophetiæ & legis. Quòd si una tantùm figura fuisset, h. e. unius tantùm Cherubini forma, id facilè errandi causam præbuisset.*
Existimare

Existimare enim quis potuisset, ac si esset figura Dei colendi, sicut Idololatræ faciunt; vel quasi Angelus unicum esset Individuum, atque ità in multiplices errores inducere. (3°.) Raró quicquam ab Angelo quovis principe, *DEI* nomen & vicem habente, dictum factúmve legamus, quin & Angeli alii ei veluti apparitores adfuerint; quod pateat è *Genes.* 18. 2, 13. *Luc.* 2. 9, 13. & ex collatione *Act.* 7. 38. cum *Hebr.* 1. 1. & 1 *Thes.* 4. 16. cum *Mat.* 13. 39, 41, 49. Cùm itaq; (quod à fide haud prorsus alienum) Legatus ille cœlestis, cujus erat Summi Regis mandata Pontifici deferre, Angelos alios sibi quasi à latere habuerit; consentaneum fuit ut Pectoralis Oraculum, tot Angelorum ministerii unius societate conjunctorum gratiâ, nomine plurali *Urim* inscriberetur.

Cùm nominis hujusce *Urim* notionem & formam grammaticalem Angelorum muneri, naturæ, atque ordini, multis nominibus consonare, jam dicta probent; mihi facilè persuadeo conjecturæ meæ aleam de primâ nominis illius imponendi ratione feliciter cecidisse. Ratio altera, ni me fallat animus, hujusmodi fuit: *Vox illa Urim, quanquam sub sono dissimili, sensum unum & eundem continet, quem & vocabulum Theraphim, cui tot annorum usus honorem & pretium apud plebem fecerat.* Nempe *URIM ignes accensos* aut *flammantes*, *THERAPHIM* verò *Urentes* vel *inflammantes* indicare, non semel monui. Nam vocabulum *Theraphim* seculis antiquissimis pro *Seraphim* usurpatum fuisse apud gentes quasdam quæ à primævâ linguæ Hebrææ puritate paululùm desciverant, vel quibus litera S sonum ingratum præbere visa est, aut non nisi labiorum labore & conatu graviore efferenda, argumentis bene multis probavi supra. At in

eam

eam de nominis *Theraphim* origine ſententiam me conſultò iturum arbitror, ſi nihil me duceret præter arctam nominum eorum affinitatem & aliarum opinionum vanitatem. Nam profectò, niſi docti huic à me traditæ nominis *Theraphim* rationi locum & fidem dandam ſenſerint, malè metuo nè vox ea ſignificationis ignotæ in ſecula maneat, adeóque digna quæ ad *artis*, quæ dicitur, *nigræ* Magiſtros, vocum myſticarum aucupes, ablegetur: ſatìs enim patet eos omnes ventos tantùm venatos fuiſſe, qui, ut aliam nominis illius originem indagarent, operam hactenus impenderunt.

Hanc autem vocum illarum, *Urim* & *Theraphim*, ἰσοδυναμίαν, alteram nominis *Urim* Pectoralis Oraculo imponendi rationem fuiſſe, perſuaſiſſimum habeo, rationum ſequentium gratiâ.

Primó. Vox *Urim* quaſlibet vocabuli *Theraphim* circumſtantias imitari, ejúsque imaginem, quaſi primi ſui exemplaris, adamuſſim exprimere videtur. Nam (1°.) Utraque nomina non niſi numero multitudinis uſurpantur, cùm de inſtrumentis ad oracula edenda comparatis intelligenda ſint. (2°.) Scriptura rarò aut nunquam τοῖς *Theraphim*, ſine notâ quâdam eminentiæ præmiſsâ, mentionem ingerit. Ut *Gen.* 31. 17. *Furata eſt Rachel* את התרפים, & 2. *Reg.* 23. 24. *Tulit Joſiah* את התרפים, *Zach.* 10. 2. *Quia* התרפים *locuta ſunt.* De *Urim* etiam loquens, ejuſmodi emphatico diſtinctionis & excellentiæ ſigno & illud dignari ſolet, ut *Exod.* 28. 30. *& pones* את האורים atque ità paſſim. (3°.) *Theraphim* nomen ſubſtantivum commune eſt, quanquam nominis proprii vice fungatur: idem & de *Urim* veritate illæsâ affirmari poſſit. (4°.) *Theraphim*, quamvìs nominis pluralis formam ferat, vocis tantùm ſingularis poteſtatem

teſtatem

testatem, quandoque, nè dicam semper, in Scripturis obtinet. Nam 1 *Sam.* 19. *Michol* התרפים accepisse dicitur; hoc est, unicum proculdubio simulachrum, ad unius *Davidis* præsentiam simulandum. *Urim* etiam, quamvìs vox numeri sit, ad unicam solummodo imaginem denotandum usurpatur; nam Pectoralis angustiæ plurimas imagines, *Urim* & *Thummim* titulis signatas, in illius duplo recondi minimè paterentur. (5°.) Simulachra, à quibus gentes responsa, in rebus afflictis aut dubiis, olim petiêre, simplici τȣ̃ *Theraphim* titulo vulgò innotuêre: cùm etiam de responso, mediante Pectoralis Oraculo, cœlitus accipiendo, sermo inciderit; imaginis simplici τȣ̃ *Urim* nomine designatæ mentionem in Scripturis factam esse, supra observatum est. Cùm itaque *Urim* antiquioris vocabuli *Theraphim* imaginem, tam claris expressam gerat characteribus; proclive est colligere, *Theraphim* illius prototypum fuisse & *Urim* ab eo, leges, formas & initia accepisse.

Secundò. Humiles & inculti Hebræorum animi nomen Pectoralis Oraculo tributum, quod ab antiquo *Theraphim* non multùm recederet, postulâsse censeantur. Cùm enim rudioris vulgi oculus titulorum tantùm, quos res gestant, cortice hærere soleat; modò *Deus* nominis antiqui *Theraphim* sonum simul & sensum abdicâsset, Eum & rem illam antiquam quam in sinu, in oculis, in animis ferebant Israëlitæ, è medio sustulisse proculdubio credidisent. Deinde, minimè probabile est *Deum* nomina obscura adeò, & à seculi usu tam longè dissita Oraculo suo addere voluisse, ut meræ essent populi illius bardi atque hebetis cruces & equulei, & ipse Dei *interpres egeret interprete:* cùm præsertim pleraque alia Legis suæ instituta, veluti

infirma

infirma & egena rudimenta, ad infantiam & modulum populi, qui altiora non caperet, benignus attemperaverit.

Tertió. Ratio nulla, mihi ſaltem, reddenda occurrit, cur nomen illud *U R I M*, *ignes flammantes* denotans, prophetico Pectoralis organo datum fuerit; niſi quòd poteſtatem vocabuli antiqui *Theraphim* vel *Seraphim*, per myſticam quandam ſynonymiam, feliciter exprimat. Nam ſi *Deus lumina* tantùm, juxtà fidem receptam, eo vocabulo intelligi voluiſſet, *Orim*, vocem ad ſenſum illum exprimendum natam factámque, huic vocabulo ſine dubio prætuliſſet. Si verò Angelorum tantùm gratiâ, è pectorali ſubinde reſpondentium, Oraculum nomine *Urim* vocaretur; mihi magni *Apollinis* loco futurus eſt, qui cauſam expedire novit, cur *Deus* Angelos ſuos ſensûs tam incerti nomine, & à Scripturæ ſeculíque uſu plurimùm abeunte, deſignari vellet.

Quartó. Si Scripturas omnes, quibus hæc duo nomina conjunctim veniunt, collatas intueamur, obvium fuerit obſervare, eas locum digniorem τῷ *Urim* perpetuò tribuiſſe. Hujus autem nominum ordinis nunquam immutati ratio hæc unica aſſignanda videtur: *Theraphim*, à quo *Urim* initium habuit, antiquitate & famæ celebritate, ſimulachrum Ægyptiacum Ἀλήθεια nominatum, cui *Thummim* ortum debuit, plurimum ſuperavit: ideóque par erat ut nomen *Urim*, eò quòd è domo quaſi antiquiore & celebriore genus duceret, locum principem perpetuò obtineret. Fateor equidem in textu illo unico, *Deut.* 33. 8. [*Sint Thummim tui & Urim tui cum viro ſancto tuo*] *Urim* in ſecundis conſiſtere: At eo in loco nominum ordinem præter morem Scripturæ turbavit *Moſes*, ut oſtenderet

Se

Se non tam *Urim* & *Thummim*, quàm res eas pretii majoris, quarum umbram & typum *Urim* & *Thummim* ferebant, Tribui Leviticæ comprecatum fuiſſe.

Quintò. Rationes, capite ſuperiori in medium datæ, ſat probant Oraculum *Urim* ex inveterato reſponſa è *Theraphim* petendi more, paululum tamen mutato, initium duxiſſe. Ideoque rationi conſonum eſt ut imaginis illius propheticæ nomen à veteri vocabulo *Theraphim* originem accepiſſe, Deúmque à re & nomine antiquo æquis paſſibus receſſiſſe crederemus. Cùm enim *Deus* gratiâ conſuetudinis tot annos natæ, imaginem, cui virtus prophetica inerat, in Pectorali reponi paſſus ſit; tantum proculdubio valere potuit conſuetudinis diu receptæ ratio, ut & nomen primævum *Theraphim*, in titulum ſaltem ſynonymum *Urim* mutatum, toleraret. Non ſolet enim Numen cœleſte, cœci vulgi ritu, nominibus odia infeſta denunciare, cùm rebus ipſis impensè faveat.

Cùm jam cauſas primarias, cur *DEUS* nomen *Urim* Pectoralis Oraculo datum vellet, explicatas & nubibus ſuis eductas habeamus; eò me jam ducit orationis filum, ut rationi nominis *Thummim*, lateri τῦ *Urim* adhærentis, abditæ adhuc & caliginoſæ, parem lucem afferam. Huic autem oneri priuſquam admoveam manum, inſtituti mei ratio neceſſariò poſtulat, ut Lectoris animum (quanquam forſan meminiſſe tædeat) ad hiſtoriolæ ex *Æliano* antea narratæ memoriam revocem. Ab eo verò memoriæ proditum eſt, Ægyptios, de more antiquiſſimo, perſonam, quæ muniis ſacris & civilibus præfuit, *ſimulachro è Sapphiro gemmâ*, cui Ἀλήθεια nomen fecerunt, decorare ſolitos. *DEUS* itaque imaginem, myſtico *Thummim*

titulo

titulo celebrem, ſupremo apud Iſraëlitas rerum divinarum miniſtro geſtandam dedit; nè quid myſterii aut elegantiæ, quæ eos in Pontificis & cultûs Ægyptiaci admirationem rapuit, in Sacerdotii divini capite deſiderarent. Cùm autem gemma illa, quâ Pontificis Ægyptiaci dignitas aſſerebatur, τῷ *Thummim* Hebræorum initium dederit; indè factum eſt, quòd & nomen, (cujus ſignificatio tantùm ad poſteros tranſmiſſa eſt) Pontificis Ægyptiaci ornamento inditum, in penè ſynonymum Hebræorum *Thummim* tranſierit. Neque rem novam & à gentium moribus alienam jam refero: nam rei hujuſce exemplum, ſi quid *Aben-Ezræ* credimus, non multùm diſſimile præbet & *Moſis* nomen: aſſerit enim ille (teſtante *Munſtero* in *Exod.* 2.) quòd *Moſes* Ægyptiorum linguâ vocatus fuerit מוניוס *Monios* à filiâ *Pharaonis*, cùm Ægyptia eſſet, quod Hebraïcè ſonat *Moſe*; & Hebræos poſtea nomen illud in linguam Hebraïcam tranſtuliſſe. Eodem modo & Chriſtiani veteres voces quaſdam, prout & ritus, à Judæis antiquitus uſurpatas, in verba quædam ἰσοδυνάμα transferentes, retinuêre. Nam *Chriſtus* à משיח, *Apoſtoli* à שלוחים, Διαθήκη à ברית, *Evangelium* à בשורה, Ἄγγελοι à מלאכים, *Eccleſia* à כנסת, *Petrus* à כפא, ortum traxêre. Mihi etiam hæc referenti exempla aliqua nominum apud Ethnicos in ſynonyma Græca mutatorum in mentem veniunt. Nam *Iſaac*, qui à צחק *riſu* nomen invenit, ab *Alexandro Polyhiſt.* referente *Euſebio, l.* 9. *Evang. Præp.* c. 19. Γέλως appellatus eſt. *Herodotus* etiam Hebræorum חם *Cham*, *calidum* vel *aduſtum* denotans, in χέωψ vel χάιωψ, *vultum aduſtum* vel *fuſcum* ſignificans, commutârit: ni fallat viri doctiſſimi conjectura.

Non

Non opus eſt ut in latum hunc dicendi campum pedes ulteriùs proferam, cujus angulos omnes, oculis curioſis & ſollicitis jam perluſtravi. Cùm enim nominis *Thummim* ratio & rei ipſius natura tam arctis vinculis conjungantur, & ad eorum explicationem mutuas tradant operas, ipſa Argumenti ratio neceſſitatem mihi attulit de iis conjunctim diſſerendi. Nemo itaque è Logicorum filiis mihi criminis loco objiciat, quòd methodi præſcriptæ leges paululùm violaverim, cùm arctioribus neceſſitatis legibus me conſtrictum videat.

Sect. 3.

Objecta contra primarias nominum rationes diluuntur.

QUò minùs quæ de primariis nominum rationibus jam dixi, tanquam mentis meæ parùm vigilantis ſomnia, riſu excipiantur, aut legentis animus in ſententias ancipites diſtrahatur; Objectioni triplici mihi neceſſariò reſpondendum eſt. Prima ſic habet: Cùm *Urim* & *Theraphim* voces affines ſint & pari poteſtate præditæ, cauſa nulla vel fingi poteſt, cur *Deus* vocabulo antiquo *Theraphim* abdicato, cui multi dies gratiam conciliârant, novum *Urim* vocem planè ſynonymam, in illius locum & vicem cooptârit. Ideoq; *Theraphim*, veterem icuncularum oracularium titulum, primam nomini *Urim* anſam & occaſionem miniſtrâſſe, ratione parùm favente, aſſeruiſſe videar.

Reſpondeo. In re facili & explicatâ non opus eſt ut fingat quiſpiam. Cauſæ ſatìs graves vel primis cogitationibus ſe dabunt, cur *Deus* nomen *Urim*, minùs tritum & vulgò notum, titulo priori ſurrogârit.

Nam (1°.) id factum quòd *Theraphim* forsan nomen esset infame & periculosum: nempe ab usu inter aliquos idololatrico labem contraxerat, & populum in cultûs ethnici memoriam reducere poterat: ideoq; *Deus*, ut superstitioni, lubrico ad sui propagationem malo, occurreret, Oraculum suum nomine candido, auspicato & superstitione nullâ maculato, *Urim*, signari voluit. Neque novum est, ut nomina, postquam infamiæ alicujus notam subierint, in desuetudinem & contemptum abeant: DEUS se populi sui [a] *Baalem* utì olim appellari vetuit, *Hos.* 2. 16. quoniam vox illa, ad Numina fictitia sæpius traducta, mali speciem præberet & occasionem. Hellenistæ (observante *Grotio* in *Mat.* 4.) *Angelos lucis noluerunt appellare Dæmonum vocabulo, sed in detestationem paganicæ superstitionis nomen id proprium esse voluerunt Spiritibus noxiis.* Nôrunt & pueri nomina illa, *fur*, *magia*, *Tyrannus*, *Missa*, &c. primitus non mali ominis, quòd a malis hominum moribus infamiam hauserint, locum & usum primævum amisisse. (2°.) *Theraphim* in nominum propriorum censu *Mosis* seculo numerabatur, & sensum simplicem & angustum ferebat: *Urim* verò vocabulum erat significationis paulò latioris, *ignes* simul & *lumina* designans; ideoque non tantùm vices *Theraphim* vel *Seraphim* supplere, sed & mysteriis, postea dicendis, feliciùs adumbrandis inservire potuit. (3°.) Minimè novum est apud Hebræos propria nomina mutari in alia ejusdem aut vicini significatûs: atq; hanc veritatem variis exemplis firmavit Cl. *Grotius*, in *Mat.* 23. 35. (4°.) Hæc nova nomina, *Urim* & *Thummim*,

[a] *Propter ambiguitatem & verbi similitudinem, quod alioquin bene dici potest, dici non vult Deus, ne dum populus aliud loquitur, alterius recordetur, & Baal nominans, idolum cogitet.* S. Hieron. in loc.

mim, eò quòd myſterium ſaperent & plurimorum forſan ex infimo Iſraëlitarum ordine captum excederent, *DEI* inſtitutis religionem & majeſtatem adderent. Eo enim ingenio ſunt hominum vulgus quòd Divinitatem quandam in nube & caligine expectare, & celata omnia ſtupidâ quâdam veneratione accipere ſoleant, conculcare verò quæ præ pedibus jacent & expoſita. (5°.) Nomen *Urim*, utpote purum putum Hebraïcum, magìs quàm *Theraphim*, quod Chaldaiſmi aut Syriaſmi ſpeciem & tincturam ferebat, convenire videbatur populo quem *Deus* Nazaræum fecerat; & à mundi gentibus, non moribus & privilegiis tantùm, ſed & linguæ Hebrææ puritate apud ſe ſolùm ſervatâ, ſeparatum voluit. (6°.) Prout pauci admodum fuerunt ritus Judaïci qui, quoad eorum materiam, è vetere aliquo ſeculi more in Judaïſmum non manârint; ità ex iis longè pauciores qui, quoad circumſtantias aliquas, correctionem & alterationem inſignem non ſubierint: nè forſan Gentibus cum Judæis neceſſitudo, nimiâ morum ſimilitudine conflata, intercedens, ingens denuò idololatriæ malum apportaret. Fatendum etiam *Deum* antiquum oracula è *Theraphim* vel ſimulachro recipiendi morem Iſraëlitis conceſſiſſe, ſi ſubſtantiam ſpectemus, integrum, quoad circumſtantias verò plurimùm mutatum. Eatenus enim à ſeculi uſu diſceſſit Deus, quòd *Theraphim* non, ut olim, vulgi oculos ſubire & ædibus privatis aut templis publicis locari, ſed in Pectoralis duplo, tanquam Numen in adyto, latere voluerit: quòd *Theraphim* ejus non cuivis ex humili plebe, ſed Sacerdotum principi conſulenda dederit: quod ea de regni gravioribus, non vitæ communis caſibus, interroganda fuerint: quòd denique miſſo antiquiore vocabulo *Theraphim*,

Urim in illius locum ſuffecerit. Adeò ut Iſraëlitæ, novis hiſce Oraculi ſui circumſtantiis moniti, facilè intelligerent, quamvìs ejuſdem naturæ *Theraphim* adhuc conſultarent, ſe tamen reſponſa ab eodem quo olim Numine vili & expoſito minimè accepturos.

Secundó. Nonnulli forſan ſententiæ meæ de nominis *Urim* ratione atrum præcipites apponent calculum, eò quòd veriſimile habeant Angelum aliquem in arctam Pectoralis aut icunculæ parvulæ cavitatem, ſubſtantiæ ſuæ capiendæ imparem, coarctari minimè potuiſſe; ſed nec voluiſſe: cùm è dignitate ſuâ non eſſet, ut in anguſto Pectoralis limite æſtuaret, quò voces indè fatidicas daret; quibus morbidum populi arcana cognoſcendi appetitum ſatiaret. Ideoque nominis hujuſce rationes, ab Angelis è Pectoralis Oraculo loquentibus, petitæ, in fumos & umbras evaneſcent.

At nemo eſt quem ſcrupulus ille diu vexatum & dubium tenere poſſit, ſi jam dicenda æſtimare dignetur.

(1°.) Certum eſt Angelos & potuiſſe & voluiſſe, terminis haud multò amplioribus, ut munia non admodum diſſimilia obirent, ſæpius coerceri. Cùm nempe in Arcâ parvulâ habitarent, & è medio *Cherubinorum*, *DEI* perſonam ferentes, nunciorum cœleſtium partibus fungerentur. Quâ de re, fidem penè omnem vincente, paulò fuſiùs & diſtinctiùs mutuatis illis [a] *Buxtorfii* verbis diſſerere è re meâ futurum arbitror. *Quotieſcunque Moſi, pro rebus ad ſalutem populi pertinentibus, Dei os conſulere viſum fuit; ex Arcâ, & nominatìm interſtitio iſto exiguo, quod inter duos Cherubinos operculo Arcæ affixos erat, Reſponſum ab eo voce ſonorâ, diſtinctâ & articulatâ acceperit. Miraculo omnem humanum captum*

[a] Exercit. in Epiſt. Ded.

captum superante! Deum nempe infinitum & immensum, qui cælum, terram, maria & totum hoc universum replet & excèdit, intra Arcæ unius angustias, quæ non trium integrarum ulnarum erat, imo spithamæ unius spatio (quod inter duos Cherubinos, unde vox Dei prodibat, notant) in populi sui gratiam se inclusisse & quasi circumscripsisse. Horum affine est quod scribit *R. Bechai* in Sect. תרומה, fol. 103. col. 1. *Porrò nôsti Mosen audivisse vocem Dei* מתוך שני הכרובים מבין שיעור טפח כי שם צמצם הק״ בה שכינתו [a] *ex inter duos Cherubinos, è medio mensuræ* [b] *palmi. Illic enim præcisè quasi terminavit suam habitationem, seu præsentiam, non obstante quod de Eo scriptum sit, annon cælum & terram impleo, dicit Dominus?* Quæ quidem Rabbini verba, eo tantùm nomine falsi arguenda, quòd id Deo ipsi, quod Angelo tantùm, Illius vices titulúmque gerenti, Theologorum pars potior tribuendum sentiat. Angelus etiam in columnâ illâ, quam Deus Israëlitis in terram promissam tendentibus ὁδηγὸν posuit, delituisse dicitur. *Exod.* 14. 19.

[a] Vid. de Dieu in 1 Sam. 4 4. & Num. 7. 89.

[b] *Eâdem amplitudine erat & Pectorale.*

(2°.) Angelos malos, quò fallendi artes exercerent, angustos תרפים *Theraphim* limites ferre & potuisse & voluisse, (si quid tot spectatissimæ fidei authorum valent testimonia) extra dubium posui. Utcunque, ut Lectori difficillimo, quoad possim, satisfaciam, non grave fuerit & illa insuper *Arnobii* verba adjicere, l. 6. adv. Gentes, *Sæpenumero videmus hæc signa,* Deorum simulachra, *ab artificibus modò parvula fieri & palmarem in minutiem contrahi, modò in immensum tolli, & admirabilem in amplitudinem sublevari.— Ratione hâc ergò sequetur, ut intelligere debeamus*

mus in sigilliolis parvulis contrahere se Deos & alieni ad corporis similitudinem coarctari: at verò in vastis, porrigere se longiùs, &c. Facilè itaque sibi persuadere poterit cordatus quispiam, Angelos DEI, ab omni materiæ crassioris impuritate remotissimos, easdem quas spiritus impuri angustias ferre potuisse. Pluribus Lectorem morari in re confessâ non opus est.

(3°.) Nôrunt omnes, sanctos & benignos illos Spiritus, se tam faciles & propensos ad officia omnia singularis in nos mortales benevolentiæ repræsentanda semper præbuisse; quòd & alia munia, non minùs infra naturæ suæ excellentiam & dignitatem posita præstiterint, si quid indè commodi nos reportaremus. Sunt enim Angeli nobis, animalibus ex luto & peccato conflatis, πνεύματα λειτουργικὰ: pedibus nostris, nè fortè in lapidem offendant, in horas invigilant: in piscinam descendit Angelus, ut aquis virtutem salutiferam impertiret: in squalidum S. *Petri* carcerem venire se minimè indignum duxit Angelus, ut eum in libertatem vindicaret: S. *Paulo* jam naufragium facturo astabat Angelus, ut fractis & linquentibus suis comitúmque animis, spe vitæ factâ, vires & fiduciam adderet: Angelus in *columnâ nubis* excubias agebat, cùm status Israëlitici rationes ità postularent. Ideoque facilè credamus Angelos de cœlo in Pectoralis Oraculum descendere voluisse; nè Israëlitæ, inexplebili oraculorum cupiditate, ad gentium idola & mortis semitas ducerentur.

(4°.) Certum est Responsa de Pectorali data, virtuti & præsentiæ divinæ vel angelicæ tribuenda esse: absit autem ut DEUM exiguis Judæorum rebus immediatè adfuisse, & se actionum & consiliorum omnium arbitrum præbuisse asseramus; nè Angelis pro-

vinciam

vinciam suâ indignã eminentiâ tradere censeamur: cùm præsertim sub vetere Oeconomiâ *Deum* per Angelos, suo nomine agentes, Ecclesiam administrâsse constet.

(5°.) Nos equidem miselli homunciones tali fastu turgescimus, & auram plebis imperitæ tanto ambitu & hiatu captamus; quòd religionem & officium Deo debitum inani dignitatis propriæ opinioni & honoris titulo sæpius sacrificemus. At Angeli omnia *DEI* honore & hominum commodo metiri solent. Unicus apud eos honos est, *DEO* obedire: ideoque nihil se indignum ducunt, quod Deo gratum nôrunt.

Tertiò. Nonnulli forsan sententiæ meæ, de nominis alterius ratione & origine, se adversos sistent, eámque falsitatis suspicioni affinem credent, eò quòd *Thummim* numeri pluralis vox sit, Ἀλήθεια verò singularis. At illa nominum eorum discrepantia, scrupulus tam tenuis levísq; est, quòd nec pedes nec oculos pungat meos: nam (1°.) *Dei Thummim* & Ægypti Ἀλήθειαν proximâ cognatione & similitudine conjuncta esse, multis clarísque indiciis compertum habuimus: quibus addi possit, quòd prout *Urim* nomen substantivum commune est, adeóq; formam vocis *Theraphim*; ità & *Thummim* nomen substantivum abstractum est, & conditionem vocis Ἀλήθεια æmulari & exprimere videatur. Tot autem similitudinis exempla uni illi discrepantiæ facilè præponderare possint. Nè tamen Lectoris animus, quasi inter paria dubitandi & assentiendi rationum momenta libratus, in partes meas parùm inclinet adhuc; addo. (2°) Discriminis illius levioris rationes in aperto sunt, & eas quispiam, *Oedipo* nullo in consilium adhibito, expedire possit: nam ortum habuit, vel quia veteres Græci nomen plurale Ægyptiorum, (cujus memoria jam periit) in vocem singularem, Ἀλήθεια, utpote

linguæ ſuæ mori magìs conſonam, commutârint; vel quia *Deus* nomen alterum plurale eſſe voluerit, ut eò magìs concinnè & eleganter cum comite ſuâ plurali *Urim* conjungi poſſet; vel quòd ament Hebræi rem ſingularem, præſertim eximiam & ſummo excellentiæ gradu poſitam, voce plurali exprimere. Ut Pſal. 9. 9. *jus dicet populo* במישרים *in rectitudinibus*. Joſh. 24. 14. *Servite Domino* בתמים *in integritatibus*. Jeſ. 26. 7. *viæ juſtorum* מישרים *rectitudines*, & com. 18. *In terrâ* נכחות *iniquè aget impius*. Sufficiat exemplorum manipulum ex ubere meſſe collegiſſe.

SECT. 4.

Redduntur nominum rationes ſecundariæ.

DUm leges evangelicæ οἰκεῖον ἔλεγχον afferant, earúmque rationes, ad inſtar mulieris Apocalypticæ, ipſo quaſi Sole veſtiantur; legum Moſaicarum cauſæ nobis, quibus antiquiſſimæ hiſtoriæ lampas tam debili ſplendet radio, adeò obſcuræ ſunt & tenebris involutæ, quòd multorum oculos penitus effugiant. Indè factum quòd nonnulli legum earum rationem nullam, extra Numinis Supremi voluntatem, quærendam putent: Cui, inquiunt, viſum eſt jura illa tanquam tot imperii ſui in genus humanum abſoluti documenta ſcribere: cujus erroris refellendi gratiâ, *Maimonides* aureum illum librum cui titulum poſuit *More Nevochim* in lucem dedit. At longè abſit ut Eum, cui ὁ Λόγος nomen, ullas Eccleſiæ ſuæ leges ſine ratione dediſſe credamus. Leges abſque ratione obſequium pariunt ſine corde, vel culpam ſine pudore. Deus, pro bonitate ſuâ ſingulari, leges non tam imperii & dominii ſui argumenta, quàm commodi humani inſtrumenta ſancire ſolet. Ideoq; quod *Plutarchus*, credulus nimis

de

de Ægyptiorum aliorúmque institutis religiosis, *lib. de Isid. & Osir.* asserere non dubitaverit, jure meritóque de Judæorûm ritibus usurpemus. Οὐδὲν ἄλογον, οὐδὲ μυθῶδες, οὐδὲ ὑπὸ δεισιδαιμονίας ἐγκατεστοιχειοῦτο ἱερουργίαις· ἀλλὰ τὰ μὲν ἠθικὰς ἔχοντα καὶ χρειώδεις αἰτίας, τὰ δὲ οὐκ ἄμοιρα κομψότητος ἱστορικῆς ἢ φυσικῆς ἐστίν. *Nihil à ratione dissonum, fabulosum nihil, nihil superstitionem olens, in eorum sacris constitutum est: sed quædam ethicas & utiles doctrinas in recessu continentia, alia verò non expertia elegantiæ cujusdam historicæ vel philosophicæ.*

Ut sermonem hunc vagum laxúmque arctioribus constringam cancellis, rationes duas, *Primariam* nempe & *Secundariam*, statuo, quarum gratiâ leges ritúsq; Judaïci instituti videantur. *Primaria* erat, ut *DEUS* mores quosdam pessimos, ab hominum memoriâ jam longè positos, qui seculis antiquissimis invaluêre, inhiberet; alios autem paululùm castigatos toleraret, nè aliter Israëlitæ animum à Lege cultúque divino alienum gererent, qui summo per antiquorum vestigia eundi desiderio flagrabant, & ad vetera sua omnia tenendum gens erant præfractâ & pertinaci indole. *Secundaria* erat, ut leges ritúsque jam dicti, typorum & quasi visibilium parabolarum loco, rebus divinis referendis inservirent. Summo nimirum cœli Concilio consultius visum est, ad Evangelium revelandum gradus non saltus facere: quando ergò illam rituum farraginem, qui in *Ægypto* obtinuêre, prorsus abrogatam populi ruditas, & prorsus toleratam rituum vitia minimè paterentur; ità eos à mendis repurgavit, & in faciem quasi novam formavit *DEUS*, ut pueriles animas per eos, tanquam prima cultûs & obsequii elementa, ad severiora & quæ virum deceant pietatis exercitia leniter erudiret: & animæ Deo pleniores lan-

guentes quaſdam rerum ſpiritualium imagines in iis contemplari poſſent: adeò ut Iſraëlitarum deſideriis ad fines ſuos uſus ſit *DEUS*, & puerilibus eorum ſtudiis morem gerens, divina promovit. Quâ in re egregium ſapientiæ ſuæ ſpecimen dedit, illíque non abſimile quod in mundo ſæpius occurrit: in eo enim, obſervante *Verulamio*, *dum Natura aliud agit*, *Providentia aliud elicit:* nam frondibus quas natura, conſuetudinem ſuam retinens, peperit, utitur providentia ad cœli injurias à fructu tenello propulſandas.

Quando itaq; alii omnes legis Moſaïcæ ritus, è fontibus ethnicis promanantes, (*Neomeniæ*, *baptiſmi*, & hujuſmodi) à *Deo* inſtituti ſint, *primariò* ut populi, moribus receptis obnixâ pertinaciâ adhærentis, animos ſibi & ſacris ſuis devinciret; *deinde* verò ut σκιαγραφίαν umbras & lineas quaſdam rerum ſpiritualium in iis exhiberet; haud ineptè colligamus *DEUM Urim* & *Thummim* Iſraëlitis conceſſiſſe, non tantùm ut mores aliquos quos, ex incolatûs Ægyptiaci memoriâ, invictâ pervicaciâ retinebant, eorum ruditati indulgeret; ſed ut myſteriorum quorundam & rerum cœleſtium ſymbola extarent & ſacramenta. Dignum ſanè ſapientiâ *DEI* multifariâ, ut inſtituta ſua non ſeculi aut finis unius terminis definita, ſed ad tempora uſúſque varios reſpectum habere credamus.

Ex iis autem myſteriis & doctrinis cœleſtibus, quorum *Urim* & *Thummim* ſacramenta, typos & quaſi præcones poſuiſſet *Deus*, primum erat; quòd menſura luminis & perfectionis planè ſingularis, perſonæ quæ ſacrum dignitatis pontificiæ gradum tenuit, eſſet inprimis neceſſaria. Neque me talia aſſerentem ingenio laſcivienti fræenum laxâſſe cenſeat quiſpiam; nam antiqui Judæi & Chriſtiani *Urim* & *Thummim* do-

ctrinæ hujuſce moralis teſſeras & quaſi prophetas ha-
buiſſe videntur. Quòd veteres Judæi ea ſic habuerint,
Diodori Siculi verba, lib. ſuo 40. apud *Photium*, nos
facilè perſuaſos faciant: nam ibi, ſe rebus Judæorum
immiſcens, hæc inter alia literis conſignavit, Ἐπέτρε-
ψε Μωσῆς τὴν τοῦ πλήθους προστασίαν διδόναι διὰ παντὸς
τῷ δοκοῦντι τῶν ἱερέων φρονήσει καὶ ἀρετῇ προέχειν· τοῦ-
τον προσαγορεύουσι Ἀρχιερέα, &c. i. e. *Præcepit Moſes
ei primatum in Sacerdotum plebem deferre, qui cæteros
intelligentiâ & virtute antecellere viſus eſt. Hunc Sa-
cerdotum principem vocant.* Quæ quidem verba miſerâ
rerum Judaicarum ignorantiâ Hiſtoricum Ethnicum
laboráſſe produnt, nam Sacerdotum principi non virtu-
tis eminentiâ ſed naſcendi ſorte Pontificatum adire
contigit; aliquas tamen in iis, prout in monetâ vitia-
tâ argenti aliquid, traditionis Judaïcæ notas & lineas
deformatas percipiamus. Nempe Ethnici à Judæis for-
ſan traditum acceperant, Pontificem ſuũ peculiaria quæ-
dam muneris locíq; ſui inſignia, *Urim* & *Thummim*, i.e.
Lumina & *Perfectiones* appellata, geſtare ſolitum; & illa
monitoris uſum præbuiſſe, qui ſcientiam & perfectionẽ
egregiam in Pontifice requiſitam indicaret, eíque in me-
moriam ſubinde revocaret. Atq; ea forſan traditio errori
jam dicto anſam dedit apud Ethnicos, quibus Judæi pa-
rùm æquis & curioſis perſonarum aut rerum ſuarũ æſti-
matoribus perpetuò uſi ſunt. In eandem cum Judæis de
Urim & *Thummim* opinionem & Chriſtianos aliquos
antiquos conſpiráſſe, fit credibile, quòd Vulgatus Inter-
pres locum illum *Ezr.c.2.63.* ubi nomina illa occurrunt,
repugnante veritate Hebraicâ, in hunc modum tranſtu-
lerit, *Donec ſurgeret Sacerdos doctus & perfectus:* quaſi
nominum uſum potiùs quàm ſenſum, verſionis ſuæ
normam ſtatuiſſet.

Secundò. Illius etiam myſterii præcones erant *Urim* & *Thummim*, quòd lumina & perfectiones omnigenæ in Sacerdote illo Optimo Maximo, *Meſſiâ*, reconderentur. Nam Lex integra παιδαγωγὸς εἰς Χριστὸν, *Gal.* 3. 24. prima docens Doctrinæ Chriſtianæ rudimenta: atque hoc non tantùm majore Scripturæ lumine patet, ſed & minore rationis: nam *demonſtratu facile eſt*, (inquit *Juſt. Mart. adv. Tryphon.*) πάντα τὰ ὑπὸ Μωσέως διαταχθέντα, τύπους καὶ σύμβολα καὶ καταγγελίας τῶν τῷ Χριστῷ γίνεσθαι μελλόντων, καὶ τῶν εἰς αὐτὸν πιστεύειν προεγνωσμένων, καὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ ὁμοίως γίνεσθαι μελλόντων. Præ aliis autem Legis Moſaïcæ inſtitutis, Summus Hebræorum Sacerdos, cùm ſplendidiſſimo pontificalium ſuorum apparatu inſignitus eſſet, imaginem Chriſti prætulit, eámque expreſſam & luculentam adeò, quòd nè lippientes Judæorum oculos effugere potuit. Cujus rei fidem firmant illa *Philonis, libro de profugis*, verba, cedro digna: Λέγομεν τὸν Ἀρχιερέα, οὐκ ἄνθρωπον ἀλλὰ λόγον θεῖον εἶναι, πάντων οὐκ ἑκουσίων μόνον ἀλλὰ καὶ ἀκουσίων ἀδικημάτων ἀμέτοχον, i. e. *Summum Sacerdotem dicimus non hominem, ſed* in effigie *Verbum Divinum eſſe, omnium tam voluntariorum quàm involuntariorum peccatorum expers.* Atque ea forſan fides eò magìs apud Judæos valuit, non tantùm quòd Pontificem arctioribus puritatis ceremonialis legibus teneri cernerent, quòd ei ſoli ad Sacro-Sanctæ Majeſtatis thronum pateret aditus, & quòd circa illum nihil non venerabile & quaſi cum aliquo Numine ſe oſtentaret; ſed quòd is unus mentis divinæ Interpres eſſet, eique *Urim* & *Thummim* geſtare datum: eas autem voces non hominem tantùm, ſed quiddam ſupra mortalitatis ſortem & capacitatem poſitum ſonare, prudentes credidêre.

Urim

Urim & *Thummim* rerum maximarum figuras fuisse, & doctrinas sacratiores mysticè & quasi in ænigmate, pro seculi genio, tradidisse, quæ dixi manifestum faciunt. Nec desunt mihi [a] עצמות rationes bene firmæ, quibus evincam *Deum* nomina illa Pectoralis instrumentis ideo præbuisse, ut mysteria jam dicta sapientiæ filiis enunciarent. Nam

[a] Jes. 41. 20.

Primò. Ipsæ nominum eorum circumstantiæ, *Novitas*, *Numerus*, *Conjunctio*, *Significatio* & *gestandi Modus*, validum nobis ad sententiæ hujusce veritatem firmandam suppeditant argumentum. (1°.) Titulorum eorum *novitas*: quis enim probabiliter dixerit, cur *Deus* nomen *Theraphim*, veterum sermonibus usitatius, missum fecerit, & novum *Urim* in illius locum vocârit; nisi quòd sensum vocis *Theraphim* satìs aptè exprimere, Angelis non minùs convenire, sed mysteriis illis adumbrandis (eò quòd *lumina* simul & *ignes* denotet) multò feliciùs inservire potuerit: nam nemo sobrius dixerit ipsam vocem *Theraphim* vitii alicujus manifestam fuisse; vel *Theraphim* & *Thummim*, modò conjuncta fuissent, hominum aures tam suavi & concordi sono quàm *Urim* & *Thummim* permulcere non potuisse. Neque ratio satìs seria reddi queat, cur *Thummim* in locum & vicem vocabuli Ægyptiaci, Ἀλήθειαν olim significantis, à *DEO* substitutum fuerit; nisi quòd *integritatem*, veritatem illam in corde sitam, tantâ cum luce & evidentiâ exprimat. Si enim vocabulum אֱמֶת (quod *veritatem* sonat) ad nominis Ægyptiaci vicem repræsentandum accepisset *Deus*; illud forsan de veritate logicâ vel intellectuali intelligendum existimaret quispiam, atque adeò mysterii designati veritas & concinnitas corrumperetur. (2°.) Ipse nominum *numerus* eorum rationem

tionem jam datam asserit: si enim nominum rationes quas dedi alias cogitatione attentâ repetamus; constabit nullam paulò graviorem postulâsse ut utraque Pectoralis instrumenta nominibus multitudinis efferrentur. Dicendum itaque superest, Deum hujusmodi nomina iis posuisse, ut lumen & perfectionem eximiam & quasi numero singulari vix exprimendam, in Pontifice requisitam, vocibus pluralibus, Hebræorum more, assequeretur. (3°.) Jam dictis veri speciem conciliat horum nominum *conjunctio*: nisi enim nomina illa ad res duas fœdere sanctissimo conjunctas, *scientiam* loquor & *integritatem*, denotandum data fuerint; rationi magìs congruum esset, ut res titulis illis ornatæ, non minùs loco, quàm usu, origine, & naturâ ab invicem dividerentur. (4°.) Nominum eorum *significatio* rationi nostræ pondus afferat: cùm enim *Urim* & *Thummim lumina* & *perfectiones* præ se ferant, certum est hominum vulgus (qui rerum & nominum omnium exteriora tantùm & quasi cutem stringunt) ea ad egregias illas animi dotes Pontifici præsertim necessarias indicandum imposita sentire voluisse. Nè itaque nomina illa τοὺς πολλοὺς luderent, voluit procul-dubio *Deus*, ut eam sui causam quasi in frontispicio, dum aliam in penetrali & à vulgi oculis paulò remotiorem haberent. (5°.) Rationi meæ favet & ipse titulos eos gestandi modus: haud enim in facili est dicere, cur Lege divinâ cautum sit, ut *Urim* & *Thummim* in Pectorali tantùm ejúsque intimo centro reconderentur, adeò ut supra ipsum cordis domicilium requiescerent; nisi quòd *Deus* hæc iis dedisset nomina, ut *luminis* & *perfectionis* illius symbola essent, quibus Sacrorum Princeps instrui deberet. Nam apud antiquos Cor sapientiæ & virtutis sedes habitum erat:

hinc

hinc *Thaddæo*, spectatâ integritate vel prudentiâ viro, *Lebbæus*, id est, *Cordatus*, cognominis vice accessit; & *Nasica* apud Romanos, ob rationem non dissimilem, *Corculum* vulgò audîit.

Secundò. Nihil apud Hebræos frequentius quàm ut rei significatæ nomen signo ipsi tribuatur. Nam Agnus, *Domini pascha*; panis & vinum in sacrâ Mensâ, Domini corpus & sanguis; & Altare Exod. 17. *Jehova-Nissi*, quorum non nisi signa fuerunt, nuncupantur. Ex eodem Hebræorum usu venit, quòd vitulus aureus, Deus qui populum *Ægypto* eduxit; *Neh.* 9. 18. *Michæ Theraphim*, illius *Elohim*; & Prophetæ baculus, *Chobelim* vocentur. *Zach.* 11. 7. Huc faciunt verba *Pet. Mart.* ad 2. *Sam.* 6. 2. *Tanta fuit dignitas & Majestas Arcæ fœderis, ut appellaretur Deus Tzebaoth. Neque hoc aut rarum cuiquam, aut novum videri debet: Sacramenta enim gerunt nomina earum rerum quas significant.* Quidni itaque & Pectoralis simulachra appellationes eas, *Urim* & *Thummim*, tulisse existimemus; quoniam Luminum & Perfectionum signa & symbola fuerint à *DEO* instituta?

Tertiò. Non est quòd dubitemus quin Ægyptii, qui symbolis & hieroglyphicis suis complebant omnia, Pontificis sui simulachrum, mystico ἀληθείας titulo decorâsse, ut symbolum & signum tacitum extaret fidei & integritatis illibatæ, in personâ pro tribunali judicante cum primis requisitæ. Atque hæc eò veritati propiora existimo, quoniam & veteres *Medi*, Ægyptiorum exempla æmulati, Judicibus suis ornamenta quædam dedêre, *è margaritis facta & ad collum de lineis pendentia, quæ & Pilaticia vocabantur*: referente *Scheffero*, ex *Curopalate*, lib. supra memorati Sect. 8. Ille verò, *Pacium* secutus, græcum πλατίκια exponit

disquisi-

diſquiſitionis & accuratiſſimæ cognitionis monimentum, quam à Judice opus eſt adhiberi, antequam judicet aut ferat ſententiam: quia Pileata Orientalibus eſt rerum ignotarum & obſcurarum diſquiſitio & perveſtigatio. Cùm itaque Pontificis Ægyptiaci ſimulachrum Ἀλήθεια nominatum, primam Pontificis Hebraïci ornamentum, cui Thummim titulus, inſtituendi cauſam attulerit; ſuadet ratio ut cenſeamus ornamentum illud titulum ſuum aſſecutum fuiſſe, ut monitoris locum teneret, qui Pontificis ſi quando dormitantis aurem vellicaret, ut in acrem perſonæ ſuæ dignitatem morum integritate tuendi curam evigilaret.

Quartò. Quamvìs *Micha* & fortaſſe Iſraëlitæ ad Tabernaculi & Templi formam & uſum ſe totos accommodârint, & imaginem τȣ̃ *Urim* expreſſam in ſacra ſua tranſtulerint; nomen tamen *Theraphim* antiquitus uſurpatum conſultiſſimi retinuerint. Nôrunt ſcilicet *Urim* & *Thummim* nomina ſepoſita eſſe, religione & myſterio plena, & à DEO Pectoralis icunculis data, ut rerum cœleſtium figuræ & umbræ, prout cætera Legis inſtituta, redderentur. Ideoq; nomina illa ut θαύματα potiùs quàm ῥήματα venerati ſunt, & à conſecratis illis titulis, prout ab unguento Sanctuarii, religiosè videntur abſtinuiſſe; nè & ipſi novas figuras & ſacramenta cudere, adeóque Majeſtatis divinæ jura ſibi ſumere & ſacrilegè violare crederentur. Niſi enim à nominum eorum uſu, religione quâdam tacti, temperaverint, me neſcire fateor, cur nomen & figuram *Ephodis* retinuerint, τȣ̃ *Urim* etiam ſimilitudinem effinxerint, & ritus alios Moſaicos æmulati ſint; ea tamen nomina, nè tenuiſſimo expreſſa ſuſurro, in ſacris ſuis omnibus percipiamus.

Quintò. Quilibet alius ritus Moſaïcus qui à ſeculi

aut

aut Ægypti usu initium petiit, ità in formam & speciem, antiquæ suæ paulò dissimilem, flectebatur, ut è ligno illo *Mercurius* cœlestis fieret, & è veteri ethnicismi more, novum prodiret rei alicujus divinæ symbolum & monimentum. In hujusce veritatis subsidium vix vocata veniunt illa *Abenephii* verba, *lib. de mysteriis Ægyptiorum*, quæ ex Arabico in Latinum sic transtulit *Kircherus*, Oedip. Ægypt. Tom. 1. Synt. 4. c. 1. *Erat frequens in Ægypto usus phylacteriorum variis imaginibus insignitorum, queîs se fortunatos futuros esse credebant; queis adjungebant statuunculas quas* Avertentes *nuncupabant; quas nunc in collo, pectore, manibus portare, nunc in angulis domuum, aliísque locis veluti custodes eorum collocare solebant. Quos usus omnes, Lex in* Thephilin & *Mezuzoth*, & *Totaphot convertit: quæ quidem nihil aliud erant quàm coria ex mundo animali, in quibus verba Dei legis servandæ continuam memoriam suadentis & præcipientis scribebantur, ponebantúrque super frontem & brachia & postes portarum*, &c. Deinde, cùm Pontificis Ægyptii pectus auro & gemmis stellantibus (si *Diodoro Sic.* fides) insigne, miram ei & religioni cui operam dedit apud plebem Hebraïcam gratiam & dignitatem conciliaret; *Deus* & suo Pontifici, nè priori elegantiæ laude inferior esset, Pectorale, cui auri & gemmarum fulgor decus & nitorem addebat, in ornamentum dedit: sed gemmæ illæ, Deo jubente, Tribuum nomina inscriptæ fuerant, ut in figuras & mysteria transirent; ut Sacerdos Magnus iis exornatus, Christi Domini, nomina nostra pectore suo altè insculpta ferentis, & causam nostram apud Patrem agentis, imaginem eo magìs luculentam exhiberet: adeóque dum gemmarum splendor oculos rudiores pasceret, earum mysteria a-

nimos capaces erudiret. Cùm itaque *Urim* & *Thummim* ex *Ægypti* ſeculíque moribus in ſacrorum ſuorum album tranſcripſerit Deus; non vani credimus Eum icunculas illas in rerum divinarum ſymbola & figuras tranſtuliſſe, adeóque antiqua eorum nomina paululùm immutâſſe, ut eſſent Pontifici & populo διηνεκεῖς διδασκαλίαι, (utì loquitur S. *Chryſoſtomus*, de S. *Petri* nomine diſſerens) *pro jugi magiſterio*, & doctrinæ cœleſtes cuivis νοῦν ἔχοντι per ea feliciùs traderentur.

Hæc ea ſunt quæ de nominum horum, tum diviſim tum conjunctim ſpectatorum, rationibus dicenda putavi: è quibus omnibus facilè intelligamus Deum egregium ſapientiæ ſuæ documentum in eorum electione dediſſe: Si enim omnes linguæ ſanctæ copias oculis curioſis perluſtremus, vocabulum nullum invenire datur, quod nominis antiqui *Theraphim*, (cujus vicem implet) ſenſum & formam tam perfectè quàm *Urim* referre, quod Angelis tam aptè convenire, & quod ob ſignificationis ſuæ amplitudinem myſteriis quæ dixi adumbrandis tam commodè inſervire poſſit. Nomen etiam *Thummim* illuſtre ſapientiæ divinæ argumentum præbere, ſatìs è jam dictis pateat, hoc in loco, nè ſtomachis delicatis nauſeam faciant, minimè reponendis. Et profectò (ut arcanum interioris domûs meæ jam pandam) eo inprimis nomine me ſententiæ de origine & naturâ *Urim* & *Thummim*, & nominum ratione traditæ, tam ſanctè devotum & devinctum fateor; quòd ſapientiæ & bonitatis exempla egregia & *DEO* digna (humanitus loquor) animis noſtris objiciat, & arcana & quaſi adyta quædam in inſtitutis illis divinis referat, quibus hominum vulgo non pateret aditus. Cùm tamen ſententiæ aliæ (au-

thorum

thorum pace dixiſſe liceat) humile & plebeium ſpirent, nullas artis, aut myſterii notas ferant: ſed quædam trita adeò atque obvia ingerant, quòd in pueri oſcitantis animum cadant; tam frigida, quòd catarrhum provocent: & (ut paucis omnia colligam) quædam miraculoſa adeò quòd hominis perſpicacis fidem longè excedant; alia verò tam frivola, jejuna, & ab omni ſapientiæ & myſterii ſpecie remota, quòd infra Oraculi divini & mentis verè virilis dignitatem plurimùm ſubſidant.

CAP. VI.

De perſonâ cujus erat Urim & Thummim geſtare & conſulere.

SUpremam primæ Textûs parti, *Benedictionis materiæ*, dilucidandæ jam dedi operam. Secundam, *Benedictionis ſubjectum*, quàm potero pauciſſimis abſolvam. Eam autem provinciam quò magìs ad votum ornem & viam minùs impeditam ad ſequentia muniam, de ſenſu illarum vocum, לאיש & חסידך, in primo limine breviter diſſerendum eſt.

Quod itaque ad לאיש ſpectet, monendum eſt, eam eſſe adorandam Scripturæ hujuſce plenitudinem, ut vocem illam & *disjunctivè* & *collectivè* hoc in loco ſumendam poſtulet.

Primò. *Disjunctivè* intelligenda eſt: id eſt de perſonâ ſingulari, nimirum, proximè & immediatè, *Aarone* ſolo & quovis è familiâ ſuâ filio natu maximo, cui natalium jure munus Pontificium in poſterum cederet. Nam conſtat *Urim* & *Thummim*, *Aaroni* ſoli & cuivis in ſede Pontificiâ illi ſuccedaneo concredita

fuisse: deinde, vox illa חסיד, sensu suo maximè famoso & usitato sumpta, vix possit de personâ ullâ cui *Urim* gestare datum intelligi, nisi de *Aarone*; cui *Urim* & *Thummim* primo concessa fuerant, & qui *Sanctus Domini* appellatur, *Psal.* 106. 16. & à *Sirachide* signanter ἅγιος. Cap. 45. 6. Neque his obstat, quòd *Aaron* supremam necessitatem subiisset, cùm *Moses* hanc favoris divini tesseram in illum conferendam petierit; nam *Aaronis* filii in vivis erant, in quibus ipse fato suo quasi superstes vixit. *Aaroni* itaque qui filiorum ope adhuc supererat, *Urim* & *Thummim* comprecatur *Moses*. Hunc vocis hujusce sensum confirmat, quòd ad *Messiam*, Sacerdotis Summi antitypum, respectum habeat: prout occasione natâ fusè deinceps probaturus sum.

Secundò. Necesse est ut significationem collectivam huic voci tribuamus: nam significationis tantùm prioris angustias rationes sequentes minimè patientur. (1°.) *Moses* pro benedictione toti Tribui Leviticæ, æquè ac cæteris omnibus, impertiendâ, hoc in loco preces concipit. (2°.) Viro illi felicia omnia precatur *Moses*, qui *patri & matri suo dixit*, *non novi vos*; id est, qui nullâ sanguinis communione & necessitudinis maximæ vinculo impediri potuit, quò minùs Dei jussa exequeretur: *Deuter.* 33. 9. quæ sanè verba de filiis *Levi* necessariò intelligenda, qui capitis pœnam sumpserunt de Legis divinæ violatoribus, quamvìs intimis consanguineis & devinctissimis familiaribus. *Exod.* 32. 29. (3°.) *Urim* & *Thummim* hoc in textu, non tantùm ut nomina propria, Pectoralis instrumentis indita, sed ut appellativa, sumi possint & debeant; nempe ut lumina illa & perfectiones denotent, quibus *Moses* non Pontificem solum, sed Tribum præcipuè sacram donari voluit.

Vox חסיד, quæ proximo incumbit explicanda, nunc adjectivi communis nunc proprii locum in Scripturis obtinet. Quando ut nomen commune sumitur, nonnunquam *activè*, aliquando *passivè* in Scriptis divinis usurpari solet. (1°.) *Activè*, pro viro benefico, misericordi, vitam sanctè piéque instituente, ut *Psal.* 12. 2. *Nam desiit* חסיד *beneficus*; & *Psal.* 141. 1. pietatis studiosi audiunt קהל חסידים *congregatio Sanctorum*. Vocem hoc sensu frequentiùs sumendam esse, Interpretes Græci exemplo suo docuêre, qui eam toties activè transtulerunt: ex. gr. *Psal.* 18. 26. Ubi verba Hebræa התחסד עם חסיד LXX reddunt μετὰ ὁσίου ὁσιωθήσῃ· & *Prov.* 2. 8. (*custodiet viam*) חסידיו, transferunt εὐλαβουμένων αὐτὸν, & ità alibi passim. Hinc חסידים *pii* dicti sunt olim, qui singulari legis & pietatis studio sese supra cæteros è Judæorum gente commendârunt. (2°.) *Passivè* etiam accipitur, pro viro quem DEUS favore & gratiâ maximâ, nullo suo merito, amplectitur, & insigni aliquo beneficio in eum collato sibi devinctum habet: vocem sic sumptam optimè interpretatur Græcorum κεχαριτωμένος. *Luc.* 1. 28. Quando autem hunc sensum capiat, malim verbis illis eruditi *Schindleri* tradere quàm propriis: *Cùm verbum* חסיד *usurpatur ad Deum relatum, significat eum qui à Deo beneficium accepit; cui Deus bene vult & bene facit.* Lexic. Pentag. p. 618. De voce hâc passivè usurpatâ, eruditè, ut solet, disseruit *Fullerus* noster; *Miscel. Sacr.* l. 1. c. 8. quem consulat cui jecur philologicum.

Aliquando etiam vox hæc adjectivi proprii vice (ut חכמים olim apud Hebræos & σοφοὶ apud Græcos) usurpatur; & de *Levitis*, veluti nota propria & attributum distinctivum, intelligitur. Ità *Psal.* 30. 5. *Psal-*

 lite

lite Domino חסידיו, *sancti ejus*, id est, *Levitæ*; penès quos erant instrumenta musica, & quos ipsa muneris sui ratio, ad Dei laudes doctis cantibus celebrandas obstrictos tenuit: & *Psal.* 132. 9. *Sacerdotes tui induant justitiam*, וחסידיך *& Sancti tui exultent:* nam eo in loco vocem Hebræam *de Levitis* interpretandam esse, ipsa conjunctionis illius & muneris sibi demandati conditio, & concors interpretum sententia doceant. Atq; huic interpretationi gratiam & robur addit suffragium *Chaldæi Paraphrastæ*, qui textum illum in hunc modum explicat ולואי חסידיך ישבחון *& Levitæ pii tui laudibus te celebrent.* Ideò verò nomen illud חסידים in peculiarem tandem tribûs Leviticæ characterem transiit, eò quòd titulus ille (sive activè sive passivè vocem illam accipiamus) jure meritóque Levitarum præcipuè capitibus assueretur. Erant enim illi à primis natalibus DEO & religioni devota capita: illi soli fidem DEO datam summâ cum religione, in *Ægypto* ipsâ, (*si* [a] *Maimonidi* credamus) integram & inviolatam servârunt: & in propinquitatis quàm fœderis cum DEO initi jura peccare, potius habuêre. Solis etiam Levitis datum erat DEO appropinquare, de DEO dicatis vivere, Θεȣ̃ κλῆρος appellari, sacris suis operari, populo post DEUM & *Mosen* imperio præesse. Quæ sanè favoris sui pignora quibus DEUS eos à mortalium vulgo secrevit, tam eximia erant & planè singularia, quòd *Chore* & asseclæ sui in vulgus sparserint & pro certo affirmârint, insignes illas favoris divini tesseras, non à DEO concessas, sed à Levitis, dolo malo, ex animi fastu & fratrum fastidio, sibi solis vindicatas fuisse. Quantum autem Tribus Levitica ante alias, tantum & *Aaron* præ cæteris è domo Leviticâ prognatis,

[a] *De Idol.* c. 1. *Sect.* 10.

prognatis, hoc illustri titulo decorari meruit: qui eximiâ apud *DEUM* gratiâ, sanctitate quà morali quà [a] ceremoniali, privilegiis denique plurimis, Levitas ordinarios, quantum & illi Israëlitarum plebem, superavit.

Cùm itaque voces hasce duas, לאיש & חסידך, de Tribu Leviticâ, præcipuè verò de *Aarone* Pontifice & posteris suis intelligendas esse constet; duo dubia è dictis oriunda mihi solvenda veniunt: (1°.) Cur *DEUS* (Illius enim Spiritu afflatus precatus est *Moses*) *Aaroni* ejúsque posteris, *Urim* & *Thummim* gestandi & consulendi partes demandari voluerit? (2°.) Cur *Moses* hoc imprimis gratiæ divinæ pignus, primario è familiâ Leviticâ viro, eíque soli, concessum velit, ut *DEI Urim* & *Thummim*, missis aliis quibus hominum vulgus pretium majus statuere solent, in secula frueretur?

[a] *Vid. Philon. lib. 2. de Monarch. p. 827, & 828. edit. Paris.*

Sect. I.

Rationes variæ assignantur, cur Deus Pontifici soli Urim & Thummim gestandi & consulendi potestatem fecerit.

CUr Deus Pontifici uni *Urim* cum *Thummim* & gestandi & consulendi facultatem concesserit, mihi primò expediendum est. Si itaque in hoc perplexo Argumento veritatem penè captum fugientem conjecturis venari licuerit, dixerim *Deum* partes hasce Pontifici soli concredidisse;

Primò, *Suiipsius gratiâ:* nè scilicet à Sacris suis ad Ethnicorum oracula & ritus, populus ille in idololatriam præceps se denuò referret. Si enim *Deus*, Responsa à *Theraphim* vel icunculis sacratis petendi mo-

rem antiquiſſimum prorſus inhibuiſſet; inſulſi Iſraëlitæ, in veterem jurati conſuetudinem, à Lege divinâ, utpote animo ſuo parùm obſequenti, penitus forſan abhorruiſſent: ſin autem integram nullíſque reſtrictam cancellis huic mori veniam indulſiſſet, fieri vix potuit, quin aut Dæmon reſponſis oraculi divini titulo deauratis plebem imperitam falleret; aut Iſraëlitæ, legis nullius fræno cohibiti, imagines ſibi privatas, ad ritus moréſque gentium conſulendas, compararent. *Deus* itaque *Theraphim* vel imaginem in dubiis interrogandam, de medio penitus ſublatam noluit, nè ex ipſo idololatriæ remedio vitia naſcerentur: ſed eam ſolutam nimis & efferveſcentem antea ſimulachra fatidica, ritu ethnico, conſulendi licentiam arctioribus conſtrinxit vinculis; dum lege ſuâ cautum fuerit, ut populi duces aliíque propheticum Pectoralis ſimulachrum ſupremi tantùm religionis miniſtri interventu, & ritu à ſeipſo inſtituto, conſulerent: ut per illum ſub Pontificis oculo obnoxium & cenſuræ metuentem conſulendi modum, quælibet idololatriæ aut impoſturæ diabolicæ ſpecies & anſa præſcinderetur. In hanc autem ſententiam me duci patior, non tantùm quòd ratio illa ſemetipſam ſatìs firmet & probet; ſed quòd *Deus* ritus alios Moſaïcos, ex ethnicis principiis ortos, quoad locum, aut tempus aut perſonas reſtrictos & ligatos, & ſub certis quibuſdam legibus perpetuò obſervandos, Iſraëlitis dederit; nè ritus illi, quos jam ſuos fecerat, veteris idololatrici uſûs & cultûs ſpeciem & occaſionem ullam habere aut præbere viderentur.

Cùm enim gentibus antiquiſſimis in more poſitum eſſet, ut δαίμονας ἐγχωρίους fuſo ſanguine placarent, & ut animalia ad cibum communem mactantes, Diis

loci

loci vel idolo suo se hoc vel illud animal mactare & nuncupare testarentur, & Israëlitæ nefandis earum ceremoniis initiati & addicti essent; *DEUS* morem illum carnibus tantùm immolatis vescendi non prorsus abdicavit, sed Israëlitas oves aut boves in cibum destinatos ad Tabernaculi ostium adducere, in suo quasi conspectu occidere, & Sibiipsi immolare jussit: *Levit.* 17. 3, 4. nè secretò vel in apertis campis occidentes, se animal illud aut ejus sanguinem partémve Dæmoni vel Genio alicui sacrum voverent, & cibis cultu vel consecratione idololatricâ pollutis se contaminarent. Cùm etiam Israëlitis dies quosdam festos & solennes, recepto seculi more, agere permissum esset, sub capitis pœnâ sancitum est, ut eos temporibus tantùm & locis à *DEO* ipso præscriptis observarent; ut ipsæ eorum circumstantiæ docerent se stata illa sacra in *DEI* solius honorem celebrare. Cùm etiam sacrificia præcipuas olim in gentilium cultu haberent partes, victimas & Sibi immolari voluit supremum Numen: eas tamen cædendi munus non cuivis è plebe illotâ sacrificulo, (quod gentibus in morem venisse testatur Scriptura, 2 *Chronic.* 13. 9.) sed Sacerdotibus tantùm natalium sanctitate illustribus, demandavit: nè forsan Israëlitæ dæmonum aras victimarum sanguine imbuerent, si *DEUS* antiquam sacra faciendi potestatem, nullis restrictam legibus, iis concessisset. Quando itaq; *DEUS* oracula (juxta Gentium usum) à *Theraphim* petendi, ea tamen non nisi medio Pontifice consulendi potestatem, Israëlitis dederit; consultò credi possit Deum potestatem illam in hunc modum restrinxisse, ut furtivi omnes ad gentilium idola & lares aditus, populo (cui promptum in divinationes ingenium) præcluderentur; & illi se Pectoralis *Theraphim* *DEI*

ſolius nomine in dubiis ſciſcitari clarè teſtarentur.

Secundò. *Christi gratiâ* : hoc eſt ut Pontifex legalis eò illuſtrior typus evaderet Pontificis Evangelici, Chriſti Domini, cujus ille imaginem geſſit. Quoniam enim nondum apparuerat Sacerdos noſter Maximus, cœleſtis conſilii Angelus, *DEUS* Pontificem Moſaïcum beneficiorum & perfectionum ſuarum omnium prophetica quædam ſymbola & figuras exhibere voluit; ut in eo *Meſſiæ* imaginem ſaltem animæ purgatiores contemplari poſſent. Nimis autem ſoluti eſſent orationis meæ pedes, ſi per omnia illa ſimilitudinis exempla irent, quæ imaginem illam (Sacerdotem Summum) primum ſuum exemplar adamuſſim retuliſſe probant. Satìs in præſens fuerit, hæc pauca affinitate proximâ argumento noſtro conjuncta leviter attigiſſe: Quemadmodum Sacerdotum Princeps per *Urim* & *Thummim* negotium populi ad Deum, & reſponſum Dei viciſſim ad populum referens, perſonam mediatoris inter utrumque ſuſtinuit; ità & Chriſtus, qui cauſam noſtram apud Deum agit, & Dei conſilium nobis exponit, Dei atque hominum Mediator eſt. Deinde, quemadmodum Pontifex Τρισμέγιστος fuit, [nempe Sacerdos Maximus, Rex poſt Deum maximus, & Propheta mediante *Urim* maximus] ità & Chriſtus unus inter omnes qui munera illa exercuêre longè maximus. Præterea, prout Sacerdos Dei voluntatem, per *Urim* vel Angelos mentis divinæ Interpretes traditam, populo patefecit; ità & Chriſtus cœli arcana ſub Vet. Fœdere per Angelos, ſub Novo per *Haurim*, illa *mundi Lumina*, Apoſtolos intelligo, Dei Iſraëli annunciavit. Quemadmodum denique myſtica illa ornamenta, *Haurim* & *Hathummim* dicta, in Pontificis ſolius Rationali locum invenerant; ità & in divino

vino tantùm Christi Pectore lumina & perfectiones gradu excellentiæ reposita reperire liceat. Certè pulchra hæc inter Pontificem Verum & Umbratilem tot exemplis probata similitudo, indicio est Christum Dominum, veluti primum exemplar, ante oculos Summi Numinis obversatum fuisse, cùm Sacerdotis Summi ornamenta, Pectorale imprimis, præscriptum iret; Deúmque id egisse, ut Sacerdotis nostri Summi perfectiones in Pontificis ornatu, tanquam in parvulâ tabellâ primis lineolis adumbratæ proponerentur. Neque est quòd me pulchra tantùm figmenta jam tradere sentiat quispiam, cùm *DEUS in totâ priorum temporum œconomiâ* (observante *Grotio* in *Mat.* I. 22.) *Christum ejúsque res gestas, ut pulcherrimam ac perfectißimam speciem perpetuò veluti ante oculos habens, cætera omnia ad illius instar effinxerit.*

Tertiò. *Israëlitarum* forsan *causâ*, propheticum *Urim* in Pontificis tantùm arbitrio & potestate situm voluit *DEUS*: nimirum ut puerilia eorum studia ab Oraculi ullius desiderio sensim sine sensu graviore avocaret. Cùm enim futura & arcana cognoscendi ardor inexplebilis Judæorum mentibus insideret, certum est Deum populi sui vanitati & stultitiæ præcipuè (cui [a] *Plato* divinationem datam asserit) tempore & arte quâdam, non consilio aut præcepto, corrigendæ Oracula concessisse. Quò itaq; *DEUS* ardorem illum restingueret, & populum suum ad indolem magìs virilem aliquando perduceret, hanc viam scopo suo & populi conditioni egregiè accommodatam ineundam statuit: *Theraphim* vel icunculas oraculis claras, ipsas populi Israëlitici delicias & desideria, sacris suis repente eliminari noluit; nè animos lubricæ ad fidem mutandam genti

[a] Μαντικὴν ἀφροσύνῃ Θεὸς ἀνθρωπίνῃ δέδωκεν.

genti nimis offenderet, & populi vitia importunè vetando irritaret. Neque tamen *Theraphim* in domibus aut sacellis quibusvis locari & in conspectum publicum effundi passus est, nec vili cuivis è vulgi fæce capiti ea consulenda tradidit: sed in abdito prout Templi *Cherubim* latere voluit Deus, & (cùm populus de rebus suis ad Oraculum referret) dubia proponendi & consilia divina deferendi partes Pontifici integras reservavit, Nimirum ut Pectoralis Oraculum, quod tam difficiles & impeditos habebat aditus, esset quasi δῶρον ἄδωρον, beneficium penè absens præsens; adeóque Israëlitæ illius desiderium paulò moderatiùs ferre discerent, & illud inter admiranda potiùs quàm expetenda numerarent. Deinde, propheticum *Urim*, in pontificatûs insignia relatum, dubios mobilésque Israëlitarum animos in veri Numinis cultu firmare poterat; quatenus favoris divini in Pontificem & sacra illa, quorum ipse Antistes fuit, tam fidum & sensu percipiendum præberet testimonium. Nemo enim, cui sanum sinciput, dubium de cœlesti cultûs Mosaïci origine & Pontificis gratiâ apud Deum movere potuit; cùm supremus cultûs illius minister *DEO* quasi à manu esset, & sanctiora cœli consilia ex ipso suo Pectorali populo traderentur.

Quartó. *Oraculi* ipsius *gratiâ*, non nisi Pontifice mediante sese interrogandum præbuit Summus *DEUS*: nè frivolis & ineptis de asini umbrâ dubiis Oraculi sui Majestatem læderet profanum & curiosum vulgus. Nam ex annalium Ethnicorum fide satìs pateat, tam crassâ indole & ad omnem pietatis & modestiæ sensum hebeti fuisse insulsam plebem, quòd Deos suos importunis quæstiunculis quasi obtundere vellent, & *sortes* (utì loquitur *Lucretius*) *fatigare*.

Quò

Quò itaque ingeniis malè curiosis fibulam imponeret *DEUS*, & nodi tantùm Se vindice digni Oraculo suo solvendi prôponerentur; *Urim* penès Pontificem esse voluit, Eúmque quasi *arboris scientiæ* custodem constituit, nè quis per levioris momenti dubia Oraculi sui religionem violaret, & Oraculum illud connatum, in pectore proprio positum, Rationem intelligo, oscitanter negligeret. E gentilium philosophis nonnulli Responsa circa res nihili vel ratione humanâ facilè determinandas expectare, Deorum simul & rationis humanæ opprobrium habuêre: utì liquet è *Plutarcho* in Περὶ τȣ̃ Ἐι, & *Simplicio* in *Epict.* cap. 39. Deinde, ad Oraculi dignitatem in populi conspectu tuendam plurimùm conducebat, quòd personæ tantùm quæ cæteras dignitate anteibat datum esset, *DEI* consilium per *Urim* petere. Profectò si cuivis vilissimæ sortis homuncioni *Urim* adire contigisset, fieri vix potuit quin oracula Dei, *præ margaritis pretiosa*, algâ tandem viliora crederentur. Non solent regis facillimi limina impuris rustici cujusvis pedibus teri, nè si malè moratâ plebe familiariter utatur, benigni facilísque Principis fama Majestatis imminutæ pretio redimatur. Quò itaque Regibus eorúmque placitis suus constet honos & reverentia, admissionum facilitatem non ferunt, sed Eos per regni tantùm proceres & primæ dignitatis capita adire concessum. *DEUS* etiam, quò reverentiæ Sibi & Oraculo suo debitæ prospectum esset, illud personæ tantùm, cujus locus, sanctitas, & ornatus sibi & aliis religionem incuterent, consulendum dedit. Opinionis hujusce argumentum ex eo sumo, quòd ad rerum omnium sacrarum decus & honorem illæ sum asseferendum, Summi Legislatoris cura (sit verbo venia) imprimis vigilaverit. Nam præcepit ut *caro sancta*,

ultra terminum comestioni ejus destinatum relicta, igni mandaretur: *Levit.* 7. 17. Cujus præcepti ratio, referentibus Judæorum magistris, fuit הגדלת רבר הקרבן *magnificentia sacrificii*; si enim ultra diem tertium mansisset, ob odorem suum graviorem munus Domini forsan eviluisset. *DEUS* etiam in mandatis dedit, nè Sacerdotes capillitium promissum, more lugentium, habentes, *Sanctuarium* ingrederentur. *Levit.* 21. 10. *Ezech.* 44. 20. finem & hujus præcepti statuunt Judæi הגדלת הבית *magnificentiam Templi*, à cujus dignitate alienum fuit, ut illius sacra limina quispiam schemate lugubri transiliret. Quidni itaque *Oraculi magnificentiam* in causâ fuisse credamus quare *DEO* visum sit *URIM* interrogandi munus Sacerdoti tantùm Supremo, non sordido cuivis & abjecto capiti, assignare?

Quintó. *Pontificis causâ URIM* ei soli concessum videtur; nempe ut oraculum divinum illius ministerio traditum, se pontificatum jure divino occupare testaretur; adeóque locus nullus relictus esset iis, qui tam augustæ dignitatis consequendæ gratiâ, regnum in studia partésque distraherent; nec quisquam crederet *Mosen* gratiæ & affectibus humanis nimiùm dedisse, cùm *Aaronem* & primogenitos omnes ab eo generis seriem ducentes, tantâ sibiipsi consanguinitatis & necessitudinis propinquitate admotos, Pontifices designârit. Nam *id Mosis factum non caruit calumniâ*, inquit *Philo, l.* 3. *de Vit. Mos.* ὡς τοὺς μὲν ἀρχιερεῖς ἐπιψηφισάμενος, ποιησάμενος δὲ τὴν αἵρεσιν διὰ τὴν οἰκειότητα καὶ τὴν πρὸς τὸν ἀδελφὸν εὔνοιαν. i. e. *quasi prætextu oraculi, plus valuisset domestica gratia quàm utilitas publica.* Huic jam tum nascenti malo aliisque remedium maturè idoneum providisset *DEUS*, cùm virum illum quem

pontificatu

pontificatu fungi voluit, oracula divina tradendi facultate, quasi sacro quodam sigillo & charactere, ab hominum vulgo discerneret & separaret. Nemo enim de jure, quo quispiam Pontificis dignitatem tenuit, litem movere, eúmque honoris non sui invasorem habere poterat; cùm *DEUS* eum Oraculi sui interpretem acciperet, eíque pontificatum exercenti responsis manu suâ traditis annuere videretur.

Neque verò instrumentum propheticum, *Urim* nuncupatum, ad pontificis tantùm officium à cujusvis malæ fidei possessoris injuriâ, sed & illius personam à populi contemptu vindicandum inservire posset. Tam iniqui rerum judices sunt οἱ πολλοὶ, quòd fieri vix possit quin sacrorum honos & reverentia, cum ipso Sacerdotum dignitate ruat, & religio ex ipsis quas ministri sui ferunt sordibus maculas concipiat. Singulæ itaque gentes quas ullus religionis amor studiúmque tenuit, id primis in curis posuêre, ut populus sacrorum ministros eo quo par est cultu animíque obsequio observaret. Nec minùs à *DEO OPT. MAX.* cùm præceptis tum institutis suis curatum; ut Israëlitæ αἰδεῖσθαι ἱερῆα discerent. Prout itaque prophetis miracula & signa, & Regibus unctionis solennis sacramentum, ad eorum dignitatem asserendum, concesserit; ità & Sacerdoti Summo splendida pontificatûs insignia, quæ illi decus & majestatem adderent. Nempe capiti suo coronam imposuit, ad augustam gestantis præsentiam efferendam: illius corpus vestibus multo auro gemmísque illustribus exornavit: illius etiam pectori *Urim* & *Thummim* affixa dedit, ad gratiam & honorem illi coram populo κατ' ὄψιν judicante conciliandum. Et certè honore magìs insigni Pontificem dignari vix poterat *Deus* (more hominum mihi loqui fas sit) quàm

quòd locum quasi Angeli terrestris teneret, cujus solius ministerio cœli consilia populo suo nota faceret. In hâc sententiâ antiquissimos Judæos stetisse, satìs eorum mores referunt. Nam *Diodorus Siculus*, lib.40. apud *Photium*, postquam in Ebræorum or-
Cod. 244. μονοβιβλ. tum, jura & ritus, paulò curatiùs inquisivisset, personæ inter Sacerdotes meminit cui *Moses* προστασίαν *præsidentiam* decrevisse ait; atque ex antiquâ *Ægyptiorum* traditione subdit, Τοῦτον προσαγορεύουσιν Ἀρχιερέα, καὶ νομίζουσιν αὐτὸν Ἄγγελον γίνεσθαι τῶν τοῦ Θεοῦ προσταγμάτων. Τοῦτον δὲ κατὰ τὰς Ἐκκλησίας καὶ τὰς ἄλλας συνόδους, φησὶν, ἐκφέρειν τὰ παραγγελλόμενα, καὶ πρὸς τοῦτο τὸ μέρος οὕτως εὐπειθεῖς γίνεσθαι τοὺς Ἰουδαίους, ὥστε παραχρῆμα πίπτοντας ἐπὶ τὴν γῆν προσκυνεῖν τὸν τούτοις ἑρμηνεύοντα Ἀρχιερέα· i. e. *Eum Summum Sacerdotem nuncupant, & NUNCIUM existimant oraculorum divinorum. Eundem ferunt in cœtibus Ecclesiasticis, & aliis* (fortasse bellicis) *conventibus* sibi à Deo *annunciata proferre, & Judæos Ei ità plurimùm obtemperare, ut desubito*, ad primum ejus obtutum, *proni in terram cadentes, Pontificem* Dei mentem *iis interpretantem venerentur.* Quæ quidem *Diodori Siculi* traditio proculdubio non ad novissima penè, quibus ipse floruit, Judæorum tempora respectum habuit, cum res eorum in pejus indies inclinarent, Oraculum *URIM* sileret, adeóque Pontifex Max. honoris & potestatis suæ jacturam haud levem faceret; sed ad ea quibus res suæ integræ starent, vocale Oraculum (non sine sacro quodam stupore memorandum) in ipso pectoris sui velamine gestaret; cujus responsa in publicis conciliis dubiísque religiosè expectare, & cujus gratiâ reverentiam à cultu proximam Pontifici ipsi, tanquam *DEI* Legato, deferre solerent,

ſolerent. Quis enim hominis illius ora niſi horrore quodam religioſo perſtrictus intueri potuit, qui Numen circumferre, regni fata ex ipſo ſinu promere, veſtes futurorum præſcias gerere; verbo, qui primus inter homines & ultimus inter Angelos eſſe videretur. Nam cauſis non niſi altis & ſeriis tribuendum, quòd tanta populum Judaïcum religio inceſſerit olim, ut cultu tam prono & humili pontificem exciperent, eúmque Nuncii divini titulo & honore cohoneſtarent.

Sextó. *Decori gratiâ* probabile eſt Deum *Urim* interrogandi poteſtatem Sacerdotum principi detuliſſe. Si enim rationis liberæ examini & arbitrio rem totam ſubmittamus, ſine dubio Judæorum hierarcham perſonam huic muneri fungendo maximè idoneam judicabit. Quis enim (hominum rationem appello) magìs aptus cenſeri poſſit, cui cum ipſo Numine commercii quicquam intercederet, qui Angelos ſibi intimos & familiares haberet, & tremenda Dei conſilia populo annunciaret; quàm perſona ſanctitate ſingulari inſignis & publicis religionis muniis obeundis ante alios dicata? Rationem ſimplicem hanc ſententiam facilè laturam, Gentilium ex naturæ ſolius ſenſu de honeſto & decoro judicantium exempla doceant: apud eos enim in legem abiit, imaginum ſacrarum reſponſa per Sacerdotes ſolummodo, expiata illa & Numini devota capita, tradenda expectare. Nam ſoli *Apollinis* Sacerdotes, referente *Curtio.* l. 4. ab illius imagine, oraculis olim inſigni, reſponſa petere ſolebant. Idem ex oculatâ fide teſtatur *Lucianus*, in libro ſuo *de Deâ Syriâ*, verbis conceptis: Μαντήϊα πολλὰ μὲν παρ' Ἕλλησι, πολλὰ δὲ καὶ παρ' Αἰγυπτίοισι, τὰ δὲ καὶ ἐν τῇ Λιβύῃ, καὶ ἐν τῇ δὲ Ἀσίῃ πολλά ἐστι· Ἀλλὰ τὰ μὲν οὔτε ἱερέων ἄνευ

ὅτε προφητέων φθέγγονται· i. e. *Oracula quidem multa tum apud Græcos tum apud Ægyptios sunt, multa autem & in Africâ, & in Asiâ item multa. Sed illa quidem neque absque Sacerdotibus, neque absque interpretibus responsa dant.* Solis itaque Sacerdotibus Vatibúsque, immediato Deorum alloquio gaudere, & eorum quasi consiliis intimos esse, concessum fuerat. Nec dubitandum tamen quin Ethnici eodem consilio quo Sacerdotes ante alios, Pontificem ante Sacerdotes, si fortè adesset, sacratiori huic Deos consulendi muneri præponerent. In cujus rei confirmationem & argumenti totius illustrationem, non pigebit inclytum ejusdem *Luciani* in libro laudato testimonium in medium dare. Illic autem plurima refert de Templo illo *Deæ Syriæ* inscripto, quod nominis sui famam per orbem terrarum propagârat; inter alia verò, quòd in eo fuerint ἀρχαῖα ἀναθήματα καὶ πολλὰ θαύματα, καὶ ξόανα θεοπρεπέα, καὶ Θεοὶ δὲ κάρτα αὐτοῖσι ἐμφανέες, &c. i.e. *Donaria antiqua & miraculosa multa & statuæ religiosæ, & Dii quoque ex ipsis manifestam significationem dantes. Siquidem & sudorem,* inquit, *emittunt quæ ibi sunt statuæ, moventur & oracula edunt.* Præ cæteris verò *Apollinis* statuam vaticiniis & quibusdam consulendi ritibus quasi privatis ac suis notabilem memorat. Nam, inquit, Εὖτ᾽ ἂν ἐθέλῃσι χρησμηγορέειν, &c. *Cùm illi libitum sit oracula fundere, in sede suâ primùm movetur: quo signo dato, sublimem tollunt Sacerdotes.* Et post pauca, addit Ὁ Ἀρχιερεὺς ἀντιάσας ἐπερέεταί μιν περὶ ἁπάντων πρηγμάτων. *Summus Sacerdos supplex accedens, interrogat illum de omnibus in dubio positis:* atq; hisce omnibus memoriæ prodendis, *Lucianus* se priscæ fidei religione versatum seriò testatur.

Septimò, *Regiminis gratiâ:* cujus rationis valorem

quò distinctiùs percipiamus, sciendum est Deum, simulac *Moses* è vivis emigrâsset, Sacerdotem Summum, supremum regni praesidem & quasi vicarium suum statuisse. Constat hoc ex *Numer.* 27. 19, 20. *Josh.* 14. 1. *Deut.* 17. 12. *Josh.* 17. 4. aliisque locis, quibus Pontifici in jure dicendo, causis cognoscendis, & rebus publicis moderandis, partes primae tribuuntur. Idem etiam loquuntur ipsa Sacerdotis Magni ornamenta, potestatis cujusdam regiae insignia. Inter ea *Mitram* imprimis imperii summi indicem interpretatur *Philo.* lib. περὶ φυγάδων, ubi de dignitate pontificali agens, haec dicit, Καὶ ὅτι τὴν κεφαλὴν οὐδέποτε ἀπομιτρώσει, τὸ βασίλειον οὐκ ἀποθήσεται διάδημα, τὸ σύμβολον τῆς οὐκ ἀποκράτορος μὲν, ὑπάρχου δὲ καὶ θαυμαστῆς ἡγεμονίας. i. e. *Ex eo etiam quòd caput ejus mitrâ nudandum non est, Regium diadema non est ei exuendum: quod quidem insigne est potestatis, non quidem imperatoriae, sed tamen gubernatricis & praefecturae admirabilis.* Quibus verbis Pontificis mitram diadematis regii vicem occupâsse, & potestatem regiae affinem indicâsse, *Philo* eò consultiùs asseruisse videtur; cùm cidarim seu mitram capitis sui ornamentum posuerit DEUS, κιδάρει γὰρ οἱ τῶν ἑώων βασιλεῖς ἀντὶ διαδήματος εἰώθασι χρῆσθαι, *quòd & Orientis reges cidari, diadematis vice, uti solerent:* modò illa ejusdem *Philonis* ratio, libro 3. *de Vitâ Mosis* tradita, quid veri ferat. Nec minùs clarum & indubium loci penè regii signum extitit [a] *Pectorale judicii*, quod Pontifici in ornamentis fuit; nam Hebraei ipso illius titulo edocti facilè intelligerent, Pontifici soli post *Deum* jus dare simul & dicere concessum esse. Hisce subsidio veniant verba illa S. *Chryso-*

[a] *Pectorale judicii symbolum erat potestatis judicialis in Sacerdote, tanquam ordinario praeside Reipublicae.* Cocceius in Hos. 3. 3.

stomi apud *Photium* in *Biblioth*. p. m. 1533. ἡ μὲν τιάρα τὴν ἐξουσίαν ἐτύπου, ἣν τε αὐτὸς [ὁ Ἀρχιερεὺς] εἶχε τοῦ λαοῦ. Quod ornamenta jam dicta, voce submissâ, *Josephus* voce clarâ & distinctâ testatur, cùm βασιλείαν, *potestatem regiam*, appellat τὴν πρότερον τοῖς κατὰ γένος Ἀρχιερεῦσι διδομένην τιμήν· *honorem quo primitus genus pontificale honestabatur*. Antiq. Jud. l. 14. c. 8. Hisce etiam testimonium perhibet *Diodorus Sic*. l. 40. apud *Photium*; ubi de Judæorum rebus disserens, ait *Mosem*, βασιλέα μὴ μηδέποτε τῶν Ἰουδαίων, &c. *non ordinâsse Judæis regem, sed imperium populi ei censuisse committendum, qui prudentiâ & virtute inter Sacerdotes, aliis præstare videretur: atque hunc,* inquit, *Pontificem Summum appellant, &c.* Populus itaque Israëliticus non immeritò eo nomine *Sacerdotium Regale* in Dei scriptis audiat, quòd rerum suarum arbitrium, secundùm Deum, jure saltem atque *ordinariè*, penès Sacerdotem Regium fuerit. *Ordinariè* cautus dixi: Si enim שופט *Judex* aliquis (quem scriptores Romani *Suffetem* dixissent) immediato Spiritûs impulsu, ad imperii habenas capessendas evocatus fuerit; ei, utpote potestatem ἀνυπεύθυνον habenti, Sacerdotes atque adeò Pontifex ipse cedere cogebantur.

Cùm itaque Sacerdos Maximus (saltem in pacato ac renidente rerum Judaïcarum statu) Reip. caput esset, & non solùm *Jehovæ* sed populi rebus præesset; rationi apprimè consonum erat ut hoc Oraculum politicum Pontifici, prout oculus capiti, perpetuò conjungeretur: cùm præsertim antiquitatis remotissimæ fide receptum esset, eandem personam, eámque solam, *DEI* consilium & *DEI* locum juxtà tenere. Atq; indè forsan verba illa *Josephi* fratres suos alloquentis

ansam

ansam accepêre; *An ignoratis quòd talis vir, qualis ego sum*, qui summum post Regem locum habeo, *sciat divinare?* Gen. 44. 15. Non opus est ut affirmationis hujusce fidei astruendæ operosiùs incumbam ipse, cùm gratum mihi otium faciant appositissima illa *Grotii* verba in textum illum S. *Johan.* Cap. 11. 51. (τοῦτο δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ οὐκ εἶπεν. Ἀλλὰ Ἀρχιερεὺς ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου, προεφήτευσεν, &c.) *Apud Homerum de somnio quodam dicitur, contemnendum fuisse, nisi evenisset Ducum Duci Agamemnoni. Et apud Spartanos solis Ephoris licebat somnia referre. Et Hebræi aiunt ominis loco esse quod viro principi etiam ignoranti acciderit. Docet scilicet ratio, si quid publici negotii significari vellet Deus, id significaturum maximè iis qui populo præsunt. Sic Pharaoni, sic Nebuchodonosoro, ventura per somnium patefacta sunt. Etiam Urim & Thummim consulere Regum erat aut Summorum Magistratuum in populo. Quia verò Caiphas in eo populo summam obtinebat dignitatem, & quasi princeps erat populi, ideo ejus ore, tanquam instrumento, utitur Deus.* Cùm etiam (si purpuræ suæ laciniam meam assuam) Pontifex rerum summæ præesset & supremo populi Domino vicariam navaret operam; loci sui dignitas postulavit, ut oracula publicum spectantia tradendi munus, illi utpote personæ publicæ mandaretur. Privato alicui circa regni negotia non licuit esse tam prophetico. Apud veteres itaque somniorum interpretes axiomatis authoritatem tenuit, ἰδιῶται καὶ πένητες οὐκ εἶδον ὀνείρους δημοσίους, *nemo humilis & privatæ sortis homo somnia publica vidit*: prout nos docet celebris inter eos Magister, *Artemidorus*, Oneirocritic. lib. 1. cap. 2.

Octavó. Verisimile est Deum *Urim* & *Thummim* in Pontificis manum tradidisse, respectu habito ad gen-

tium mores, quos Iſraëlitæ ſuſpicere ſolebant, & quaſi cordibus inſculptos retinere. Cùm enim gentium Sacerdotes Deorum altaribus & conciliis pari propinquitatis gradu admoti crederentur, & eædem perſonæ populi ſacrificia ad Deos, & Deorum reſponſa ad populum deferre ſolerent; aptum & conſentaneum ſeculo & rudioris populi ingenio fuerat, ut *DEUS* Sacerdoti ſuo fatidicum *URIM* concederet, eúmque frequenti alloquio dignaretur: nè aliter Sacerdos ſuus gentium Sacerdotibus minor & inferior; oracula divina non eâdem, quâ gentium, religione accipienda; & *DEUS* Sacerdotes & ſacra ſua minoris, quàm Dii Gentium ſacrificulos & ritus ſuos, habere videretur. Cùm etiam Ægyptii Pontifici ſuo Sapphirum illam, Ἀλήθεια nominatam, (de qua multa nobis ſuperiùs mentio) ut eò majore cum dignitate jus diceret, ornamenti loco traderent: *DEO* etiam viſum eſt inſigni illo, cui *Thummim* nomen dixit, Pontificem proprium decorare, nè Pontificis Ægyptii ſplendor minora Sacerdotis ſui lumina extingueret, & Iſraëlitæ illum huic, prout pueri vitrum auro, eò quòd oculos ſuos magis perſtringeret, præferendum judicarent. Nam *Ægypti* Sacerdotem eo ornamento inſignitum, ſe ſimiam & æmulum Pontificis Hebraïci præbuiſſe, adduci non poſſum ut credam, reclamante adeò annalium veteres gentium & Ægyptiorum mores atque indolem referentium fide. Narrat enim *Philo Judæus*, lib. 2. de *Vit. Moſis*, quòd σχεδὸν οἱ ἀφ' ἡλίου ἀνιόντος ἄχρι δυομένου, πᾶσαι χῶραι, καὶ ἔθνος, καὶ πόλεις, τῶν ξενικῶν νομίμων ἀλλοτριοῦνται, &c. i. e. *Omnes ferè regiones, gentes, civitates, ab Oriente uſque Occidentem, abhorrent ab externis ritibus: putántque tantò plus honoris ſuis accedere, quantò magis alienos proculcaverint.*

rint. Ægyptii præcipuè frontes atque animos aliis omnibus adversos semper opponere solebant, & summâ cum religione cavere, *nè quis, è Sacerdotum præsertim collegio, exterorum mores reciperet, vel leges patrias in minimis transiliret:* prout fusè refert *Porphyrius*, lib. 4. de Abstin. p. m. 153.

Nonò. *Aaronis* forsan *causâ*, Sacerdotii capitis, (sic eum appellant Hebræi) *Urim* & *Thummim* Pontifici, *Aaroni* sanguinis communione conjunctissimo, concessit *DEUS*: prout & *Davidis* gratiâ minores suos beneficio & favore singulari sæpius complectebatur. Neque rationem à longinquo petitam, sed sub manu & ex ipso textu natam jam dedi, nisi viri quidam docti ab illius scopo & mente plurimùm deflectant. Sic enim nonnulli verba transferunt, *Ad Levi dixit, Thummim tua & Urim tua à viro sancto tuo*, Aarone scilicet, qui sanctitatis egregiæ causâ, summâ tecum in gratiâ fuit: ità verò alii (sermone ad Deum converso) *Urim & Thummim tua erunt* Tribûs Levi, *propter virum illum Sanctum tuum*, Aaronem, quem primum tali non indignum munere habuisti. Hisce accedit *Abarbanel*, & textu illo subindicari vult, *dignitatem* τῶν *Urim & Thummim, non fuisse ex donis Sacerdotii, sed datam Tribui Levi* מפני זכות אהרן שהיה חסידם propter justitiam Aharonis qui fuit Sanctus ipsorum: *Auth. Buxtorfio Hist. Ur. p. 295.* Sanè mysticæ illius Oeconomiæ ratio suadet ut credamus Deum *Aaronis* gratiâ posteros suos tam singulari beneficio affecisse; ut Pontificis Archetypi, Christi Domini, effigiem eò magìs distinctè sibi impressam gererent: nam & nos *Sancto* illi & gratiæ suæ quâ valet apud *DEUM*, lumina & perfectiones quibus instructi sumus, debemus universas.

Sect. 2.

Satisfactum est Objectioni.

NE quæ de Pontificis ſolius partibus in Oraculo *Urim* ſciſcitando dixi hactenus, è placitorum vulgarium lacunis potiùs quàm Scripturæ fontibus hauſiſſe, & ſermonis tam prolixi initia inconſultò poſuiſſe videar; uni Objectioni, quæ me culpæ hujuſce ſuſpectum forſan reddat, mihi (priuſquam progrediar) neceſſariò reſpondendum eſt. Ea verò hujuſmodi eſt: Certum eſt *Deum* inquirendi facultatem Pontifici ſoli minimè conceſſiſſe, cùm è Scripturis pateat Regem, ſine Sacerdotis miniſterio, conſilium ab Oraculo illo quandoque petiiſſe. Sed & publica res tantis ſine dubio in anguſtiis, & mediis periculorum imminentium minis quandoque agebat, quòd conſilii divini Sacerdotis miniſterio poſtulandi moras minimè pateretur. Præterea, Pontificis aliquando decumbentis, aut gravibus diſtricti negotiis abſentia efflagitavit proculdubio ut aliquis è communi Sacerdotum ordine Oraculum illud conſulendi munus pro tempore ſaltem ſuſtineret.

Objectionem illam ſpecioſam quidem eſſe, & veritatis nonnihil, prout palea tritici aliquid, ſibi admiſtum continere, non invitus fateor. Noſtrum itaque fuerit, verum à falſo tribus hiſce *Theſibus* ſeparare.

Primò. *Pro indubio teneamus ordinarium voluntatis divinæ per URIM patefactæ nuncium & interpretem, Pontificem ſolum à DEO conſtitutum.* Nam *Urim* & *Thummim* inter illius tantùm ornamenta recenſentur; *Exod.* 28. 30. *Lev.* 8. 8. Et *Num.* 27. ubi *Deus Moſi* præcipit, ut ſuo loco *Joſhuam* populo Ducem præficeret; inter alia dicit, *com.* 21. quòd *ſtabit coram*

Eleazare

Eleazare Sacerdote, & interrogabit eum de judicio (h. e. sententiâ) *Urim*; *juxtà os ejus egredientur*, &c. Legimus etiam, 1 *Sam.*14.37. quòd *Saulus*, postquam manum cum Philisthæis conseruisset, eorúmque copias fudisset, consilium à Domino, Pontifice jam præsente, quæsiverit; cùm in tam lubrico rerum suarum articulo, parùm sibi constaret, quid ageret aut quonam signa sua tutò verteret. *Abimelech* etiam, Sacerdotum princeps, Deum *Davidis* gratiâ, cùm res suæ loco ancipiti sitæ essent, interrogâsse dicitur, 1 *Sam.* 22.10. & 15. Cujus officii præstiti causâ, *Saulus* ei convitia ingerit, Majestatis postulat, eíque capitis pœnam decernit: *com.* 16. Ideò verò *Abimelechus Davidis* causâ *Deum* interrogans, iras tam graves *Saulo* concitâsse videtur, quòd probè nôrat Rex nullum alium in facti tam ingrati partem venire potuisse; adeóque per *Abimelechum* solum stetisse, quo minùs consilia sua contra *Davidem* inita prosperè & ex voto cederent. Si enim alicui de plebe *DEI Urim* interrogare fas esset, *Abimelechus* peccatum magìs veniale admisisset, nec *Sauli* bilem tam turgidam & commotam reddidisset.

E jam dictis tria nascuntur corollaria quæ Argumento huic obscuriori lucis non parùm ferant: (1°.) Nulli privato, qualis erat *David Saulo* nondum extincto, ad Oraculum *Urim*, nisi Pontifice mediante, dabatur aditus. Cùm enim *Davidis* animum res arctæ & sententiæ dubiæ torquerent, ut optimam salutis suæ expediendæ rationem cœlitus acciperet, ad Pontificem oraculi impetrandi causâ se supplex contulit. (2°.) Cùm conditionis obscuræ & privatæ homines, consilii, cujus inopes erant, Authorem Deum quærerent; in Pontificis potestate situm erat, iis (si ità visum

ſum eſſet) Oraculi ſui uſu penitus interdicere. Niſi enim Sacerdos ſui arbitrii eſſet, & lege nullâ ad muneris ſui exercitium aſtrictus, cùm res tantùm privata ageretur; non eſſet quòd *Saulus Ahimelechi* factum, animi rebus ſuis parùm faventis documentum exiſtimaret, & ſupplicii extremi ſententiam in eum ferret, tantùm quòd reſponſum à *DEO*, *Davide* poſcente, impetrâſſet. (3°.) Cùm virum aliquem, publicæ ſalutis gubernaculis admotum, Oraculum adeundi cupido teneret, ut ſuper rebus Imperii Deum conſuleret; graviter peccâſſet Pontifex, ſi muneri ſuo & Magiſtratûs deſideriis defuiſſet. Cùm enim *DEUS Joſhuæ* in mandatis dederit ut ex Oraculi ſui ſententiâ omnia ageret; ſimul etiam *Eleazari* præcepit ut loco ſuo *de judicio* vel ſententiâ *Urim interrogaret*. Num. 27. 21. Ideoque qui Magiſtratum geſſit, Pontificem & Oraculum ejus ſuo penè in arbitrio habuit, & Sacerdotem ad Oraculum ſciſcitandum, mandato, cùm vellet, abſoluto obſtrictum tenuit. Hujus rei teſtem dabo *Joſephum*, qui *Antiq. l. 6. c. 7.* regem jus illud obtinuiſſe aſſerit, cùm verba illa *Sauli*, 1 *Sam.* 14. 37. *fac accedere Ephod*, in hunc modum explicat, Καλέσας ὁ βασιλεὺς Ἀχίτωβον τὸν Ἀρχιερέα, ἐκέλευσεν αὐτὸν γνῶναι, &c. *Accito Pontifice jubet eum rex divinam ſuper hoc voluntatem quærere, an ſibi reliquum hoſtilem exercitum delere permittatur*, &c.

Secundò. *Credibile eſt Sacerdotes, quibus prima poſt Pontificem ſacrorum cura demandata eſt, Deum aliquando & extra ordinem per* Urim *conſuluiſſe*. Legimus enim *Num.* 31. 6. quòd *Phinehaz*, patre ſuo nondum defuncto, ad bellum contra Midianitas cum duodecim millibus prodierit, in manu geſtans כלי הקדש *vaſa* vel *inſtrumenta ſanctitatis*: id eſt, ni fallar, parvula

illa

illa organa, [*Ephod* & *Urim* cum *Pectorali*, & arculâ forsan ad ea asservanda & deferenda] ad *D E I* consilium, prout rerum casus postulârent, petendum comparata. Hanc autem opinionem me habere & manu arctiore tenere fateor, quod verisimile non sit *Phineazum* solum, cum manu Israëlitarum tam parvâ prodeuntem, vasa omnia majora ad sacrificia ritè peragenda necessariò requisita, secum auferre vel voluisse vel commodè potuisse. Veritati itaque magìs affine videtur, *Phineazum* pro eâ vice *Eleazaris* patris sui, ætate jam declivi muneri illi imparis, partibus functum fuisse, & oraculorum instrumenta secum tulisse, quæ magnum adeò, in præliis præcipuè, sui usum præbuisse probavi supra. Atque hic textûs illius sensus eò mihi gratior, quòd eum & *Jonath. Chald. Paraphr.* olim placuisse sentiam: sic enim integrum textum interpretatur, *Misit Moses Phinees filium Eleazar ad bellum* ואוריא ותמיא דקודשא למשיילא בהון i. e. *Et Urim & Thummim ad interrogandum per ea.* Quamvìs enim dubium nullum de felici belli eventu *Phineazi* animum solicitum habere potuerit, cùm *Dei* jussu susceptum esset; multa tamen in bello sæpius evenire nôrat, quæ non nisi responso divino expedire poterant: ideoque *Phinehas* vasa illa sanctissima in manu prudens gestavit, ut consilia haberet casus ad omnes paratissima. Hîc forsan objiciet non nemo, quòd titulus ille כלי הקדש *vasa sanctitatis* nè minimum cùm instrumentorum, de quibus ipse textum intelligo, naturâ consensum profiteatur. Sed culicem illum facilè deglutiamus, nam vox illa כלי, prout & σκεῦος & *vas* (significationis cognatæ vocabula) sensu latiore accipi, & res omnes mobiles & sortis cujuscunque instrumenta indicare solent. Ideoque primus ipse non sum, qui cum nomine

illo

illo instrumentis hisce optimè convenire senserim: nam Pectorale, *Ephod*, & annexa *Urim* & *Thummim*, à *Sirachide* ἐν σκεύεσιν ἰσχύος *vasis virtutis* vel *sanctitatis* numerantur, cap. 45. 9, 10. Quidam etiam è Judæorum Scholis, referente *Buxtorfio*, textum illum 1 *Sam.* 10. 22. *En absconditus est* אל הכלים *ad vasa*, de *Urim* & *Thummim* exposuêre: *quò* inquiunt *se subduxit Saulus*, quoad ex iis de electione suâ ad munus regium & officii sui partibus & postulatis, quid certius & exploratius haberet. Causam etiam aliquam (ut ad rem redeam) conjectandi, Sacerdotibus quandoque *Urim* consulere licuisse, præbet exemplum *Michæ*, *Jud.* 17. 5. Prout enim, cùm nullum è domo Leviticâ haberet, primogenitum suum, more Majorum, in Sacerdotem consecraverit; ità cùm sibi Sacerdos Magnus deesset, Sacerdotem, imò Levitam vulgarem, personam satìs idoneam habuerit, quæ sacra faciendi simul & *Oraculum* consulendi muniis obeundis præficeretur. At proculdubio *Micha* (quem veri Numinis cultui addictum devotúmque, & in idololatriæ suspicionem nullo suo merito incidisse probavi antea) officium tam sacrum personæ communi mandare noluit; nisi quòd nôrat DEUM iis Sacerdotum vulgarium ministeriis obicem nullum posuisse, cùm Pontifici abesse aut aliquid humanitus pati contigisset. Si enim lege perpetuâ & immobili cuivis è communi Levitarum ordine omnem Oraculi consulendi facultatem ademisset; *Micha* cùm Levitam ordinarium tanti muneris ministrum creâsset, *Deum* certè non beneficii nedum oraculi alicujus largitorem, sed Majestatis suæ pollutæ & legis spretæ ultorem expectare debuit voluítque. Hisce omnibus roboris nonnihil afferunt verba *R. Levi Ben Gerson.* in 1 *Sam.* 28. 6. ubi *Deum*, *Saulo* per *Urim*

interro-

interrogante, responso nullo dignatum fuisse conjicit, שלא היה שם כהן ראוי שתשרה עליו רוח הקדש וגו' *quia non fuit ibi Sacerdos aliquis Spiritûs S. capax, qui interrogaret per Urim: eò quòd Saul internecioni dedisset urbem Nobem, in quâ fuerunt Sacerdotes præstantissimi; & quicunque erepti fuerunt essent cum Davide.* An ratio illa quid solidi contineat necne, non magni refert in præsens quærere: satìs indè constet eum existimâsse Sacerdotes, virtute saltem præstantes, dignos quandoque habitos, qui Pontificis obirent vices & ex Oraculo *U R I M* responsa quærerent.

Tertiò. *Probabile habeo Deum faciles & immediatos ad Oraculum Suum aditus Regi concessisse: adeò ut vicariam Pontificis opem, ad responsa indè petendum, decori magìs quàm necessitatis gratiâ postulaverit.* Ad sententiam illam amplexandam rationes multæ & speciosæ alliciunt animum: Earum agmen ducat *Cl. Cunæi* suffragium argumento probabili communitum, quod propriis verbis traditum habeamus, lib. 1. *de Rep. Hebr.* c. 14. *Ipse* David, *quem pridem antea vates Regem fecerat, adeò veritus non est Summi Pontificis decus usurpare, utì sacrum ejus amiculum, quod* Ephod *appellant, induerit sibi ac mox quæsiverit ex Numine an auspicatò educturus copias in hostem esset. Locus ille illustris exstat in commentariis* Samuelis, *quem omnino perverterunt nuperi Interpretes, viri hercle eruditissimi; sed qui hîc dormitâsse, aut aliud egisse videntur. Judices ego omnes fero, qui vel leviter has literas attigerunt. Ecce illa verba,* 1 *Sam.* 30. 7. ויגש אביתר את האפוד אל דוד *quæ sic reddita ab illis sunt.* Applicavit sibi Abiathar amiculum Davidis causâ; *cùm planè illud significetur quod nos diximus, Davidem, acceptâ Abiatharis sacrâ veste, Oraculum consuluisse.* Hucusque *Cunæus.*

Secundò.

Secundò. Constat *Saulum* Regem, cùm periculum à *Philisthæis* imminens anxiis eum impleverat curis, Dei *U R I M* in personâ propriâ consuluisse. 1 *Sam.* 28. 6. Eâ etenim tempestate nemo è gente linigerâ *Saulo* adfuit, cui sacrum illud munus deferre poterat. Nam eum octoginta ex iis morti addixisse legimus, cap. 22. quòd eos consilia cum hostibus suis sociare & animos à partibus suis aversos gerere credidisset. Unde & Sacerdos magnus, & cum eo proculdubio alii, ad *Davidem* tanquam ad aram quam haberent unicam se recepêre: nè aliter suspicionis & odii sui victimæ & ipsi caderent. Neque hîc audiendi Hebræi qui *Saulum* nuncios ad *Davidem* & Pontificem jam exulem misisse asserunt, qui supplices rogarent, ut is applicato *Ephode* à Domino, sibi tot malis vexato, consilium quæreret: nam à vero prorsus abludit *Saulum* ab iis, quos immani odio aversatus est, malorum suorum levamen petere voluisse, vel quicquam læti à Sacerdotibus animo securo expectare potuisse, cùm tot è Sacerdotum natione fuso sanguine manus suas non ità pridem summâ cum immanitate polluisset. Sed & *Sauli* animus spei dubiæ & timidæ cruce vexatus, & rerum suarum loco arctissimo positarum conditio, hujusmodi itineris tædium & moras ferre non poterant. Cùm enim spem omnem *superos flectendi*, & consilii sibi de cœlo afferendi ad irritum cecidisse cerneret; ei, animi impotentis & moræ omnis impatientis impetu & fervore abrepto, certum erat *Acheronta* continuò *movere*, & ipsos mortuorum manes solicitare. Hîc forsan opponet consultus Lector, quòd textus ille sententiam meam nihilo firmiorem reddat quàm antea; nam *Saulo*, Pontifice absente, non tantùm *potestas* Deum per *U R I M* sciscitandi, sed & ipsa *potentia* defuit; cùm

Abiathar

Abiathar ad *Davidem* fugiens, *Ephod* & annexum *Urim* secum asportâsse dicatur. 1 *Sam.* 23. 6. At nodum illum facilè solvamus: nam dici possit vel plura fuisse instrumenta, ejusdem nominis & figuræ, quibus in oraculis eliciendis Sacerdotes uterentur; vel *Saulum* Deum per *Theraphim* (titulo tamen *Urim*, utpote voce Synonymâ, hîc designata) interrogasse. Nisi enim Deus ità quandoque responsa dedisset, proculdubio *Micha* & *Danitæ* religionem & rationem planè omnem decoxerant, cùm in spem certam oracula è *Theraphim* accipiendi se tam facilè induci paterentur. Nec ulla dubitandi ratio subest, an *Saulus* hujusmodi simulachra habuerit, cùm testetur Scriptura *Theraphim Davidis* uxori non defuisse. 1 *Sam.* 19. 13.

Tertiò. Quamvìs Ethnici frequente templorum suorum aditu hominum vulgus arcere soliti sint, & purgatiores tantùm Sacerdotum aures ad Deorum responsa, è fatidicis antris aut Theraphim prolata, audiendum dignas existimaverint; eam tamen Majestatis & commodi publici rationem habuerint, quòd Regi ipsi statuas, Deorum oraculis subinde decoratas, adeundi, & cum iis colloquia miscendi veniam, prærogativæ loco reservasse censeantur. Nam Regem *Babylonis* consilium à *Theraphim* de regni dubiis quæsiisse legimus, *Ezech.* 21. 21. Simili itaque privilegio & Regem *Israëlis* gavisum fuisse, haud malè conjiciamus; nam Gentilium mores, ubi rerum Judaïcarum historia silet, modulum planè optimum meritò statuit vir doctissimus, quo veteres Hebræorum mores ignotos metiamur & æstimemus.

Quartò. Privilegium illud, quo regi soli uti concessum, vitio vel incommodo nulli portam aperire potuit. Cùm enim *Deus* Pontificem ministrum ordinarium, cujus

cujus manu oraculi sui lampada populo traderet, constituisset; satìs illius honori & reverentiæ prospectum erat, omnes ad idololatriam populo ruituro aditus præclusi, & curatum satìs ut Sacerdos Maximus *Messiæ* olim venturi effigiem in munere & ornamentis suis expressam ostenderet. Quidni itaque Regem quandoque in muneris illius sacerdotalis consortium & societatem assumptum, voces divinas ex *U R I M* datas propriis haurire auribus concessum fuisse existimemus; cùm nihil indè mali Ecclesiæ Judaïcæ, honoris autem & dignitatis personæ regiæ plurimum accederet?

Quintó. Vix ullæ leges Mosaïcæ de Sacris certo ritu, loco, personis, aut tempore, obeundis ferebantur, quæ suam obligandi potestatem integram semper & per omnia immutatam retinuêre. Lex enim omnes, nisi prosapiâ Leviticâ oriundos, à sacrificiis offerendis arcebat; cùm tamen alios, pietatis laude celeberrimos, ea religionis officia, facultate oblatâ, præstitisse constet. Lex etiam *panes*, qui vocantur, *propositionis* solis Dei famulis, Sacerdotibus, comedendi jus esse voluit; eam tamen legem *David & qui cum eo erant*, fame urgente, violare non dubitârint. Et quamvìs *D E U S* sacrificia *in loco* tantùm *quem ipse eligeret* celebrari jusserit, Israëlitas tamen in locis editis, & viros sanctissimos ubique locorum, prout occasio se daret, altaria Deo sacrata struxisse legimus. Quamvìs itaque Deus *Urim* Pontifici soli dederit, & omnes rebus in incertis consilio egentes coram ipso, veluti Regis Summi Interprete, stare jusserit; facilè tamen credi possit, & legis illius vincula, laxiora temporis progressu facta fuisse, nec Regem aut Sacerdotes tam arctè constrictos tenuisse, quin & ipsi, si res ferret, è suis vel Pectoralis *Theraphim* responsa peterent, & Pontificis vice quandoque

doque fungerentur. Nam lex ea, prout & cæteræ quæ de minoribus curârunt, naturas & momenta æqualia habuisse, & à ratione mutabili, malo aliquo seculi more, rationem & originem petiîsse videantur.

Sextò. Sententia adversa dolosis & infirmis admodum fulcimentis nititur: nam *Cl. Buxtorfius* aliíque hisce tantùm argumentis confisi, officium consulendi *URIM* Summi tantùm Sacerdotis proprium fuisse asserunt. (1°.) *Hoc Oraculum*, inquit Buxtorfius, Hist. Urim. p. 270. & 295. *solummodo in Sancto Sanctorum ad Arcam coram DOMINO consulebatur: at solus Sacerdos Sanctum Sanctorum ingredi & coram Arcâ ministrare potuerit.* Sed argumentum illud sententiam meam levi atque irrito ictu ferit: quamvìs enim non inficias iverim Sacerdotem Oraculum suum coram Arcâ vel facie ad Arcam versâ quandoque consuluisse; *Buxtorfium* tamen plurimùm à veritate descivisse patet, cùm illum interrogandi morem perpetuò tenuisse dixerit. Nam *Davidem* profugum, & ab Arcâ, Tabernaculo, aliísq; sacris longè disjunctum, à *DEO*, medio *Ephode*, consilium divinum accepisse constat: viz. è 1 *Sam.* 23. 6. & 30. 6, 7. & 2 *Sam.* 5. 19. 23. collat. cum cap. 6. 2. At veritatem sibi minùs amicam habuit Summus Vir, cùm Oraculum hoc in *Sancto Sanctorum solummodo* consultum dixerit; nam indè sequetur Pontificem responsa ab *URIM* perrarò tulisse, cùm illi ad Sanctum Sanctorum non nisi semel in anno daretur aditus: teste Apostolo ad Hebr. 9. 7. (2°.) *Repugnat huic opinioni*, inquit vir doctissimus, *Locus Num.* 27. 21. *unde Hebræi arguunt ipsum Regem, per Sacerdotem Summum consulentem Urim & Thummim, coram eo stare debuisse.* Imò verò specie magìs quàm re nobis adversatur hic locus: nam durante quidem Theocratiâ Sacerdos Sum-

mus ad imperii clavum ſedebat, primus à Deo & dignitate & imperio (ordinariè ſaltem & de jure) ipſe erat: ideoque imperii illius ſacratioris conditioni apprime congruum erat & conſentaneum, ut Reſponſa publicum ſpectantia per Pontificem, *DEI* Vicarium, & perſonam muneris ſanctitate locíque eminentiâ præter cæteras illuſtrem traderentur. Poſtea verò Reſpublica novam regiminis formam ſubiit, eámque Reges habuêre, qui non tantùm in vilia vulgi capita, ſed in Pontificem ipſum (nam *David* ſe *Zadochi* dominum vocat, 1 *Reg.* 1. 32.) imperium exercuêre. Cùm itaque Regem, imperii illius ſacerdotalis hæredem quaſi ex aſſe ſcripſiſſet *DEUS*; quidni & facultatem Se in arduis conſulendi (imperii illius pignus) Eum Regi, ſi uti vellet, dediſse crederemus? cùm præſertim Regem à precariâ Pontificis ope & arbitrio ad *DEI* conſilia cognoſcendum pendere, Majeſtate ſuâ & imperio quo erat abſoluto indignum videatur. (3°.) At *officium*, inquit Author laudatiſſimus, *hoc erat proprium Summi Sacerdotis*, ut Urim conſuleret, *in quod abſit ut credamus, Regem Davidem aut alium quemvis involâſſe, vel Sacerdotem Summum id ei indulſiſſe.* Sed & ipſe libente animo conceſserim officium illud ità Sacerdotis Summi proprium quòd nemini ex humili vulgo illud comminuere & violare fas eſset; non verò quòd nulli è regum ordine, eo fungi liceret. Ideoque Davidem, dum ei in ſubditis tantùm & plebeiis locus eſset, Dei reſponſa, miniſterii Sacerdotalis beneficio ſæpius accepiſse legimus; *viz.* 1 *Sam.* 22. 9, 10. & cap. 23. 6. 9. & 30. 7. Sed poſtquam *Saulus* inter vivos agere deſiîſset, & *David* ſolio potitus fuiſſet; ille, quaſi jure regio jam uſus, mediam Pontificis operam, cùm Deum conſultum iret, nuſquam, quod

memini,

memini, postulâsse dicitur: Eum tamen sæpius in angustiis Deum Sibi consiliarium quæsivisse, sacri testantur commentarii. 2 *Sam.* 2. 1, 2. 2 *Chron.* 5. 19. 2 *Sam.* 21. 1. 2 *Chron.* 14. 10. & 14.

Rationes quas dedi hactenus animum inducunt ut *Cunæi* opinionem in probabilium saltem numero habeam: quamvìs (nè quid dissimulem) argumentum quod sibi tantam in re tam obscurâ & ancipiti fiduciam fecit, eum ultra meritum illius æstimare censeam. Nam voces illæ הגישה נא לי האפור sensum quem ipse spectat vix tortæ fatebuntur; nec si totam Scripturam evolvat, vocem נגש suo sensu usurpatam temere reperturus est. Si verò textum Hebræum verè & κατ᾽ ἀκρίβειαν transferamus, hunc solum dabit sensum, *Affer nunc Ephod mihi*; & certum est textûs illius chordas ità sonare, Græcorum, Chaldaïci, Syriaci & Arabici Interpretum percussas plectro. Deinde, similis loquendi formula (quasi solennis & usitata esset) ubi de *DEO* per *Ephod* interrogando agitur, alibi non semel occurrit, ubi sensus alius è verbis nè fidiculis quidem exprimi possit: nempe, 1 *Sam.* 14. 18. *Et dixit Saul ad Achijah* הגישה ארון *fac accedere Arcam*, vel, prout LXX, τὸ Ἐφέδ. Et 1 *Sam.* 23. 10. *Dixit David ad Abiathar Sacerdotem*, הגישה האפור *applica* vel *admove Ephod*. Ideo verò *Saul* & *David*, Sacerdotem cum *Ephode* suo sibi propiùs accedere jusserunt, forsan quoniam *Joshua* (in cujus vicem succedebant ipsi) coram *Eleazare* Sacerdote, cùm sententiam τῦ *Urim* illius causâ quæreret, Dei jussu stare teneretur: vel quòd in more esset ut persona responsum expetens, vocem ex Oraculo prodeuntem propriis auribus acciperet; (nè quis Dæmonem *Samuelis* pallio, imposturam oraculi larvâ tectam, sibi

oblatam suspicari posset) vel forsan, quia *Saulo* & *Davidi*, potestatis regiæ jure & privilegio, licitum esset, *Ephod* sibi ipsis induere; aut saltem dubia sua, Pontifice tantùm Oraculi instrumenta præferente, Deo solvenda proponere.

Sed hæc & quæ de prompto facilíque ad *Urim* aditu Regi dato, ejúsque cùm vellet consulendi potestate peculiari, dixi alia, in medio & sub Lectoris arbitrio relinquo. Neque opus est ut in hanc controversiam me altiùs immergam, & ulterioris de potestate illâ regiâ disquisitionis tædium devorem, cùm Oraculum illud sub prima *Salomonis* tempora (ni veritate parùm favente conjecturam fecerim) penitus evanuerit.

Sect. 3.

Cur Moses Urim & Thummim, benedictionis loco, Tribui Leviticæ precatus sit.

SUpra probavimus לאיש vocis singularis simul & pluralis numeri potestatem & locum, in textu quem præ manibus habemus, obtinere: & proinde *Mosem* pro benedictione non minùs in totius familiæ Leviticæ, quàm Pontificis aut cæterarum Tribuum sortem effundendâ se supplicem præbuisse. Mirari verò quis possit, quòd *Moses* illud in primis favoris divini pignus toti Tribui comprecatus sit, cùm Majori tantùm è Levitarum domo, Sacerdotum Maximo, eo gaudere licuerit; cùm etiam *Urim* & *Thummim* beneficiorum insignium titulum & numerum obtinere, haud adeò digna censeantur. Nôrat enim proculdubio Vir ille *DEI*, Oraculum *Urim* post paucorum seculorum periodos Israëlitis defuturum, & interea temporis non adeò multum commodi populo, minùs ipsi Pontifici,

tifici, minimum verò Levitis allaturum.

Sed nôrint se plurimùm à *Mosis* in hunc modum precantis consilio & instituto abesse, nec ultra Textûs hujusce atrium pedes protulisse; qui *Mosem* nil prius sanctiúsve voluisse sentiunt, quàm ut aliquis è genere Levitico, oracula per *Urim* data perpetuò annunciaret. Nam sub horum verborum involucro, duo sunt alia, (nisi quid me fallit) votis calidioribus meritò expetenda, quæ ut Tribui Leviticæ daret *Deus*, *Moses* votis precibúsque ardentissimis obtestatur.

Primó. Ut Tribus illa pontificatûs & sacerdotii dignitate in multa secula frueretur. Prout enim *Spiritus prophetiæ*, quem cœlestem missionis fideíq; suæ vadem & sponsorem semper habuerint Apostoli, iis fuerit *testimonium Jesu*; ità *Urim* & *Thummim* Levitis fuisse videntur testimonium Dei, & fida pontificatûs & proinde sacerdotii iis divinitus concessi argumenta præbuisse. Nemo enim, qui aliquid sapuit, de divinâ Levitarum, cujuscunque ordinis atque nominis, institutione dubitare potuit; cùm *DEUS* primam è stirpe Leviticâ personam eò honoris evexisset, quòd Oraculum in ipsis vestibus quas ille solus induere solebat, posuisset. Nam proculdubio *DEUS* tam eximio & planè stupendo gratiæ suæ pignore, Virum gregis, Sacerdotum principem dignari noluisset; nisi & totum Levitarum inferiorum gregem, eorum ordinem, & divina quæ curârunt munia, Ipse rata fecisset & plurimi æstimâsset.

Ideo verò Pontificatûs & proinde Sacerdotii decora Tribui Leviticæ precatur *Moses*, forsan quòd Tribus illa non *DEO* tantùm officii sanctitate, sed & Ipsi sanguinis communione maximè conjungeretur: neque enim *Viro Dei* indignum est, ut Eum ità pre-

cantem, aliquid humanitati & propinquitatis juri tribuisse credamus. Deinde, Tribus hæc, præter alias omnes, *DEI* & *Mosis* gratiam tenuit, eò quòd idololatriæ crimen, sanguine Patrum, Matrum, & cognatorum omnium, quos tanti flagitii compertos habebant, divino quodam justitiæ & zeli in Deum exemplo, expiârint. Constat hoc ex commate sequente, ubi hâc singulari laureâ caput *Levi* cingit *Moses*, *Qui dixit patri suo & matri suæ, non vidi eum, nec agnovit fratres ejus, & proprios liberos nescivit, sed Dei mandatũ servârunt*. Præterea, asserunt ex [a] Hebræis nonnulli Tribum hanc unicam criminis illius atrocioris, blasphemæ in Deum & *Mosen* murmurationis, expertem & immunem perstitisse. Quam sententiam si minùs veritate, antiquitate venerabilem probat *Chaldæus* interpres, qui verba textum proximè sequentia, ità in laudem Levitarum interpretatur; *Urim & Thummim induisti virum quem Sanctum coram Te invenisti, quem tentatione tentâsti & perfectus inventus est, probâsti eum juxta aquas contentionis, & fidelis repertus est.* Fortasse & hoc & illo crimine Levitas liberant laudes illæ summæ quas iis Dei verba tribuunt, *Malac.* 2. 5. *Pactum meum cum eo,* Levi nimirum, *erat de vitâ & pace, & dedi ea illi ob timorem quo me timuit, & metuit coram nomine meo. Lex veritatis erat in ore ejus, & iniquitas in labiis suis inventa non erat.*

[a] *Dicunt Hebræi de Levitis, quòd non murmurârunt cum reliquis Israëlitis.* Ainsworth. in Deut. 33. 8.

Huic itaque Tribui, cujus in *Deum* pietatem nec parvis nec dubiis experimentis compertam habuit, *Urim* & *Thummim* vovebat *Moses*; ut duratura extarent favoris divini in cultûs veri vindices monumenta, & minimè fallacia pontificatûs & sacerdotii ei de cœlo

dati

dati argumenta. Neque *Mosis* precibus difficilem se præbuit Summus *DEUS*: quamvìs enim, fractis & in deteriora indies vergentibus Judæorum rebus, Pontificis sedem nunc hic nunc ille (prout quispiam apud populum aut seculi principes gratiâ valeret, vel plures aut pauciores pecunias erogaret) dubiâ vice occupârit; nulli tamen nisi domo Leviticâ prodeunti, dignitatis sacerdotalis fastigium adire contigit, nisi fortè sub extrema post *Christum* Reip. expirantis tempora, cùm susque deque agerentur omnia, & scelestissimi in *Judæâ* turbines jura divina & humana sacrilegè permiscerent.

Secundò. Hisce etiam verbis, eximiam luminis mensuram, & cordis vitæque integritatem penè divinam Levitis, Pontifici præsertim, comprecatur *Moses*. Nam voces illæ, *Urim* & *Thummim*, non tantùm ut nomina propria, ad instrumenta in Pectoralis arcano posita; sed ut appellativa ad egregias illas, quas dixi, animi dotes denotandum, hoc in textu intelligendæ veniunt. Huic sententiæ me totum addico, non tantùm quòd interpretum penè omnium suffragia, sed rationis multiplicis evidentia ei fidem afferant. Nam,

(1°.) Indè pateat *Mosen* Pectoralis organis, aliquid sanctius & antiquius in animo habuisse, quòd usitatum nominum eorum ordinem de industriâ (penè dixerim ex contemptu) turbet. Cùm enim in omnibus, (præter unicum hunc qui nobis hactenus negotium fecit) Scripturæ locis, *Urim* ante *Thummim* ponatur; credi vix possit *Mosen* ordinis hujusce legem violâsse, nisi ut indicaret se non minùs à communi nominum eorum sensu quàm ordine recessisse. Ut rem in compendium conferam, *Moses* hoc inverso ordine [*Sint Thummim tui & Urim tui cum Sancto tuo*] usus videtur, ut *Deum*

quasi in hæc verba supplex alloqueretur: "Bene novi, "Summe Deus, *Urim* & *Thummim* tuis in secula fru-"endi desiderium intimis Levitarum cordibus insidere, "eósque dona illa in primâ felicitatis & honoris sui "parte ducere: sed quæ sors cunque ea maneat, Te "supplex oro & obtestor, ut *Thummim tui* & *Urim* "*tui* cum illis domûs tuæ famulis conjuncti perpetuò "reperiantur: non adeò contendo ut sint consilii tui "nuncii, quàm ut evadant naturæ tuæ participes. Illi "quidem *Urim* primo in optatis habent, ego verò "*Thummim*.

(2°.) Nullos, nisi quibus Hebræi planè barbari sunt, latet, nomina pluralia, cùm præsertim *DEI* nomen sibi conjunctum habeant, abundantiam & excellentiam rei per ea significatæ, apud [a] Hebræos frequenter denotare. Quum itaq; *Urim* & *Thummim* pluralia sint, & nomen *Dei*, ך affixo inclusum, sibi annexum ferant; facilè eminentem illum & penè divinum luminis & perfectionis gradum, quem sacerdotes attingere par erat, indicare possint. Et certè nisi *Moses* voces illas in hunc finem usurpâsset, palàm & apertâ fronte me nescire fateor, cur utriusque nominis calci affixum illud adjiceretur. Nam *Urim* & *Thummim* per se satìs nota erant, vel saltem munere & loco, ab ullis gentium simulachris eorum figuras aut usum æmulantibus, distincta: adeò ut affixum illud, ut novam eminentiæ aut distinctionis notam, haud adeò postularent.

[a] *Hebræi excellentiam Dei nomine significant, quòd ut maximè unaquæque res excellit, ità Dei gloria in eâ refulget.* Vatabl. in Genes. 30. 8.

(3°.) Hæc animi ornamenta, iis qui in rerum divinarum cogitatione & curâ toti versantur, summè necessaria esse, *DEI* hominúmque suffragiis compro-

batum

batum est. Suffragio *DEI*: qui ideo Se Levitas tot egregiis beneficiis & gratiâ tam immensâ ornâsse asserit, *Malac.* 2. 6. *quia lex veritatis in eorum ore fuerat, & iniquitas in labiis eorum inventa non erat*: id est, quia *Urim* & *Thũmim*, scientia & integritas quibus ante alios fuerunt, eorum personas *DEO* pergratas reddiderunt. *Josephus* itaque, de personis Sacerdotium apud suos obeuntibus differens, lib. 2. *cont. Apion.* non vanus dixerit, quòd οὐ κατὰ πλοῦτον, &c. *non divitiis aut aliis quibusdam fortunæ vel corporis dotibus præcellentes, Legislator ad culmen hujus honoris vocavit: sed quicunque sapientiâ vel temperantiâ alios anteire noscuntur, eis præcipuè* Deum placandi *munus detulit.* Compertissimum etiam est (ut à *DEO* ad generis humani sensum descendat sermo) Græcos, Romanos, doctos, indoctos, omnes, duo illa naturæ rationalis dedecora, *inscitiam* loquor & *impietatem*, in Sacerdote præsertim, nullo non odio digna habuisse. Vel Ethnicis piaculũ erat Sacerdotibus, nisi scientiâ & puritate qualiquali excultis, rerum sacrarum procurationem committere. Nullos, qui cum literis & libris commercii quicquam habuêre, præterit, Sacerdotes olim inter Ægyptios & Romanos, philosophiâ, rerum civilium usu, literarum interiorum cognitione, & nullo non scientiæ genere claruisse: *nè* aliter (utì ratio à *Cicerone* redditur) *sacrorum opprobrio essent ipsi sacerdotes.* Eorum etiam frequentes baptismi & vestes lineæ, niveo candore conspicuæ, vitam undiq; puram maculísq; vacuam, in Sacerdote potissimùm requisitam admonuêre. Præcipuè verò Pontificem suum inter Sacerdotum eximios scientiâ & virtute eminere, eúmq; non minùs[a] *dignitate*

[a] *Omnibus Druidibus præest unus qui summã inter eos habet authoritatẽ: hoc mortuo, si quis ex reliquis excellit dignitate, succedit.* Cæsar de bell. Gall. l. 6.

tate quàm munere cæteris sacrorum ministris præcellere, voluêre. Cùm itaque scientiam & virtutem Dei hominúmque suffragia intimâ necessitate sacerdotio conjuncta referant; vix credi possit *Mosem* externis & minùs (nè dicam minimè) necessariis Sacerdotis ornamentis intentum adeò, quòd interna illa, quibus carere nec possit nec debeat, animo prorsus exciderint.

Quartò. *Urim* & *Thummim* Pontifici data sunt, non tantùm ut personam iis exornatam, pontificatûs honorem non sibi sumpsisse, sed Summi Numinis gratiâ obtinuisse testarentur; sed ut φωτισμοὺς καὶ τελειώσεις (sic voces reddit *Theodotion*) Sacerdote Summo dignas indicarent: prout *virga amygdalæ* germinans in Tabernaculo, non solùm testimonii divini loco erat ad familiæ Aaronicæ dignitatem sibi contra rebelles asserendum; sed & symboli sacri *ad significandum vigilantiam imprimis requiri in Sacerdote, nam vox* שקד *fructum hunc & virtutem illam significat:* observante *Grotio* in *Num.* 17. Nemini itaque dubium esse potest, quin *Moses* nominum eorum omina impleri in primis petierit, & animum precésque terminârit ultimò in hisce cordis ornamentis, quibus Levitas præter cæteros donari voluit: nam profectò signa loquacia adeò animum suum ad res significatas vel tardum & invitum ducerent.

His de causis mihi prorsus persuadeo *Mosem* verbis hisce seriò & maximè postulâsse, ut Levitæ, stellarum more, corpora inferiora lumine & naturæ perfectione, quantum & loci eminentiâ superarent. Ob rationes verò gravissimas ità preces instituit Vir ille *DEI*: nempe,

Primò. *Munerum suorum gratiâ:* Levitarum enim humeris,

humeris, cujuſcunque loci tituliſque, oneris graviſſimi munera apud Judæos perpetuò incubuêre. Provincia iis à Deo tradita non potuit anguſtis templi parietibus coërceri. Quæ munia Pontificis animum ſolicitum & occupatum tenuêre, à *Joſepho* l. 2. *cont. Apion.* accipiamus: Οὗτος μὲν περὶ τῶν ἄλλων ἱερέων θύσει τῷ Θεῷ, φυλάξει τοὺς νόμους, διδάσκει περὶ τῶν ἀμφισβητουμένων, &c. *Ille præ aliis Sacerdotibus ſacrificabit Deo, cuſtodiet leges, de dubiis judicabit, & puniet lege convictos*, &c. Sacerdotes etiam in curas non multùm diſſimiles vocatos fuiſſe, his verbis teſtatur; τούτοις δ' ἦν καὶ τοῦ νόμου, καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδευμάτων ἀκριβὴς ἐπιμέλεια, &c. *Apud hos & legis & aliorum ſtudiorum integra diſciplina cuſtoditur. Inſpectores enim omnium atque judices contentionum & punitores culpabilium Sacerdotes decreti ſunt.* Idem & Scriptura locis plurimis docet: 2 *Chron.* 19. 8, 9. *Deut.* 17. 8, 9, 10, 11, 12. *Ezech.* 44. 24. *Deut.* 21. 5. *Levit.* 10. 10, 11. *Hag.* 2. 11. *Deut.* 33. 10. 1 *Chron.* 23. 4. & 26. 29. Neque ordinis poſtremi Levitæ fruges tantùm conſumere naſcebantur: in urbibus enim ſibi aſſignatis vitam degebant, donec redeuntibus ad ſe ſacræ functionis vicibus, ad deſtinatas partes implendas, Hieroſolymam proficiſcerentur: indè verò domum reduces non ſe languori deſidiæque dedêre, ſe molliter curantes & voluptatem tanquam unicam otii ſui pinguioris uſuram capientes; ſed ſcholas aperuêre, doctrinæ integritati invigilârunt, populo conſiliarii aderant in perplexis, minoris momenti controverſias pro tribunali ſedentes minuerunt. De perſonis verò leprâ aut ſimili vitio ſubinde affectis cognoſcere & ſtatuere, in regni Concilio facultate datâ dijudicare, & populum publicè inſtruere, negotia erant Sacerdotibus & Levitis ex

æquo data. Tantæ molis oneribus ſubeundis impares planè inventi fuiſſent Levitarum humeri, niſi ſcientiâ & virtute non vulgari donati eſſent: ideóque ſummo cum conſilio Levitis præſertim lumina & perfectiones Dei precatur *Moſes*, quò tot graves perſonas, Judicum Doctorum, Medicorum, Senatorum, Sacerdotum, ſibi ſæpius impoſitas feliciter ſuſtinerent.

Secundó. *Levitarum ipſorum causâ:* non tantùm ut Dei ſimiles evaderent in viâ, adeóque compotes in patriâ, ſed ut populus eorum perſonas & proinde ſacra quæ curârunt, cultu minimè fucato proſequeretur. Nempe nôrat *Moſes*, veſtes candore niveo aut auro plurimo perinſignes, titulos ſuperbos, altum ſupercilium, res ad invidiam unctas, muneris aut proavorum ſanctitatem, nominis Levitici decus tueri minimè potuiſſe. Ità enim comparata eſt hominum natura, quòd eorum pars ſuprema, mens & ratio, cultum ſincerum deferre neſciat niſi ſcientiæ & virtuti, vel ſpecioſis eorum formis & mentientibus idolis. Adblandiri ſolent homines terrarum dominis, iis incurvati corporis & prolixi tituli tributum ſolvere, eóſque obſequiis & verbis officiorum plenis demereri: quos tamen in interiore pectoris receſſu, ſummo cum faſtidio ſæpius dedignantur. At vel reliquias virorum qui ſcientiæ aut virtutis egregiæ monumentis nomina ſua illuſtrârunt, religione quâdam tacti aſpiciunt, & divinum quiddam in ipſis eorum cineribus ſtupent & venerantur. Scientiæ & virtuti, *DEI* imagini in terris hoſpitanti, honorem, Naturâ tantùm magiſtrâ, perhibet humanum genus, & dotibus tam divinis inſtructos ad decus & imperium natos arbitratur. Si magna loquamur ſimul & vivamus, regnabimus in hominum ſaltem animis & conſcientiis, etiamſi nobis vel *Lazari* conditiones contigerint.

Tertió. *Populi gratiâ:* nam Sacerdotes indocti populo prodesse non possunt, improbi non volunt. Necesse est ut pastor animum scientiâ excolat & scientiam moribus, ut gregem ad salutem ducere valeat per viam fidam præcepti, & viam brevem exempli. Non tam vocem quàm vitam Sacerdotis, normam virtutis credunt homines; linguam enìm venalem existimant, & scholam potiùs quàm hominem sapere. Sed non opus est ut in hoc Argumento diutius versemur, de quo multi bene, [a] *Isidorus Pelusiota* optimè, nulli malè disseruêre.

[a] *Lib.* 2. *Epist.* 235.

Multis certísque indiciis manifestum me fecisse censeo, *Mosen* verbis hisce beneficium in Pontificem simul & Tribum Leviticam conferendum, consilio planè divino, petiîsse. Neque tamen huic textûs nostri parti satisfactum arbitror, nisi & moneam *Mosem* non tantùm fraterni nominis studio, aut ingenti erga Tribum Leviticam, cui ipse nativo consanguinitatis fœdere devinctus erat, amore ductum, sed gentis totius gratiâ preces illas concepisse. Si enim *Urim* æstimatione verâ metiri velimus, satìs pateat illud non Pontifici tantùm dignitatem, sed & rebus communibus utilitates non contemnendas attulisse. Nam primó: contingere vix potuit, ut consilii penuriâ aut partium studiis rueret Respublica, modò *Urim* penes Pontificem semper maneret, quod res nutantes sanctissimis consiliis stabiliret, & lites omnes sententiâ infallibili & supremâ determinaret. Deinde, quonam magìs luculento argumento voluntatem suam ad gentem præcipuè Judaïcam accessisse probare poterat *DEUS*, quàm quòd iis solis tam propinquus fuerit, & in omnibus vitæ arduis consilii sui copiam Sacerdoti fecerit? Altaria, Sacrificia, Sacerdotes, responsa prudentûm,

dentûm, quælibet natio jactitare; at responsa Angelorum gratiæ divinæ pignora erant, in quibus Judæi soli triumphare poterant. Præterea, Oracùlum *Urim Theocratiæ* pignus & signum extitit, spem lætam faciens regiminis illius felicissimi in gente Israëliticâ duraturi; à cujus defectu nôrat *Moses* fundi sui calamitatem certò orituram. An verò Oraculum *Urim* tanquam imperii illius sacratissimi pignus datum fuerit, eò minùs dubitandum censeo, quòd utraque per eadem tempora quasi vixisse & expirâsse videantur. Probè novi non deesse plurimos, qui Oraculum *Urim* cum primo tantùm templo cecidisse, multâ cum fiduciâ (in hoc Argumento, quo dubiis perplexa squalent omnia, mihi perquam ingratâ) ex loco illo *Ezræ* probare solent; *dixit Athirsata eis, ut non comederent de Sancto Sanctorum, donec surgeret Sacerdos cum Urim & Thummim:* cap. 2. 63. quasi indè constaret *Ezram* aliósque in memoriam *Urim*, utpote ante annos haud adeò multos vocalis, rediîsse; & spem credulam illius, templo jam restituto, reversuri aluisse, quod à templo tantùm vastato desiderâssent. At locus ille parùm firmitatis eorum opinioni addit, cùm minimè probet *Ezram* aut alios è Synagogâ magnâ viros in spem ullam venisse fore ut *Deus* Templi secundi decora & gaudia, Oraculo *Urim* restituto, cumularet. Nam vox illa עד *donec* apud Hebræos ad personam fortiter negantem & rem nunquam futuram indicandum sæpiuscule usurpatur. Ex. gr. 1 *Sam.* 15. 35. *Non vidit Samuel ultra Saulum*, עד יום מותו *usque ad diem mortis suæ:* i. e. nunquam postea vidit: *Jes.* 22. 14. *Si expietur ista iniquitas donec moriamini.* Job. 27. 5. *donec expiravero, non amovebo integritatem meam à me:* Gen. 28. 15. *Non deseram te donec perfecero, &c.* Loca cognata occurrunt,

occurrunt, *Mat.* 12. 20. 2 *Sam.* 6. 23. *Psal.* 110. 1. *Mat.* 1. 25. quæ otium agentibus consulenda trado. Judæis sanè adeò notum & usitatum est hoc loquendi genus, ut doctissimi inter ipsos vaticinium Jacobi, *Genes.* 49. 10. ità conentur interpretari. Nec causæ quicquam video ipse, quò minùs voci עד *donec*, eandem pernegandi potestatem hoc in loco tribuamus: ità ut textus ille indicet atque innuat *Urim* & *Thummim* ante secula tam multa defuiisse, quòd ea præcipuè adeò in perditis & desperatis haberent *Ezra* aliíque, ut sermo ille (*donec surgeret Sacerdos cum Urim & Thummim*) penè in proverbii consuetudinem veniret, & rem aliquam ad Græcas calendas futuram denotaret. Hunc autem textûs hujusce sensum præ aliis me habere fateor, quòd minùs probabile sit *DEI* consilia & seculi sui conditionem *Ezram* & populi præsides, viros aurâ propheticâ afflatos, fugisse adeò; quòd spe vanâ Oraculi illius postliminio redituri se duci paterentur. Neque tamen pede firmiore stabit sententia recepta, modò textûs verba sensu vulgari accipienda esse, & *Ezram* aliósque spem falsam Oraculi illius denuò restituendi concepisse, dederim: nam & Judæi hodierni eâdem spe inani animos suos pascere solent, quamvìs certum sit secula, ex quo Oraculum *Urim* defecit, plurima effluxisse.

CAP. VII.

De sensu Textûs mystico.

HActenus sensum Textûs literalem & illius quasi ἐξωτερικὰ contemplati sumus: proximum est ut ad ejus ἀκροαματικὰ, sensum magìs reconditum & mysticum

mysticum indagandum nosmet componamus. Est enim in Scripturis plerisque omnibus נגלה & נסתר, ut cum Judæis loquar, revelatum & absconditum; opaci & splendidi, prout in columnâ Israëliticâ conjugium. In Scriptis præsertim Mosaïcis (quod in *ciphris*, quas vocant, & literis mysticis usu venit) scriptura quædam exterior est, cujus sensus minimè difficilis se cuivis offert; & scriptura interior, *legis mirabilia* continens, quæ ut pleniùs & apertiùs intueatur, Psalmista oculos retectos expetit. Ut itaque Textûs hujusce interiora jam pandam, assero eum in summo quidem benedictionem in Pontificis & Levitarum capita effundendam exhibere: in imo verò beneficium in totum DEI *Israëlem*, mediante *Messiâ*, conferendum premere. Quòd autem *Moses Messiam*, & summa ejus beneficia virtutésque, tanquam ultimum verborum suorum scopum sibi præfixum habuerit, eâ rationis luce quæ omnem dubitationis umbram pellat, ostendi potest. Nam

Primó. Titulus ille חסידך *Sanctus tuus* ad eum respectum gerit, eique præcipuè asserendus est, qui tentatus erat in *Massa*; prout verba sequentia indicant. At è sacro Codice non constat *Levi* eò loci magìs tentatum aut fidelem repertum, quàm cæteros *Israëlis* filios. Eos autem omnes Dominum ibi tentâsse conceptis verbis testatum reliquit *Moses*, Exod. 17. 7. quem locum Apostolus non minùs disertè de Christo interpretandum docet. 1 *Cor*. 10. 9. Μηδὲ ἐκπειράζωμεν τὸν Χριστὸν, καθὼς καί τινες αὐτῶν ἐπείρασαν. Neq; mirum haberi debeat quòd *Moses* de *Levi* vel Pontifice sermonem jam instituens, ea verba, quæ sensum omnem nisi *Messiæ* soli convenientem planè respuunt, interponeret; nam solent Scriptores Θεόπνευστοι, de typo

typo differentes, divinius quiddam ex inopinato pati solent, & ad antitypum vehementiore Spiritûs afflatu rapi & elevari. Assertionis hujusce veritas indè constet, quòd verba quædam haud expectata sæpiùs inferant, quæ Messiæ vel solùm vel aptiùs quàm illius typo congruant. Moris hujus exempla dabunt, *Psal.* 2. 6, 7. & 45. 10, 11. & 61. 6. *Gen.* 49. 18. *Jes.* 61. 1, 2, 3. *Zach.* 6. 11, 12. *Psal.* 41. 9, 10. 72. 5, 7, 11, 16, 17. & 89. 29.

Secundò. Haud obvium est dicere, cur *Moses* periphrasi ullâ, multò minùs tam insolente & obscurâ, sacerdotem primarium vel Tribum Leviticam descriptum dederit; nisi quòd verba quæsierit quæ sensum apertum simul & occultum (sic enim seculi ratio exigebat) gerere, & in personas naturæ lociq; dissimilis, Pontificem putà & *Messiam*, quadrare possent. Nam proculdubio si *Moses* nil ultra pensi habuisset, quàm ut beneficium in Pontificem vel Tribum sacram conferendum peteret; verbis illis paucis & in usu quotidiano positis, *Sint Urim & Thummim tua cum Sacerdote summo, vel Tribu Leviticâ*, aut hujusmodi, ad animi sui sensus exprimendos usus fuisset: nam brevis illa & sine velo loquendi formula minus *Mosi* & lectoribus suis molestiæ creâsset. Si verò *Mosi* destinatum fuisset Sacerdotem typicum & verum ejusdem textûs ambitu continere, ei scopo & consilio verba illa, *Vir Sanctus tuus*, egregiè fuerunt accommodata: eò quòd & Pontifici & Christo, (priori ex parte, posteriori omnimodò) convenirent.

Tertiò. Apud omnes, Judæos juxta & Christianos, in confessum venit, mysterii alicujus nucleum sub tenui textûs Mosaici cortice penè ubique latitare. Altam seriámque veritatis hujusce fidem, Judæos,

Juvenalis ævo *Romæ* degentes, tenuisse, ex illis Satyristæ verbis conjicere licet,

> — *servant & metuunt jus,*
> *Tradidit arcano quodcunque volumine Moses.*

Nam creditu facillimum est, Poëtam verbis hisce ad receptam Judæorum opinionem & loquendi morem allusisse; qui plurima olim, prout & hodie, de סתרי תורה *arcanis Legis*, Sapientum solummodo filiis innotescentibus, effutire solebant. In eandem opinionem venit *Mos. Maimonides*, qui totam Legem דברי כפולים *verba duplicata*, id est, sensu duplici gravidam pronunciavit. Atque hæc sententia de duplici Legis sensu, literali & mystico, tam firmiter olim Judæis steterit, quòd *Grotius* hinc *natum* arbitretur *discrimen antiquitus inter Judæos celebratum, scriptæ legis & legis vocalis* תורה שעל פה, *quam &* קבלה *hoc est*, παράδοσιν *vocant, utramque dicentes à Mose profectam. Non*, inquit, *quòd res aliæ fuerint in traditione quàm in lege scriptâ, sed quòd ea quæ lege scriptâ occultiùs continebantur, studiosis indagatoribus enodaret accurata interpretatio.* Hæc ille in *Mat.* 5. 20. Nec ab illâ Judæorum sententiâ abhorret Christianorum ratio: sentiunt enim & illi ad unum omnes, *Mosis* scripta σοφίαν ἐν μυστηρίῳ κεκρυμμένην sæpiùs exhibere, & ad instar Scriptoris vultûs lucem quandam diviniorem, cui ferendæ teneriores populi carnalis oculi impares erant, sub tenui velamine frequenter dissimulare. Tantum abest ut Christiani hoc in dubiis ponerent, quòd veritatis hujusce fides cæca & inconsulta tot Theologos é nostris pepererit, qui quaslibet penè Legis apiculas ad allegorias frigidas & triobolares trahere solent,

ritum

ritum quemlibet in sacramentum fingere, & ad omnia *Mosis* verba & instituta accedere, certi mysteria vel invenire vel facere. Cùm itaque *Mosis* textum sacratiores quosdam recessus τοῖς ἐπόπταις, sensus sæpe mysticos animis tantùm purgatioribus adeundos, continere, res tam confessa & manifesta sit; quidni credamus textum qui nos hactenus exercuit, alia in aperto habere, in occulto alia; quædam pueris & ἀμυήτοις loqui, quædam iis quibus ætas provectior & sensus magìs exercitati?

Quartó. Si *Moses*, hæc loquens, in Pontificem solummodo animum oculósque intendisset, vox illa לאיש [*Viro*] otiosa penè foret, ejúsque jacturam Textus nullo sensûs sui damno ferre posset: nam vocabulum חסידך vocis illius locum implere, & sensum ejus integrum satìs perspicuè exprimere & continere queat. Quid itaque nisi Sacerdotis nostri summi gratiâ inseritur, cui *Viri* nomen per eminentiam quandoque tribuit Scriptura, & quem omnes *Sanctum Dei*, non autem *Virum* reverà futurum norant? neque rationem hanc virium expertem arguit, quòd hujusmodi pleonasmi exempla apud [a] Hebræos frequentia sint, & ab iis mutuata in N. Test. scripta quandoque transierint; (vide *Mat.* 13. 45, 52. 18, 23. & *Luc.* 2, 15.) nam Textûs hujusce brevitas & sapientia singularis in verborum ordine atque electione elucescens, sat probant Spiritum S. nihil hîc superfluum inseruisse. Ideóque accipio ultro & comprobo τῶν LXX versionem, qui voces Hebraïcas emphaticè, τῷ ἀνδρὶ τῷ ὁσίῳ, reddidêre.

[a] *Vide Buxtorf. Thes. Gram. l. 2. c. 1.*

Quintó. Insignis ille titulus חסידך *Sanctus tuus*, vix Pontifici M. aut Tribui Leviticæ convenire potest.

Si enim vox illa activè sumatur [pro *benefico*, *sancto*, *benigno*] non pauci tiarâ Pontificali ornati fuerunt, quos mores perditi & impuri infra attributi illius eminentiam plurimùm posuêre. Neque Levitæ semper Legis divinæ se memores adeò præstitêre, ut digni essent quos *DEUS* tituli tam illustris honore dignaretur. Si verò passivè vocabulum illud usurpetur, pro eo quem Deus beneficio aliquo egregio Sibi adjunxit, & benevolentiâ speciali à mortalium plebe separavit; ratio haud adeò gravis apparet, cur Sacerdos primarius titulo tam honorifico, suo tantùm capiti affixo præfulgeret: nam facultas *DEI* jussa & responsa populo deferendi Pontifici tributa, in singularium favoris divini pignorum numero recenseri vix digna videtur. Cùm itaque verbum illud sensu non nisi lato & laxo admodum sumptum, Sacerdoti Mosaïco competere queat; consentaneum est ut illud de Sacerdote nostro evangelico, qui solus tituli illius amplitudinem æquare possit & adimplere, dictum intelligamus. Si enim חסידך pro *benefico* sumatur, Christo Domino ad amussim convenit, qui sua & semetipsum nobis dedit, & benignitatem suam nunquam in nos misellos claudi voluit. Si pro *bono* & *sancto* usurpetur, optimè cum titulo illo vitæ & moribus Domini nostri convenit: nam illius fama, cùm inter homines ageret, nè tenuissimâ levissimi criminis suspicione apud æquos judices perstricta fuit; & in conspectu *DEI* peccati adeò omnis immunis perstitit, quòd ὅσιος Θεοῦ in Scripturis signanter appelletur. Si verò vox illum denotet, cui *DEUS* præ omnibus aliis bene velit, in Christum cadit hoc verbum maximè, quem *DEUS* benevolentiâ tam propensâ & eximiâ complectitur, quòd is solus υἱὸς εὐδοκίας in Scripturis audiat.

Sextò,

Sextò. Textum integrum eâ arte & ingenio (parcatur verbis hominem forsan plus æquo sapientibus.) disposuit *Moses*, quòd, ad instar picturæ ingenioso adumbratæ penicillo, res & personas plurimas ex æquo respiciat. Nam (1°.) Nil obest quò minùs particulam ך, τοῖς *Urim* & *Thummim* affixam (cum LXX. Vulgato interprete, & versione Samarit.) de *Levi* æquè ac de *Deo* interpretemur: quasi ità locutus fuisset *Moses*, "*Thummim tui & Urim tui, ô Levi, cum* "*Viro sancto DEI*; Tibi equidem instrumenta, "nominibus illis mysterii plenis insignita, digni-"tatem & gloriandi materiam afferunt; Ille solus "res ipsas tenet, quas illa notant & loquuntur "nomina. (2°.) Eum in modum Textûs Hebraïci verba efferuntur, quòd formam *Precationis* simul & *Declarationis*, pro interpretum arbitrio, induere possit: ideóque interpretes moderni Textum ut precantis vocem, antiqui verò ut declarantis, intelligendum censent: neque in originali particula ulla reperitur, quæ huic aut illi interpretationi ponat obicem. (3°.) *Urim* & *Thummim* non tantùm ut nomina propria ad imagunculas Pectoralis, sed ut appellativa ad *perfectiones* & *lumina* denotandum hîc sumi possint. (4°.) Vox חסיד, & ὅσιον virum sanctitate præstantem, & κεχαριτωμένον speciali aliquâ gratiæ divinæ tesserâ donatum indicat: ideóque ad typum simul & antitypum, Pontificem & Christum exprimendum egregiè fuit accommodata. Nam Pontifex M. quamvìs non sanctitate semper, plurimis tamen favoris divini insignibus alios omnes, qui nomen & sanguinem ab *Israële* petiêre, facilè superavit.

Textus integer & quodlibet ejus verbum sensu gemello gravidum, nobis ansam conjectandi porrigit,

 Spiritum

Spiritum Sanctum Textum ità quasi de industriâ ordinâsse, ut res & personas naturæ locíque disparis sensûs tam lati & dubii ambitu contineret: quid enim facies tam diversas ei dederit, nisi ut posset objecta plurimùm dissita pariter respicere & intueri?

Si quis rationes jam datas pensiculatiùs trutinaverit, se facilè persuaderi patietur, *Mosen* hîc rudimenta & exordia quædam Evangelii, doctrinas aliquas de *Messiâ*, sub Pontificis M. umbrâ quasi occultato, paulò obscuriores tradidisse. Ut rem paucis expediam, aut ego fallor, aut duo hæc sunt quæ, pro duplici acceptatione τῶν Urim & *Thummim*, de Domino nostro in verbis hisce, declarativè sumptis, à *Mose* enunciantur.

Primó. Quòd Perfectiones & Lumina Dei sint verè penès Sanctum illum, cujus imaginem solummodo gessit Sacerdotum princeps. Nec tali elogio Christus minor inventus est: quicquid enim uspiam est luminis vel perfectionis in Angelis aut hominibus in Illo fuit & ab Illo manavit. Luminis quidem speciem in Oraculis, & perfectionis umbram quandam in expiationibus, ornamentis & baptismis suis præbuit Sacerdos Summus: Christus utraque reverà possidet & Ecclesiæ largitur. Nam Ille typos, Evangelii præludia, exposuit, cuncta Legis obscura reseravit, & omnia, quæ sacramentorum nebulis antiquitas texerat, in apricum protulit. Ille quicquid de fine hominis ultimo, de naturæ rationalis complemento, de viâ universali liberandæ animæ, de medio reconciliationis, de verâ Deum colendi ratione, aliísque regni cœlestis arcanis scitu necessarium est, verbis ad modulum infantum attemperatis revelavit. Ideóque veritates plurimæ quas Gentilium & Judæorum doctores penitus ignorârunt, vel inter sacratiora sua mysteria, cathedrâ digna,

numerârunt; per Christum adeò in aprico positæ sunt, quòd prima religionis rudimenta jam factæ sint & puerorum exercitia. Hinc factum quòd Christus *Lucis* nomine sæpiùs in Dei scriptis descriptus veniat, ut *Luc.* 2. 32. *Jes.* 42. 6. 1 *Joh.* 9. 10. & cap. 3. 19. *Jes.* 60. 19, 20. & alibi. Deinde, perfectiones omnes, quocunque nomine innotescant, in Christo, Pontificis archetypo, reperiuntur: *Evangelica*, nam Sacerdos [a] Ille solus fuit, cui ad scelus aliquod à seipso conceptum expiandum nullo opus erat sacrificio: cùm omnes alii Sacerdotes summi essent מחוסרי כפרה (utì loquuntur Magistri) ἐνδεεῖς ἱλασμοῦ. *Legalis*, Ille enim debita nostra, quibus solvendis nos impares eramus, spongiâ quam in cruce gustavit, delevit omnia; & justificationem eam, cujus umbram tantùm gessit expiatio Legis, verè pro nobis meruit. A solo itaque Christi sacerdotio τελείωσιν expectandam docet Apostolus, ad *Heb.* 7. 11. quippe qui hominum personas sacrificio omnibus numeris absoluto, ideóque ultimo, perfecit.

[a] *Heb.* 9. 26. *Dan.* 9. 24. *Ps.* 16. 10.

Secundò. Id etiam mysterii sub horum verborum velamine occultâsse videtur Spiritus S. quod oracula hanc vel futuram vitam spectantia, Christo Domino, in cujus sinum arcana sua omnia effudit DEUS, accepta debeantur. Ille enim Λόγος est & Λογεῖον, Verbum & Oraculum Patris, à quo scientiam naturæ & voluntatis divinæ traditam accepimus. Sufficiat hæc carptim brevitérque perstringere, quæ utramque faciunt tot librorum & concionum paginam.

FINIS.

Index Rerum.

Chaldæi

FINIS.

